

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE
VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ VE MUHASEBE
UYGULAMALARI ÜZERİNE MUHASEBE MESLEK
MENSUPLARININ BAKIŞ AÇISINI BELİRLEMeye
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: İZMİR İLİ ÖRNEĞİ**

Azat KAYA

Danışman
Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ

İZMİR-2023

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

21/11/2023

Azat KAYA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği

Azat KAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

Muhasebe Programı

Türkiye’ de 06.07.2001 tarihli 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) Kanunu ve 12.03.2008 tarihli 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile tez çalışma konusu ile ilgili önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda tez üç bölümden oluşmuştur.

Birinci bölümünde; genel olarak TGB’ler ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri hakkında bilgilerden sonra vergi ve muhasebe uygulamalarına temel oluşturan 4691 Sayılı Kanun, 5746 Sayılı Kanun ve bu Kanunlarla ilgili ikincil mevzuatlar hakkında kuramsal bilgi verilmiştir. İkinci bölümde; TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerindeki personel, belge ve defter, hesap planı ve kayıt düzeni, raporlamayı kapsayacak biçimde muhasebe ve organizasyon yapısı hakkında genel bilgiler verilmiş, ayrıca vergi ve muhasebe uygulamaları bağımsız örnekler üzerinden açıklanmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise konuya ilişkin alan yazın taramasının sonra İzmir İlinde faaliyet yürüten muhasebe meslek mensuplarının, anket tekniği yardımıyla konuya ilişkin, birincil ve ikincil mevzuatta yer alan muhasebe ve vergi düzenlemeleri ile mevcut Tekdüzen Muhasebe Sistemi ve Muhasebe Standartları uygulamaları üzerine görüş ve bakış açılarının belirlenmesine yönelik yapılan araştırma bulgularına yer verilmiş ve değerlendirilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının konuya ilişkin olarak genellikle olumlu yönde görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Mevzuat ve uygulama bilgilerinin

geliştirilmesinin, TGB ve Ar-Ge Merkezlerinde yürütülen muhasebe ve vergi uygulamalarına olumlu katkıda bulunacağı sonucuna varılmıştır. Ayrıca yapılan ‘İzmir İli DEPARK’da Faaliyet Gösteren Birkaç Firma Düzeyinde SWOT Analizi’ sonucunda; Türkiye’deki yasal mevzuat ve düzenlemelerin etkin olduğu, bu durumun da hem vergi hem de muhasebe uygulamalarına önemli düzeyde etki ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teknokent, Teknopark, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri, Vergi ve Muhasebe Uygulamaları.

ABSTRACT

Master's Thesis

A Research to Determine the Perspective of Accounting Professionals on Tax and Accounting Applications of Technology Development Zones and R&D and Design Centers: The Case of Izmir Province

Azat KAYA

Dokuz Eylul University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

Accounting Program

In Turkey, Technology Development Zones (TDZ) Law No. 4691 dated June 7, 2001 and the Law No. 5746 dated March 12, 2008 on Supporting Research, Development and Design Activities With the Law, important steps have been taken in relation to the subject of this thesis. In this context, the thesis it consists of three parts.

In the first part; after general information about TDZs and R&D and Design Centers, theoretical information on Law No. 4691, Law No. 5746 and the secondary legislation related to these Laws, which form the basis for tax and accounting practices, is given. In the second part, general information on the accounting and organizational structure of TDZs and R&D and Design Centers, including personnel, documents and ledgers, chart of accounts and record layout, reporting, as well as tax and accounting applications are explained through independent examples.

In the third and final part, after the literature review on the subject, the findings of the research conducted to determine the opinions and perspectives of the accounting professionals operating in Izmir Province on the accounting and tax regulations in the primary and secondary legislation and the current Uniform Accounting System and Accounting Standards applications with the help of the survey technique are included and evaluated.

It has been revealed that accounting professionals generally have a positive opinion on the subject. It is concluded that the improvement of legislation and application knowledge will contribute positively to the accounting and tax practices carried out in TDZs and R&D Centers. In addition, as a result of the 'SWOT Analysis at the Level of a Few Companies Operating in DEPARK in Izmir Province', it was determined that the legal legislation and regulations in Turkey are effective, which has a significant impact on both tax and accounting applications.

Keywords: Techno city, Technopark, Technology Development Zones, R&D and Design Centers, Tax and Accounting Practices.

**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM
MERKEZLERİ VERGİ VE MUHASEBE UYGULAMALARI ÜZERİNE
MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ BAKIŞ AÇISINI BELİRLEMeye
YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA: İZMİR İLİ ÖRNEĞİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
EKLER LİSTESİ	xx
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

**TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME
İLE TASARIM MERKEZLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER, YASAL
MEVZUAT VE DÜZENLEMELER**

1.1. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME İLE TASARIM MERKEZLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	3
1.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB), Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) ile Tasarım Merkezleri Tanımları	3
1.1.2. Türkiye’de TGB, Ar-Ge ile Tasarım Merkezlerinin Mevcut Durumu	5

1.2.TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME İLE TASARIM MERKEZLERİ HAKKINDA YASAL MEVZUAT VE DÜZENLEMELER	17
1.2.1.Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Hakkında Yasal Mevzuat ve Düzenlemeler	17
1.2.1.1. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 4691 Sayılı Kanun (Md. 4) Tgb’lerde Bölge Yönetici Şirketlerine Sağlanan Destekler İle İlgili Olarak;	19
1.2.1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği	22
1.2.1.3.Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)’deki Düzenlemeler	23
1.2.1.4.3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulama Genel Tebliği’indeki Düzenlemeler	27
1.2.2. Ar-Ge İle Tasarım Merkezleri Hakkında Yasal Mevzuat ve Düzenlemeler	28
1.2.2.1.5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun	29
1.2.2.2. Araştırma, Geliştirme Ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama Ve Denetim Yönetmeliği	37

İKİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİNDE AR-GE FAALİYETLERİ MUHASEBE UYGULAMALARI

2.1. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ MUHASEBE ORGANİZASYON YAPISI	46
2.1.1. Personel Yapısı Organizasyonunun Oluşturulması	47
2.1.2. Belge ve Defter Düzeni Organizasyonunun Oluşturulması	48
2.1.3. Hesap Planı ve Kayıt Düzeni Organizasyonunun Oluşturulması	52
2.1.4. Raporlama Organizasyonunun Oluşturulması	61

2.2. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ AR-GE FAALİYETLERİ MUHASEBE UYGULAMALARI ÖRNEKLERİ	73
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TGB İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ İLE MUHASEBE UYGULAMALARI KAPSAMINDA İZMİR İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ BAKIŞ AÇISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA İLE DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TEKNOPARKI (DEPARK) BİRKAÇ FİRMA DÜZEYİNDE SWOT ANALİZİ

3.1. ALAN YAZIN TARAMASI	95
3.2. TGB İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ İLE MUHASEBE UYGULAMALARI KAPSAMINDA İZMİR İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ BAKIŞ AÇISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	103
3.2.1. Amaç ve Kapsam	103
3.2.2. Ana kütle ve Örneklem	103
3.2.3. Dönem ve Kısıt	104
3.2.4. Yöntem ve Teknik	104
3.2.5. Bulgular	105
3.2.5.1. Bulgular: Katılımcıların Demografik Özellikleri	105
3.2.5.2. Bulgular: Katılımcıların TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri Vergi İle Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Bilgi ve Bilgi Düzeyleri	110
3.2.5.4. Bulgular: Katılımcıların TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri Vergi İle Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Muhasebe Meslek Mensuplarının Görüş ve Bakış Açısı	130
3.3. TGB İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ İLE MUHASEBE UYGULAMALARI KAPSAMINDA İZMİR İLİ DEPARK'DA FAALİYET GÖSTEREN BİRKAÇ FİRMA DÜZEYİNDE SWOT ANALİZİ	151
3.3.1. Amaç ve Kapsam	151

3.3.2. Ana kütle ve Örneklem	152
3.3.3. Dönem ve Kısıt	153
3.3.4. Yöntem ve Teknik	153
3.3.5. Bulgular	154
SONUÇ	160
KAYNAKÇA	164
EKLER	

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma ve Geliştirme
ATAP	Anadolu Teknoloji Araştırma Parkı
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BOBİ FRS	Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı
COVID - 19	Corona Virus Disease - 2019
DEPARK TGB-1	Dokuz Eylül Üniversitesi Tınaztepe Teknoparkı
DEPARK TGB-2	Dokuz Eylül Üniversitesi Inciraltı-Balçova
DEPARK	Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı
DEÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
E-Arşiv	Elektronik Arşiv
E-Belge	Elektronik Belge
E-Defter	Elektronik Defter
E-Fatura	Elektronik Fatura
EFKS	Elektronik Fatura Kayıt Sistemi
FRSU HP	Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı
GİB	Gelir İdaresi Başkanlığı
GMH	Gayr-i Maddi Haklar
GSYİH	Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
ILO	International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ISBN	International Standard Book Number
İZYMMO	İzmir Yeminli Mali Müşavirler Odası
İZSMMMO	İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
KAYİK	Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar
KDV	Katma Değer Vergisi

KGK	Kamu Gözetimi Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KÜMİ FRS	Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı
KÜSİ	Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği
KV	Kurumlar Vergisi
KVKK	Kişisel Verileri Koruma Kanunu
Md.	Madde
MODV	Maddi Olmayan Duran Varlıklar
MSUGT	Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği
MW	Moment Büyüklüğü
NA-CE	Nomenclature des Activités Économiques dans la Communauté Européenn
OSB	Organize Sanayi Bölgeleri
ÖAİ	Özel Amaçlı Bir İşletme
Prg.	Paragraf
s.	Sayfa
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SMMMO	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
SPK	Sermaye Piyasası Kurumu
SSGSS	Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası
STB	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
SWOT	Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats
\$	Amerikan Doları
TBMM	Türkiye Büyük Milet Meclisi
TDMS	Tekdüzen Muhasebe Sistemi
TEKMER	Teknoloji Geliştirme Merkezi
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
TGB	Teknoloji Geliştirme Bölgeleri
TMS 1	Türkiye Muhasebe Standardı 1 Finansal Tabloların Sunuluşu

TMS 38	Türkiye Muhasebe Standardı 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TSO	Ticaret ve Sanayi Odaları
TTK	Türk Ticaret Kanunu
TTO	Teknoloji Transfer Ofisi
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
VUK	Vergi Usul Kanunu
YMM	Yeminli Mali Müşavir
YMMO	Yeminli Mali Müşavirler Odası

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye’de TGB Genel İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)	s.11
Tablo 2: Türkiye’de TGB Fikri ve Sınai Mülkiyet İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)	s.12
Tablo 3: Türkiye’de TGB Firmalarının Sektörel Dağılımı (31.10.2023 itibarıyla)	s.12
Tablo 4: Türkiye’deki Ar-Ge Merkezleri Genel İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)	s.13
Tablo 5: Ar-Ge Merkezlerinin Sektörel Dağılımı (31.10.2023 İtibarıyla)	s.14
Tablo 6: Türkiye’deki Tasarım Merkezleri Genel İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)	s.15
Tablo 7: Türkiye’de Tasarım Merkezlerinin Sektörel Dağılımı (31.10.2023 İtibarıyla)	s.16
Tablo 8: Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi 31.12.2022 Tarihli Gelir Tablosu	s.91
Tablo 9: Katılımcıların Demografik Özellikleri Betimsel İstatistiki Dağılımı	s.106
Tablo 10: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Bilgi Betimsel İstatistiki Dağılımı	s.111
Tablo 11: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Bilgi Düzeyi Betimsel İstatistiki Dağılımı	s.113
Tablo 12: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Mükellef / Hizmet Sunulan Firma Bilgisi Betimsel İstatistiki Dağılımı	s.116
Tablo 13: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Mükellef / Hizmet Sunulan Firma Özellikleri Betimsel İstatistiki Dağılımı	s.118
Tablo 14: TMS / TFRS Uyarınca Eşik Değerler	s.125
Tablo 15: BOBİ FRS Uyarınca Eşik Değerler	s.126

Tablo 16: KÜMİ FRS Uyarınca Eşik Değerler	s.126
Tablo 17: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Görüş ve Bakış Açısı Betimsel İstatistikî Dağılımı	s.130
Tablo 18: DEPARK'daki Firmada Katılımcıların Demografik Özellikleri	s.154
Tablo 19: DEPARK'daki Katılımcı Firma Özellikleri	s.155
Tablo 20: TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Kapsamında Faaliyet Yürütmenin Firma Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Bakımından SWOT Analizi	s.158

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Katılımcıların Unvanı	s.107
Şekil 2: Katılımcıların Cinsiyeti	s.107
Şekil 3: Katılımcıların Yaş Aralığı	s.108
Şekil 4: Katılımcıların Eğitim Düzeyi	s.109
Şekil 5: Katılımcıların Mesleği Yapma Biçimi (Serbest / Bağımlı Olma Durumu)	s.109
Şekil 6: Katılımcıların Mesleki Kıdemi	s.110
Şekil 7: Katılımcıların 4691 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgisi	s.111
Şekil 8: Katılımcıların 5746 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgisi	s.112
Şekil 9: Katılımcıların TGB ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Yurtdışı Mevzuat Bilgisi	s.112
Şekil 10: Katılımcıların 4691 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgi Düzeyi	s.114
Şekil 11: Katılımcıların 5746 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgi Düzeyi	s.115
Şekil 12: Katılımcıların TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Yurtdışı Uygulamaları Bilgi Düzeyi	s.115
Şekil 13: Katılımcıların TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Mükellefi / Hizmet Sunulan Firması Olup Olmama Durumu	s.117
Şekil 14: Katılımcıların TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Olarak Faaliyet Yürüten Bir Firmada Bağımlı Çalışma – Çalışılmama Durumu	s.117
Şekil 15: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Olarak Faaliyet Yürüten Firmaya Hizmet Sunma Durumu	s.120
Şekil 16: Hizmet Sunulan Firmanın Faaliyete Başlama Yılı	s.120
Şekil 17: Hizmet Sunulan Firmanın Faaliyet Alanı	s.122
Şekil 18: Hizmet Sunulan Firmanın Sermaye Yapısı	s.122
Şekil 19: Firmaya Sunulan Hizmetin Kapsamı	s.123
Şekil 20: Hizmet Sunulan Firmada Çalışan Personel Sayısı	s.123
Şekil 21: Hizmet Sunulan Firmanın Son Yıla Ait Aktif Toplamı	s.124

Şekil 22: Hizmet Sunulan Firmanın Son Yıla Ait Net Satış Hasılatı	
Toplamı	s.124
Şekil 23: Hizmet Sunulan Firmanın Vergi ve Muhasebe Uygulamalarından	
Sorumlu Olma Durumu	s.129
Şekil 24: TGB’ de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Olarak Faaliyet	
Yürütmeyi Tercih Etmede, Vergi İstisnaları ve Teşviklerin Önemli Rolü	s.134
Şekil 25: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde, Sağlanan Teşvik ve	
İstisnaların Yeterliliği	s.135
Şekil 26: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Sağlanan Teşvik ve	
İstisnaların, Ülke Ekonomisine Önemli Katma Değeri	s.135
Şekil 27: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Sağlanan Teşvik ve	
İstisnaların, Ülke Ekonomisine Önemli Maliyeti	s.136
Şekil 28: TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’ndeki; Vergisel	
Teşviklerin Diğer Firmalar Bakımından Haksız Rekabeti	s.137
Şekil 29: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Sağlanan Teşvik ve	
İstisnaların, Sektörel Bazda Arttırılması ve Çeşitlendirilmesinin Gerekliliği	s.137
Şekil 30: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Etkin Bir Muhasebe	
Bilgi Sistemi Uygulamasının Önemi	s.138
Şekil 31: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri; Muhasebe Mali Müşavirlik	
Hizmetlerini, Firma Bünyelerinde İstihdam Edecekleri Bir Meslek Mensubundan Sağlaması	s.139
Şekil 32: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Muhasebe Mali	
Müşavirlik Hizmetlerinin, Firma Dışından Bir Meslek Mensubundan Alınmasının Yeterliliği	s.139
Şekil 33: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Muhasebe Bilgi	
Sistemi Uygulamaları Bakımından Mevcut Tekdüzen Muhasebe Sisteminin Yeterliliği	s.140

Şekil 34: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Muhasebe Standartlarına (TMS/TFRS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS) Göre Finansal Raporlamanın Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Rekabet Avantajı	s.141
Şekil 35: TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde; Maliyet ve Yönetim Muhasebesinin Etkinliğinin Planlama, Kontrol, Stratejik İşletme Kararların Alınmasındaki Önemi	s.141
Şekil 36: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Firmaların, Üretim Maliyetlerinin Düşüklüğünün, Kârlılığın Yüksekliğinin Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Rekabet Avantajı	s.142
Şekil 37: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Faaliyet ve Uygulamalarının Yeterince Denetlenmesi	s.143
Şekil 38: TGB’ deki Kuluçka Girişimcisi Firmalara, Yönetici Şirket Tarafından Sağlanan İmkânların, Bu Firmalara Önemli Maliyet / Fayda Avantajı	s.143
Şekil 39: Ar-Ge Merkezleri’nde, Özellikle Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine Esaslarının Oldukça Karmaşıklığı	s.144
Şekil 40: Ar-Ge Merkezleri’nde, Bir Defaya Mahsus Olmak Üzere Teminat Alınmaksızın Verilen 100.000 Türk Lirasına Kadar Teknogirişim Sermayesi Desteği Hibesinin Yeterliliği	s.145
Şekil 41: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri İlgili Katma Değer Vergisi ve İkincil Mevzuatta Yer Alan İstisna Hükümleri; Uygulanmasının Kolay,Açık ve Kapsam Bakımından Yeterliliği	s.145
Şekil 42: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’ndeki Vergi ve Muhasebe Uygulamalarına Covid-19 Salgını Etkisi	s.146
Şekil 43: TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde; Vergi ve Muhasebe Uygulamalarına Doğal Afet Olarak Yaşanan Depremlerin Etkisi	s.147
Şekil 44: 2023 Yılı İtibariyle Rakamlarla DEPARK	s.153

EKLER LİSTESİ

- EK 1:** Anket Formu (TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında İzmir İlinde Faaliyet Gösteren Muhasebe Meslek Mensuplarının Görüş ve Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma) ek s.1
- EK 2:** Görüşme Formu (TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Kapsamında Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı'nda (DEPARK' de) Faaliyet Gösteren Firmaların Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Bakımından Analitik İncelenmesi) ek s.7
- EK 3:** Etik Kurul İzni ek s.11

GİRİŞ

Dünyadaki teknolojik gelişmelerin artan önemi sonucunda özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı küresel ölçekteki yıkımdan sonra Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Japonya'nın öncülüğünde başlayan yenilik ve yaratıcılık çalışmaları, diğer gelişmiş ülkelerde de sürdürülmüştür. Şirketler üretim süreçlerinde bilim ve teknolojiyi etkin bir biçimde kullanmaya ve bu yönde yatırımlar yapmaya başlamışlardır. Birçok alanda uluslararası rekabet gücünü ve üstünlüğünü sağlama, teknolojik dışa bağımlılığı minimize etme gibi önemli ekonomik kazanımlar anlamına gelecek Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) faaliyetleri yeni bilgi ile teknoloji geliştirdiği ölçüde ciddi katma değer yaratan ekonomik süreçlere dönüşüm göstermiştir.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerini kurma için Kamu, Özel Sektör ve Akademinin işbirliğini gerektirdiği kadar bu işbirliği niyetinin devasa yatırımlara dönüştürülmesi gereğini ortaya koymaktadır. Büyük ölçekte yatırım proseslerine ihtiyaç duyulmasının yanı sıra, bu merkezlerin etkin bir şekilde ekonomik hayata katkı sunacak merkezlere dönüştürülmesi de en az kurulması kadar önem arz etmektedir.

Türkiye'de uygulamada; TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ile ilgili olarak 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ve 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ile ikincil mevzuatları esas alınmaktadır. Firmalar bu merkezlerde yürüttükleri faaliyetlerini bu mevzuat hükümleri uyarınca sürdürmektedir. Firmalara sağlanacak teşvik, destek, hibe ve fonların genel olarak yer aldığı mevzuat hükümlerinin yanı sıra, bahse konu bölge ve merkezlerin kuruluş esasları, yönetimleri vb. bilgiler de bu mevzuat hükümlerinde yer almaktadır.

'Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine Muhasebe Meslek Mensuplarının Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği' başlıklı bu tez çalışması üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerindeki vergi ile muhasebe uygulamalarına temel oluşturacak biçimde TGB, Ar-Ge ile Tasarım

Merkezleri, 4691 Sayılı Kanun ve 5746 Sayılı Kanun ile ilgili ikincil mevzuatları hakkındaki kurumsal bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde; TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerindeki, personel, belge ve defter düzeni, hesap planı ve kayıt düzeni, raporlama organizasyonu konularını içerecek şekilde muhasebe ve organizasyon yapısı hakkında bilgiler verilmiş, ayrıca vergi ve muhasebe uygulamaları örnekler üzerinden açıklanmıştır. Bağımsız muhasebe örnekleri verilirken, muhasebe yevmiye kayıtları Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) Hesap Planı esas alınarak öncelikle mevcut sistemdeki kaydı, ardından Tam Set Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) ve Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS)'ye göre ayrı ayrı yapılmıştır.

Kuramsal bilgiyi destekleyici uygulama kısmı üçüncü ve son bölümde ise 4691 Sayılı Kanun ve 5746 Sayılı Kanun ile ikincil mevzuatları kapsamında faaliyet yürüten firmaların; gerek bünyelerinde bağımlı olarak çalışan, gerekse de dışarıdan hizmet sunan İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası (İZSMMM) ve İzmir Yeminli Mali Müşavirler Odası (İZYMMO) kayıtlı Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM)'lerin anket tekniği yardımıyla konuya ilişkin birincil ve ikincil mevzuatta yer alan vergisel teşvik ve istisnalar, ilgili vergi mevzuatı, mevcut TDMS ve Muhasebe Standartları uygulamaları üzerine görüş ve bakış açılarının belirlenmesine yönelik araştırma yapılmıştır. Değerlendirmeler esnasında, katılımcıların hizmet sundukları firmaların Tam Set TMS/TFRS, BOBİ FRS ve Küçük ve Mikro İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) kapsamında Bağımsız Denetime tabi, olup olmadıkları dahil olmak üzere konu bağlamındaki birçok parametre dikkate alınmış ve analiz edilmiştir. Ayrıca konuya ilişkin Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Teknoparkı olan Tınaztepe Yerleşkesi DEPARK' deki birkaç firma düzeyinde SWOT Analizi gerçekleştirilmiştir. Tez çalışmasının uygulama bölümünde elde edilen bulgular bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME İLE TASARIM MERKEZLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER, YASAL MEVZUAT VE DÜZENLEMELER

Tez çalışmasının ilk bölümünde; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Araştırma ve Geliştirme ile Tasarım Merkezleri hakkında genel bilgiler verildikten sonra bunlara ilişkin yasal mevzuat ve düzenlemeler kısaca ele alınarak incelenecektir.

1.1. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME İLE TASARIM MERKEZLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB), Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) ile Tasarım Merkezleri tanımları, Türkiye’deki mevcut durumu alt başlıklar halinde açıklanabilir.

1.1.1. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB), Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) ile Tasarım Merkezleri Tanımları

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu’nda (Madde (Md.) 3/b);

“Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TGB) (Bölge), yüksek/ileri teknoloji kullanan ya da yeni teknolojilere yönelik firmaların, belirli bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) merkez veya enstitüsünün olanaklarından faydalanarak teknoloji veya yazılım ürettikleri/geliştirdikleri, teknolojik bir buluşu ticari bir ürün, yöntem veya hizmet haline dönüştürmek için faaliyet gösterdikleri ve bu yolla bölgenin kalkınmasına katkıda bulundukları, aynı üniversite, yüksek teknoloji enstitüsü ya da Ar-Ge merkez veya enstitüsü alanı içinde veya yakınında; akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği site veya bu özelliklere sahip teknopark”

olarak tanımlanmıştır.

Mezkûr Kanun’da “Teknoloji Geliştirme Bölgesi” şeklinde tek bir kavram kullanılmakla birlikte söz gelimi Fransa’da “Teknokent”; ABD’de “Araştırma Parkı” ve İngiltere’de ise “Bilim Parkı” kavramları kullanıldığı bilinmektedir (Koçali, 2022: 21-22).

Teknokentler esasen, yeni girişimlerin tutunmasına ve ekonomik anlamda kalkınmaya destek olan; bununla beraber üniversite ve sanayi işbirliği ile akademinin Ar-Ge faaliyetlerine katkı koymasını sağlayan, başta çalışma koşullarında etkinliğin sağlanarak verimliliğin artırılması ve akabinde uluslararası rekabette ulusal ekonominin gücünün artırılması hedeflenerek kurulan yapılardır. Teknokentler kamu idaresi tarafından kurulabileceği gibi, üniversiteler tarafından da kurulabilir. Kamu yönetimi tarafından kurulanlar bölgesel kalkınma bağlamında istihdamı öncelerken, üniversiteler tarafından kurulanlar ise Ar-Ge faaliyetlerine önem vermektedirler (Kendir, 2019: 23).

Teknopark faaliyeti ile amaçlanan; üniversitelerde var olan bilim ve teknoloji altyapıları ve proseslerinin, sanayinin öncelikleri ve gereksinimleri dikkate alınarak bir sistem dahilinde uygulanmasıdır. Örneğin; küçük ölçekteki girişimler bakımından, bir Ar-Ge merkezi, makine, donanım ve personel donatısı sağlamak epeyce güç olabilmektedir. Böylece; teknoparklarda tesis edilen organizasyon yapısı ve üniversitenin Ar-Ge birikimi ve fiziksel koşulları kullanılarak sanayinin teknik bilgi gereksinimini gidermesi sağlanmaktadır (TBMM Tutanak Dergisi, 2010 Aktaran Akan, 2018: 6).

4691 sayılı Kanunu'nda (Md. 3/c);

“(Değişik: 2/3/2011-6170/1 Md.) Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge); kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yazılım dahil yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları,
(Md. 3/d) Ar-Ge Merkez veya Enstitüleri; kamuya ait, yetişmiş nitelikli insan gücü ile günün modern teknolojilerine dayalı makine, donanım ve yazılımı içinde bulunduran, teknoloji ve ürün geliştirilmesine yönelik Ar-Ge faaliyetlerinin yapıldığı mekânları”

biçiminde tanımlanmıştır.

Ar-Ge ve Tasarım Faaliyetlerinin birincil mevzuatı olan 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'da;

“Ar-Ge faaliyeti; kültür, insan ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcığının artırılması ve bunun yeni süreç, sistem ve uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmaları, çevre uyumlu ürün tasarımı veya yazılım faaliyetleri ile alanında bilimsel ve teknolojik gelişme sağlayan, bilimsel ve teknolojik bir belirsizliğe odaklanan, çıktıları özgün, deneysel, bilimsel ve teknik içerik taşıyan faaliyetleri (Md. 2/1-a);

Ar-Ge merkezi; Ar-Ge ve yenilik projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye'deki işyerleri dahil, kanuni

veya iş merkezi Türkiye’de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde Ar-Ge faaliyetlerinde bulunan ve en az elli tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden, yeterli Ar-Ge birikimi ve yeteneği olan birimleri (Md. 2/1-c)

biçiminde tanımlanmıştır.

4691 sayılı Kanunu’nda (Md. 3/z),

“(Ek: 16/2/2016-6676/8 Md.) Tasarım Faaliyeti; sanayi alanında ve Cumhurbaşkanının uygun göreceği diğer alanlarda katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyelini haiz, ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümünü”

ifade ederken 5746 sayılı Kanun’da aynı biçimde;

“(Md. 2/1-j) (Ek: 16/2/2016-6676/27 Md.) Tasarım faaliyeti, sanayi alanında ve Cumhurbaşkanının uygun göreceği diğer alanlarda katma değer ve rekabet avantajı yaratma potansiyelini haiz, ürün veya ürünlerin işlevselliğini artırma, geliştirme, iyileştirme ve farklılaştırmaya yönelik yenilikçi faaliyetlerin tümünü, (Md. 2/1-k) (Ek: 16/2/2016-6676/27 Md.) Tasarım merkezi ise tasarım projelerini veya sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen tasarım faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kurulan ve dar mükellef kurumların Türkiye’deki iş yerleri dâhil, kanuni veya iş merkezi Türkiye’de bulunan sermaye şirketlerinin; organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş, münhasıran yurtiçinde tasarım faaliyetlerinde bulunan ve en az on tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam eden, yeterli tasarım birikimi ve yeteneği olan birimleri”

olarak tanımlanmıştır.

1.1.2. Türkiye’de TGB, Ar-Ge ile Tasarım Merkezlerinin

Mevcut Durumu

İlk Teknoparkların genellikle arazi geliştirme projeleri konseptinde hayata geçirilerek, üniversiteler içinde bulunan atıl alanların yeniden değerlendirilmesi amacıyla teknoloji şirketlerinin toplandığı kapalı ortamlar olmuşlardır. Ancak zaman geçtikçe Teknoparklar sanayi ve toplumla daha aktif bir iletişim ve etkileşim içine girdiği yönetsel, toplumsal ve teknik hizmetlerle ön plana çıktığı alanlar haline gelmiştir. Teknopark adına ilk uygulamalara İkinci Dünya Savaşı sonrası rastlanmaktadır. İkinci Dünya Savaşı sonuçlanmadan önce, 1950’lerden önce fabrikalarda mühendisler ve ayrıca kamu desteğiyle yürütülen sanayiye dönük bilimsel çalışmalar yaygındır. Ardından bu iki kesimin bir araya gelerek sınaie sunulan büyük bir araştırma laboratuvarına, bu laboratuvarlardan da siparişe dayalı tasarım ve geliştirme faaliyetleri yürüten araştırma şirketlerine dönüşmüştür. İkinci Dünya Savaşı sonrasında Ar-Ge laboratuvarları, askeri ihtiyaçlarla, nükleer enerji, elektronik ve üretim alanlarında hızla atmıştır. Bilim ve teknoloji parklarının hızlı

gelişimi ise 1970'lere rastlamaktadır. İlk önce İngiltere'de ortaya çıkan bu kuruluşlar, daha ziyade esnaf, sanatkârlar ve küçük işletmeler için uygun çalışma ortamları yaratma amacı gütmüşlerdir. İngiltere'de o dönemde ortaya çıkan fabrika kapanmaları karşısında maliyet minimizasyonu ve istihdam artırıcı özelliği de bir diğer etkindir (Sarıçiçek, 2018: 36, Babacan, 1995:18 Aktaran Yalçın, 2020: 19-20).

1970'lerden itibaren gerçekleştirilen çok sayıda gösterge, ülkelerin Ar-Ge çalışmaları sonucu ortaya koyduğu yenilik ve girişimcilik faaliyetlerinin hem ulusal hem de bölgesel ekonomik gelişim süreci içerisinde oldukça önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Ar-Ge çalışmaları ve inovatif çalışmaların, yeni ürün, hizmet ve süreçlerin ortaya çıkarılmasıyla sermaye ve işgücü verimliliğinde artışların sağlanmasıyla ekonomik büyümeye ABD'de %50, Fransa'da %76, İngiltere'de %73 ve Japonya'da %55 gibi oranlarda katkı yaptığı hesaplanmaktadır (Mitchell, 1997:5 Aktaran Kıratoğlu ve Candemir, 2021: 212-213).

Türkiye'de TGB'ye dair faaliyetlerin miladı 1980'li yıllara rastlamaktadır. 21.02.1991 tarih 20793 sayılı Resmî Gazete'de, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ile imza altına alınan 16.11.1990 tarih ve TUR/90/T01 sayılı "Türkiye'de Teknoparklar Kurulması için Program" projesi yayımlanmıştır. Bu proje ile ülkenin sınai gelişiminin ivme kazanması, serbest ticareti, ihracat gelişimini ve teknolojiye dayalı sanayilerin geliştirilmesi ile fazla bağlantılı programların teşviki amaçlanmıştır. O tarihteki adıyla Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından "*Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Ankara), İzmir Teknopark AŞ (İzmir), İstanbul Teknik Üniversitesi (İstanbul), Marmara Araştırma Merkezi (Gebze) ve ATAP (Eskişehir)*" olmak üzere beş bölgede teknopark kurulması kararlaştırılmıştır.

Ülkemizde üniversite-sanayi işbirliği ile ilgili tarihsel süreç DPT sorumluluğunda oluşturulan Beş Yıllık Kalkınma Planları ile başlamıştır. I. Planda (1963- 1967), ileri teknoloji kullanımı ihtiyacı, teknoloji transfer sistemleri, eğitim politikası, Ar-Ge faaliyetleri gibi düzenlemelere yer verilmiştir. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'nun (TÜBİTAK'ın) 1965 yılında kurulmasını da içeren bu plan aynı zamanda araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik sistemi için önemli adımlardan biri olarak değerlendirilmektedir. TGB, özel sektör Ar-Ge ile Tasarım Merkezleri, Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri, Kümelenmeler, Teknoloji Transfer Ofisleri (TTO) ülkemizde Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği

(KÜSİ) kapsamında faaliyet yürüten yapılara örnek gösterilebilir. KÜSİ ekosistemi içerisinde; kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ile akademisyenler, TGB, Ar-Ge ile Tasarım Merkezleri, TTO'lar, üniversitelerimiz bünyesinde yer alan Uygulama ve Araştırma Merkezleri, Üniversite-Sanayi İşbirliği Merkezleri, Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ile Ticaret ve Sanayi Odaları (TSO) aktif olarak görev yapmaktadır (T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, 2018: 9-10; 17).

Türkiye’de TGB nicelik bakımından incelendiğinde; 2001 yılından itibaren aktif TGB sayısı, firma sayısı, istihdam oranı, proje sayısı, patent sayısı, ihracat tutarı ve toplam satışlar bakımından yükselişlerin söz konusu olduğu görülmektedir. TGB’de teknoloji transferi misyonunu yüklenmiş olan firmaların yüksek teknoloji ürün ihracatı da incelenmesi gereken ekonomik çıktılar arasında yer almaktadır. Teknoloji üretme kapasitesi ve sermaye/teknoloji yoğun ihracat düzeyi, ülkelerin gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi vermekte ve uluslararası arenada rekabet gücünün artırılması konusunda önemli kazanımlar sağlamaktadır. Bir ülkenin ileri teknolojiye dayanan ürün ihracatının yüksek olması, o ülkenin teknoloji ihracatına dayalı sanayileşme stratejisini benimsediğinin göstergesidir (Adaçay, 2007: 193 Aktaran Beydemir vd. 2022: 322).

TGB; yeni veya ileri teknolojide mal ve hizmet üretmek isteyen girişimcilerin, araştırmacı ve akademisyenlerin sınaî ve ticari faaliyetlerini üniversitelerin yanında veya yakınında yürütebilmelerine ve bu üniversitelerden faydalanabilmelerine imkân vermek için kurulmuş akademik, sosyal ve kültürel sitelerdir. TGB’ye yönelik ilk kez 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 06.07.2001 tarih ve 24454 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. 6170 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (12.03.2011 tarih ve 27872 sayılı Resmî Gazete), 6676 sayılı Araştırma Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (26.02.2016 tarih ve 29636 sayılı Resmî Gazete), Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği (19.06.2002 tarih ve 24790 sayılı Resmî Gazete), Yönetmelik değişiklikleri (10.08.2016 tarih 29797 sayılı Resmî Gazete; 10.02.2022 tarih ve 31746 sayılı Resmî Gazete) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

internet sitesi web sayfasında yer alan amaç, hedef, misyon ve vizyonu aşağıdaki gibidir (<https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/Detay>, 04.11.2023):

TGB’lerin “*amacı; üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörleri arasında işbirliği uygulamalarıyla;*

- *Ülke sanayisinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması amacıyla teknolojik bilgi üretilmesini sağlamak,*
- *Üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirilmesine olanak tanımak,*
- *Ürün kalitesini veya standardını yükseltmek,*
- *Verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek,*
- *Teknolojik bilgiyi ticarileştirmek,*
- *Teknoloji yoğun yatırımları ve girişimciliği desteklemek,*
- *Araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak,*
- *Teknoloji transferine katkıda bulunmaktır.*

TGB’lerin “*hedefleri ise;*

- *Türkiye’nin Ar-Ge potansiyeline ve teknoloji üretebilme yeteneğine katkı sağlamak,*
- *Türkiye için sürdürülebilir kalkınmanın unsurlarından birisi olmak,*
- *Girişimciliği ve yenilikçiliği teşvik etmek ve desteklemek,*
- *Sektör öncelikleriyle Türkiye’nin teknoloji üretiminin ve birikiminin yönlendirilmesine katkı sağlamak,*
- *Teknoloji transferi için uygun ortam yaratmak,*
- *Dünya pazarlarına yönelik ileri teknoloji ürün ve hizmet üretimini desteklemek,*
- *Sanayi-üniversite işbirliğini etkin ve sürekli kılmak,*
- *Üniversitedeki araştırma altyapısının ve bilgi birikiminin ekonomik değere dönüşmesine katkı sağlamak,*
- *Nitelikli işgücüne ülke içinde istihdam yaratmak,*
- *Yüksek/ileri teknoloji yatırımları yapacak, yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak bölgeler oluşturmak,*
- *Ar-Ge çalışmalarında uluslararası işbirliğini güçlendirmektir.*

TGB’lerin misyonu;

- *Ülkemizde, üniversite-sanayi işbirliğini sağlamak,*

- İleri teknoloji kullanan veya üreten şirketlerin sayısını artırmak ve gelişmesini desteklemek,
- Mevcut kaynakların daha verimli kullanılmalarını sağlamak veya yeni kaynak yaratılması amacıyla yenilikçi ve ileri teknoloji alanlarında faaliyet gösterecek şirketlere Ar-Ge çalışmalarını yürütebilecekleri ortam ve destek sağlamak,
- İleri teknoloji alanında çalışan ulusal ve uluslararası şirketleri bir araya getirerek hem kendi aralarında hem de üniversitelerle sinerji yaratmalarını sağlayan mekanizmalar kurmak,
- Üniversitelerdeki akademik birikimin ve araştırma sonuçlarının ekonomik değere dönüştürülmesini sağlamak,
- Ülkenin ekonomik ve teknolojik düzeyinin yükseltmek ve böylece ülkenin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına katkıda bulunmak,
- İleri teknoloji ve ihracata yönelik katma değeri yüksek, yenilikçi, ileri teknoloji ürünleri üretme potansiyeli olan yeni şirketlerin kurulmasını ve mevcut küçük işletmelerin büyümesini teşvik etmektir. TGB'lerin vizyonu ise;
- Küreselleşen dünyada yerini almış ve ekonomik gücü yüksek bir Türkiye için çalışmak,
- Araştırma sonuçlarını ekonomik değere dönüştürmek,
- Üniversitelerin sahip olduğu gelişmiş insan gücünün ve altyapı olanaklarını ekonomik değer yaratılmasında kullanmak ve akademik bilgiyi ticarileştirmek,
- Yenilikçi, ileri teknoloji ürünleri yurtdışına pazarlamak ve bu alanda yabancı sermayeyi ülkemize çekmektir.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Stratejik Plan (2020-2024) kapsamında; “Amaç 2, Hedef 2.5 Bölümünde; TGB’de Ar-Ge faaliyetlerinin geliştirilmesi için ekosistemin altyapı, yetkinlikler, iş birliği, yönetim, finansman gibi konularda gelişmesine yönelik tedbirler alınacağı” belirtilmiştir. Aynı zamanda; “Eylem ve Projeler Yeni Ekonomi Programı (2021 - 2023) başlıklı Tablo 5 finansal sistemde; ülkemizde fikri mülkiyet varlıklarının değerlendirilme kapasitesi geliştirilerek ülke ekonomisine katkısı artırılacak ve üniversitelerde, araştırma kurumlarında ve TGB’de geliştirilen patentli teknolojilerin sanayiye etkin bir şekilde aktarılması sağlanacaktır”

ifade edilmiştir. “Planlanan Tamamlanma Tarihi” olarak Aralık 2023 tarihine işaret edilmiştir (Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/stratejik-planlar/mu2112012102>, 28.10.2023). Ayrıca “2021 yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı başlıklı Tablo 6 tedbir numarası 309.10.’da “Teknopark yönetici şirketlerinin, teknoparklarda yer alan şirketlerin ve teknoloji transfer ofislerinin kurumsal kapasitelerinin artırılacağı” belirtilmiştir. Bu kapsamda faaliyet olarak;

“Tüm TGB’lerin katılım sağladığı Koordinasyon toplantılarında kapasite geliştirmeye yönelik çalışmalara devam edilecek, görece olgun teknoparklar ile diğer teknoparklar arasında tecrübe paylaşımları tesis edilecek, bina destekleri 2021 yılında da sağlanacak, Ar-Ge Merkezleri ile Teknopark firmalarının işbirlikleri geliştirilerek Teknopark firmalarına destek olunacaktır.”

biçiminde öngörülmüştür. “322.11. numaralı tedbirde ise;

“Öncelikli sektörler ve dijitalleşme alanlarındaki yenilikçi girişimcilere yönelik hedef ve performans odaklı teknoloji geliştirme merkezleri kurulacağı”

ifade edilmiştir. Faaliyetleri;

“1.) Teknoloji Geliştirme Merkezi Programı’na ilişkin bilgilendirme faaliyetleri yapılacaktır.

2.) Başvuruların kontrolü ve yerinde incelenmesi işlemleri yürütülecektir.

3.) Kabul edilen başvurulara yönelik destekleme süreçleri yürütülecektir.”

belirlenmiştir. Stratejik Planın “Faaliyet Alanı-Ürün/Hizmet Listesi başlıklı Tablo 7’de; “Faaliyet alanı olarak; ‘Ç- Ar-Ge Teşvikleri Faaliyetleri’nde Ürün ve Hizmetler;

“1.) TGB’ye yönelik hizmetleri,

2.) Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerine yönelik hizmetler

3.) Sanayi alanında araştırma, geliştirme, yenilikçilik ve girişimcilik faaliyetleri, sanayi kuruluşları, üniversiteler, araştırma merkezleri ve enstitüler ile geliştirilen işbirlikleri kapsamında yürütülen program ve projeler,

4.) TGB, Ar-Ge ve tasarım merkezleri ile kümelenme gibi teknoloji odaklı iş birliği mekanizmalarında desteklenen teknolojik araştırma, geliştirme, tasarım, girişimcilik ve yenilikçilik program ve projeleri ve teşviki ile ilgili yapılan düzenlemeler, izlemesi ve değerlendirme sonuçları”

sayılmıştır.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 01.11.2023 tarihli olarak güncellenen verilerine göre (<https://www.sanayi.gov.tr/arge-tasarim-merkezleri-ve-tgb>, 28.10.2023); Türkiye genelinde 1.298 Ar-Ge Merkezi, 325 Tasarım Merkezi ile 101 TGB vardır. 2001 yılından itibaren uygulamaya konulan, sanayici, araştırmacı ve üniversiteleri buluşturarak teknolojik üretime yönelik yeni ürün ve üretim yöntemleri geliştirmelerini sağlayacak 4691 sayılı Kanun kapsamında; Ekim 2023 itibarıyla; toplam 101 adet TGB (İstanbul 16, Ankara 13, Kocaeli 5, İzmir 4, Konya, Gaziantep, Antalya, Mersin, Hatay, Kayseri, Bursa, Eskişehir- (Bilecik), Sakarya 2, Trabzon, Adana, Erzurum, Isparta, Denizli, Edirne, Elazığ, Sivas, Diyarbakır, Tokat, Bolu, Kütahya, Samsun, Malatya, Urfa, Düzce, Çanakkale, Kahramanmaraş, Tekirdağ, Van, Çorum, Manisa, Niğde, Burdur, Yozgat, Kırıkkale, Balıkesir, Karaman, Muğla, Afyonkarahisar-(Uşak), Aydın, Batman, Osmaniye, Zonguldak, Karabük, Nevşehir, Çankırı, Kastamonu, Kırklareli, Giresun, Rize, Yalova, Aksaray, Adıyaman ve Iğdır'da 1) kurulmuş bulunmaktadır. 101 TGB'den 88'si faaliyetine devam etmekte, 13'ünün ise altyapı çalışmalarının devam etmesi nedeniyle hali hazırda faaliyete geçmemişlerdir.(TGB2023IstatistikBilgilerV7.pdf,<https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi-0203011501>, 04.11.2023).

Türkiye'de TGB'ye yönelik T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın istatistikleri Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te sırasıyla gösterilmiştir.

Tablo 1: Türkiye'de TGB Genel İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri	
Firma Sayısı	9.840
Yabancı/Yabancı ortaklı Firma Sayısı	451
Kuluçka Firma Sayısı	2.636
Akademisyen Ortaklı Firma Sayısı	1.946
Toplam Personel Sayısı	104.176
Ar-Ge	87.947
Tasarım	1.317
Destek	7.328
Kapsam Dışı	7.584
Proje Sayısı (Devam Eden)	14.787
Proje Sayısı (Tamamlanan)	54.772
Toplam Satış (TL)	317,8 Milyar TL
Toplam İhracat (USD)	10 Milyar \$

Kaynak: TGB2023IstatistikBilgilerV7.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501>, (04.11.2023).

Tablo 2: Türkiye’de TGB Fikri ve Sınai Mülkiyet İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)

Fikri ve Sınai Mülkiyet	
Patent Tescil Sayısı (Ulusal/Uluslararası)	1.833
Patent Başvuru Sayısı (Devam Eden)	3.576
Faydalı Model Tescil Sayısı	498
Faydalı Model Başvuru Sayısı (Devam Eden)	314
Endüstriyel Tasarım Tescil Sayısı	421
Endüstriyel Tasarım Başvuru Sayısı (Devam Eden)	153
Yazılım Telif Hakkı (Alınan)	1.148

Kaynak: TGB2023IstatistikiBilgilerV7.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501>, (04.11.2023).

Tablo 3: Türkiye’de TGB Firmalarının Sektörel Dağılımı (31.10.2023 itibarıyla)

Na-Ce Adı	Yüzde
Bilgisayar programlama faaliyetleri (sistem, veri tabanı, network, web sayfası vb. yazılımları ile müşteriye özel yazılımların kodlanması vb.)	51,43
Doğal bilimler ve mühendislikle ilgili diğer araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri (tarımsal araştırmalar dahil)	5,59
Bilgisayar danışmanlık faaliyetleri (donanım gereksinimleri gibi donanımla ilgili bilişim konularında uzman görüşü sağlanması, bilgisayar gereksinimlerinin belirlenmesi, bilgisayar sistemlerinin planlanması ve tasarlanması vb.)	3,18
Biyoteknolojiyle ilgili araştırma ve deneysel geliştirme faaliyetleri	3,16
Baklagillerin yetiştirilmesi (fasulye (taze ve kuru), bakla, nohut, mercimek, acı bakla, bezelye, araka vb.)	1,97
Diğer bilgi teknolojisi ve bilgisayar hizmet faaliyetleri (kişisel bilgisayarların ve çevre birimlerinin kurulumu, yazılım kurma vb.)	1,27
Sanayi ve imalat projelerine yönelik mühendislik ve danışmanlık faaliyetleri (haddehaneler, farineriler, ulaşım araçları, sanayi makineleri, vb.)	1,13
Yükü elektronik kart imalatı (yükü baskılı devre kartları, ses, görüntü, denetleyici, ağ ve modem kartları ile akıllı kartlar vb.)	0,97
Mühendislik danışmanlık hizmetleri (bir projeyle bağlantılı olarak yapılanlar hariç)	0,96
Başka yerde sınıflandırılmamış diğer özel amaçlı makinelerin imalatı	0,93
Bilgisayar, bilgisayar çevre birimleri ve yazılımlarının toptan ticareti (bilgisayar donanımları, pos cihazları, ATM cihazları vb. dahil)	0,82
İşletme ve diğer idari danışmanlık faaliyetleri (bir organizasyonun stratejik, mali, pazarlama, üretim, iş süreçleri, proje vb. yönetim hizmetleri ile ticari marka ve imtiyaz konularında danışmanlık)	0,79
Enerji projelerine yönelik mühendislik ve danışmanlık faaliyetleri (kömür, petrol ve gaz gibi enerji yakıtları kullananlar ile nükleer, su, güneş, rüzgâr ve diğer enerjiler için santrallere ve enerji iletim ve dağıtım hatlarına yönelik hizmetler)	0,76
Diyotların, transistörlerin, diyakların, tıyaklar, tristör, rezistans, ledler, kristal, röle, mikro anahtar, sabit veya ayarlanabilir direnç ve kondansatörler ile elektronik entegre devrelerin imalatı	0,72
Diğer yazılım programlarının yayımlanması	0,54
Işınlama, elektro medikal ve elektro terapi ile ilgili cihazların imalatı (elektro-kardiyograf cihazı, ısıtma cihazı, radyoloji cihazı, röntgen cihazları, Alfa, Beta, Gama, mor ötesi ve kızıl ötesi ışınların kullanımına dayalı cihazlar)	0,5
Diğer	25,28

Kaynak: TGB2023IstatistikiBilgilerV7.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501>, (04.11.2023).

Türkiye genelinde Ar-Ge Merkezi, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 01.11.2023 tarihli güncel istatistiklerine göre 1.298 adettir. Özel Sektör Ar-Ge Merkezleri; Ar-Ge, teknoloji ve insan kaynaklarına yapılan yatırımların, teknolojik gelişmişlik, yüksek rekabet gücü ve yüksek refah seviyesi olarak geri döndüğü anlayışıyla hazırlanan 5746 sayılı Kanun kapsamında kurulmakta ve faaliyet göstermektedir. 5746 sayılı Kanun kapsamında; Ekim 2023 itibarıyla; toplam 1.298 adet Ar-Ge Merkezi (İstanbul 421, Ankara 142, Kocaeli 133, Bursa 132, İzmir 99, Tekirdağ 54, Manisa 32, Sakarya 24, Konya 21, Eskişehir 20, Antalya 18, Kayseri 16, Denizli 15, Balıkesir 14, Gaziantep ve Kahramanmaraş 13, Adana 12, Düzce ve Mersin 11, Kütahya 10, Aydın 9, Bilecik 7, Samsun 6, Kırklareli 5, Malatya, Sivas ve Yalova 4, Bolu, Hatay ve Osmaniye 3, Adıyaman, Çanakkale, Diyarbakır, Elazığ, Karaman, Niğde, Trabzon ve Zonguldak 2, Muğla, Afyonkarahisar, Aksaray, Amasya, Batman, Burdur, Çankırı, Çorum, Erzincan, Isparta, Karabük, Kırıkkale, Ordu ve Şanlıurfa 1) kurulmuş bulunmaktadır (ArGeMerkeziIstatistik2023.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011502>, 04.11.2023).

Türkiye'de Ar-Ge Merkezleri'ne yönelik T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın istatistikleri sırasıyla Tablo 4 ve Tablo 5'teki gibidir.

Tablo 4: Türkiye'deki Ar-Ge Merkezleri Genel İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)

AR-GE Merkezleri	
Faaliyette Olan Ar-Ge Merkezi Sayısı	1.298
Toplam Personel Sayısı (Destek personeli dahil)	79.407
Lisans	48.295
Yüksek Lisans	14.690
Doktora ve Üstü	1.379
Proje Sayısı (Tamamlanan)	58.864
Proje Sayısı (Devam Eden)	14.915
Patent Sayısı	35.644
Tescil	11,972
Başvuru	23,672
İşletme Ortaklık Yapısı Yabancı/Yabancı Ortaklı Olan Ar-Ge Merkezi Sayısı	231

Kaynak: ArGeMerkeziIstatistik2023.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011502>, 04.11.2023.

Tablo 5: Ar-Ge Merkezlerinin Sektörel Dağılımı (31.10.2023 İtibarıyla)

Sıra No	Sektör	Ar-Ge Merkezi Sayısı
1	Makine ve Teçhizat İmalatı	171
2	Otomotiv Yan Sanayi	133
3	Yazılım	116
4	Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri	87
5	Tekstil	81
6	Kimya	74
7	Elektrik-Elektronik	74
8	Gıda	59
9	Savunma Sanayi	52
10	İlaç	42
11	İmalat Sanayi	36
12	Enerji	31
13	Demir ve Demir Dışı Metaller	25
14	Tarım	22
15	Otomotiv	22
16	Dayanıklı Tüketim Malları	20
17	Plastik-Kauçuk	20
18	İklimlendirme	19
19	Sağlık	19
20	Telekomünikasyon	18
21	Seramik ve Refrakter	17
22	Ulaştırma ve Lojistik	17
23	Bankacılık ve Finans	15
24	Mobilya	15
25	Dökümcülük	12
26	Ambalaj	12
27	Havacılık	9
28	İnşaat	7
29	Denizcilik	7
30	Medikal	7
31	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri	6
32	Mühendislik/Mimarlık Faaliyetleri	6
33	Otomotiv Tasarımı ve Mühendislik	6
34	Çimento ve Çimento Ürünleri	6
35	Kozmetik ve Temizlik Ürünleri	5
36	Petrol ve Petrol Ürünleri	5
37	Madencilik	4
38	Medya-İletişim	3
39	Perakendecilik	3
40	Hayvancılık	2
41	Silah ve Mühimmat	2
42	Cam ve Cam Ürünleri	2
43	Orman Ürünleri	2
44	Deri Teknolojileri	1
45	Konfeksiyon ve Hazır Giyim	1
46	Sıvılaştırılmış Likit Petrol Gazı	1

Kaynak: ArGeMerkeziIstatistik2023.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011502>, 04.11.2023.

Türkiye genelinde Tasarım Merkezi, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 01.11.2023 tarihli güncel istatistiklerine göre 325 adettir. 26.02.2016 tarihinde Resmî Gazete 'de yayımlanarak yasalaşan Ar-Ge Reform Paketi kapsamında yapılan değişiklikler ile başta 5746 sayılı Kanun olmak üzere ülkemiz Ar-Ge ve yenilik ekosistemini geliştirecek pek çok düzenleme getirilmiş olup, bunların başında tasarım faaliyetlerinin de Ar-Ge faaliyetleri gibi destek kapsamına alınması gelmektedir. Bu sayede, yüksek katma değerli teknolojik ürünlerin üretilecektir. Yine bu kanun kapsamında Tasarım Merkezleri kavramı mevzuata girmiş ve Tasarım merkezlerine de birçok önemli destekler getirilmiştir. Özel Sektör Tasarım Merkezleri; Tasarım, teknoloji ve insan kaynaklarına yapılan yatırımların, teknolojik gelişmişlik, yüksek rekabet gücü ve yüksek refah seviyesi olarak geri döndüğü anlayışıyla hazırlanan 5746 sayılı Kanun kapsamında kurulmakta ve faaliyet göstermektedir. 5746 sayılı Kanun kapsamında; Ekim 2023 itibarıyla; toplam 325 adet Tasarım Merkezi (İstanbul 146, Ankara 37, Bursa 31, İzmir 23, Kocaeli 16, Tekirdağ 13, Denizli 12, Adana 8, Manisa 6, Sakarya 5, Eskişehir 4, Aydın 3, Kütahya, Düzce, Kayseri, Kırklareli, Mersin, Antalya, Yalova, Amasya, Malatya, Kahramanmaraş, Karabük, Hatay, Zonguldak, Sivas, Bilecik, Çanakkale ve Gaziantep 1) kurulmuş bulunmaktadır (TasarimMerkezi2023V12.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011503,04.11.2023>).

Türkiye'de Tasarım Merkezleri'ne yönelik T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın istatistikleri sırasıyla Tablo 6 ve Tablo 7'deki gibidir.

Tablo 6: Türkiye'deki Tasarım Merkezleri Genel İstatistikleri (31.10.2023 itibarıyla)

Tasarım Merkezleri	
Faaliyette Olan Tasarım Merkezi Sayısı	325
Toplam Personel Sayısı	7.850
Lisans	5.018
Yüksek Lisans	699
Doktora ve Üstü	34
Proje Sayısı (Tamamlanan)	11.454
Proje Sayısı (Devam Eden)	2.368
Patent Sayısı	724
Tescil	231
Başvuru	493
Tasarım Merkezi Olan Yabancı/ Yabancı Ortaklı Firma Sayısı	35

Kaynak: TasarimMerkezi2023V12.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011503,04.11.2023>.

Tablo 7: Türkiye’de Tasarım Merkezlerinin Sektörel Dağılımı (31.10.2023 İtibarıyla)

Sıra No	Sektör	Tasarım Merkezi Sayısı
1	Tekstil	53
2	Mühendislik/Mimarlık	42
3	Makine ve Teçhizat İmalatı	39
4	İmalat Sanayi	39
5	Otomotiv Yan Sanayi	22
6	Medya ve İletişim	18
7	Mobilya	13
8	İnşaat	12
9	Otomotiv	11
10	Savunma Sanayi	9
11	Elektronik	8
12	Konfeksiyon ve Hazır Giyim	6
13	Demir ve Demir Dışı Metaller	5
14	İklimlendirme	5
15	Seramik ve Refrakter	4
16	Denizcilik	4
17	Dökümcülük	4
18	Bilgisayar ve İletişim Teknolojileri	3
19	Madencilik	3
20	Enerji	3
21	Dayanıklı Tüketim Malları	3
22	Otomotiv Tasarımı ve Mühendislik	3
23	Yazılım	3
24	Havacılık	2
25	Gıda Sanayi	2
26	Cam ve Cam Ürünleri	2
27	Lastik-Plastik	2
28	Perakendecilik	2
29	Kuyumculuk	1
30	Kâğıt ve Kâğıt Ürünleri	1
31	Telekomünikasyon	1

Kaynak: TasarimMerkezi2023V12.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011503>, 04.11.2023.

Uluslararası rekabet bakımından TGB oldukça önemli bir role sahiptirler. TGB’ in girişimci işletmelere, üniversitelere ve bir bütün olarak ulusal ekonomiye faydaları söz konusudur (Yusufoğlu, 2014: 12-13; Bal, 2015: 42-45). Ülkelerin siyasal ve ekonomik olarak sürdürülebilir hale gelmelerinde bilim ve teknoloji

önemli bir yer tutmakla birlikte, TGB'ler bu faktörlere erişimi kolaylaştırmış ve aynı zamanda teknoloji ithalini de azaltmıştır. Ülkeler başarılı TGB'leri aracılığıyla süreç içerisinde teknolojik dışa bağımlılıktan kurtulabildikleri gibi, bu sayede döviz çıkışı azalmasına paralel olarak cari açıkları da azalma eğilimi göstermektedir (Delichasanoğlu, 2007: 14-15).

1.2. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ, ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME İLE TASARIM MERKEZLERİ HAKKINDA YASAL MEVZUAT VE DÜZENLEMELER

TGB, Ar-Ge ile Tasarım Merkezleri hakkında yasal mevzuat ve düzenlemeler ayrı ayrı alt başlıklar halinde incelenebilir.

1.2.1. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Hakkında Yasal Mevzuat ve Düzenlemeler

TGB hakkında birincil ve ikincil mevzuat başta olmak üzere düzenlemeler ele alınabilir.

1.2.1.1. 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 26.06.2001 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde kabul edilerek, 06.07.2001 tarihinde 24454 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmıştır. Kanunun Madde (Md.) 1'de amacı;

'Üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayiinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, (...) teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır.'

biçiminde belirlenmiştir. Söz konusu Kanunla, akademi, araştırma kuruluşları ve üretim sektörünün işbirliği halinde çalışması amaçlanmış, uluslararası düzeyde rekabet gücü kazanan ihracata dönük bir ulusal sanayi hedeflenmiş, bu bağlamda da teknolojik bilgiyi ve inovasyon önceliklendirilmiştir. Ayrıca istihdam, teknoloji transferi ve yabancı sermayenin ülkeye girişinin hızlandırılması da hedeflenmiştir.

4691 sayılı Kanun (Md. 4)' te (Değişik: 2/3/2011-6170/2 Md.) TGB kuruluşu ile ilgili olarak *'(Değişik birinci fıkra: 16/2/2016-6676/9 Md.) Bölge ile ilgili başvurular Kurucu Heyet ya da yönetici şirket tarafından yapılır.'*

biçiminde ele alınmıştır.

4691 sayılı Kanun (Md. 5) "Yönetici Şirket";

'(Değişik: 2/3/2011-6170/3 Md.) Bölgenin yönetimi ve işletmesinden sorumlu yönetici şirketin kurucuları arasında, Bölgenin içinde veya bulunduğu ilde yer alan en az bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsü ya da kamu Ar-Ge merkez veya enstitüsü bulunur.'

olarak açıklanmıştır. Yönetici şirketin yükümlülükleri ise;

'Bölgeye ait planlama ve projelendirmenin yapılması, gerekli alt yapı ve üst yapı hizmetleri ile Bölge için gerekli her türlü hizmetlerin yürütülmesi, kuluçka merkezi ve teknoloji transfer ofislerinin kurulması, Ar-Ge veya tasarım projelerinin değerlendirilmesi ve projesi uygun görülen girişimcilere yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslara göre Bölge içerisinde yer tahsis edilmesi, Bölgenin bu Kanun ve ilgili yönetmeliklerde gösterilen amaca uygun olarak yönetilmesi, girişimcilerin ve üçüncü şahısların buna aykırı davranışlarının önlenmesi ve gerekli önlemlerin alınması'

biçiminde hüküm altına alınmıştır. Ayrıca;

'Yönetici şirket, her türlü hesap ve işlemlerini yıllık olarak 13.06.1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununa göre yetkilendirilmiş yeminli mali müşavire inceletir. Yeminli mali müşavir, düzenlediği denetim raporunun birer örneğini aynı süre içinde yönetici şirkete ve Bakanlığa gönderir. Yönetici şirket, her yılın sonunda kendisine ve Bölgede yer alan Ar-Ge veya tasarım faaliyetinde bulunan işletmelere sağlanan destek ve muafiyetlerin etki değerlendirmesini yapar ve bu konuda düzenlenen raporun bir örneğini Bakanlığa gönderir.'

5. Md. (Ek fıkra:28/1/2021-7263/5 Md.) kapsamında Kuluçka Merkezlerinin kuruluşu da şöyle ele alınmıştır:

'TGB yönetici şirketi tarafından bölge alanları dışında Değerlendirme Kurulunun kararı üzerine Bakanlıkça izin verilmesi halinde kuluçka merkezi açılabilir. Bu kuluçka merkezlerinde sadece kuluçka girişimcileri yer alabilir. Bu kapsamda açılacak merkezler ve buralarda yer alacak girişimcilerde aranacak şartlar Bakanlıkça belirlenir. Bu Kanun kapsamında sağlanan destek, teşvik, muafiyet ve istisnalar, bu merkezlerde de aynen uygulanır. Yönetici şirketin görev ve sorumlulukları dahil olmak üzere, bu merkezlere dair diğer tüm iş ve işlemlerde bu Kanun ve ilgili yönetmelik hükümleri uygulanır.'

4691 sayılı Kanun (Md. 4) TGB’lerde bölge yönetici şirketlerine sağlanan destekler ile ilgili olarak;

‘Bölge alanları içinde yer alan üniversite arazileri, bu üniversitelerin uygun görüp izin vermeleri durumunda, mülkiyeti ilgili üniversitede kalmak kaydıyla Bölgenin yönetici şirketine tahsis edilebilir. Bu durum diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait araziler için de geçerlidir. Bölge içerisinde yer alan Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlar üzerinde irtifak hakkı tesisinin veya kullanma izni verilmesinin talep edilmesi halinde, Maliye Bakanlığı tarafından yönetici şirket lehine ilk beş yılı bedelsiz olarak, devam eden yıllar için yatırım konusu taşınmazın emlak vergi değerinin binde ikisi karşılığında irtifak hakkı tesis edilir veya kullanma izni verilir. İrtifak hakkı tesis edilen ve kullanma izni verilen bu taşınmazlar üzerinde yapılacak faaliyetlerden hasılat payı alınmaz.’

yer almaktadır.

Gelir ve Kurumlar Vergisi muafiyetine yönelik (Ek: 25/12/2003-5035/44 Md.) Geçici Md. 2. uyarınca;

‘(Değişik fıkra: 16/2/2016-6676/14 Md.) Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31/12/2028 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.’

4691 sayılı Kanunu (Md. 6) TGB denetimi ile ilgili olarak; *‘Bölgedeki yönetici şirket ve girişimcilerin faaliyet ve uygulamaları Bakanlık tarafından denetlenir.’* denilmektedir. Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından yayınlanan TGB Denetim Rehberi (2020: 8-9)’nde aşağıdaki bilgiye yer verilmiştir:

‘TGB’ler nezdindeki teftiş çalışmalarında, anılan kuruluşların aşağıda gösterilen mevzuat kapsamındaki işlemleri denetlenir. 4691 sayılı Kanun, 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de Yayımlanan 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, 20/08/2020 tarihli 31219 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı Yönetmeliği, 10/08/2016 tarihli 29797 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği, Bakanlık ve/veya Başkanlıkça düzenlenen/çıkarılan yönerge, genelge, usul ve esaslar ile tebliğ ve talimatlar, 24/05/2010 tarih, 2010/14 sayılı ve ‘Kadın İstihdamının Artırılması ve Fırsat Eşitliğinin Sağlanması’ konulu Başbakanlık Genelgesi, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 6735 sayılı Uluslararası İş Gücü Kanunu, Teftiş esnasında Müfettiş tarafından gerekli görülmesi halinde, incelenen işleme ilişkin varsa, ilgili olduğu diğer mevzuatın da dikkate alınması.’

4691 Sayılı Kanun (Md. 7) TGB’de istihdam edilecek personellere ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

‘(Değişik birinci fıkra: 2/3/2011-6170/4 Md.) Yönetici şirkette ve Bölgede yer alan faaliyetlerde yürürlükteki iş ve çalışma mevzuatına göre personel istihdam edilir. Bölgelerde 4875 sayılı Kanun, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı Ar-Ge veya tasarım personeli çalıştırılabilir.'

Madde hükmü uyarınca; kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelerde çalışanlarla ilgili olarak;

'Bölgede yer alan faaliyetlerde araştırmacı ve idari personel olarak hizmetine ihtiyaç duyulanlar, çalıştıkları kuruluşların izni ile sürekli veya yarı zamanlı olarak çalıştırılabilirler. Yarı zamanlı görev alan öğretim üyesi, öğretim görevlisi, araştırma görevlisi ve uzmanların bu hizmetleri karşılığı elde edecekleri gelirler, üniversite döner sermaye kapsamı dışında tutulur. Sürekli olarak istihdam edilecek personele kurumlarınca aylıksız izin verilir ve kadroları ile ilişkileri devam eder.' ve

'Öğretim elemanları 2547 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinde öngörülen yurt içinde ve yurt dışında geçici görevlendirme esaslarına göre yapacakları çalışmaları Üniversite Yönetim Kurulunun izni ile Bölgedeki kuruluşlarda yapabilirler. Aylıklı izinli olarak Bölgede görevlendirilen öğretim üyelerinin Bölgede elde edecekleri gelirler üniversite döner sermaye kapsamı dışında tutulur. Ayrıca, öğretim elemanları Üniversite Yönetim Kurulunun izni ile yaptıkları araştırmaların sonuçlarını ticarileştirmek amacı ile bu bölgelerde şirket kurabilir, kurulu bir şirkete ortak olabilir ve/veya bu şirketlerin yönetiminde görev alabilirler.'

biçiminde düzenlenmiştir.

4691 Sayılı Kanun (Md. 8) (Değişik: 2/3/2011-6170/5 Md.)'un destek ve muafiyetler hüküm altına alınmıştır.

'(Değişik birinci fıkra:28/1/2021-7263/5 Md.) Bölgelerde alt yapı, idare binası, Ar-Ge binası, atölye ve kuluçka merkezi inşası ile atölyelerde kullanılacak makine, ekipman ve yazılımlar ile Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerini desteklemeye yönelik yönetici şirketçe yürütülen veya yürütülecek kuluçka programları, teknoloji transfer ofisi hizmetleri ve teknoloji iş birliği programları ile ilgili giderler, yardım amacıyla Bakanlık bütçesine konulan ödenekle sınırlı olmak üzere karşılanabilir. Yatırımlara ilişkin faaliyetler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) gereğince tutulması zorunlu defterlerde, yatırım yapan işletmelerin Bölgede yürüttükleri Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerinden ayrı olarak izlenir. Bu yatırımlar nedeniyle Bölgede çalışan personel ve bu yatırımlarından elde edilecek kazançlar Bölge dışında faaliyet gösteren işletmelerin ve bunların personelinin tabi olduğu esaslara göre vergilendirilir.'

Anılan maddede "Damga Vergisi, Harçlar ve Emlak Vergisi" ile ilgili olarak aşağıdaki hüküm söz konusudur:

'(Değişik birinci cümle: 16/2/2016-6676/12 Md.) Yönetici şirket, bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar yönünden damga vergisinden, yapılan işlemler bakımından harçlardan ve Bölge alanı içerisinde sahip olduğu taşınmazlar dolayısıyla emlak vergisinden muaftır. Atık su arıtma tesisi işleten Bölgelerden, belediyelerce atık su bedeli alınmaz.'

Ek Md. 2 (Ek: 16/2/2016-6676/13 Md.) kapsamında;

'Kanun kapsamında yürütülen yazılım, Ar-Ge yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan müstesnadır'

Md. 8'de destek ve muafiyetler;

'(Ek fıkra: 18/6/2017-7033/63 Md.) Desteklenecek program alanlarında en az lisans derecesine sahip Ar-Ge personeli istihdam eden TGB firmalarının, bu personelin her birine ödedikleri aylık ücretin o yıl için uygulanan asgari ücretin aylık brüt tutarı kadarlık kısmı, iki yıl süreyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesine konulacak ödenekten karşılanır. Ancak bu kapsamda her bir TGB firmasına sağlanacak destek, ilgili ayda TGB firmasında istihdam edilen toplam personel sayısının yüzde onunu geçemez.

(Ek fıkra:28/1/2021-7263/5 Md.) Bölgelerde yer alan firmalara, istihdam ettikleri doktora öğrencisi Ar-Ge personeli için, iki yıl süreyle Bakanlık bütçesine konulacak ödenekle sınırlı olmak üzere, Bakanlıkça yönetmelikle belirlenen şartlar çerçevesinde destek verilebilir.

(Ek fıkra:28/1/2021-7263/5 Md.)Bu Kanun kapsamında stajyer istihdam eden firmalar, Bakanlık bütçesine konulacak ödenekle sınırlı olmak üzere, Bakanlıkça yönetmelikle belirlenen şartlar çerçevesinde desteklenebilir.

Personellerin gelir vergisi ile ilgili;

'(Değişik fıkra: 16/2/2016-6676/14 Md.) (Değişik cümle:28/1/2021-7263/7 Md.) 31/12/2028 tarihine kadar, bölgede çalışan Ar-Ge, tasarım ve destek personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisi; verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir. (Ek cümle:28/1/2021-7263/7Md.) Bu kapsamdaki ücretlere ilişkin düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden istisnadır. Gelir vergisi stopajı ve sigorta primi işveren hissesine ilişkin teşviklerden yararlanacak olan destek personeli sayısı, Ar-Ge ve tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşamaz. (Ek cümle:28/1/2021-7263/7 Md.) Toplam personel sayısı on beşe kadar olan Bölge firmaları için bu oran yüzde yirmi olarak uygulanır. Ancak, Bölgede yer alan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve tasarım personelinin bu Bölgelerde yürüttüğü projelerle doğrudan ilgili olmak şartıyla, proje kapsamındaki faaliyetlerin bir kısmının Bölge dışında yürütülmesinin zorunlu olduğu durumlarda Bölge dışındaki bu faaliyetlere ilişkin ücretlerinin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanınca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı ile Bölgede yer alan işletmelerde çalışan Ar-Ge ve tasarım personelinin yüksek lisans yapanlar için bir buçuk yılı, doktora yapanlar için iki yılı geçmemek üzere Bölge dışında geçirdiği sürelerle ilişkin ücretlerin yüzde yüzünü aşmamak şartıyla Cumhurbaşkanınca ayrı ayrı veya birlikte belirlenecek kısmı, gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir. (Ek cümleler:28/1/2021-7263/7 Md.) (Değişik dokuzuncu ve onuncu cümleler:21/12/2021-7346/20 Md.) Buna ilave olarak gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında Bölgede çalışan personelin toplam sayısının veya teşviki konu edilen toplam çalışma sürelerinin yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla bu fıkroda belirtilen durumlar haricinde Bölge dışında geçirilen süreler de gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilir.'

Bölgede faaliyette bulunanlara bu Kanun kapsamındaki projelerin finansmanında kullanılmak üzere gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sağlanan sermaye destekleri ile ilgili (Geçici 4. Md. (Ek: 16/2/2016-6676/15 Md.);

'31/12/2028 tarihine kadar uygulanmak üzere, beyan edilen gelirin veya kurum kazancının yüzde onunu ve öz sermayenin yüzde yirmisini aşmamak üzere, 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89 uncu maddesi uyarınca ticari kazancın ve 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine göre kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılır. İndirim konusu yapılacak tutar yıllık olarak 1.000.000 Türk lirasını aşamaz. Bu maddede yer alan oranları ve parasal sınırı yarısına kadar indirmeye veya dört katına kadar artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir. (Değişik cümle:28/1/2021-7263/8 Md.) Bu kapsamdaki projelerin finansmanında kullanılmak üzere gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından sağlanan sermaye desteklerinin aktarımından itibaren en az dört yıl boyunca ilgili şirketlerde kalmaması, payların satılması ya da yatırılan sermayenin kısmen ya da tamamen geri alınması halinde indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.'

biçiminde düzenleme yapılmıştır.

1.2.1.2. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği

10.08.2016 tarihinde 29797 sayılı Gazete'de yayımlanarak, 01.03.2016 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe giren, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği'nin amacı, 1. Md.;

'TGB'nin kuruluşu, işleyişi, yönetim ve denetimi ve bunlarla ilgili kişi ve kuruluşların görev, yetki ve sorumlulukları ile 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları düzenlemektir. '

biçiminde hüküm altına alınmıştır.

Yönetmelik'in (Başlığı ile Birlikte Değişik:RG-10/2/2022-31746) 15.Maddesinde kuluçka girişimcisi, kuluçka merkezi ve kuluçka programı açıklanmıştır. Buna göre;

Kuluçka firmaları;

'....TGB yönetici şirketleri tarafından yürütülen girişimcilik programlarına katılarak şirketleşen veya Ar-Ge, teknolojik yenilik, yazılım ve tasarım faaliyetlerinde bulunan, en fazla üç yıllık, proje sahibi işletmeler olarak, kuluçka merkezlerinde yer alan girişimcilerdir.'

Kuluçka programları kapsamında Yönetici Şirketin girişimcilere sunduğu hizmetler (Md. 15/8) ise aşağıdaki gibidir:

- 'a) Ofis imkânı, mobilya ve ekipman sağlanması, ihtiyaç duyulan altyapının ve ortak mekanların oluşturulması.*
- b) Sekreteryaya ve destek hizmetlerinin sunulması, donanım ve yazılımlara erişimin sağlanması.*
- c) Yarışma ve benzeri girişimciliği teşvik edici programların organize edilmesi.*
- ç) İlgili eğitim, seminer ve atölyelerin düzenlenmesi.*
- d) Yönetim desteği, kritik iş ve teknik desteklerin verilmesi.*
- e) Teknik ve idari konularda danışmanlık ve mentorluk hizmetlerinin sağlanması.*
- f) Şirketleşme, ticarileşme, uluslararasılaşma ve benzeri alanlarda desteklerin sağlanması.*
- g) Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetleriyle ilgili finansmana erişim konusunda danışmanlık sunulması ve mevcut programlara yönlendirilmesi veya uygun yapılar ile bir araya gelinmesine destek olunması.*
- ğ) Kuluçka firmalarının kendi aralarında ve Bölgede yerleşik diğer firmalarla etkileşim ve işbirliklerinin sağlanması.'*

Yönetmelik'in 16.Maddesi'nde ise Teknoloji Transfer Ofisi (TTO) ile ilgili hükümler yer almaktadır. Buna göre; Yönetici Şirket Bölge'de faaliyete başladıktan sonra üç yıllık süre içerisinde kendi bünyesinde bir birim oluşturarak ya da başkaca bir tüzel kişilikle düzenlenecek protokol ile transfer ofisini kurar.

4691 Sayılı Kanun'da (Md.7) personellere ilişkin yapılan açıklamalara ilave olarak, Bölgede personel istihdamına ilişkin Yönetmelik'in 18. Maddesi'nde de Kanun'a paralel düzenlemelere yer verilmiştir.

Yönetmelik'te; muafiyet, indirim ve istisnalar başlıklı 35.Madde ise, Kanun'daki (Md.8) düzenlemelere paralel düzenlemelere yer verilmiş olup ilave açıklamalar yapılmıştır.

Yönetmelik'in 38. Maddesinde ise İhtisas TGB düzenlemiştir.

'(1)İhtisas Teknoloji Geliştirme Bölgesi kuruluş başvurusunda aynı sektör grubunda ve bu sektör grubuna dâhil alt sektörlerde faaliyet gösteren komuyla ilgili meslekî kuruluşlardan en az bir tüzel kişiliğin kurucu heyet protokolünde yer alması şartı aranır.

(2)(Değişik:RG-22/2/2018-30340) TGB'nin ihtisas TGB'ye ya da Bölge alanının İhtisas TGB Bölge alanına dönüşmesi için Bölge alanı içerisinde faaliyette bulunan girişimcilerin en az yüzde yetmiş beşinin aynı sektör grubunda ve bu sektör grubuna dâhil alt sektörlerde faaliyet gösteren girişimcilerden olması şartı aranır.'

1.2.1.3. Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)'deki Düzenlemeler

03.04.2007 tarih ve 26482 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kurumlar Vergisi (KV) Genel Tebliği (Seri No: 1)'nin 5.12.2 Bölümü'nde, TGB Kanununda yer alan istisna başlığıyla birtakım düzenlemelere gidilmiştir.

Tebliğin (5.12.2) Bölümü'nün (5.12.2.1.) numaralı alt başlığında 4691 sayılı Kanunun geçici 2'nci Maddesi'ne atıfla Kanun metnine paralel açıklamalar yapılmıştır

“Yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançlar ile Bölgede faaliyet gösteren gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinin, münhasıran bu Bölgedeki yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançları 31/12/2023 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergisinden müstesnadır.”

Yazılım tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilen kazançlarda kurumlar vergisi istisnasının kapsamı başlıklı (5.12.2.2) (16 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği ile eklenmiştir. (Ek ibare: RG-12/06/2018-30449) bölümde ise, aşağıdaki konular ele alınmıştır.

- *Yapılan düzenlemeyle TGB’de faaliyet gösteren mükelleflerin, münhasıran bu bölgedeki yazılım tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar, faaliyete başlanılan tarihten bağımsız olmak üzere, 31/12/2023 tarihine kadar kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.*
- *Bölgede faaliyette bulunan mükelleflerin bölge dışında gerçekleştirdikleri faaliyetlerinden elde ettiği kazançlar, yazılım, tasarım ve Ar-Ge faaliyetlerinden elde edilmiş olsa dahi istisnadan faydalanamaz.*
- *Öte yandan, TGB’de yazılım ve Ar-Ge faaliyetinde bulunan şirketlerin, bu faaliyetler sonucu buldukları ürünleri kendilerinin seri üretime tabi tutarak pazarlamaları halinde, bu ürünlerin pazarlanmasından elde edilen kazançların lisans, patent gibi gayrimaddi haklara isabet eden kısmı, transfer fiyatlandırması esaslarına göre ayrıştırılmak suretiyle istisnadan yararlanabilecektir.*
- *Ayrıca, TGB’de tasarım faaliyetleri sonucu buldukları ürünleri kendileri seri üretime tabi tutarak pazarlayan mükellefler, bu ürünlerin pazarlanmasından elde edilen kazançlarının tasarıma isabet eden kısmını, transfer fiyatlandırması esaslarına göre ayrıştırmak suretiyle istisnadan yararlanabilecektir. Üretim ve pazarlama organizasyonu nedeniyle doğan kazancın diğer kısmı ise istisna kapsamında değerlendirilmeyecektir.*

Tebliğin (5.12.2.2.1) kısmında ise İstisna kapsamına giren faaliyetler değerlendirilmiştir. Ar-Ge, Yazılım ve Tasarım Faaliyeti konuları, 4691 Sayılı Kanun metninde yer aldığı biçimde burada da tanımlanmıştır.

Tebliğin (5.12.2.2.2) kısmında Bölgede faaliyete geçilmeden önce başlatılmış projelerden sağlanan kazançların istisna kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususuna açıklık getirilmiştir. Buna göre; ilgili mükelleflerin

Bölge’de faaliyete geçtiği tarih itibariyle tamamlamış bulundukları yazılım, tasarım ve Ar-Ge’ye dayalı projelerden kazançları istisna kapsamında değerlendirilemeyecektir.

Bölge’de faaliyete geçilmesinden önce başlayan ve Bölgede devam eden yazılım, tasarım ve Ar-Ge’ye dayalı projelerde ise; bahse konu projenin münhasıran Bölge’de gerçekleştirilen kısmı istisna hükümlerinden faydalanabileceklerdir. Bu konuda istisna tutarının belirlenmesinde proje ile ilgili olarak Bölge’de katlanılan maliyetin, Bölge’de faaliyete başlanmasından önce katlanılan maliyete oranı esas alınarak gerekli hesaplamalar yapılacaktır. Daha sağlıklı bir sonuç vereceği düşünülrse başka yöntemler de esas alınabilecektir.

Tebliğin (5.12.2.3) kısmında göre yönetici şirketlerin yararlanabilecekleri istisnanın kapsamı ile ilgili olarak 4691 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesine atıf yapılmış ve madde hükmüne göre, yönetici şirketlerin bu Kanun uygulaması kapsamında elde ettikleri kazançların kurumlar vergisinden istisna edilmiş olduğu belirtilmiş; yönetici şirketlerin istisna edilen kazançlarının da, 4691 sayılı Kanun kapsamında bölgenin kurulmasına, yönetilmesine ve işletilmesine ilişkin faaliyetlerden kaynaklanan kazançlar olduğu belirtilmiştir.

Tebliğin (5.12.2.4) kısmında ise 4691 sayılı Kanunun geçici 2. maddesinde yer alan istisnanın, bir kazanç istisnası olduğuna dikkat çekilmiş, istisna kapsamındaki maliyetler sonucunda elde edilen hasılatın, yine bu faaliyetler nedeniyle katlanılan gider ve maliyet unsurlarının düşülmesi neticesinde ortaya çıkacak kazancın tamamının kurumlar vergisinden istisna olacağı belirtilmiştir. Ayrıca istisnaya konu faaliyetlerin zararlı sonuçlanması durumunda, bahse konu zararın istisna kapsamında olmayan diğer faaliyetlere ilişkin kazançlardan indirilmesinin mümkün olmadığı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca Bölge’de faaliyet yürüten mükelleflerinin, mezkûr Kanun’da yazılı kapsamın dışındaki ticari işlemlerinden elde edecekleri, nakitlerin değerlendirilmesi sonucu oluşan faiz gelirleri, yabancı para cinsinden aktifler dolayısıyla oluşan kur farkları ve iktisadi kıymetlerin elden çıkarılmasından doğan gelirler gibi gelirlerinin istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün olmayacaktır.

Yine yaygın olarak yapılan hatalardan birisine değinmek faydalı olacaktır. Kazanç istisnası bölgede faaliyet yürüten Ar-Ge, tasarım ve yazılım faaliyetlerinde bulunan kurumlar ve gelir vergisi mükelleflerine tanınan bir istisna durumundadır.

Bölgede faaliyet gösteren yönetici şirketlerinde kurumlar vergisi mükellefi olduğundan hareketle yönetici şirketin bu faaliyetleri sonucu kurumlar vergisi istisnasından faydalanabileceği düşünülebilmektedir. Ancak durum bu şekilde değildir. 4691 sayılı Kanun'daki Ar-Ge, tasarım ve yazılım faaliyetlerine yönelik tanınan istisna bölgedeki yönetici şirket dışındaki diğer mükelleflere istinaden düzenlenmiştir. Yine benzer şekilde yönetici şirket bünyesinde çalışan personel ücretlerine ilişkin gelir vergisi istisnası da söz konusu değildir. (Aktaş ve Delen, 2021: 744).

Bölgede faaliyet gösteren mükelleflere, geri ödeme koşuluyla sermaye desteği olarak sağlanan yardımlar borç niteliğinde olduğundan ticari kazançta dahil edilmeyeceklerdir.

Ancak, istisnadan yararlanan Ar-Ge ile tasarım projelerine ilişkin olarak, TÜBİTAK ve benzeri kurumlar tarafından hibe şeklinde aktarılan destekler ile diğer kurumların bu mahiyetteki her türlü bağış ve yardımları, kurum kazancına dahil edilecek ve istisnadan faydalandırılacaktır.

Tebliğin (5.12.2.5) kısmına göre, İstisna kapsamındaki faaliyetler ile kapsam dışındaki işlerin birlikte yürütülmesi durumunda ortak giderlerin, bahse konu faaliyetlerle ilgili olarak ilgili dönemde cari yılda ortaya çıkan maliyetlerin birbirine oranı alınarak dağıtılması gerekmektedir. Amortismanına tabi iktisadi kıymetlerde ise amortismanların, bahse konu amortismanına tabi iktisadi kıymetin her bir işte kullanıldığı gün sayısına göre dağılması gerekmektedir. Bunun mümkün olmadığı durumlarda ise ortak genel giderlerle birlikte dağıtım yapılacaktır.

Tebliğin izleyen bölümlerinde de istisna kapsamındaki kazançların dağıtılması, istisna uygulamasında süre, Bölgedeki işyeri kiralamalarında gelir vergisi kesintisi, bildirim ve beyanın yapılması gereken yer gibi konulara açıklık getirilmiştir.

Kâr payı dağıtımlarında, kâr payını elde edenin hukuki niteliğine göre Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının (6) numaralı bendinin (b) alt bendi ile Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci maddesinin ikinci fıkrası ve 30 uncu maddesinin üçüncü ve altıncı fıkraları uyarınca vergi kesintisi yapılmasının gerektiği belirtilmiştir.

İstisnanın (6 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin 9.maddesiyle değişen ibare) 31/12/2023 tarihine kadar uygulanacağı, istisna süresinin başlangıç tarihi olarak ise yönetici şirketten izin alınarak bölgede fiilen faaliyete geçilen tarihin esas alınacağı hüküm altına alınmıştır.

Bölgede faaliyet gösteren mükelleflerin vakıflardan taşınmaz kiralamaları halinde, bahse konu vakfa yapacakları kira ödemeleri üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesinin birinci fıkrasının (5) numaralı bendinin (b) alt bendine göre vergi kesintisi yapmaları gerekmektedir.

19/10/2017 tarih ve 30215 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 11/09/2017 tarihli ve 2017/10821 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'na göre (Md.1/1); TGB'lerde faaliyet gösteren ve istisna kapsamında kazanç elde eden mükelleflerinin bu kazançlarının gayrimaddi hakların satışı, devri veya kiralanmasından elde edilmesi halinde, bu kapsamda istisnadan faydalanılabilmesi için bahse konu hakların niteliğine göre patent veya patente eşdeğer belgelere bağlanması gerekmektedir.

1.2.1.4.3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ve Uygulama Genel Tebliğ'indeki Düzenlemeler

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanunu'nun; *Araçlar, kıymetli maden ve petrol aramaları ile ulusal güvenlik harcamaları ve yatırımlarda istisna* başlıklı 13.Maddesi'nin(Değişik: 26/3/1985 - 3174/1 Md.) (m) Fıkrası aşağıdaki gibidir:

'm) 26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Kanun kapsamındaki teknoloji geliştirme bölgesi ile ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde, 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamındaki Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde, 3/7/2014 tarihli ve 6550 sayılı Araştırma Altyapılarının Desteklenmesine Dair Kanun kapsamındaki araştırma laboratuvarlarında Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde bulunanlara, münhasıran bu faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan yeni makine ve teçhizat teslimleri (İstisna kapsamında alınan makine ve teçhizatın, teslim tarihini takip eden takvim yılının başından itibaren üç yıl içinde, Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri dışında kullanılması veya elden çıkarılması hallerinde, zamanında alınmayan vergi alıcıdan, vergi ziyai cezası uygulanarak gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir. Zamanında alınmayan vergiler ile vergi cezalarında zamanaşımı, verginin tarhını veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun meydana geldiği tarihi takip eden takvim yılının başından itibaren başlar.'

vergiden müstesnadır.

Ayrıca 26/04/2014 tarih ve 28983 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği’nin 14. Bölümü’nde de ‘Yeni Makina ve Teçhizat Teslimleri’ nde uygulanmak üzere birtakım düzenlemelere yer verilmiştir.

3065 sayılı Kanun’un 13’üncü maddesine eklenen (m) bendinde hüküm altına alınan Ar-Ge, Yenilik ve Tasarım Faaliyetlerinde Kullanılmak Üzere Yapılan Yeni Makina ve Teçhizat Teslimlerinde istisna uygulamasına ilişkin usul ve esaslar Tebliğ’de etraflıca ele alınmıştır.

Tebliğ (14.1.1.) göre;

‘İstisnadan;

- 4691 sayılı Kanun kapsamındaki TGB ile ihtisas teknoloji geliştirme bölgesinde,*
- 5746 sayılı Kanun kapsamındaki Ar-Ge ile tasarım merkezlerinde,*
- 6550 sayılı Kanun kapsamındaki araştırma laboratuvarlarında Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde bulunanlar faydalanır.’*

İstisnanın, bahse konu Tebliğin (II/B-14.1.1.) ayırımında sayılanların, Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleriyle sınırlı olmak üzere kullanmak üzere, yeni makina ve teçhizat alımlarında uygulanacağı (14.1.2) belirtilmiştir. İstisna kapsamında teslim edilecek makina ve teçhizatın, münhasıran Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetinde kullanılması gerekir. İstisna “yeni” makina ve teçhizat teslimlerine ilişkin olduğundan, istisna kapsamında teslim konu olacak makina ve teçhizatın kullanılmamış olması gerekmektedir. Ayrıca bahse konu makina ve teçhizatın aksam, parça, aksesuar ve teferruatlarının istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

(14.3) İstisna kapsamında alınan makina ve teçhizatın, teslim edildiği tarihi izleyen takvim yılının başından itibaren üç yıl içinde , belirlenen faaliyet alanlarının dışında kullanılması, elden çıkarılması ya da kiraya verilmesi hallerinde, ilk iktisapta alınmayan vergi, vergi ziyayı ve gecikme faizi alıcıdan tahsil edilir,

1.2.2. Ar-Ge ile Tasarım Merkezleri Hakkında Yasal Mevzuat ve Düzenlemeler

Ar-Ge ile Tasarım Merkezleri hakkında birincil ve ikincil mevzuat başta olmak üzere düzenlemeler ele alınabilir.

1.2.2.1.5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun 28.02.2008 tarihinde TBMM’de kabul edilerek, 12.03.2008 tarihinde 26814 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanmıştır. Kanunun 1. Maddesinde amacı;

“Ar-Ge, yenilik ve tasarım yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge’ye, yeniliğe ve tasarıma yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge ve tasarım personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmektir.”

biçiminde hüküm altına alınmıştır.

Kanun’un İndirim, istisna, destek ve teşvik unsurları başlıklı 3. Maddesi’nde; Ar-Ge ile Tasarım İndirimi, Gelir Vergisi Stopajı Teşviki, Sigorta Primi Desteği, Damga Vergisi İstisnası, Teknogirişim Sermayesi Desteği, Girişim Sermayesi Desteği ve başkaca geri ödemesiz desteklere yer verilmiştir.

Ar-Ge ile Tasarım İndirimi

‘5746 Sayılı Kanun’a göre (Md. 3/1) aşağıda kapsamı yazılı harcamalar, mükellefiyet durumunda göre, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine göre kurum kazancının ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu’nun 89 uncu maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde, belirtilen oranlarda indirim konusu yapılır.’ Buna göre;

- *Teknoloji merkezi işletmelerinde,*
- *Ar-Ge merkezlerinde,*
- *Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projelerinde,*
- *Rekabet öncesi işbirliği projelerinde,*
- *Teknogirişim sermaye desteklerinden faydalananlarca*

gerçekleştirilen Ar-Ge ve yenilik harcamalarının tamamı

- 5746 Sayılı Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde

gerçekleştirilen münhasıran tasarım harcamalarının tamamı.

Ayrıca; 10.01.2023 tarih ve 32069 sayılı Resmi Gazete’de yayımlan 6652 Sayılı Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Ar-Ge ve Yenilik veya Tasarım Harcamalarının Kazancın Tespitinde İndirim Konusu Yapılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararı ile belirli kriterleri taşıyan Ar-Ge harcamaları için tanınan ilave %50 indirim hakkı genişletilmek suretiyle, 2028 yılı sonuna kadar uzatılmıştır:

Md.1- 28/2/2008 tarih ve 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında kurulan ve aşağıda belirtilen göstergelerden herhangi birinde bir önceki yıla göre en az yüzde yirmi artış sağlayan Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde, o yıl yapılan Ar-Ge ve yenilik veya tasarım harcamalarının bir önceki yıla göre artış tutarının yüzde ellisi, 31/12/2028 tarihine kadar, 13/6/2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 10 uncu maddesine göre kurum kazancının ve 31/12/1960 tarihli ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 89 uncu maddesi uyarınca ticari kazancın tespitinde indirim konusu yapılır.

a) Ar-Ge veya tasarım harcamasının toplam ciro içindeki payı.

b) Tescil edilen ulusal veya uluslararası patent sayısı.

c) Uluslararası destekli proje sayısı.

ç) Ar-Ge Merkezlerinde lisansüstü dereceli araştırmacı sayısının toplam Ar-Ge personeli sayısına oranı.

d) Tasarım Merkezlerinde lisansüstü dereceli tasarımcı sayısının toplam tasarım personeli sayısına oranı.

e) Ar-Ge Merkezlerinde toplam araştırmacı sayısının toplam Ar-Ge personeli sayısına oranı.

f) Tasarım Merkezlerinde toplam tasarımcı sayısının toplam tasarım personeli sayısına oranı.

g) Ar-Ge veya tasarım faaliyeti sonucu ortaya çıkan yeni ürünlerden elde edilen cironun toplam ciroya oranı

Md.2- 1/8/2016 tarih ve 2016/9092 sayılı BKK yürürlükten kaldırılmıştır.

Md 3- Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Gelir Vergisi Stopajı Teşviki

5746 Sayılı Kanun’a göre (Md. 3/2) ;

“Kamu personeli hariç olmak üzere;

- *Teknoloji merkezi işletmelerinde,*
- *Ar-Ge merkezlerinde,*
- *Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projelerinde,*
- *Teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde,*
- *Rekabet öncesi işbirliği projelerinde,*

çalışan Ar-Ge ve destek personeli ile

- *5746 Sayılı Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde,*

çalışan tasarım ve destek personelinin;

bu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra hesaplanan gelir vergisinin;

- *Doktoralı olanlar ile desteklenecek program alanlarından birinde en az yüksek lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksan beşi,*
- *Yüksek lisanslı olanlar ile desteklenecek program alanlarından birinde lisans derecesine sahip olanlar için yüzde doksanı,*
- *Diğerleri için yüzde sekseni,*

verilecek muhtasar beyanname üzerinden tahakkuk eden vergiden indirilmek suretiyle terkin edilir.’

Ayrıca aşağıdaki hakedişler de gelir vergisi stopajı teşviki kapsamındadır:

- Çalışanların hak kazandıkları hafta tatilleri,
- Hak kazandıkları yıllık ücretli izin süreleri,
- 17/3/1981 tarihli ve 2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanunda belirtilmiş bulunan tatil günlerine denk gelen ücretler.

Ancak Kanuna göre; ‘haftalık normal çalışma süresi olan kırk beş saati aşan fazla çalışma süreleri ve ek çalışma sürelerine ilişkin olarak hak kazanılan ücretler gelir vergisi stopajı teşvikinden faydalanamaz’.

Gelir vergisi stopajı teşviki ile ilgili bir diğer husus da Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde çalışan Ar-Ge veya tasarım personelinin, Ar-Ge veya tasarım projesi yürütmesinin zorunlu olduğu durumlardır. Bu noktada, en önemli unsur, merkez dışında yürütülen faaliyetin bu merkezlerde yürütülen projelerle doğrudan ilgili olması gerektiğidir.

Ancak 31.03.2023 tarih ve 32149 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan; ‘4691 ve 5746 Sayılı Kanunlar İle İlgili Çalışma Sürelerinin Yüzde Yüz Olarak Uygulanmasına Dair Cumhurbaşkanı 7015 Sayılı Kararı’ ile;

‘4691 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 5746 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde çalışan personelin toplam sayısına veya teşvike konu edilen toplam çalışma sürelerine uygulanmak üzere söz konusu bölge ve merkezler dışında geçirilen süreler bakımından belirlenmiş olan oranın, 8/2/2023 tarihli ve 6785 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile olağanüstü hal ilan edilen illerde 6/2/2023 tarihinden itibaren (bu tarih dâhil) olağanüstü hal süresince yüzde yüz olarak uygulanmasına, 4691 sayılı Kanun ile 5746 sayılı Kanunun mezkûr maddeleri gereğince karar verilmiştir.’

Ayrıca 19.04.2023 tarihli ve 32169 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, ‘Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Çalışan Personelin Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine Konu Edilmek Üzere Söz Konusu Bölge ve Merkezler Dışında Geçirebilecekleri Süreler Hakkında Karar’ eki karar da şu şekildedir:

‘26/6/2001 tarihli Kanunun geçici 2 nci maddesinin üçüncü fıkrası ile 28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında, teknoloji geliştirme bölgeleri ile Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde çalışan personelin toplam sayısına veya teşvike konu edilen toplam çalışma sürelerine uygulanmak üzere söz konusu bölge ve merkezler dışında geçirilen süreler bakımından belirlenmiş olan oran, mahiyeti Bakanlıkça belirlenecek bilişim personeline 1/4/2023-31/12/2023 tarihleri arasında (bu tarihler dâhil) yüzde yüz, bunlar dışındaki personele ise 31/12/2023 tarihine kadar (bu tarih dâhil) yüzde yetmiş beş olarak uygulanır. 20/7/2022 tarihli ve 5806 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı yürürlükten kaldırılmıştır. Bu Karar 1/4/2023 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.’

Sigorta Primi Desteği

5746 Sayılı Kanun’a (Md.3/3), aşağıda yazılı personellerin, bahse konu çalışmaları karşılığında elde ettikleri ücretleri üzerinden hesaplanan sigorta primine ait işveren hissesinin yarısı Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesine konulacak

ödenekten karşılanacaktır. Bu kapsamdaki personeller aşağıdaki gibi hüküm altına alınmıştır:

‘Kamu personeli hariç olmak üzere;

- *Teknoloji merkezi işletmelerinde,*
- *Ar-Ge merkezlerinde,*
- *kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan veya teknoloji geliştirme projesi anlaşmaları kapsamında uluslararası kurumlardan ya da kamu kurum ve kuruluşlarından Ar-Ge projelerini desteklemek amacıyla fon veya kredi kullanan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projelerinde*
- *Teknogirişim sermaye desteklerinden yararlanan işletmelerde, çalışan Ar-Ge ve destek personeli,*
- *5746 Sayılı Kanun kapsamında yukarıda sayılan kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen tasarım projelerinde ve tasarım merkezlerinde çalışan tasarım ve destek personeli ile,*
- *26/6/2001 tarihli ve 4691 sayılı Kanun’un geçici 2’nci maddesi uyarınca ücreti gelir vergisinden istisna olan personel.*

Damga Vergisi İstisnası

5746 Sayılı Kanun’a göre (Md.3/4), mezkûr ‘Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ile yenilik faaliyetleri ve tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak tanzim edilen kağıtlardan 488 Sayılı Damga Vergisi kapsamında damga vergisi’ alınmayacaktır.

Ayrıca, Kanun (Md. 3/8) kapsamında yürütülen Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak için ithal edilen eşyalar gümrük vergisi ve her çeşit fondan müstesna olduğu gibi, bu kapsamda tanzim edilen kağıtlar ve gerçekleştirilen işlemler de damga vergisi ve harçlardan müstesna tutulmuştur.

Teknogirişim Sermayesi Desteği

5746 Sayılı Kanun’a (Md.2/1-e)göre;

‘Teknogirişim sermayesi desteği,

- *Örgün öğrenim veren üniversitelerin herhangi bir lisans programından bir yıl içinde mezun olabilecek durumdaki öğrenci, yüksek lisans veya doktora öğrencisi*

- *Lisans, yüksek lisans veya doktora derecelerinden birini ön başvuru tarihinden en çok on yıl önce almış kişilerin*

Teknoloji ve yenilik odaklı iş fikirlerini, desteği veren merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından desteklenmesi uygun bulunan bir iş planı çerçevesinde, katma değer ve nitelikli istihdam yaratma potansiyeli yüksek teşebbüslere dönüştürebilmelerini teşvik etmek için yapılan sermaye desteğini,' ifade etmektedir.'

Mezkûr Kanuna göre (Md.3/5) , yukarıdaki Kanun Maddesinde yazılı şartları taşıyanlara bir kereye mahsus olmak üzere, Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idareleri tarafından herhangi bir teminat alınmaksızın, 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi desteği hibe olarak verilir.

Ayrıca Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından, bahse konu destekten faydalananlara, desteğe konu projelerin finansmanında kullanılmak üzere sağlanan sermaye destekleri aşağıdaki şartları sağlaması durumunda yıllık olarak 500.000 Türk lirasını aşmamak kaydıyla, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (Md.89) uyarınca beyan edilen gelirin ve 5520 sayılı Kanun uyarınca (Md.10) kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılır.

- Beyan edilen gelirin veya kurum kazancının yüzde onunu ve
- Öz sermayenin yüzde yirmisini aşmayan kısmı.

Ayrıca, bahse konu sermaye desteklerinin iki yıl içerisinde ilgili projenin finansmanında kullanılması gerekmektedir. Aksi durumda ise, kullanılmayan kısmı için indirim dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler gecikme faizi ile birlikte tahsil edilir.

Siparişe Dayalı Olarak Yürütülen Ar-Ge ile Yenilik Faaliyetleri ve Tasarım Merkezleri

5746 Sayılı Kanun'a (Md.3/9) göre, Kanun kapsamında, Ar-Ge Merkezlerinin sözleşmeyle siparişe dayalı olarak yürüttükleri Ar-Ge ile yenilik faaliyetleri ve Tasarım Merkezlerinin sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürüttükleri tasarım faaliyetleri de mezkûr Kanun'un 3.Maddesinde yazılı indirim, istisna, destek ve teşvik müesseselerinden faydalanabileceklerdir. Bu noktada önemli olan, bahse konu merkezler tarafından sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürütülen Madde hükmü kapsamındaki faaliyetlerle ilgili olarak gerçekleştirilen

harcamaların yüzde ellisi ilgili merkezler tarafından, kalan yüzde ellisi ise siparişi veren Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından indirim olarak dikkate alınabilecektir.

Ancak sipariş veren taraf Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefi değilse bahse konu harcamanın tamamı Ar-Ge veya tasarım merkezi tarafından indirilebilir. Sipariş verenler, Ar-Ge veya tasarım indirimi ile sipariş verilmesine ilişkin kâğıtlara ait sadece damga vergisi istisnasından faydalanabilir. Bunun dışındaki teşvik ve destek unsurlarından ise faydalanamazlar.

5746 Sayılı Kanun’a göre (Md.3/10) desteklenecek programlarda, uzmanı bulundukları alanlarda en az lisans derecesi bulunanları istihdam eden Ar-Ge Merkezlerine her bir personel için ödedikleri aylık ücretin, ilgili yıl için belirlenen asgari ücretin brüt tutarına kadar olan kısmı, iki yıl süreyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından karşılanır. Destek tutarı, ilgili ayda Ar-Ge merkezinde istihdam edilen toplam personel sayısının yüzde onunu geçemez.

Girişim Sermayesi Desteği

5746 Sayılı Kanun’a göre (Md.3/13); girişim sermayesi fonlarına Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinden destek bütçesi aktarılabilir. Ayrıca, bu kapsamda kaynak aktarımı yapılan girişim sermayesi fonlarından ya da bu fonların yatırım yaptığı fonların yatırımlarından yararlanan şirketlere, Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından sağlanan sermaye desteklerinin, beyan edilen gelirin veya kurum kazancının yüzde onunu ve öz sermayenin yüzde yirmisini aşmayan kısmı 193 sayılı Kanun (Md.89) uyarınca ticari kazancın ve 5520 sayılı Kanun uyarınca (Md.10) kurum kazancının tespitinde indirim konusu yapılır. Bu kapsamda yapılacak indirim tutarı yıllık 1 milyon Türk Lirasını aşamaz.

Yenileme Fonu Uygulaması

5746 Sayılı Kanun’a göre (Md.3/14) ,

‘1/1/2022 tarihinden itibaren 3’üncü madde kapsamında yıllık beyanname üzerinden yararlanılan indirim tutarı 1.000.000 Türk lirası ve üzerinde olan kurumlar vergisi mükellefleri tarafından, bu tutarın yüzde ikisi pasifte geçici bir hesaba aktarılır. Bu fıkra kapsamında aktarılması gereken tutar yükümlülüğü, yıllık bazda 20.000.000 Türk lirası ile sınırlıdır. Bu tutarın, geçici hesabın olduğu yılın sonuna kadar Türkiye’de yerleşik girişimcilere yatırım yapmak üzere kurulmuş girişim sermayesi yatırım fonu paylarının satın alınması veya girişim sermayesi yatırım ortaklıkları ya da 4691 sayılı Kanun kapsamındaki kuluçka merkezlerinde faaliyette bulunan girişimcilere sermaye olarak konulması şarttır. Söz konusu tutarın ilgili yılın sonuna kadar aktarılmaması

durumunda, bu Kanun kapsamında yıllık beyanname üzerinden indirim konusu yapılan tutarın yüzde yirmisi, ilgili yılda faydalanılan Ar-Ge indirimine konu edilemez. Bu tutar nedeniyle zamanında alınmayan vergiler vergi ziyai cezası uygulanmaksızın tarh edilir.'

5746 Sayılı Kanun'un, Diğer Teşvik Unsurları başlıklı 3/A Md. (Ek: 15/7/2016-6728/60 Md.) (1) uyarınca, işletmelerin yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik Ar-Ge faaliyetleri ile sınırlı olmak üzere harcadıkları tutarların tamamı, ilgili projelerin Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Ar-Ge ve yenilik projesi olarak değerlendirilmesi koşuluyla, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu (Md.10) ve 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (Md. 89) uyarınca kazancın tespitinde indirim konusu yapılır.

Ayrıca bu kapsamdaki harcamalar, 213 Sayılı VUK uyarınca aktifleştirilmek suretiyle, amortismanına tabi tutularak itfa edilir. Ancak bu kapsamdaki harcamalar neticesinde iktisadi bir kıymet oluşmaması halinde, harcama tutarları doğrudan dönem gideri yazılır.

Vergi mevzuatımızda yer alan istisna ve indirimlerin önemli bir kısmında ilgili hesap döneminde kazanç bulunmaması durumunda bahse konu indirim tutarı sonraki dönemlere devretmemektedir. Ancak, kazancın yetersiz olmasından dolayı indirim konusu yapılamayan 3/A maddesi (2) hükmü kapsamındaki harcama tutarları sonraki vergilendirme dönemlerine devredilir. Devredilen bu tutarlar izleyen yıllarda VUK'a göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır.

Ayrıca, mezkûr Kanun kapsamında (Md. 3/A (3) Ar-Ge faaliyetleri ile direkt ilişkili olmayan giderlerle ilgili olarak Ar-Ge indirimi hesaplanmaz. 5746 Sayılı Kanun'a göre (Md.4/5) (Değişik: 16/2/2016-6676/29 Md.); Kanun kapsamındaki indirim, istisna, destek ve teşviklerden yararlanan Gelir ve Kurumlar Vergisi mükellefleri; 193 sayılı Kanunun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (13) numaralı bendi, 5520 sayılı Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi hükümleri ile 4691 sayılı Kanunun geçici 2'nci maddesi hükümlerinden ayrıca faydalanamazlar.

5746 Sayılı Kanun'a göre (Md.4/8) (Ek: 16/2/2016-6676/29 Md.) (Değişik:28/1/2021-7263/20 Md.);

'Kanun kapsamında gerçekleştirilen Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerine ilişkin yerindelik ve uygunluk denetimleri, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı veya Bakanlıkça yetki verilen teknoloji geliştirme bölgeleri yönetici şirketleri tarafından gerçekleştirilir. Bu kapsamda yapılan denetimlerde nihai karar mercii Bakanlıktır.'

Ayrıca Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından Kasım 2020 tarihinde yayımlanan Ar-Ge / Tasarım Merkezleri Denetim Rehberi'nde;

'Bakanlığın AR-GE/Tasarım Merkezleri üzerindeki denetim yetkisinin dayanağını, esas itibarıyla; 5746 sayılı Kanun'un 4'üncü maddesinin sekizinci fıkrasında yer verilen "Bu Kanun kapsamında gerçekleştirilen Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerine ilişkin yerindelik ve uygunluk denetimleri, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir." şeklindeki mevzuat hükmü oluşturmaktadır.' (<https://www.sanayi.gov.tr/mevzuat/denetim-rehberleri/mc1211311604-Ar-Ge-Tasarım-Merkezleri-Denetim-Rehberi>, 2020:5)

ifadesi yer almaktadır.

1.2.2.2.Araştırma, Geliştirme Ve Tasarım Faaliyetlerinin

Desteklenmesine İlişkin Uygulama Ve Denetim Yönetmeliği

Yönetmeliğin amacı, Md.1'de; '28/2/2008 tarihli ve 5746 sayılı Kanun'un uygulamasına ve denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemek' olarak belirtilmiştir. Yönetmelik'te (Md.5 (1); aşağıdaki faaliyetlerin Ar-Ge ile yenilik faaliyetleri kapsamı dışında olduğu hüküm altına alınmıştır:

- a) Pazarlama faaliyetleri, piyasa taramaları, pazar araştırması ya da satış promosyonu,
- b) Kalite kontrol,
- c) Sosyal bilimlerdeki araştırmalar,
- ç) Petrol, doğalgaz, maden rezervleri arama ve sondaj faaliyetleri,
- d) İlaç üretim izni öncesinde (Değişik ibare: RG-25/8/2022-31934)' Faz-1 ya da Faz-2 çalışmalarından en az biri yurt içinde gerçekleştirilmeksizin yapılan Faz-3 klinik çalışmalar ile üretim izni sonrasında gerçekleştirilen klinik çalışmalar,
- e) Bir Ar-Ge projesi kapsamında olmaksızın icat edilmiş ya da mevcut geliştirilmiş süreçlerin kullanımı,
- f) Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine yönelik olmayan şekil, renk, dekorasyon ve benzeri estetik ve görsel değişiklikleri içeren biçimsel değişiklikler,
- g) Programlama dilleri ile işletim sistemleri hariç olmak üzere, internet sitelerinin ve benzerlerinin hazırlanmasına yardımcı mevcut yazılımların kullanılması suretiyle yapılan yazılım geliştirme faaliyetleri,
- ğ) Yazılımlara ilişkin, bilimsel veya teknolojik ilerlemeler veya teknolojik belirsizliklerin çözülmesini içermeyen olağan ve tekrarlanan faaliyetler,
- h) Kuruluş ve örgütlenmeyle ilgili araştırma giderleri,
- ı) Üretim ve üretim altyapısına yönelik yapılan yatırım faaliyetleri, ticari üretimin planlanması ve seri üretim sürecine ilişkin harcamalar,
- i) Numune verilmek amacıyla prototiplerden kopyalar çıkarılıp dağıtılması ve

reklam amaçlı tüketici testleri,

- j) Bir Ar-Ge projesi kapsamında olmaksızın yeni süreç, sistem veya ürün ortaya konulmasına hizmet etmeyen doğrudan veya gömülü teknoloji transferi,
k) Ar-Ge ve yenilik faaliyetleriyle geliştirilen ürüne veya sürece ilişkin fikrî mülkiyet haklarının edinimi dışında bu hakların korunmasına yönelik faaliyetler.'

Yönetmelik'te (Md.6 (1); aşağıdaki faaliyetlerin tasarım faaliyetleri kapsamı dışında olduğu hüküm altına alınmıştır:

- a) Pazarlama faaliyetleri, piyasa taramaları, pazar araştırması ya da satış promosyonu,
b) Kalite kontrol,
c) Bir tasarım projesi kapsamında olmaksızın icat edilmiş ya da mevcut geliştirilmiş süreçlerin kullanımı,
ç) Kuruluş ve örgütlenmeyle ilgili araştırma giderleri,
d) Üretim ve üretim altyapısına yönelik yapılan yatırım faaliyetleri, ticari üretimin planlanması ve seri üretim sürecine ilişkin harcamalar,
e) Numune verilmek amacıyla prototiplerden kopyalar çıkarılıp dağıtılması ve reklam amaçlı tüketici testleri,
f) Bir tasarım projesi kapsamında olmaksızın yeni süreç, sistem veya ürün ortaya konulmasına hizmet etmeyen doğrudan veya gömülü teknoloji transferi,
g) Tasarım faaliyetleriyle geliştirilen ürüne veya sürece ilişkin fikrî mülkiyet haklarının edinimi dışında bu hakların korunmasına yönelik faaliyetler,
ğ) Paris Sözleşmesinin 2'nci mükerrer 6'ncı maddesi kapsamında yer alan hükümlerle alametleri ile bu kapsam dışında kalan ancak kamuyu ilgilendiren, dini, tarihi ve kültürel değerler bakımından halka mal olmuş ve ilgili mercilerin tescil izni vermediği işaretlerin, armaların, amblemlerin, nişanların veya adlandırmaların uygunsuz kullanımını içeren tasarım faaliyetleri,
h) Kamu düzenine veya genel ahlaka aykırı tasarım faaliyetleri.'

Yönetmelik'te (Md.5-6); hangi faaliyetlerin, Ar-Ge ve yenilik, tasarım faaliyetleri kapsamı dışında olduğu hüküm altına alındıktan sonra; Md.7'de, Ar-Ge, yenilik ve tasarım harcamalarının kapsamı etraflıca belirlenmiştir. Buna göre ;

İlk Madde ve Malzeme Giderleri (Md. 7/1-a)

1. Her türlü doğrudan ilk madde, yardımcı madde, işletme malzemesi, ara mamul, yedek parça, prototip ve benzeri giderler ile 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Kanunu'na göre amortismanına tabi tutulması mümkün olmayan maddi kıymetlerin iktisabına ilişkin giderleri kapsar.
2. Hammadde ve diğer malzeme stoklarından Ar-Ge ve yenilik veya tasarım faaliyetlerinde fiilen kullanılan kısma ilişkin maliyetler Ar-Ge, yenilik ve tasarım harcaması kapsamındadır. Bu nedenle, henüz Ar-Ge ve yenilik veya tasarım faaliyetlerinde kullanılmamış olan hammadde ve diğer malzemelere ilişkin maliyet tutarlarının stok hesaplarında; kullanılan, satılan ya da elden çıkarılanların da stok hesaplarından mahsup edilmek suretiyle izlenmesi gerekir.

Her türlü doğrudan ilk madde, yardımcı madde, işletme malzemesi ,doğrudan mamul, yedek parça, prototip ve benzeri giderler ile VUK uyarınca amaortismanına tabi tutulamayan sabit kıymetlerin alımına ilişkin giderlerden oluşmaktadır. Bunlardan, Ar-ge ve yenilik veya tasarım faaliyetlerinde fiilen kullanılan kısma ilişkin olanlar Ar-ge ,yenilik ve tasarım harcaması sayılır (Mert vd., 2020:27-28).

Amortismanlar (Md. 7/1-b)

- 1.Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerinin yürütülmesi amacıyla iktisap edilen amortismanına tabi iktisadi kıymetler için ayrılan amortismanlardan oluşur.
- 2.Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyeti dışında başka faaliyetlerde de kullanılan makine ve teçhizata ilişkin amortismanlar, bunların Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerinde kullanıldığı gün sayısına göre hesaplanır.

Personel Giderleri (Md. 7/1-c)

- 1.Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerinin yürütülmesi amacıyla çalıştırılan Ar-Ge veya tasarım personeliyle ilgili olarak tahakkuk ettirilen ve gelir vergisi stopajı teşviki uygulaması kapsamında bulunan ücretler ile bu mahiyetteki giderlerdir. Ar-Ge veya tasarım merkezleri alanı dışında geçirilen süreye isabet eden ve (Değişik ibare:RG-25/8/2022-31934) Cumhurbaşkanınca belirlenen sınırlar dâhilinde gelir vergisi stopajı teşviki kapsamında değerlendirilen ücretler de Ar-Ge ve tasarım indirimine konu edilir. (Mülga cümle: RG- 14/2/2017-29979' (...)
- 2.Tam zaman eşdeğer Ar-Ge veya tasarım personeli sayısının yüzde onunu aşmamak üzere, Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerine katılan ve bu faaliyetlerle doğrudan ilişkili destek personelinin gelir vergisi stopajı teşviki uygulaması kapsamında bulunan ücretleri ile bu mahiyetteki giderler de personel gideri kapsamındadır.
3. Kısmi çalışma hâlinde, personelin Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerine ayırdığı zamanın toplam çalışma zamanına oranı dikkate alınmak suretiyle bulunan ücret tutarları, Ar- Ge, yenilik veya tasarım harcaması olarak dikkate alınır.

Genel Giderler (Md. 7/1-ç)

- 1.Ar-Ge veya tasarım merkezlerinin kira, su, enerji, bakım-onarım, haberleşme, (Ek ibare:RG-14/2/2017-29979) (posta, kargo, kurye ve benzeri giderler dahil) nakliye giderleri ile bu merkezlerde kullanılan makine ve teçhizata ilişkin bakım ve onarım giderleri gibi bu merkezlerde yürütülen faaliyetin devamlılığını sağlamak için yapılan giderleri kapsar.
- 2.Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerine ilişkin sigorta giderleri, kitap, dergi ve benzeri bilimsel yayınlara ait giderler de bu kapsamdadır. (Mülga cümle:RG-14/2/2017-29979)(...)
- 3.Ar-Ge veya tasarım merkezlerine ilişkin olarak hesaplanan kira veya amortisman, su ve enerji giderleri hariç olmak üzere çeşitli kıstaslara göre ortak genel işletme giderleri üzerinden hesaplanacak paylar bu kapsamda değerlendirilmez.

Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler (Md. 7/1-d)

'Normal bakım ve onarım giderleri hariç olmak üzere, Ar-Ge ve yenilik veya tasarım faaliyetleriyle ilgili olarak işletme dışında yerli veya yabancı diğer kurum ve kuruluşlardan alınan; mesleki veya teknik destek, test, laboratuvar (Değişik ibare:RG-14/2/2017-29979) ve analiz hizmetleri, hukuki veya bilimsel danışmanlık hizmetleri ile bu mahiyetteki diğer hizmet alımları kapsamında yapılan ödemelerdir. Bu şekilde alınan hizmetlere ilişkin harcamalar, proje kapsamında gerçekleştirilen toplam harcama tutarının yüzde ellisini geçemez.'

Vergi, Resim ve Harçlar

'Doğrudan Ar-Ge ve yenilik veya tasarım faaliyetlerine ilişkin olan ve gelir veya kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak dikkate alınabilen vergi, resim ve harçları kapsar. Doğrudan Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyetlerinin yürütüldüğü taşınmazlar için ödenen vergiler ile benzeri vergi, resim ve harçlar bu kapsamdadır.'

Ayrıca (Md. 7/2-3)

- *Ar-Ge merkezlerinde yapılan bir harcamanın Ar-Ge ve tasarım indirimine konu edilebilmesi için bu harcamanın Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyeti kapsamında; tasarım merkezlerinde yapılan bir harcamanın indirimine konu edilebilmesi için bu harcamanın münhasıran tasarım faaliyeti kapsamında yapılmış olması esastır.*
- *Rekabet öncesi işbirliği projelerinde, işbirliğini oluşturan kuruluşlarca işbirliği anlaşmasında belirtilen ortak özel hesaba aktarılan tutarlar, birinci fıkrada sayılan harcamalar kapsamında olmak şartıyla, harcamanın yapıldığı dönemde, katkı sağlayan kuruluşların her biri için katkıları oranında, Ar-Ge, yenilik ve tasarım harcaması olarak kabul edilir.'*

Yönetmelik'te (Md.8),5746 Sayılı Kanun'daki hükümlere paralel olarak, İndirim, İstisna, Destek ve Teşvik Unsurları ile ilgili olarak Ar-Ge ile Tasarım İndirimi Uygulama Esasları başlığıyla şunlar belirtilmiştir.

- Cumhurbaşkanınca belirlenen kriterleri haiz Ar-Ge veya tasarım merkezlerinde ayrıca o yıl yapılan Ar-Ge ve yenilik veya tasarım harcamalarının bir önceki yıla göre artışının yüzde ellisine kadar yukarıdaki esaslar dâhilinde indirim konusu yapılabilir. Bu indirimden faydalanan işletmelerin, (Değişik ibare: RG- 25/8/2022-31934)*
- 3) Kazancın yetersiz olması nedeniyle ilgili hesap döneminde indirim konusu yapılamayan tutar, sonraki hesap dönemlerine devredilir. Devredilen tutarlar, takip eden yıllarda VUK'a göre her yıl belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak dikkate alınır.*
- 4) Hesaplanan Ar-Ge ve tasarım indirimi, yıllık gelir ya da kurumlar vergisi beyannameleri ile geçici vergi beyannamelerinin ilgili satırına yazılır.*
- 5) Kanun kapsamında Ar-Ge ile tasarım indiriminden faydalananlar, Gelir*

Vergisi Kanunu'nun 89 uncu maddesinin birinci fıkrasının (9) ve (13) numaralı bentleri ile Kurumlar Vergisi Kanununun 10'uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (ğ) bentleri hükümleri ile (Değişik ibare:RG-25/8/2022-31934) 4691 sayılı Kanunun geçici 2'nci maddesi hükümlerinden ayrıca faydalanamazlar.

- 6) Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyeti kapsamındaki harcamalar ayrıca, VUK'a göre aktifleştirilmek suretiyle amortisman yoluyla itfa edilir.
- 7) Projelerin tamamlanmasına zorunlu nedenlerle imkân kalmaması veya projenin başarısızlıkla sonuçlanması nedeniyle iktisadi kıymet oluşmaması hâllerinde, Ar-Ge, yenilik veya tasarım faaliyeti kapsamında yapılan ve önceki yıllarda aktifleştirilmiş olan tutarlar doğrudan gider yazılır.
- 8) Tamamlanmamış Ar-Ge, yenilik veya tasarım projesinin devredilmesi hâlinde, devri gerçekleştiren işletmelerce aktifleştirilen tutarlar kazanç tutarının tespitinde maliyet unsuru olarak dikkate alınır. Ar-Ge, yenilik veya tasarım projesini devralan işletmelerce devir tarihinden sonra proje kapsamında yapılan harcamalar Ar-Ge ve tasarım indirimine konu olur. Projenin devri için ayrıca bir bedel ödenmişse, bu bedel Ar-Ge ve tasarım indirimine konu edilemez.
- 9) Tamamlanmış bir Ar-Ge, yenilik veya tasarım projesinin devredilmesi durumunda, Ar-Ge, yenilik veya tasarım projesini devralan işletme Ar-Ge ve tasarım indiriminden yararlanamaz.
- 10) Ar-Ge, yenilik ve tasarım harcamalarının, işletmelerin diğer faaliyetlerine ilişkin harcamalarından ayrılarak, Ar-Ge ve tasarım indiriminin doğru hesaplanmasına imkân verecek şekilde muhasebeleştirilmesi zorunludur.

Yönetmelik'in Ar-Ge ile tasarım indiriminin uygulamasında izlenecek yöntem başlıklı 9.Maddesinde Ar-Ge ve tasarım indiriminden faydalanacak işletmelerin, yıllık Gelir veya Kurumlar Vergisi beyannamesi ekinde bağlı bulundukları Vergi Dairelerine verecekleri belgeler sıralanmıştır.

Ayrıca (Md. 9/2-4); 'Türkiye'nin antlaşmalarla taraf olduğu ikili ya da çok taraflı uluslararası Ar-Ge veya tasarım işbirliği programları fonlarından malî olarak desteklenen Ar-Ge, yenilik veya tasarım projelerinin TÜBİTAK tarafından onaylanmış olması gerekir.'

'Ar-Ge merkezleri, tasarım merkezleri ve rekabet öncesi işbirliği projelerinde Ar-Ge ve tasarım indiriminin uygulanabilmesi için birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen belgeleri de içeren yeminli malî müşavir tasdik raporunun ilgili mevzuatta belirtilen süre içinde bağlı bulunulan vergi dairesine verilmesi zorunlu olup, Ar-Ge merkezleri, tasarım merkezleri ve rekabet öncesi işbirliği projeleri için yukarıda sayılan belgelerin beyannameyle birlikte ayrıca verilmesi istenilmez. Ar-Ge merkezleri, tasarım merkezleri ve rekabet öncesi işbirliği projeleri haricinde kalan projeler ve Kanun kapsamında destek ve teşviklerden yararlananlar için ayrıca yeminli malî müşavir tasdik raporu aranmaz. Ar-Ge ve tasarım indirimine ilişkin birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen belgelere tam tasdik raporu ekinde yer verilmiş olması durumunda, Ar-Ge ve tasarım indirimine ilişkin olarak ayrıca tasdik raporu düzenlenmesine gerek bulunmamaktadır.'

Yönetmelik'te yer alan Kanun'un 3/A maddesinde yer alan Ar-Ge İndirimi (Md. 9/A) (Ek:RG-14/2/2017-29979) göre;

'3) Kanunun 3/A maddesi kapsamında Ar-Ge indiriminden faydalanılmaya başlanacağı döneme ait geçici vergi beyannamesinin verileceği tarihe kadar, Ar-Ge faaliyetiyle ilgili olarak Bakanlıkça belirlenecek formata uygun şekilde projeye ilişkin hazırlanacak başvuru formu, Bakanlığa elektronik veya yazılı olarak gönderilir. Ancak bu süre içinde başvurusu yapılmayan projeler ile ilgili olarak çalışmalara başlanıp harcama yapılmakla birlikte projenin herhangi bir aşamasında başvuruda bulunulması ve projenin uygun bulunması halinde, başvuru tarihinin içinde bulunduğu geçici vergilendirme döneminin başlangıcından itibaren yapılan Ar-Ge harcamaları Ar-Ge indiriminden faydalanabilir, Ar-Ge projesi bittikten sonra yapılan başvurular değerlendirmeye alınmaz. Başvurusu yapılan proje, Bakanlık tarafından genel değerlendirmesi yapıldıktan sonra, bilimsel olarak incelenerek münhasıran yeni bilgi ve teknoloji arayışına yönelik olup olmadığının tespit edilmesi için TÜBİTAK'a gönderilir.'

Yönetmelik'te, 5746 Sayılı Kanun'da (Md.10-11) açıklanan Gelir Vergisi Stopajı Teşviki ve Sigorta Primi Desteği uygulamasına ilişkin Kanun'a paralel açıklamalar yapılmıştır.

Damga Vergisi İstisnası uygulamasına ilişkin olarak ise (Md.12/1) *'Kanun kapsamındaki her türlü Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden müstesnadır.'* sonra aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır.

'2) Damga vergisi istisnasının uygulanabilmesi için; Ar-Ge merkezleri, tasarım merkezleri, rekabet öncesi işbirliği ile Ar-Ge ve yenilik veya tasarım projeleri için başvuru yapılan ve desteği veren kamu kurumundan veya Kanunda belirtilen vakıflardan, teknoloji merkezi işletmeleri için TEKMER müdürlüğünden, uluslararası fonlarca desteklenen ya da TÜBİTAK tarafından yürütülen Ar-Ge ve yenilik veya tasarım projeleri için TÜBİTAK'tan alınan veya bunlar tarafından onaylanan; kâğıda konu işlemin Kanun kapsamında Ar-Ge ve yenilik veya tasarım faaliyetleri ile ilgili olduğunu gösteren proje öneri bilgileri formu veya destek karar yazısı ya da proje sözleşmesi veya bu mahiyetteki belgenin işlem esnasında noter, resmî daireler, diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi işlem yapan kurum ve kuruluşlara ibraz edilmesi yeterli olup, işlem yapan kurum veya kuruluşlarca başka belge aranmaz.'

3) İşlem esnasında, söz konusu belgelerin herhangi bir sebeple ibraz edilememesi durumunda, kâğıtlara ilişkin damga vergisi ilgililerce ödenir.

4) Kanun kapsamında Ar-Ge ve yenilik veya tasarım faaliyetlerinde istihdam edilen personele münhasıran bu görevleri ile ilgili olarak yapılan ücret ödemeleri nedeniyle düzenlenen kâğıtlar ile Kanun kapsamına giren sigortalılar için düzenlenecek aylık prim ve hizmet belgeleri için damga vergisi alınmaz'

Yönetmelik'in Gümrük Vergisi İstisnası başlıklı 13.Maddesi'nde ise 5746 Sayılı Kanun'a paralel ilave açıklamalar yapılmıştır.

- (1) Kanun kapsamında yürütülen Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri ile ilgili araştırmalarda kullanılmak üzere ithal edilen eşya, gümrük vergisi ve her türlü fondan, bu kapsamda düzenlenen kâğıtlar ve yapılan işlemler damga vergisi ve harçtan istisnadır.
- (2) Ar-Ge Merkezi veya Tasarım Merkezi Belgesine sahip işletmeler ile destek kapsamına alınmış olan rekabet öncesi işbirliği projeleri kapsamında ithal edilen eşya; Ar-Ge, yenilik veya tasarım ile ilgili faaliyetlerde kullanılmak üzere Bakanlığın uygun göreceği eşyalardan oluşur.
- (3) Bu istisnadan yararlanacak ikinci fıkra kapsamındaki işletmeler, başvurularını (Değişik ibare:RG-25/8/2022-31934) Ticaret Bakanlığı Tek Pencere Sistemi E-Başvuru Uygulaması üzerinden Genel Müdürlüğe gönderir.
- (4) Genel Müdürlük başvuruyu değerlendirir, uygun bulması halinde söz konusu başvuruyu aynı iş günü içinde onaylayarak gümrük işlemlerinde kullanılmak üzere Tek Pencere Sistemi üzerinden (Değişik ibare:RG-25/8/2022-31934) Ticaret Bakanlığına bildirir. Genel Müdürlük gerekli görmesi halinde başvuru hakkında görüş almak üzere konusunda uzman en az bir izleyici görevlendirebilir.
- (5) İkinci fıkroda belirtilmeyen ancak Kanun kapsamındaki Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri sahibi işletmeler, desteği veren kurum veya kuruluşa ya da Kanunda belirtilen vakıflara, uluslararası fonlar tarafından desteklenen Ar-Ge, yenilik ve tasarım projeleri için ise TÜBİTAK'a başvuru yapar. İşletmeler, başvuru yaptıkları kurum veya kuruluşun belirleyeceği uygulama süreçlerine göre bu istisnadan faydalandırılır.

Yönetmelik'te 14.Madde'de Siparişe dayalı Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetleri açıklanmıştır.

(Md. 14/1) 5746 Sayılı Kanun kapsamında, Ar-Ge merkezlerinin bir sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürüttükleri Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri ile tasarım merkezlerinin sözleşme çerçevesinde siparişe dayalı olarak yürüttükleri tasarım faaliyetlerinin Kanunda belirtilen indirim, istisna, destek ve teşvik unsurlarından faydalanabileceği hüküm altına alınmıştır.

(Md. 14/2) Ar-Ge veya tasarım merkezleri tarafından bu kapsamda yürütülen Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerine ilişkin olarak gerçekleştirilen harcamaların sadece yüzde ellisi bu merkezler tarafından Ar-Ge ve tasarım indirimi olarak dikkate alınabilir. Kalan yüzde ellilik kısım ise siparişi veren gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri tarafından indirim olarak dikkate alınabilecektir.

(Md. 14/3) İndirim uygulaması, 01/03/2016 tarihinden sonra sözleşmeye dayalı olarak verilen siparişlerden dolayı ortaya çıkacak Ar-Ge ve tasarım indirimleri için geçerlidir.

(Md. 14/4) 5746 Sayılı Kanun'da da belirtildiği üzere, sipariş verenin gelir ve kurumlar vergisi mükellefiyetinin olmaması durumunda, Ar-Ge veya tasarım

harcamasının tamamı Ar-Ge veya tasarım merkezi tarafından indirilebilir. Bu kapsamdaki vergi mükellefiyeti bulunmayan sipariş verenler, sadece damga vergisi istisnasından faydalanabilirler. Onun dışındaki teşvik ve destek unsurlarından faydalanamazlar.

(Md. 14/5) Ayrıca, siparişe dayalı yürütülen Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerinde, Ar-Ge merkezi veya tasarım merkezi tarafından, her bir geçici vergilendirme ve hesap dönemi itibarıyla yararlanılabilecek toplam Ar-Ge ve tasarım indirimi tutarının yarısı, beyanname verme sürelerinin başlangıcından önce siparişi veren tarafa yazılı olarak bildirilir.

Ar-Ge Merkezleri ile Tasarım Merkezleri

Yönetmelik'in 20/1 Maddesinde; 5746 Sayılı Kanun'da öngörülen destek ve teşviklerden faydalanmak üzere Ar-Ge Merkezi Belgesi veya Tasarım Merkezi Belgesi almak için yapılan başvurularda belirtilen asgari şartlar açıklanmıştır:

(1) Kanunda öngörülen destek ve teşviklerden yararlanmak üzere Ar-Ge Merkezi Belgesi veya Tasarım Merkezi Belgesi almak için yapılan başvurularda aşağıda belirtilen asgari şartlar aranır.

- a) Ar-Ge merkezlerinde en az elli ya da (Değişik ibare:RG-25/8/2022-31934) Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen sayıda tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam edilmesi,*
- b) Tasarım merkezlerinde ise en az on ya da (Değişik ibare:RG-25/8/2022-31934) Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen sayıda tam zaman eşdeğer tasarım personeli istihdam edilmesi,*
- c) Ar-Ge merkezleri ve tasarım merkezlerinin Kanun kapsamındaki Ar-Ge veya tasarım faaliyetlerinin yurt içinde gerçekleştirilmesi,*
- d) Başvuru yapan işletmenin; yeterli Ar-Ge veya tasarım yönetimi ile teknolojik varlıkları, insan kaynakları, fikrî haklar, proje ve bilgi kaynakları yönetim yeteneği ve kapasitesinin bulunması,*
- e) Ar-Ge merkezi ve tasarım merkezlerinde çalışan personelin, bu merkezlerde çalıştığı fiziki kontrolünü yapacak mekanizmaların bulunması,*
- f) Ar-Ge veya tasarım merkezlerinin konusu, süresi, bütçesi ve personel ihtiyacı tanımlanmış program ve projelerinin bulunması,*
- g) Ar-Ge veya tasarım merkezlerinin ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş ve tek bir yerleşke veya fiziki mekân içinde yer alması,*
- h) Ar-Ge veya tasarım merkezlerinin TGB'de kurulması halinde, bu merkezlerde yürütülen faaliyetlere ilişkin olarak sadece Kanunda yer alan destek ve teşvik hükümleri uygulanır.'*

2) İşletmelerin, organizasyon yapısı içinde ayrı bir birim şeklinde örgütlenmiş birden fazla Ar-Ge veya tasarım merkezinin bulunması durumunda, her Ar-Ge veya tasarım merkezi için ayrı başvuru yapılır.

3) Münhasıran Ar-Ge veya tasarım faaliyetinde bulunmak üzere

Ar-Ge merkezi veya tasarım merkezi kuracak işletmeler için Türkiye’de ayrıca üretim ya da ticaretle iştigal eden bir işyerinin olması şartı aranmaz.

4)(Değişik:RG-25/8/2022-31934)Ar-Ge merkezleri veya tasarım merkezlerinde, 28/7/2016 tarihli ve 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde, yabancı uyruklu Ar-Ge veya tasarım personeli çalıştırılabilir. Bu fıkra kapsamında çalışacak yabancıların çalışma izni başvuruları, bu kişileri çalıştıracak işletmelerce Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapılır ve Bakanlığın uygun görüşü doğrultusunda karara bağlanır.’

Çalışmanın bu bölümünde; TGB’ler ve Ar-Ge ile Tasarım Merkezleri hakkında genel bilgilerin yanı sıra yasal düzenlemelere ve mevzuata yer verildikten sonra, ikinci bölümde Ar-Ge faaliyetlerine ilişkin muhasebe uygulamaları incelenebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM

MERKEZLERİNDE AR-GE FAALİYETLERİ MUHASEBE

UYGULAMALARI

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde muhasebe uygulamaları yapılabilmesi için etkin muhasebe organizasyon yapısı oluşturulması önem arz etmektedir. Bu bölümde TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri muhasebe sisteminin organizasyon yapısını oluşturan temel unsurlar ele alınarak örnekler üzerinden Ar-Ge faaliyetlerinin muhasebe uygulamalarına yer verilmektedir.

2.1. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM

MERKEZLERİ MUHASEBE ORGANİZASYON YAPISI

Muhasebenin işlevlerini yerine getirebilmesi için muhasebe işlerinin iyi organize edilmesi gerekir. Bunun için de işletmede kullanılacak muhasebe belgeleri, defterleri, hesap planı ve sonuçların çıkarımı düzenlenir. Çıkarılan sonuçların tahlili ve değerlendirmesinin nasıl yapılacağı, bunların nasıl raporlanacağı belirlenir. Muhasebeye bilgi akışının nasıl geleceği ve ne zaman gideceği saptanır. Muhasebeye ilişkin planlamanın nasıl yapılacağı, istatistiki verilerin nasıl derleneceği, geçmiş döneme ait tüm belgelerin ne şekilde dosyalanacağı ve saklanacağı değerlendirilir. Tüm bu işlerin personele göre bölümlere ayrılması, iş bölümü, personel sayısı, personel seçimi, eğitimi, yerleştirilmesi ve görev tanımlanması da muhasebe organizasyonunun bir parçasıdır. Kısacası özet olarak belirtilen tüm bu işleri muhasebe organizasyonu kapsamında ele alınır ve düzenlenir (Durmuş ve Arat, 2004: 9-10). Muhasebe organizasyonu; muhasebe sisteminin doğru işleyebilmesi için muhasebenin yapısal organizasyonunun sağlanmasını, bilgi akışını, hesap planının hazırlanmasını, kayıtlama düzeninin kurulmasını, muhasebe politikalarının ve prosedürlerinin seçilmesini kapsamaktadır (Tokaç, 2006: 24).

İşletmelerde muhasebe organizasyonu, işletme türlerine ve büyüklüklerine göre farklılaşmaktadır. İşletmelerin büyümeleri ve teknolojik gelişmenin sonucunda

ihtiyaçları karşılamak amacıyla muhasebe organizasyonunun gereğini muhasebe elemanlarındaki artış, uzmanlaşma ve otomasyon vb. gibi gelişmeler ortaya çıkarmıştır. Muhasebenin nesnel açıdan organizasyonunda belgelerin, defterlerin, hesap planının, sonuç çıkarmada kullanılan tabloların, raporlamada kullanılan form, bildirim vd. düzenlenmesi yapıldıktan sonra personel bakımından organizasyonu yapılır (Ertaş, 2002: 104-107). Buna göre TGB ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri muhasebe organizasyonunun unsurlarını kısaca ele almak faydalı olacaktır.

2.1.1. Personel Yapısı Organizasyonunun Oluşturulması

Muhasebe sisteminin en temel unsuru olan personel; sistemi kuran, çalıştıran ve kullanan kişi olarak nitelendirilebilir. Muhasebe sisteminin etkili bir şekilde yürütülebilmesi için, organizasyon görevini üstlenen personelin seçilmesi gerekmektedir. Hem TGB hem Ar-Ge ve hem de Tasarım Merkezlerinde muhasebe sisteminin aşamaları belirlenerek, bu aşamaları yürütecek olan personelin görev tanımlarına yer verilmelidir.

Muhasebe bilgi sisteminin ve uygulama süreçlerinin esas öznesi olarak nitelendirilebilecek personel; sistemi kuran, işleten, çalıştıran ve kullanan kişi olarak ifade edilebilir. Muhasebe sisteminin etkili ve verimli işlemesi için, uygun personellerin ve yöneticilerin seçilmesi gerekmektedir (Aslan, 2015: 44-45) Bu bağlamda, TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezlerinde yapılan faaliyette muhasebe meslek elemanının rolü düşünüldüğünde seçilecek personel ve yöneticilerin 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu diğer bir ifadeyle meslek yasası uyarınca yetkilendirilmiş muhasebe meslek mensuplarının seçilmesi büyük önem arz etmektedir.

Ayrıca; TGB’de istihdam edilecek olan personellerle ilgili olarak, aranacak şartlar 4691 sayılı Kanun 7. Md. (Değişik birinci fıkra: 2/3/2011-6170/4 Md.) aşağıdaki gibi hüküm altına alınmıştır:

‘Yönetici şirkette ve Bölgede yer alan faaliyetlerde yürürlükteki iş ve çalışma mevzuatına göre personel istihdam edilir. Bölgelerde 4875 sayılı Kanun, 27/2/2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların alışma İzinleri Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı Ar-Ge veya tasarım personeli çalıştırılabilir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile niversite personelinden Bölgede yer alan

faaliyetlerde araştırmacı ve idari personel olarak hizmetine ihtiyaç duyulanlar, çalıştıkları kuruluşların izni ile sürekli veya yarı zamanlı olarak çalıştırılabilirler. Yarı zamanlı görev alan öğretim üyesi, öğretim görevlisi, araştırma görevlisi ve uzmanların bu hizmetleri karşılığı elde edecekleri gelirler, üniversite döner sermaye kapsamı dışında tutulur. Sürekli olarak istihdam edilecek personele kurumlarınca aylıksız izin verilir ve kadroları ile ilişkileri devam eder. Bunlardan 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu'na tâbi personelin burada geçirdikleri süreler için emeklilik hakları 5434 sayılı Kanun'un 31 inci maddesi hükümlerine uyulmak kaydıyla saklı kalır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 36'ncı maddesinin bu maddede yer alan düzenlemelere aykırı hükümleri uygulanmaz.

Öğretim elemanları 2547 sayılı Kanun'un 39 uncu maddesinde öngörülen yurt içinde ve yurt dışında geçici görevlendirme esaslarına göre yapacakları çalışmaları Üniversite Yönetim Kurulunun izni ile Bölge'deki kuruluşlarda yapabilirler. Aylıklı izinli olarak Bölgede görevlendirilen öğretim üyelerinin Bölgede elde edecekleri gelirler üniversite döner sermaye kapsamı dışında tutulur. Ayrıca, öğretim elemanları Üniversite Yönetim Kurulunun izni ile yaptıkları araştırmaların sonuçlarını ticarileştirmek amacı ile bu bölgelerde şirket kurabilir, kurulu bir şirkete ortak olabilir ve/veya bu şirketlerin yönetiminde görev alabilirler.'

Ayrıca TGB hakkında Uygulama Yönetmeliği'nin 18. Md.' de de mezkûr Kanun metnine paralel düzenlemeler söz konusudur.

2.1.2. Belge ve Defter Düzeni Organizasyonunun Oluşturulması

Muhasebe bilgi sisteminde muhasebe ile ilgili işlevlerin yerine getirilebilmesi için veri ve bilgilerin toplanması, işlenmesi ve iletilmesi ile belge düzeninin kurulmasını gerektirmektedir. Muhasebe kayıtlarına dayanak oluşturacak yazılı ve basılı kâğıt niteliğinde olan bilgi ve belgeler muhasebe sisteminin temel unsurunu oluşturmaktadır (Aslan: 2015: 45).

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK)'nun 'İspat Edici Kağıtlar' başlıklı Md. 227 şöyledir:

'Bu Kanun'da aksine hüküm olmadıkça, bu kanuna göre tutulan ve üçüncü şahıslarla olan münasebet ve muamelelere ait olan kayıtların tevsiki mecburidir. (Ek: 19/2/1963 - 205/14 Md.) Defter tutmak mecburiyetinde olmayan mükellefler vergi matrahlarının tespiti ile ilgili giderlerini tevsike mecburdurlar (Götürü usulde tespit edilen giderler hariç.) (7338 sayılı Kanun'un 21 inci maddesiyle değişen ibare; Yürürlük: 26.10.2021) Elektronik belge(e-Belge) olarak düzenlenmesi gerekenler de dâhil olmak üzere, bu Kanun'a göre kullanılan veya bu Kanun'un Maliye ve Gümrük Bakanlığı (otarihteki adıyla)'na verdiği yetkiye dayanılarak, kullanma mecburiyeti getirilen belgelerin, öngörülen zorunlu bilgileri

taşınamaması halinde bu belgeler vergi kanunları bakımından hiç düzenlenmemiş sayılır.

(Ek: 3/12/1988 - 3505/3 Md.) Maliye ve Gümrük Bakanlığı, düzenlenmesi mecburi olan belgelerde bulunması gereken zorunlu bilgileri belirlemeye ve bu belgelerden uygun gördüklerine, düzenlenme saatinin yazılması mecburiyetini getirmeye yetkilidir.'

Söz konusu maddenin devam maddelerinde de tevsik edici belgelerle ilgili içerik, tanzim şekli vb. konular etraflıca açıklanmıştır.

Günümüzde dijital süreçlerin muhasebe ve vergi uygulamalarına etkisiyle elektronik uygulamalara geçilmiştir. Türkiye’de Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB), elektronik ortamdaki belgelerle ilgili olarak uygulama ve denetim yetkisine haizdir.

‘Kanunun mükerrer 242’nci maddesinin ikinci fıkrası ile Hazine ve Maliye Bakanlığı; elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafaza ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye, elektronik ortamda tutulmasına ve düzenlenmesine izin verilen defter ve belgelerde yer alması gereken bilgileri internet de dahil olmak üzere her türlü elektronik bilgi iletişim araç ve ortamında Hazine ve Maliye Bakanlığına veya Hazine ve Maliye Bakanlığının gözetim ve denetimine tabi olup, kuruluşu, faaliyetleri, çalışma ve denetim esasları Cumhurbaşkanınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenecek olan özel hukuk tüzel kişiliğini haiz bir şirkete aktarma zorunluluğu getirmeye, bilgi aktarımında kullanılacak format ve standartlar ile uygulamaya ilişkin usul ve esasları tespit etmeye, bu Kanun kapsamına giren işlemlerde elektronik imza kullanım usul ve esaslarını düzenlemeye ve denetlemeye yetkili kılınmıştır. Söz konusu fıkra da ayrıca, Kanun ve diğer vergi kanunlarında defter, kayıt ve belgelere ilişkin olarak yer alan hükümlerin elektronik defter, kayıt ve belgeler için de geçerli olduğu; Hazine ve Maliye Bakanlığının, elektronik defter, belge ve kayıtlar için diğer defter, belge ve kayıtlara ilişkin usul ve esaslardan farklı usul ve esaslar belirlemeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.’

‘Başkanlık; elektronik ortamda elektronik belge (e-Belge) olarak oluşturulmasına, düzenlenmesine, iletilmesine, muhafazasına ve ibrazına ilişkin usul ve esasları içeren tebliğler yayımlamıştır. VUK uyarınca düzenlenmesi zorunlu olan belgelerin elektronik ortamda düzenlenmesine yönelik olarak yayımlanan Tebliğler gözden geçirilmiş, tüm tarafların tek kaynaktan bilgilenmelerinin temin edilmesi ve elektronik belge uygulamalarında bütünlüğün sağlanması amacıyla ‘509 Sıra No.lu VUK Genel Tebliği’ hazırlanmıştır. Tebliğ’de verilen tanımlardan ‘E-Belge şekil hükümlerinden bağımsız olarak VUK’a göre düzenlenmesi zorunlu olan belgelerde yer alan bilgileri içeren elektronik kayıtlar bütünü’, Elektronik Fatura (e-Fatura) bu Tebliğde yer alan şartlara uygun olan ve elektronik belge biçiminde oluşturulan faturayı, e-Fatura Uygulaması ise Başkanlık tarafından belirlenen standartlara uygun olarak mesajların, taraflar arasında güvenli bir şekilde aktarılmasına imkan sunan, faturanın elektronik ortamda oluşturulması, iletilmesi, elektronik ortamda muhafazası, ibrazı ve raporlamasını kapsayan uygulamayı, Elektronik Kayıt elektronik ortamda

tutulan ve elektronik defter ve belgeleri oluşturan, elektronik yöntemlerle erişimi ve işlenmesi mümkün olan en küçük bilgi ögesini'

İfade etmektedir (Guncel_Sekli_ile_509_Sira_No'lu_VUK_Genel_Tebliği.pdf). Türkiye'de e-Belge uygulamasının başlangıç basamağı e-Fatura ve onun da alt yapısını hazırlayan Elektronik Fatura Kayıt Sistemi (EFKS) olmuştur. Akabinde elektronik arşiv (e-Arşiv) uygulaması gündeme gelmiştir (Tektüfekçi, 2016: 27).

Elektronik defter (E-Defter) konusunda Elektronik Defter Genel Tebliği (Sıra No: 1)'de detaylı açıklamalar yapılmıştır. Güncellenen Tebliğ'de;

'E-Defter şekil hükümlerinden bağımsız olarak VUK ve/veya TTK'ye göre tutulması zorunlu olan defterlerde yer alması gereken bilgileri kapsayan elektronik kayıtlar bütünü, e-Defter Uygulaması ise Başkanlık ve Genel Müdürlük tarafından belirlenen format ve standartlara uygun olarak oluşturulan elektronik defterlere ilişkin onay süreçlerinin yerine getirilmesi amacı ile hazırlanan www.edefer.gov.tr internet adresinde yer alan uygulamayı'

biçiminde tanımlanmış olup,

'3. Genel Olarak e-Defter Uygulaması ve e-Defter Uygulamasına Dâhil Olma Zorunluluğu 3.1. Genel Olarak e-Defter Uygulaması 3.1.1.'de e-Defter tanımı sonrası bu uygulama yoluyla defter dosyalarının elektronik dosya biçiminde hazırlanması, kâğıda bastırılmaksızın oluşturulması, kaydedilmesi, değişmezliğinin, bütünlüğünün ve kaynağının doğruluğunun elektronik imza/mali mühür araçları ile garanti altına alınması ve ilgililer nezdinde ispat aracı olarak kullanılabilmesi sağlanmaktadır'

ifadesine yer verilmiştir (1_Sira_Nolu_Elektronik_Defter_GT_Guncel.pdf).

Ülkemizde işletmelerin tutmaları gereken defter ve belgelerle ilgili düzenlemelerden en başta gelen 213 Sayılı VUK'ta 171. Md. 'Defter Tutarken amaçlananlar', 'Defter Tutacaklar' başlıklı 172. Md.' de defter tutmaya mecbur olan gerçek ve tüzel kişiler;

- 1.) Ticaret ve sanat erbabı,
 - 2.) Ticaret şirketleri,
 - 3.) İktisadi kamu müesseseleri,
 - 4.) (Değişik: 30/12/1980 - 2365/24 Md.) Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler,
 - 5.) Serbest meslek erbabı,
 - 6.) Çiftçiler.
- (Değişik: 30/12/1980 - 2365/24 Md.) İktisadi kamu müesseseleriyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler defter tutma bakımından tüccarların tabi oldukları hükümlere tabidirler.'

biçiminde sıralanmıştır. 173 Md. ise defter tutma bakımından istisnalar sıralanmıştır. Defter Tutma bakımından birinci sınıf tüccarların bilanço esasına, ikinci sınıf tüccarların ise işletme hesabı esasına göre defter tutacakları, şayet isterlerse ikinci sınıf tüccarların da ihtiyari olarak bilanço usulüne göre defter tutabilecekleri belirtilmiştir.

‘Bilanço esasında aşağıdaki defterler tutulur (VUK, Md. 182):

- 1.) Yevmiye defteri,
- 2.) Defterikebir,
- 3.) Envanter defteri (Mevcutat ve muvazene defteri),
- 4.) (Ek: 30/12/1980- 2365/27 Md. Mülga: 22/7/1998 - 4369/82 Md.)’

İşletme hesabı esasına göre (VUK, Md. 193) (Değişik: 30/12/1980 - 2365/29 Md.) ise tutulması gereken defterin İşletme Hesabı Defteri (İşletme hesabını ihtiva eden) olduğu hüküm altına alınmıştır. Serbest Meslek erbapları ise VUK Md. 210’a göre ‘Serbest Meslek Kazanç Defteri’ tutmak zorundadır.

Ayrıca mezkûr Kanun uyarınca tutulacak defterlerden tasdike tabi olanlar Md. 220’de, tasdike tabi defterlerin tasdik zamanı Md. 221’ de belirtilmiş olup, elektronik olarak tutulan defterlerde tasdik (7338 sayılı Kanun’un 20.maddesiyle eklenen Md; Yürürlük 26.10.2021) Md. 229/A’da ise;

‘Türk Ticaret Kanunu (TTK)’ nun 64’üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan yetki kapsamında Hazine ve Maliye Bakanlığı elektronik ortamda tutulan defterler için berat alınması, elektronik ortamda tutulan diğer defterlerin ise Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen usul, esas ve süreler dahilinde onaylanması bu Kanun uygulamasında tasdik hükmündedir. Berat ve onayın belirlenen usul, esas ve süreler dahilinde alınmaması veya yapılmaması durumunda defterler tasdik ettirilmemiş sayılır.’

biçiminde hüküm altına alınmıştır. Buna göre diğer başlıca önemli Kanun olan, 6102 Sayılı TTK’de ‘I - Defter tutma yükümlülüğü’ başlıklı Md. 64 şöyledir:

- ‘(1)Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir.*
- (2) Tacir, işletmesiyle ilgili olarak gönderilmiş bulunan her türlü belgenin, fotokopi, karbonlu kopya, mikrofiş, bilgisayar kaydı veya benzer şekildeki bir kopyasını, yazılı, görsel veya elektronik ortamda saklamakla yükümlüdür.*
- (3) (Değişik: 26/6/2012-6335/8 Md.) Fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile dördüncü fıkra da sayılan defterlerin açılış*

onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce noter tarafından yapılır. Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar notere yaptırılır. Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir. (Değişik dördüncü cümle: 28/3/2013- 6455/78 Md.) Yevmiye defterinin kapanış onayı, izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar, yönetim kurulu karar defterinin kapanış onayı ise izleyen faaliyet döneminin birinci ayının sonuna kadar notere yaptırılır. (Mülga beşinci cümle: 15/2/2018-7099/22 Md.) (...) Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hâllerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. (Ek cümle: 15/2/2018-7099/22 Md.) Ancak anonim ve limitet şirketlerin ticaret siciline tescili sırasında defterlerin açılış onayları ticaret sicili müdürlükleri tarafından yapılır. Ticari defterlerin elektronik ortamda tutulması hâlinde bu defterlerin açılışlarında ve yevmiye defteri ile yönetim kurulu karar defterinin kapanışında noter veya ticaret sicili müdürlüğü onayı aranmaz. Fiziki ortamda veya elektronik ortamda tutulan ticari defterlerin nasıl tutulacağı, defterlere kayıt zamanı, onay yenileme ile açılış ve kapanış onaylarının şekli ve esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı (o tarihteki adıyla) 'nca müştereken çıkarılan tebliğle belirlenir.

(4) Pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defteri gibi işletmenin muhasebesiyle ilgili olmayan defterler de ticari defterlerdir. (Ek cümleler: 27/12/2020-7262/27 Md.) Ticaret Bakanlığı, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin elektronik ortamda tutulmasını zorunlu kılabilir. Sermaye Piyasası Kanunu hükümleri saklıdır.

(5) (Değişik: 26/6/2012-6335/8 Md.) Bu Kanuna tabi gerçek ve tüzel kişiler, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı VUK'un defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanunun 175 inci ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorundadır. Bu Kanunun defter tutma, envanter, mali tabloların düzenlenmesi, aktifleştirme, karşılıklar, hesaplar, değerlendirme, saklama ve ibraz hükümleri 213 sayılı Kanun ile diğer vergi kanunlarının aynı hususları düzenleyen hükümlerinin uygulanmasına, vergi kanunlarına uygun olarak vergi matrahının tespit edilmesine ve buna yönelik mali tabloların hazırlanmasına engel teşkil etmez. '

Mezkûr Kanunu'nda Md. 65'te tutulurken esas alınacak yol ve yöntemler açıklanmıştır. Türkiye'de TGB, Ar-Ge ile Tasarım Merkezlerinde ilgili mevzuatlarda belge ve defter düzeni, muhafazası vd. tüm konular hüküm altına alındığı biçimde uygulanmaktadır.

2.1.3. Hesap Planı ve Kayıt Düzeni Organizasyonunun Oluşturulması

Türkiye'de 1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (MSUGT) ile beş bölüm halinde açıklanan muhasebe usul ve esasları tebliğ ekinde

sunulmuştur. Bunlardan birisi Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı İşleyişi'dir. Türkiye'de vergi odaklı muhasebe anlayışı kapsamında uygulamada kullanılan söz konusu MSUGT Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı'dır. Ülkemizde TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri kayıt düzeninde MSUGT kapsamında TDMS Hesap Planı kullanılmaktadır.

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Ar-Ge faaliyetleri bakımından TDMS aktifleştirilen Ar-Ge giderleri Maddi Olmayan Duran Varlıklar (MODV) içerisinde yer almaktadır. Aktifleştirilen Ar-Ge giderleri, varlık hesapları içerisinde "2. Duran Varlıklar" ana hesap sınıfı '26.Maddi Olmayan Duran Varlıklar' hesap grubu '263.Araştırma ve Geliştirme Giderleri' hesabında izlenmektedir. 1 Seri No.lu MSUGT' deki hesap ve açıklaması şöyledir:

'263.Araştırma ve Geliştirme Giderleri: İşletmede yeni ürün ve teknolojiler oluşturulması mevcutların geliştirilmesi ve benzeri amaçlarla yapılan her türlü harcamalardan, aktifleştirilen kısmının izlendiği hesaptır. İşleyişi: Maliyet değerleri ile bu hesaba borç kaydedilir. 5 yıl içinde eşit taksitlerle itfa edilerek yok edilir.'

TDMS Hesap Planı 263 no.lu hesabın açıklamasına göre bu giderlerin aktifleştirilebileceği gibi doğrudan gider de yazılabileceğini öngördüğü anlaşılmaktadır (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 356).

Gider kaydedilenler öncelikle 7. Maliyet Hesapları 7/A Seçeneğinde Maliyet Hesapları '75.Araştırma ve Geliştirme Giderleri' hesap grubunda '750. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (751.Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı, 752.Araştırma ve Geliştirme Giderleri Farkları) ile 6.Gelir Tablosu hesaplarından '63.Faaliyet Giderleri (-)' hesap grubunda '630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)' hesaplarına yer verilmiştir. 1 Seri No.lu MSUGT' de hesap ve açıklaması şöyledir:

'63.FAALİYET GİDERLERİ(-)

630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-): Üretim maliyetinin düşürülmesi, satışların artırılması ve yeni üretim biçim ve teknolojilerin işletmede uygulanması amacıyla yapılan giderlerden aktifleştirilmeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden itfa payları bu hesapta yer alır. Bu fonksiyonla ilgili olan ve 7. grupta izlenen giderler 7/A seçeneğinde '751.Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı', 7/B seçeneğinde '798.Gider Çeşitleri Yansıtma Hesabı' alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir.'

75.ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ: Bu grup araştırma ve geliştirme faaliyetleri ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşur.

750.Araştırma ve Geliştirme Giderleri: Üretime devam olunan mamullerin maliyetlerini düşürmek, satışlarını arttırmak, bulunan yeni üretim

çeşitlerinin işletmede kullanılmakta olan yöntem ve işlemlerini geliştirmek ya da yeni yöntem ve işlemler bulmak, üretimde kullanılan teçhizatın yenilerinin ve mevcutlarının geliştirilmesine ilişkin araştırmalar yapmak, satış ve pazarlama faaliyetlerini geliştirmek ve diğer bir deyişle ticari alana uygulanması için yapılan giderlerin kaydedildiği hesaptır. Aktifleştirilmeyen araştırma ve geliştirme giderleri ile aktifleştirilmiş olanlardan bu döneme isabet eden itfa payları bu hesabın borcuna kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap, '751.Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı' ile karşılaştırılarak kapatılır.

751.Araştırma ve Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı: Önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, önceden saptanmış araştırma ve geliştirme giderleri fiili maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda '750.Araştırma Geliştirme Giderleri' Hesabı'nın borcuna kaydedilen tutarlar bu hesabın alacağı karşılığı, sonuç hesaplarında '630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri' veya ilgili aktif hesaplara borç kaydedilir. Bu hesap, dönem sonlarında '750.Araştırma ve Geliştirme Giderleri' Hesabı'yla kapatılır.

752.Araştırma ve Geliştirme Gider Farkları: Araştırma ve geliştirme fiili giderleri ile önceden saptanmış giderler arasındaki olumlu ya da olumsuz farkların izlendiği hesaptır. Olumsuz farklar hesabın borcuna olumlu farklar ise alacağına kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap '630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri' Hesabı'na aktarılarak kapatılır.'

Ar-Ge Giderlerine ilişkin 7/A maliyet seçeneği maliyet hesabı 750.Araştırma ve Geliştirme Giderleri Hesabı;

50 Ar-Ge Gider Yeri ile ilgili olan Gider Çeşitleri (0-7 grubu)

0 İlk Madde ve Malzeme

06 Endirekt Malzeme Kullanımları

1 İşçi Ücret ve Giderleri

2 Memur Ücret ve Giderleri

3 Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

30 Elektrik, Gaz, Su Giderleri

31 Haberleşme Giderleri

32 Bakım Onarım Giderleri (Harici)

33 Taşeron Giderleri

39 Diğer Dışarıdan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

4 Çeşitli Giderler

40 Sigorta Giderleri

42 Kira Giderleri

49 Diğer Çeşitli Giderler

5 Vergi Resim ve Harçlar

6 Amortisman ve Tükenme Payları

biçiminde izlenebilir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 707).

Fonksiyon esasına göre Ar-Ge Giderleri dönem gideridir. Yeni bir mamul ve/veya yöntem geliştirmek ya da mevcut bir mamul veya yöntemde önemli bir iyileştirme sağlamak için gerekli bilgiyi edinmek amacıyla yapılan planlı araştırmaların veya diğer kaynaklardan elde edilen bilgilerden faydalanılarak bir mamul tasarımı, örnek mamul (prototip) üretimi, pilot plan uygulaması vb. faaliyetlerle ilgili giderler bu grupta yer alır. Bu giderlerin diğer dönem giderleriyle birlikte yapıldıkları dönemin Gelir Tablosu' na yansıtılmaları asıl ise de kesine yakın düzeyde gelecek vadeden önemli bir Ar-Ge projesinin büyük tutarlara ulaşan giderlerinin Bilanço' da Maddi Olmayan Duran Varlıklar arasına aktarılarak tükenme payı (amortismanı) biçiminde gelecek dönemlerin üretim veya dönem giderleri içerisine alınmak üzere ertelenmeleri daha uygun düşer (Büyükmirza, 2019: 144).

Finansal raporlama bakımından Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS / TFRS) yönelik TDMS hesap planında birtakım değişikliklerin yapılmasını beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda ülkemizde uyumlu hesap planı üzerinde yıllarca yoğun bir şekilde çalışmalar sürdürülmüştür. Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK) tarafından çalışmaları Eylül 2018'de tamamlanan, sonrasında akademisyenlerden, ilgili kamu kurum ve kuruluş uzmanlarından, bağımsız denetçilerden, meslek örgütleri ve özel sektör temsilcilerinden oluşan Çalışma Grubu ile oluşturulan taslak hesap planı "Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Örnek Hesap Planı (FRSU HP)" özellikle TMS/TFRS raporlama yapan işletmelere yönelik hazırlanmıştır. Daha sonra (BOBİ FRS) de bunun içerisine dâhil edilmiştir. Bununla birlikte TDMS HP uygulayan işletmeler dâhil tüm işletmelerin ihtiyaç duyabilecekleri diğer hesaplar da bünyesine eklenmiştir. 10.11.2023 tarihi itibarıyla son gelişmeler çerçevesinde bu hesap planına yönelik güncelleme bilgisi şöyledir:

'Bilindiği üzere bağımsız denetime tabi işletmeler finansal tablolarını TFRS ya da BOBİ FRS'ye göre hazırlamakla birlikte, bu finansal bilgilerin üretildiği defter kayıtlarını 1992 yılında yayımlanan Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği' nde (MSUGT) yer alan Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planına uygun olarak tutmakta ve bu çerçevede muhasebe sistemlerini oluşturmaktadır. İşletmeler yasal zorunluluk gereği MSUGT'ye göre tuttukları ticari defterlerinden hareketle vergi idaresine sunmaları gereken finansal tablolarına ulaşmaktadır. Ancak mevcut hesap planı TFRS ya da BOBİ FRS'ye uygun finansal tablolara doğrudan muhasebe sisteminden ulaşılabilmesi için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle

mevcut durumda birçok işletme kendi bünyesinde ayrı bir kayıt düzeni oluşturmakta ve giderek artan bir şekilde ek kayıt düzenine yönelik ihtiyari de olsa karşılaştırılabilirliği sağlayacak TFRS ve BOBİ FRS'ye uygun bir hesap planını talep etmektedirler. İşte KKG bu talepleri dikkate alarak bilanço usulüne göre defter tutan teşebbüs ve işletmelerin finansal durumu ve faaliyet sonuçlarını sağlıklı ve güvenilir bir biçimde geçerli finansal raporlama çerçevesine göre izlemesini ve finansal tablolarını geçerli finansal raporlama çerçevesine uygun olarak hazırlamasını sağlayan bir muhasebe sistemi kurmasında esas alabilecekleri “Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı”nı oluşturmuş ve bu kapsamda yapılan çalışmayı 13.12.2018 tarihinde açtığı kamuoyu görüşleri ve TFRS'lerle BOBİ FRS'de meydana gelen değişiklikler de dikkate alınarak “Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı” güncel hale getirerek 10.11.2023 tarihinde yeniden kamuoyu görüşüne açılmıştır” ([https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4926/Guncel-Finansal-Raporlama-Standartlarına-Uygun-Hesap-Planı-Kamuoyu-Gorusune-Acılmıstır--\(10-11-2023\).](https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4926/Guncel-Finansal-Raporlama-Standartlarına-Uygun-Hesap-Planı-Kamuoyu-Gorusune-Acılmıstır--(10-11-2023).)

Tez konusu ile ilişkili standart TMS 38 kapsamında araştırma giderleri aktifleştirilmeyecek olup sadece geliştirme giderleri aktifleştirilecektir. Buna göre FRSU HP Taslağı'nda aktifleştirilen geliştirme giderleri için ‘2.Duran Varlıklar’ hesap sınıfı ‘26.Şerefiye ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar’ hesap grubu ‘263.İşletme İçinde Oluşturulmuş Maddi Olmayan Duran Varlıklar’ ile ‘264.Geliştirme Maliyetleri’ hesabı oluşturulması öngörülmüştür. FRSU HP Taslağı hesap açıklaması aşağıdaki gibidir (Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı (PDF).pdf, 2023):

‘26.Şerefiye ve Maddi Olmayan Duran Varlıklar

263.İşletme İçinde Oluşturulmuş Maddi Olmayan Duran Varlıklar: Bu hesap; uygulanan geçerli finansal raporlama çerçevesi uyarınca işletme içinde oluşturulan maddi olmayan duran varlıklardan aktifleştirilebilenlerin izlenmesinde kullanılır. Geliştirme safhasında olan maddi olmayan duran varlıklardan kullanıma hazır hale gelenler “264.Geliştirme Maliyetleri” hesabı karşılığında bu hesaba aktarılır. Bu hesapta yer alan maddi olmayan duran varlıklar açılacak alt hesaplarla sınıflar itibarıyla izlenebilir.

264.Geliştirme Maliyetleri: Bu hesap; işletme içinde oluşturulan MODV için geliştirme safhasında yapılan ve uygulanan geçerli finansal raporlama çerçevesi uyarınca aktifleştirilebilen harcamaların izlenmesinde kullanılır. Geliştirme; ticari üretime ya da kullanıma başlanmadan önce, araştırma sonuçlarının ya da diğer bilgilerin, yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş malzeme, cihaz, ürün, süreç, sistem ya da hizmetlerin üretiminin planlanmasında veya tasarımıyla uygulanmasını ifade eder. Üretim ve kullanım öncesi prototip ve modellerin tasarımı, yapımı ve test edilmesi; yeni teknoloji içeren alet, model ve kalıpların tasarımı; ticari üretim bakımından ekonomik olmayan bir ölçekteki pilot tesisin tasarlanması, inşası ve çalıştırılması ve yeni veya geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetler için karar verilmiş bir alternatifin tasarımı, inşası ve denenmesi gibi harcamalar geliştirme faaliyetlerine ilişkin örnekleri

oluşturur. İşletme içinde oluşturulan MODV için araştırma safhasında yapılan harcamalar bu hesapta izlenmez. Araştırma; yeni bir bilimsel ya da teknik bilgi elde etme beklentisiyle yapılan incelemeyi ifade eder. Yeni bilgi elde edilmesine yönelik faaliyetler; araştırma bulguları ve diğer bilgilerin uygulanmasına yönelik olarak değerlendirme ve nihai seçim araştırması; malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetler için alternatif araştırması ve yeni veya geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetlerin olası alternatiflerinin oluşturulması, tasarlanması, değerlendirilmesi ve nihai seçim gibi faaliyetler araştırma faaliyetlerini oluşturur. TFRS ya da BOBİ FRS uygulayan işletmeler araştırma safhasında yapılan harcamaları aktifleştirmezler ve doğrudan gider olarak kaydedebilirler. İşleyişi (Ek Bilgi): Grup altında 261-266 no.lu hesapların işleyişine yönelik grubun başlığı altında yapılan açıklamalara ek olarak: İşletme içinde oluşturulan MODV'ler için geliştirme safhasında yapılan ve "753.Geliştirme Giderleri" hesabına kaydedilen harcamalar "754.Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı"nın alacağı ile ya da "707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı"nın alacağı ile bu hesaba borç kaydedilir. Geliştirme safhasında olan MODV'lerden kullanıma hazır hale gelenler ise "263.İşletme İçinde Oluşturulmuş Maddi Olmayan Duran Varlıklar" hesabına aktarılır.'

Gider kaydedilenler için Ar-Ge için '6.Kâr veya Zarar Tablosu Hesapları'ndan '63.Esas Faaliyet Dönem Giderleri (-)' hesap grubunda '630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)' hesabı oluşturulmuştur. FRSU HP Taslağı hesap açıklaması aşağıdaki gibidir (Finansal Raporlama Standartlarına Uygun HesapPlanı(PDF).pdf, 2023):

'63.ESAS FAALİYET DÖNEM GİDERLERİ (-): Bu grup, işletmenin esas faaliyetiyle ilgili bulunan ve üretim maliyetlerine yüklenmeyen araştırma ve geliştirme giderlerinin; pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin ve genel yönetim giderlerinin izlendiği hesaplardan oluşur. 7 no.lu sınıfta izlenen esas faaliyet dönem giderleri, yansıtma hesapları alacağı ile dönem sonlarında bu grupta yer alan hesaplara devredilir.

630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-): Bu hesap, araştırma giderleri ile uygulanan geçerli finansal raporlama çerçevesine göre aktifleştirilemeyen geliştirme giderlerinin izlenmesinde kullanılır. Bu hesap araştırma ve geliştirme faaliyetleriyle ilgili olarak yapılan endirekt malzeme giderleri, endirekt işçilik giderleri, personel giderleri, dışarıdan sağlanan fayda ve hizmetlere ilişkin giderler, çeşitli giderler, vergi resim ve harçlara ilişkin giderler ile amortisman ve tükenme paylarından oluşur. Uygulanan geçerli finansal raporlama çerçevesi uyarınca maden kaynaklarının aranması ve değerlendirilmesi için yapılan harcamalardan aktifleştirilmeyenler de bu hesapta izlenir. İşleyişi: Araştırma ve geliştirme faaliyetiyle ilgili olan giderler 7 no.lu sınıfta izlenir ve bu giderler dönem sonlarında, 7/A seçeneğinde ilgili maliyet hesabının, 7/B seçeneğinde ise "798.Gider Çeşitleri Yansıtma Hesapları"nın alacağı ile bu hesabın borcuna devredilir. Dönem sonlarında "690.Sürdürülen Faaliyetler Dönem Kârı veya Zararı ($\pm$)" hesabına yapılan aktarımda hesaba alacak kaydedilerek, hesap kapatılır.'

Yine 7.Maliyet Hesapları 7/A Seçeneğinde Maliyet Hesaplarında ‘70.Maliyet Oluşum Hesapları’nda 707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı ‘75.Araştırma, Geliştirme ve Maden Kaynaklarının Aranması ve Değerlendirilmesi Giderleri’ hesap grubunda ‘750.Araştırma Giderleri’ (751.Araştırma Giderleri Yansıtma Hesabı, 752.Araştırma Giderleri Farkları) ile ‘753.Geliştirme Giderleri’ (754.Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı, 755 Geliştirme Giderleri Farkları) hesaplarının oluşturulması öngörülmüştür. FRSU HP Taslağı hesap açıklaması aşağıdaki gibidir. (Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı(PDF).pdf, 2023):

‘70(700-709).MALİYET OLUŞUM HESAPLARI: Maliyet Oluşum Hesapları, isteyen işletmelerin kullanması için açılmıştır. Maliyet oluşumlarını toplu olarak 7 no.lu maliyet hesaplarında izlemek isteyen işletmeler kendi ihtiyaçlarına göre bu gruptaki üretim hesaplarını kullanabilirler. Aşağıdaki kodlama örnek olarak verilmiş olup, işletmeler ihtiyaçlarına göre hesap kodlarını tanımlayabilirler. Bu gruptaki üretim hesaplarının kullanılmasının tercih edilmesi durumunda, fonksiyonel gider hesaplarının yansıtma hesapları alacağı ile giderler bu gruptaki üretim hesaplarında biriktirilir. Üretimi tamamlanan mamuller ya da hizmetlerin ilgili aktif hesaplara veya kâr veya zarar tablosu hesaplarına devri gider dağılımlarına göre bu hesaplardan yapılır. Dönem sonlarında henüz üretimini tamamlamamış mal ve hizmet üretimleri aktif hesaplar içindeki “151.Yarı Mamuller” ya da “154.Tamamlanmamış Hizmet Maliyetleri” hesaplarına aktarılır. İzleyen dönem başında üretimini tamamlamayan yarı mamul ve hizmet maliyetleri tekrar bu hesaplara aktarılır. İsteyen işletmeler araştırma ve geliştirme giderlerini, maden kaynaklarının aranması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için katılan giderleri ya da yapılmakta olan maddi duran varlıklara ya da yatırım amaçlı gayrimenkullere ilişkin giderlerini topluca görmek için de bu hesapları kullanabilirler. Dönem sonlarında bu hesaplardaki tutarlar aktifteki ilgili hesaplara ya da kâr veya zarar tablosu hesaplarına aktarılır. Yılsonlarında bu hesaplar bakiye vermez. Önceden saptanmış maliyet yöntemini kullanan işletmelerde bu hesaplar önceden saptanmış tutarlara göre izlenir. Fark tutarları, ilgili stok hesabına ya da 62.SATIŞLARIN MALİYETLERİ (-) no.lu gruptaki ilgili hesaba fark hesaplarından aktarılır. Bu gruptaki hesap örnekleri aşağıdaki gibidir:

707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı: Bu hesap, işletme içinde oluşturulan maddi olmayan duran varlıklara ilişkin maliyetlerin izlenmesinde kullanılır. İşleyişi: Maddi olmayan duran varlıklara ilişkin araştırma ve geliştirme safhasında yapılan direkt harcamalar ve dağıtım yoluyla gelen maliyetler “751.Araştırma Giderleri Yansıtma Hesabı”, “754.Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı” ve “757.Maden Kaynaklarının Aranması ve Değerlendirilmesi Giderleri Yansıtma Hesabı” hesaplarının alacağı ile bu hesabın borcuna kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesaba alacak kaydı yapılarak, bu harcamalardan aktifleştirilebilenler “264.Geliştirme Maliyetleri”, “265.Maden Kaynakları

Arama ve Değerlendirme Varlıkları” hesabına ya da ilgili diğer varlık hesabına, aktifleştirilmeyenler ise “630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)” hesabına aktarılır.’

‘75.ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME VE MADEN KAYNAKLARININ ARANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ GİDERLERİ

Bu grup araştırma ve geliştirme faaliyetleriyle ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşur. Maden kaynaklarının aranması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi için yapılan harcamalar da bu grupta izlenir.

750.Araştırma Giderleri: Bu hesap, araştırma giderlerinin fiili tutarları üzerinden izlenmesinde kullanılır. İşleyişi: Araştırma faaliyetleriyle ilgili giderler tahakkuk ettikçe bu hesabın borcuna kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap, “751.Araştırma Giderleri Yansıtma Hesabı”yla karşılaştırılarak kapatılır.

751.Araştırma Giderleri Yansıtma Hesabı: Fiili maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda, “750.Araştırma Giderleri” hesabının borcuna kaydedilen giderler ile önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, önceden saptanmış araştırma giderleri bu hesabın alacağı karşılığında “630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)” hesabına borç kaydedilir. Bununla birlikte, işletme içinde oluşturulan maddi olmayan duran varlıklara ilişkin maliyetlerin izlenmesinde “707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı”nı kullanan işletmelerde fiili maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda 750.Araştırma Giderleri no.lu hesapta izlenen maliyetler ile önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda önceden saptanmış maliyetler bu hesabın alacağı karşılığında, 707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı no.lu hesaba borç kaydedilir. Bu hesap, dönem sonlarında 750 Araştırma Giderleri no.lu hesapla karşılaştırılarak kapatılır. Önceden saptanmış maliyet yöntemlerini uygulayan işletmeler, fiili araştırma giderleri ile önceden saptanmış araştırma giderleri arasındaki farkları, “752.Araştırma Gider Farkları” hesabına aktarır.

752.Araştırma Gider Farkları: Önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, fiili araştırma giderleri ile önceden saptanmış giderler arasındaki olumlu ya da olumsuz farklarının izlendiği hesaptır. Olumsuz farklar hesabın borcuna, olumlu farklar ise alacağına kaydedilir.

753.Geliştirme Giderleri: Bu hesap, geliştirme faaliyetleriyle ilgili dönem içinde oluşan giderlerin fiili tutarları üzerinden izlenmesinde kullanılır. İşleyişi: Geliştirme faaliyetleriyle ilgili giderler tahakkuk ettikçe bu hesabın borcuna kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap, “754.Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı”yla karşılaştırılarak kapatılır.

754 Geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı: Fiili maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda, “753.Geliştirme Giderleri” hesabının borcuna kaydedilen giderler ile önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, önceden saptanmış giderler bu hesabın alacağı karşılığında “630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)” hesabına (uygulanan geçerli finansal raporlama çerçevesine göre aktifleştirilmeyen giderler için) ya da ilgili varlık hesabına (aktifleştirilenler için) borç kaydı yapılır. Bununla birlikte, işletme içinde oluşturulan maddi olmayan duran varlıklara ilişkin maliyetlerin izlenmesinde “707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı”nı kullanan işletmelerde fiili maliyet yönteminin uygulandığı durumlarda 753.Geliştirme Giderleri no.lu hesapta izlenen maliyetler ile önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin

uygulandığı durumlarda önceden saptanmış maliyetler bu hesabın alacağı karşılığında, 707.Yapılmakta Olan Maddi Olmayan Duran Varlık Yatırım Maliyetleri Hesabı no.lu hesaba borç kaydedilir. Bu hesap, dönem sonlarında 753 Geliştirme Giderleri no.lu hesapla karşılaştırılarak kapatılır. Önceden saptanmış maliyet yöntemlerini uygulayan işletmeler, fiili geliştirme giderleri ile önceden saptanmış geliştirme giderleri arasındaki farkları, “755.Geliştirme Gider Farkları” hesabına aktarır.

755 Geliştirme Gider Farkları: Önceden saptanmış maliyet yöntemlerinin uygulandığı durumlarda, fiili geliştirme giderleri ile önceden saptanmış giderler arasındaki olumlu ya da olumsuz farklarının izlendiği hesaptır. Olumsuz farklar hesabın borcuna, olumlu farklar ise alacağına kaydedilir. Dönem sonlarında, bu hesap ilgili varlık hesabına ya da “630.Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)” hesabına aktarılarak kapatılır.’

Mevcut TDMS Hesap Planı esas alındığında hem araştırma faaliyetleri hem de geliştirme faaliyetleri ile ilgili giderler 750 no.lu hesapta izlenir. Dönem sonlarında bu hesapta izlenen tutarlardan araştırma faaliyeti ile ilgili olanlar 751 no.lu hesabın alacağı ile 630 no.lu hesaba aktarılırken, geliştirme faaliyetleri ile ilgili tutarlar sonuç hesapları yerine MODV kapsamındaki geliştirme giderleri hesabına aktarılarak aktifleştirilir (Akdoğan, 2009: 17).

Ar-Ge faaliyetleri kapsamında tamamlanan proje neticesinde (Mert ve Türedi, 2020: 46);

- *Ortaya bir gayrimaddi hak çıkarsa, aktifleştirilen bu tutar, amortisman yoluyla giderleştirilecektir.*
- *Projeden daha sonraki yıllarda vazgeçilmesi ya da projenin tamamlanma olanağının kalmaması durumunda, şirket Ar-Ge faaliyeti kapsamında yapmış olduğu ve önceki yıllarda aktifleştirdiği tutarları doğrudan giderleştirebilecektir.*
- *Henüz tamamlanmamış bir Ar-Ge projesinin, başka bir şirkete satılması durumunda ise aktifleştirilen tutarlar kazancın tespitinde maliyet unsuru olarak dikkate alınacaktır*

5746 Sayılı Kanun bağlamında, Ar-Ge indiriminden faydalanılmaya başlanacak tarih, projeye destek sağlayan kurum ya da kuruluşlarla yapılan sözleşmelerin veya belgelerin yürürlük ve proje başlangıç tarihleridir. Destek ya da

sözleşme süresi bittikten sonra bu kapsamda yapılan harcamalar Ar-Ge indirimine konu edilemez.

Ar-Ge faaliyeti;

- Denemelerin sona erdiği,
- İlk üretimin yapıldığı ya da
- Projenin başarısızlığa uğraması

durumlarında sona erer.

Ar-Ge projesi sonucunda elde edilen ürünün pazarlama aşamasına geldiği anda proje bitmiş sayılır. Dolayısıyla bu tarihten sonra gerçekleştirilen harcamaların bu kapsamda değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak tamamlanan bir proje neticesinde ortaya çıkan ürünün geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar yeni Ar-Ge projesi olarak değerlendirilebilir (Bozkurt ve Sürmeli. 2018: 102).

2.1.4. Raporlama Organizasyonunun Oluşturulması

Türkiye’de vergi odaklı muhasebe anlayışı bazında 1 Seri No.lu MSUGT’ ye göre finansal tablolar düzenlenmekte ve sunulmaktadır. 1 Seri No.lu MSUGT kapsamında;

‘Mali tabloların amaçları şöyledir:

- 1.) Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgililer için karar almada yararlı bilgiler sağlamak,
- 2.) Gelecekteki nakit akımlarını değerlendirmede yararlı bilgiler sağlamak,
- 3.) Varlıklar, kaynaklar ve bunlardaki değişiklikler ile işletme faaliyet sonuçları hakkında bilgi sağlamaktır.

Mali tablolarda yer alan bilgilerin karar vericiler tarafından en iyi şekilde ve süratle kullanılabilmesi için bu tabloların anlaşılabilir, ihtiyaca uygun, güvenilir, karşılaştırılabilir olması, zamanında düzenlenmesi gerekir. Mali tablolar ilkeleri, temel mali tabloların düzenlenmesinde işletmeler tarafından uygulanacak kuralları ifade eder. Bu düzenlemede yer almayan konularda, daha sonra yayımlanacak muhasebe standartlarına, yoksa muhasebe kavramlarına uygun olarak öncelikle, işletmenin içinde bulunduğu sektörde söz konusu işletme büyüklüğü için yaygın olarak kullanılan, bunun da uygulanmadığı hallerde uluslararası standartlarda benimsenen esaslara uyulur. Mali tabloların hazırlanmasında esas alınan kavram ve ilkeler ile TTK ve ilgili diğer mevzuat hükümlerinin farklı uygulamalara yer verdiği durumlarda, işletmeler söz konusu mevzuat hükümleri uyarınca istenilen bilgileri sağlayacak şekilde gerekli düzenlemeleri yaparlar. Ancak, bu düzenlemeler bu bölümde yer alan ilkeler

çerçevesinde düzenlenecek mali tabloların tekliği ilkesini değiştiremez. Mali Tablolar;

1.) Bilanço

2.) Gelir Tablosu

3.) Satışların Maliyeti Tablosu

4.) Fon Akım Tabloları

5.) Nakit Akım Tablosu

6.) Kâr Dağıtım Tablosu

7.) Öz Kaynaklar Değişim Tablosunu içerir.

Bu tablolardan, bilanço ve gelir tablosu dipnotları ve ekleri ile birlikte temel mali tabloları, diğerleri ise ek mali tabloları oluşturur.'

Türkiye’de finansal raporlama kapsamında TMS / TFRS dışında yapılan çalışmalardan birisi de Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı Hakkında Sıra No: 56 Tebliği ile 30138 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulan BOBİ FRS’dir. BOBİ FRS ile muhasebe standartlarının daha genel tabana yayılması için gerçekleştirilen çalışmaları takiben finansal raporlama standartlarında yaşanan son gelişmelerden birisi de küçük ve mikro işletmeler tarafından 01.01.2023 tarihi ve sonraki dönemlerde uygulanacak olan 16.01.2023 tarihinde 32075 mükerrer sayılı Resmî Gazete yayımlanan Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) (2022 Sürümü)’dır (Karabulut, 2023: 1).

Türkiye’de geçerli finansal raporlama çerçeveleri kapsamında; bağımsız denetime tabi işletmeler Kamu Yararını İlgilendiren Kuruluşlar (KAYİK’ler) [SPK, BDDK ve Hazine ve Maliye Bakanlığı (Sigortacılık Sektörü) düzenlemelerine tabi işletmeler] TFRS ve KAYİK dışında kalan işletmeler BOBİ FRS [Büyük Boy İşletmeler: Toplam Varlıklar 200 milyon TL, Hasılat 400 milyon TL, Çalışan sayısı 250; Orta Boy İşletmeler: Toplam Varlıklar 75 milyon TL, Hasılat 150 milyon TL, Çalışan sayısı 150] ile bağımsız denetime tabi olmayan işletmeler ise KÜMİ FRS esas alınmaktadır (KGK, 20_Soruda_Ulkemizdeki_Finansal_Raporlama_ve_Bagimsiz_Denetim_Sistemi.pdf, 2023: 2; 5). 30.11.2022 tarih ve 32029 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6434 No.lu Cumhurbaşkanı Kararı ile “Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar” kapsamında;

‘Aktif toplamı, yıllık net satış hasılatı ve çalışan sayısı bakımından yeniden belirlenen ölçütlerden en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşan şirketler, 01.01.2023 tarihinden itibaren bağımsız denetime

tabi olacaktır. Diğer taraftan, 2022 hesap döneminde bağımsız denetime tabi olacak şirketler için 2018/11597 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda Belirlenen eşik değerler geçerlidir.'

(https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Mevzuat/CumhurbaskaniKararlari/Duyuru-01_12_2022.pdf, 11.11.2023).

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (2018 Sürümü)
([https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2022/FinansalRaporlamayaİlişkinKavramsalCerceve\(2018Surumu\).pdf](https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2022/FinansalRaporlamayaİlişkinKavramsalCerceve(2018Surumu).pdf)) (Prg. 1.2)

genel amaçlı finansal raporlamanın amacı, faydası ve sınırları belirlenmiş olup,

'genel amaçlı finansal raporlamanın amacı, mevcut ve potansiyel yatırımcılar, borç verenler ve kredi veren diğer taraflara, raporlayan işletme hakkında o işletmeye kaynak sağlamaya ilişkin kararlar verirken faydalı olacak finansal bilgiyi sağlamaktır'

biçiminde ifade edilmiştir. Prg. 2.4'te faydalı finansal bilginin niteliksel özellikleri şöyle yer almaktadır:

'Finansal bilginin faydalı olması için temel özellikleri olan ihtiyaca uygun olması ve sunmayı amaçladığı hususu gerçeğe uygun olarak sunulması gerekir. Yine finansal bilginin faydası; destekleyici özelliklerine istinaden bilginin karşılaştırılabilir, doğrulanabilir, zamanında sunulmuş ve anlaşılabilir olması durumunda artırılmış olur.'

Bu bağlamda finansal tabloların amacı ve kapsamı (Prg. 3.2) şöyle ifade edilmiştir:

'Raporlayan işletmenin varlıkları, yükümlülükleri, özkaynağı, gelir ve giderleri hakkında finansal tablo kullanıcılarına raporlayan işletmenin gelecekte beklenen net nakit girişlerini ve işletmenin ekonomik kaynaklarını yönetimin idare etme sorumluluğunu değerlendirmede faydalı olacak finansal bilgi sağlamaktır'

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu (https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2023/Kirmizi_Kitap/TMS_1/TMS1.pdf) kapsamında (Prg. 2) *'TFRS'lere göre genel amaçlı finansal tabloların hazırlanmasında ve sunulmasında uygulanır.'*

TMS 1'de finansal tablolar ve amacı (Prg. 9);

'Finansal tablolar, işletmenin finansal durumunun ve finansal performansının biçimlendirilmiş sunumudur. Finansal tabloların amacı; işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında geniş bir kullanıcı kitlesine ekonomik kararlar alırken faydalı olacak bilgi sağlamaktır. Finansal tablolar ayrıca, yöneticilerin kendilerine emanet edilen kaynakları nasıl kullandığının sonuçlarını gösterir. Finansal tablolar, bu amaca ulaşmak için aşağıdakiler hakkında bilgi sağlar:

- (a) Varlıklar,
- (b) Yükümlülükler,

- (c) Özkaynak,
- (d) Kazanç ve kayıplar dâhil, gelir ve giderler,
- (e) Ortakların, ortaklık sıfatıyla yaptığı katkılar ve ortaklara yapılan dağıtımlar ve
- (f) Nakit akışları. Bu bilgiler, dipnotlarda yer alan diğer bilgilerle birlikte, finansal tablo kullanıcılarının işletmenin gelecekteki nakit akışlarını ve özellikle bu nakit akışlarının zamanlamasını ve kesinliğini tahmin etmelerine yardımcı olur.'

biçiminde yer almaktadır.

TMS 1’de (Prg.10) yer alan ‘tam bir finansal tablolar seti aşağıdakilerden oluşur:

- (a) Dönem sonuna ait finansal durum tablosu,
 - (b) Döneme ait kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu,
 - (c) Döneme ait özkaynak değişim tablosu,
 - (d) Döneme ait nakit akış tablosu,
 - (e) Önemli muhasebe politikası bilgilerini ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotlar,
 - (ea) 38 ve 38A Prg. belirtildiği şekilde bir önceki döneme ait karşılaştırmalı bilgiler ve
 - (f) İşletmenin, bir muhasebe politikasını geriye dönük uygulaması veya finansal tablo kalemlerinde geriye dönük bir düzeltme yapması ya da 40A-40D Prg. uyarınca finansal tablo kalemlerini yeniden sınıflandırması durumunda bir önceki dönemin başına ait finansal durum tablosu. İşletme, finansal tabloları için bu Standartta belirtilenlerden farklı başlıklar kullanabilir. Örneğin, işletme “kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu” yerine “kapsamlı gelir tablosu” başlığını kullanabilir.’
- Prg.10A’da ‘İşletme, kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelirin iki ayrı bölüm halinde sunulduğu tek bir kâr veya zarar ve diğer kapsamlı gelir tablosu sunabilir. Bu bölümler, ilk olarak kâr veya zarar bölümü, bu bölümün ardından da diğer kapsamlı gelir bölümü gelmek üzere birlikte sunulur. Bununla birlikte işletme, kâr veya zarar bölümünü ayrı bir kâr veya zarar tablosunda sunabilir. Bu durumda, ayrı kâr veya zarar tablosu, kapsamlı gelirin sunulduğu ve kâr veya zarar tutarıyla başlayan tablodan önce yer alır.’
- ‘İşletme, tam bir finansal tablolar setini oluşturan finansal tabloların tamamını eşit derecede önemle sunar’ (Prg. 11).

13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı TTK 88’inci maddesi ile 26.09.2011 tarih ve 660 sayılı Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 26’ncı maddesi uyarınca; 6102 sayılı Kanuna göre bağımsız denetime tabi olup TFRS’yi uygulamayan işletmelerin münferit ve konsolide finansal tablolarının gerçeğe uygun, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir bilgi sağlamasını teminen 29.07.2017 tarihinde Büyük ve Orta Boy İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) (2017 Sürümü) yayımlanarak 01.01.2018 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş ve güncellenen BOBİ FRS (2021 Sürümü) Kurul Kararı 30.03.2021 tarih ve 31439 sayılı (Mükerrer) Resmi

Gazete’de yayımlanmıştır. ([https://www.kgk.gov.tr/DynamicContent/Detail/10265/Buyuk-ve-Orta-Boy-Isletmeler-Icin-Finansal-Raporlama-Standardi-\(BOBI-FRS\)-2021-Surumu](https://www.kgk.gov.tr/DynamicContent/Detail/10265/Buyuk-ve-Orta-Boy-Isletmeler-Icin-Finansal-Raporlama-Standardi-(BOBI-FRS)-2021-Surumu)).

Kurul Kararı Md. 5’te büyük işletme tanımı aşağıdaki hadler esas alınarak yapılmıştır:

‘(1) BOBİ FRS’nin uygulanması bakımından, aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini, varsa bağlı ortaklıkları ve iştirakleriyle birlikte, art arda iki raporlama döneminde aşan işletmeler müteakip raporlama döneminde büyük işletme olarak değerlendirilir:

- a) Aktif toplamı 200 milyon ve üstü Türk Lirası*
- b) Yıllık net satış hasılatı 400 milyon ve üstü Türk Lirası*
- c) Ortalama çalışan sayısı 250 ve üstü.*

(2) Büyük işletme tanımını karşılayan bir işletme, birinci fıkradaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerinin art arda iki raporlama döneminde altında kalması durumunda müteakip hesap döneminden itibaren büyük işletme olarak değerlendirilmez.’

Esas alınacak finansal tablolar;

‘(3) Aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatının hesabında; işletmenin, bağlı ortaklıklarının ve iştiraklerinin BOBİ FRS’ye göre hazırlanmış finansal tabloları dikkate alınır. Bununla birlikte işletmenin BOBİ FRS’ye göre finansal tablo hazırlamayan bağlı ortaklıkları ve iştirakleri varsa bu bağlı ortaklıkların ve iştiraklerin vergi mevzuatı çerçevesinde hazırlanıp vergi dairelerine sunulan finansal tabloları esas alınır. Ayrıca işletmenin geçmiş iki raporlama dönemine ait BOBİ FRS’ye göre hazırlanmış karşılaştırmalı finansal tablolarının bulunmadığı durumlarda, aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatının hesabında, işletmenin söz konusu dönemler için varsa TFRS’ye göre hazırlanmış finansal tabloları, olmaması halinde ise vergi mevzuatı çerçevesinde hazırlanıp vergi dairelerine sunulan finansal tabloları esas alınır.

(4) Aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatının hesabında; işletmenin, bağlı ortaklıklarının veya iştiraklerinin vergi mevzuatı çerçevesinde hazırlanıp vergi dairelerine sunulan finansal tablolarının kullanılması durumunda birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat ve onarma işleri için 16.02.2019 tarih ve 30688 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararına İlişkin Usul ve Esaslar’ın 9’uncu maddesinde yer alan hükümlere göre bu finansal tablolara ilişkin tutarlarda düzeltmeler yapılır.’

Kurul Kararı ekindeki BOBİ FRS (2021 Sürümü) ilk bölüm işletmelerin finansal tablolarının, gerçeğe uygun sunumunu sağlamak amacıyla finansal tabloların hazırlanmasına ve sunulmasına ilişkin esaslar düzenleyen ‘Bölüm 1 Kavramsal Çerçeve ve Finansal Tablolar’ (Prg. 1.1), finansal tablolara ilişkin genel hükümler Prg. 1.2’de şöyle belirtilmiştir:

‘Finansal tabloların amacı, işletmenin finansal durumu, finansal performansı ve nakit akışları hakkında ilgili tarafların alacakları kararlarda

faydalı olacak nitelikte finansal bilgi sunmaktır. Finansal tablolar ayrıca, yöneticilerin işletmenin kaynaklarını ne etkinlikte kullandıklarını gösteren bilgiler sağlar.'

Finansal tablolar aşağıdakilerden oluşur (Prg. 1.3):

- a) Finansal Durum Tablosu,*
- b) Kâr veya Zarar Tablosu,*
- c) Nakit Akış Tablosu,*
- ç) Özkaynak Değişim Tablosu ve*
- d)Önemli muhasebe politikalarını ve diğer açıklayıcı bilgileri içeren dipnotlar.'*

Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) (2022 Sürümü) hakkında Kurul Kararı 16.01.2023 tarih ve 32075 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır (https://www.kgk.gov.tr/Portalv2/Uploads/files/Duyurular/v2/KUMI/KUMIFRS_Kurul_Karari.pdf);

'KÜMİ FRS'nin amacı, TTK'ye göre bağımsız denetime tabi olmayıp ihtiyari olarak TFRS veya BOBİ FRS uygulamayan, TTK'nin 64 ilâ 88'inci madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişilerin finansal tablolarının gerçeğe uygun, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir bilgi sağlamasını temin etmektir' (KUMI_FRS_Kurum_Sitesi_Duyuru_Metni.pdf).

Kurul Kararı Md. 5'te Küçük ve Mikro İşletme tanımı aşağıdaki hadler esas alınarak yapılmıştır:

- '(1) KÜMİ FRS'nin uygulanması bakımından, aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini aşan gerçek ve tüzel kişi tacirler müteakip raporlama döneminde küçük işletme olarak değerlendirilir:*
- a) Aktif toplamı 3,5 milyon ve üstü Türk Lirası*
 - b) Yıllık net satış hasılatı 7 milyon ve üstü Türk Lirası*
 - c) Ortalama çalışan sayısı 10 ve üstü.*
- (2) Birinci fıkrada belirtilen ölçütleri sağlamayan gerçek ve tüzel kişi tacirler bu Karar uyarınca mikro işletme olarak değerlendirilir.'*

Esas alınacak finansal tablolar;

'(3) Gerçek ve tüzel kişi tacirler tarafından aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı hesaplanırken vergi mevzuatı çerçevesinde vergi dairelerine sunulan finansal tablolar esas alınır.

(4) Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar uyarınca bağımsız denetim kapsamından çıkan gerçek ve tüzel kişi tacirler, küçük ve mikro işletme kapsamında olup olmadıklarını değerlendirirken bağımsız denetimden geçmiş finansal tablolarını dikkate alır.'

Ortalama çalışan sayısının hesaplanması ise,

'(5) Ortalama çalışan sayısının hesabında 30.11.2022 tarihli ve 32029 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar dikkate alınır.'

Kurul Kararı ekindeki KÜMİ FRS (2022 Sürümü) ‘Bölüm 1 Kavramlar ve Genel İlkeler’ kapsamı (Prg. 1.2), *‘finansal tablolar, işletmelerin finansal durumu ve finansal performansı hakkında bilgi sunar.’* ‘Bölüm 2 Finansal Tabloların Sunumu’ kapsamı ise (Prg. 2.1) *‘finansal tablolara ilişkin genel hükümler, finansal tablolarda yer verilmesi gereken bilgiler, finansal tablolarda sunulan bilgilerin özellikleri ve finansal raporlamanın genel ilkeleri ele alınmaktadır.’* biçimindedir. KÜMİ FRS (2022 Sürümü) iki finansal tablo düzenlenmesi esas olup, ‘Bölüm 3 Finansal Durum Tablosu’ ve ‘Bölüm 4 Kâr veya Zarar Tablosu’ na ayrılmıştır.

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi odaklı muhasebe anlayışıyla VUK / MSUGT’ye göre finansal tabloları hazırlayarak sunmaktadır. Ayrıca bilgi odaklı muhasebe anlayışıyla aktif ve satış toplamı ile çalışan sayısına göre de bağımsız denetime tabi olup olmasına da bağlı olarak TMS / TFRS, BOBİ FRS ve KÜMİ FRS’ ye uygun finansal raporlama yapmakta ve finansal tabloları hazırlayarak sunmaktadır.

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Ar-Ge faaliyetleri bakımından Türkiye’de geçerli ilgili finansal raporlama çerçeveleri kapsamında araştırma faaliyetleri ve geliştirme faaliyetlerini ele almak faydalı olacaktır.

TFRS 2023 Seti “TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere Kurul Kararı olarak 15.01.2019 tarihli ve 30656 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete’ de yeniden yayımlanmıştır. TMS 38 (Prg. 2/c) uygulaması kapsamında MODV’lerin muhasebeleştirilmesinde ‘araştırma ve değerlendirme varlıklarının muhasebeleştirilmesi ve ölçümü” de hariç bırakılanlar arasında sayılmıştır.

TMS 38 (Prg. 8);

‘Araştırma, yeni bir bilimsel ya da teknik bir bilgi ve anlayış kazanma amacıyla üstlenilen özgün ve planlı incelemedir.

Geliştirme ise ticari üretim ya da kullanıma başlamadan önce, yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem ya da hizmetlerin üretim planı veya tasarımında araştırma sonuçları ya da diğer bilgilerin uygulanmasıdır.’

biçiminde tanımlanmıştır.

TMS 38 (Prg. 9.) MODV başlığında;

‘İşletmeler sıklıkla kaynak tüketir veya bilimsel ya da teknik bilgi, yeni süreç veya sistemlerin tasarım ve uygulanması, lisans, fikri mülkiyet hakları, piyasa bilgisi ve markalar (marka isimleri ve yayın hakları dahil) gibi maddi olmayan kaynakların elde etme, geliştirme, bakım veya iyileştirilmesi sırasında çeşitli borçlar yüklenirler. Bu geniş kapsamlı başlıklar altındaki kalemlerin yaygın örnekleri; bilgisayar yazılımı, patentler, telif hakları, sinema filmleri, müşteri listeleri, ipotek hizmeti sunma hakları, balıkçılık lisansları, ithalat kotaları, isim hakları, müşteri ve tedarikçi ilişkileri, müşteri sadakati, pazar payı ve pazarlama haklarıdır.’

yer almaktadır.

TMS 38’de 18 ve 21. paragraflar ise; bir kalemin MODV olarak muhasebeleştirilmesi için şunları şart koşturmaktadır. Prg.18;

a) MODV tanımı (bkz. 8-17 Prg.) ve

b) Muhasebeleştirme kriterlerini (bkz.: 21-23 Prg.).

Bu koşul, bir MODV başlangıçta elde edilmesi ya da işletme içinde oluşturulması veya ekleme, değişiklik veya bakımının yapılması ile ilgili olarak daha sonra yüklenilen maliyetlere de uygulanır.’

21. Paragraf ise şöyledir:

‘Bir MODV sadece ve sadece:

(a) Varlıkla ilişkilendirilen beklenen gelecekteki ekonomik yararların işletme için gerçekleşmesinin muhtemel olması ve

(b) Varlığın maliyetinin güvenilir bir şekilde ölçülebilmesi durumunda, muhasebeleştirilir.’

Ayrıca MODV devlet tarafından sağlanan teşvikler yoluyla ücretsiz veya çok düşük bir bedel ödeyerek elde edilmiş olabilir. Söz gelimi hava alanı iniş hakkı, radyo ve televizyon işletme lisansı gibi MODV niteliğindeki kalemler teşvik kullanmak suretiyle elde edilmiş olabilir. İşletmeler bu şekilde elde ettikleri MODV’lerini ‘TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması’ standardına uygun şekilde, başlangıçta, hem MODV, hem de ilgili devlet teşviğini gerçeğe uygun değerinden muhasebeleştirmeyi seçebileceği gibi, ilgili varlığın başlangıçtaki nominal tutarına, kullanıma hazır hale getirilinceye kadar gerçekleştirilecek harcamaları da ilave ederek te muhasebeleştirebilir (Özerhan ve Yanık, 2015: 293).

‘İşletme içi yaratılan bir MODV’ in muhasebeleştirilebilmesi için gerekli kriterleri sağlayıp sağlamadığının değerlendirilmesinde, işletme ilgili varlığın oluşumunu

(a) Araştırma safhası ve

(b) Geliştirme safhasına ayırır.

“Araştırma” ve “geliştirme” terimleri tanımlanmış olmalarına rağmen, ‘araştırma safhası’ ve ‘geliştirme safhası’ terimleri bu Standart bakımından daha geniş bir anlam taşır. Bir işletmenin, bir MODV yaratılmasına ilişkin

işletme içi bir projenin araştırma safhasını geliştirme safhasından ayırt edememesi durumunda, söz konusu projeye ilişkin harcamaları sadece araştırma safhasında yapılmış gibi dikkate alınır (TMS 38, 2019: Prg. 52-53).

'Araştırmadan (veya işletme içi bir projenin araştırma safhasından) kaynaklanan herhangi bir maddi olmayan duran varlık muhasebeleştirilmez. Araştırma (veya işletme içi bir projenin araştırma safhası) harcamaları gerçekleştiğinde gider olarak muhasebeleştirilir. İşletme içi bir projenin araştırma safhasında, işletmenin gelecekte ekonomik faydalar sağlayacak bir MODV' in mevcudiyetini göstermesi mümkün değildir. Bu nedenle, bu harcamalar gerçekleştiklerinde gider olarak muhasebeleştirilir (TMS 38, 2019: Prg. 54-55). Araştırma faaliyetleri ile ilgili örnekler şunlardır (TMS 38, 2019: Prg. 56):

- a. Yeni bilgi elde edilmesine yönelik faaliyetler,*
- b. Araştırma bulguları ve diğer bilgilerin uygulanmasına yönelik olarak değerlendirme ve nihai seçim araştırması,*
- c. Malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetler için alternatif araştırması ve*
- d. Yeni veya geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetlerin olası alternatiflerinin oluşturulması, tasarlanması, değerlendirilmesi ve nihai seçimi.'*

'Sadece ve sadece, aşağıdaki koşulların tamamının varlığı halinde, geliştirmeden (veya işletme bünyesinde yürütülen bir projenin geliştirme safhasından) kaynaklanan MODV'ler muhasebeleştirilir (TMS 38, 2019: Prg. 57):

- a. MODV' in kullanıma veya satışa hazır hale gelebilmesi için tamamlanmasının teknik olarak mümkün olması,*
- b. TMS 38 İşletmenin MODV'yi tamamlama ve bu varlığı kullanma veya satma niyetinin bulunması,*
- c. MODV'yi kullanma veya satma imkânının bulunması*
- d. MODV' in muhtemel gelecek ekonomik faydayı nasıl sağlayacağını belirli olması, ayrıca, MODV' in ürününün veya kendisinin bir piyasasının olması ya da işletme bünyesinde kullanılacak olması durumunda buna elverişli olması,*
- e. Geliştirme safhasını tamamlamak ve MODV' yi kullanmak veya satmak için yeterli teknik, mali ve diğer kaynakların mevcut olması,*
- f. Geliştirme sürecinde MODV ile ilgili yapılan harcamaların güvenilir bir biçimde ölçülebilir olması.'*

İşletme içi yaratılan bir projenin geliştirme safhasında, bazı durumlarda işletme, bir MODV'yi tespit edebilir ve ilgili varlığın gelecekte muhtemel ekonomik faydalar yaratacağını gösterebilir. Bunun nedeni, geliştirme safhasının araştırma safhasından daha ileri bir safha olmasıdır (TMS 38, 2019: Prg. 58). Geliştirme faaliyetleri ile ilgili örnekler şunlardır (TMS 38, 2019: Prg. 59):

- a. Üretim ve kullanım öncesi prototip ve modellerin tasarımı, yapımı ve test edilmesi;*
- b. Yeni teknoloji içeren alet, model ve kalıpların tasarımı;*
- c. Ticari üretim bakımından ekonomik olmayan bir ölçekteki pilot tesisin tasarlanması, inşası ve çalıştırılması ve*

d. Yeni veya geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetler için karar verilmiş bir alternatifin tasarımı, inşası ve denenmesi.'

'İşletme içi yaratılan markalar, ticari başlıklar, yayın hakları, müşteri listeleri ve benzer nitelikteki kalemler, MODV olarak muhasebeleştirilmez' (TMS 38, 2019: Prg. 63).

Ar-Ge giderleri, maliyet değeri ile değeri. Ar-Ge giderlerinin envanteri itfa payı (amortisman ayırma) işleminden ibarettir. TMS' de geliştirme giderleri, maliyet değerleri veya yeniden değerlendirilmiş tutarları ile raporlanır. Geliştirme giderleri, yararlı ömrüne göre itfa edilmektedir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 357).

TMS 38 ile örtüşen BOBİ FRS (2021 Sürümü) 'EK 9 - Tanımlar' kısmında,

'Araştırma; yeni bir bilimsel ya da teknik bilgi elde etme beklentisiyle yapılan incelemedir.

Geliştirme; ticari üretime ya da kullanıma başlanmadan önce, araştırma sonuçlarının ya da diğer bilgilerin, yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş malzeme, cihaz, ürün, süreç, sistem ya da hizmetlerin üretiminin planlanmasında veya tasarımında uygulanmasıdır.'

biçiminde yer almaktadır.

TMS 38 uyarınca, amortisman oranları da vergi mevzuatımızdan oldukça farklı bir şekilde düzenlenmektedir. Standardın yaklaşımı aşağıdaki gibidir (Kaval vd., 2021: 288-289):

- Maddi Olmayan Duran Varlıklar

- ✓ Üretim Esaslı Amortisman

Amortisman Giderlerinin dönemdeki tutarı, planlanan üretim veya satış miktarlarının gerçekleşen kısmına göre bir oran biçiminde tespit edilebiliyorsa bu yöntem esas alınır.

- ✓ Ekonomik Ömür Esaslı Amortisman

Üretim esaslı amortisman yöntemi kullanılmıyor ise; bu yöntem esas alınır.

- ❖ Kullanım Süresi Belli Olanlar

- ❖ Kullanım Süresi Belli Olmayanlar.

BOBİ FRS (2021 Sürümü) MODV ilişkin muhasebe ilkeleri düzenlenen bölüm 'Bölüm 14 Maddi Olmayan Duran Varlıklar' olup,

‘İşletmede oluşturulan bir MODV’nin kayda alınıp alınmayacağına değerlendirilmesinde, ilgili varlığın oluşum süreci araştırma safhası ve geliştirme safhası olarak ikiye ayrılır’ (Prg. 14.15). ‘Araştırma; yeni bir bilimsel ya da teknik bilgi elde etme beklentisiyle yapılan incelemedir. Araştırma safhasında yapılan harcamalar aktifleştirilmez, gerçekleştiğinde gider olarak kâr veya zarara yansıtılır’ (Prg. 14.16). ‘Geliştirme; ticari üretime ya da kullanıma başlanmadan önce, araştırma sonuçlarının ya da diğer bilgilerin, yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş malzeme, cihaz, ürün, süreç, sistem ya da hizmetlerin üretiminin planlanmasında veya tasarımıyla uygulanmasıdır. Aşağıdaki şartların tamamının karşılanması halinde, geliştirme safhasında yapılan harcamalar MODV olarak aktifleştirilir (Prg. 14.17):

- a) MODV’nin kullanıma veya satışa hazır hale gelebilmesi için tamamlanmasının teknik olarak mümkün olması,
- b) İşletmenin MODV tamamlama ve bu varlığı kullanma veya satma niyetinin bulunması,
- c) İşletmenin MODV’yi kullanma veya satma imkânının bulunması,
- ç) MODV’nin muhtemel gelecek ekonomik faydayı nasıl sağlayacağına belirli olması. Ayrıca, MODV’nin veya ürününün bir piyasasının olması ya da işletme bünyesinde kullanılmaya elverişli olması,
- d) Geliştirme safhasını tamamlamak ve MODV’yi kullanmak veya satmak için yeterli teknik, mali ve diğer kaynakların mevcut olması,
- e) Geliştirme sürecinde MODV ile ilgili yapılan harcamaların güvenilir bir biçimde ölçülebilir olması.’

Yukarıdaki 14.17 paragrafında belirtilen şartların sağlandığı tarihten itibaren katlanılan harcamalar işletmede oluşturulan MODV’nin maliyetini oluşturur. Daha önce gider olarak kayda alınan harcamalar sonradan ilgili varlığın maliyetine dâhil edilemez. İşletmede oluşturulan bir MODV’nin maliyeti, varlığın oluşturulması, üretilmesi, hazırlanması için gerekli olan ve varlıkla doğrudan ilişkilendirilebilen maliyetleri içerir. Bu çerçevede işletmede oluşturulan MODV’nin maliyetine dâhil edilebilecek harcamalar arasında aşağıdakiler gösterilebilir (Prg. 14.18):

- a) Kullanılan veya tüketilen malzeme ve hizmet maliyetleri,
- b) Ödenen ücretler,
- c) Yasal hakkın tesciline yönelik ödemeler
- ç) Kullanılan varlıklara ilişkin amortisman ve itfa payları,
- d) “Borçlanma Maliyetleri” bölümünün 17.2 paragrafı uyarınca aktifleştirilebilecek borçlanma maliyetleri.’

Bir MODV’nin oluşturulmasına yönelik işletme içi bir projenin araştırma safhasıyla geliştirme safhasının ayırt edilememesi durumunda, harcamalar araştırma safhasında yapılmış gibi dikkate alınır. Bir MODV’den duran varlıktan gelecekte elde edilecek faydayı arttıran ve varlıkla doğrudan ilişkisi kurulabilen harcamalar, ilgili varlığın defter değerine dâhil edilir (Prg. 14.19-20).

BOBİ FRS (2021 Sürümü) ‘Bölüm 22 Konsolide Finansal Tablolar’ kısmında (Prg. 22.8);

‘Yatırımcının sınırlı bir amaca ulaşmak için (örneğin, bir kiralama işleminin gerçekleştirilmesi, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde bulunulması veya finansal varlıkların aktife dayalı menkul kıymete çevrilmesi) özel amaçlı bir işletme (ÖAİ) kurması durumunda yatırımcı ile ÖAİ arasındaki ilişki,

ÖAI'nin ilgili yatırımcı tarafından kontrol edildiğini gösteriyorsa, ÖAI de bağlı ortaklık olarak nitelendirilir. ÖAI'ler genellikle, faaliyetlerine yönelik sınırlayıcı hükümler içeren düzenleme veya sözleşmeyle oluşturulur.'

BOBİ FRS (2021 Sürümü) 'BOBİ FRS (2021 Sürümü) kısmında ise (Prg. 23.17);

'Bazı kalemlerin vergiye esas değeri mevcut olmakla birlikte, bunlar Finansal Durum Tablosu' na varlık ve yükümlülük olarak yansıtılmazlar. Örneğin, araştırma giderleri oluştukları dönemin muhasebe kârının hesabında gider olarak dikkate alınırlar. Ancak daha sonraki bir döneme kadar mali kârın (mali zararın) belirlenmesinde gider olarak kabul edilmeyebilirler. Araştırma giderlerinin gelecek dönemlerde mali kârın belirlenmesinde indirim olarak kabul edilecek vergiye esas değeri ile sıfır olan defter değeri arasındaki fark, ertelenmiş vergi varlığı doğuran indirilebilir bir geçici farktır.'

Ayrıca araştırma ve geliştirme faaliyetlerine yönelik BOBİ FRS (2021 Sürümü) 'Bölüm 8 Maden Kaynaklarının Aranması ve Değerlendirilmesi' kapsamında ise;

'Maden kaynaklarının aranması ve değerlendirilmesi, belirli bir alanda araştırma yapmak için yasal haklar alındıktan sonra maden kaynakları için araştırma yapılması ile maden kaynağını çıkarmanın teknik yapılabilirliği ve ticari uygulanabilirliğinin belirlenmesidir (Prg. 8.1C). Maden kaynaklarının geliştirilmesiyle ilgili harcamalar arama ve değerlendirme varlıkları olarak muhasebeleştirilemez. Geliştirme faaliyetleri sonucu ortaya çıkan varlıkların muhasebeleştirilmesinde "Kavramsal Çerçeve ve Finansal Tablolar" ve "MODV" bölümlerindeki hükümler esas alınır (Prg. 8.5) Aşağıdaki şartlardan biri veya daha fazlasının mevcut olması arama ve değerlendirme varlıklarının (ya da arama ve değerlendirme varlıklarının ait olduğu bir nakit yaratan birimin) değer düşüklüğü bakımından test edilmesi gerektiğini gösterir (Prg. 8.9/ç): Geliştirme aşamasına geçilmesinin kuvvetle muhtemel olmasına rağmen, başarılı bir geliştirme veya satış sonrasında bile arama ve değerlendirme varlığının defter değerinin tamamen geri kazanılmasının mümkün olmadığını gösteren yeterli verinin mevcut olması.'

KÜMİ FRS (2022 Sürümü) MODV'ye ilişkin muhasebe ilkeleri düzenleyen 'Bölüm 12 Maddi Olmayan Duran Varlıklar' kapsamında;

'İşletme içinde bir MODV'nin oluşturulması amacıyla katlanılan Ar-Ge harcamalarının tamamı varlık olarak finansal tablolara alınır. İşletme içinde oluşturulan maddi olmayan duran varlığın maliyeti, varlığın oluşturulması, üretilmesi, hazırlanması için gerekli olan ve varlıkla doğrudan ilişkilendirilebilen maliyetleri içerir. Bu çerçevede işletme içinde oluşturulan MODV'nin maliyetine dâhil edilebilecek harcamalar arasında aşağıdakiler gösterilebilir (Prg. 12.10):

a) Yeni bilgi elde edilmesine yönelik faaliyetler,

- b) Malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetler için alternatif araştırması,
- c) Üretim ve kullanım öncesi prototip ve modellerin tasarımı, yapımı ve test edilmesi,
- ç) Yeni teknoloji içeren alet, model ve kalıpların tasarımı,
- d) Yeni veya geliştirilmiş malzeme, aygıt, ürün, süreç, sistem veya hizmetler için karar verilmiş bir alternatifin tasarımı, inşası ve denenmesi,
- e) MODV'nin oluşturulmasında kullanılan veya tüketilen malzeme ve hizmet maliyetleri,
- f) MODV'nin oluşturulmasıyla ilgili olarak ödenen ücretler,
- g) Yasal hakkın tesciline yönelik ödemeler,
- ğ) MODV'nin oluşturulmasında kullanılan varlıklara ilişkin amortisman ve itfa payları,
- h) Varlığın oluşturulması ve üretilmesinde kullanılan krediler nedeniyle bu varlıkların amaçlanan kullanıma hazır hale getirildiği tarihe kadar katlanılan kur farkları dâhil finansman giderleri.'

'Ar-Ge faaliyetleri sonucunda bir MODV'nin ortaya çıkmaması durumunda, varlık olarak finansal tablolara alınan tutarlar da dâhil olmak üzere katlanılan tüm harcamalar gider olarak kâr veya zarara yansıtılır. Bu durumda, ilgili raporlama dönemi öncesinde varlık olarak finansal tablolara alınan tutarlar "Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları" hesabına aktarılarak düzeltilir' (Prg.12.11). Bu bağlamda;

'Bölüm 21 Dipnotlar' kısmında dipnotlarda yer verilmesi gereken bilgiler tüm işletmeler tarafından yapılacak açıklamalarda (Prg.21.7/p) 'Bölüm 12 MODV'nin 12.11 paragrafı uyarınca "Geçmiş Yıllar Kârları/Zararları" hesabına aktarılan önceki yıllara ilişkin Ar-Ge harcamalarına ait tutarlar'

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Ar-Ge faaliyetlerine yönelik kuramsal bilgidен sonra muhasebe uygulamaları örneklendirilebilir.

2.2. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ AR-GE FAALİYETLERİ MUHASEBE UYGULAMALARI ÖRNEKLERİ

Bu alt başlık altında TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Ar-Ge Faaliyetlerine yönelik öncelikle bir TDMS Hesap Planına sonra TMS / TFRS'ye uygun bir örnek verilecektir.

Örnek 1) Ar-Ge Faaliyeti Kapsamında Hizmet Alımı

Kaya Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi bir mühendislik firmasına bir ürün geliştirme çalışması yaptırılmış, firmaya düzenlenen teknik rapor karşılığında

%20 KDV dahil 60.000 TL “A” Bankasındaki Vadesiz TL Ticari Mevduat Hesabından ödenmiştir (Akdoğan ve Sevilengül, 2007: 357).

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.000	
263.05. Rapor Hizmeti Alımı		
191.İndirilecek KDV Hs.	10.000	
191.03.%20 KDV		
102.Bankalar Hs.		60.000
102.01.A Bankası		
Ar-Ge Faaliyeti Kapsamında Hizmet Alımı Kaydı		

Yukarıdaki kayıt mevcut MSUGT TDMS Hesap Planı’na uygun bir kayıttır.

Örnek 2) Araştırma ve Geliştirme Harcaması Yapılması

Kaya Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi’nde dönem içinde toplam 1.000.000 TL Ar-Ge nakit harcaması yapılmıştır. Bunun 600.000 TL’si üretimde kullanılmak üzere yeni bir teknolojiye kullanılacak alet ve modellerin tasarımı için, 400.000 TL’si ise araştırma bulgularının ve diğer bilgilerin uygulanmasına yönelik olarak yapılan değerlendirme ve nihai seçim aşaması için harcanmıştır. Yeni tasarlanan alet ve modeller işletmede kullanılacaktır. KDV %20’dir (Akdoğan, 2009: 132).

/		
750. Ar-Ge Giderleri Hs.	1.000.000	
750.08.Araştırma faaliyeti 600.000		
750.09.Geliştirme faaliyeti 400.000	200.000	
191.İndirilecek KDV Hs.		
191.03.%20 KDV Hs.		
102.Bankalar Hs.		1.200.000
102.01.A Bankası		
Ar-Ge Harcamasının Kaydı		

/		
263. Ar-Ge Giderleri Hs.	600.000	
630. Ar-Ge Giderleri Hs.	400.000	
751. Ar-Ge Giderleri Hs.		
Yansıtma Hs.		1.000.000
Ar-Ge Harcamasının Yansıtılması Kaydı		

Yukarıdaki kayıttan görüldüğü gibi TMS' ye uygun olarak geliştirme faaliyeti ile ilgili giderler FRSU HP Taslağında öngörülen 263 no.lu hesapta aktifleştirilmiş, araştırma faaliyeti ise direkt dönem sonuç hesabına yansıtılmıştır.

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Ar-Ge Faaliyetlerine yönelik varsayımsal bir işletmenin Ar-Ge projesi kapsamında birbirinden bağımsız örnekleri üzerinden konunun MSUGT TDMS Hesap Planı'na göre muhasebeleştirilmesi yapılmıştır. Ardından bu çalışmada aynı örneğin TMS/TFRS ve BOBİ FRS uygun biçimde kaydı mevcut TDMS Hesap Planındaki hesaplar aracılığıyla muhasebeleştirilmiştir.

Örnek 3) Peşin İlk Madde ve Malzemenin Satın Alınmasına İlişkin Muhasebe Kayıtları

Irmak Evrim Yazılım Geliştirme Anonim Şirketi'ne Ar-Ge Projesi kapsamında üretmek istediği makinenin dış ünitesinde kullanılmak üzere 400.000 TL tutarında aydınlatma malzemesi satın alınmış ve %20 KDV'si ile toplam tutar "A" Bankası Vadesiz TL Ticari Mevduat Hesabından ödenmiştir (Demir, 2021: 62'den faydalanılmıştır).

MSUGT TDMS HP Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
150.İlk Madde ve Malzeme Hs.	400.000	
150.05.Aydınlatma Malzemesi		
191.İndirilecek Kdv Hs.	80.000	
191.03.%20 Kdv		
102.Bankalar Hs.		480.000
102.01.A Bankası		
Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Satın Alımı Kaydı		

Tam Set TMS/TFRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
150.İlk Madde ve Malzeme Hs.	400.000	
150.05.Aydınlatma Malzemesi		
191.İndirilecek Kdv Hs.	80.000	
191.03.%20 Kdv		
102.Bankalar Hs.		480.000
102.01.A Bankası		
Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Satın Alımı Kaydı		

BOBİ FRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
150.İlk Madde ve Malzeme Hs.	400.000	
150.05.Aydınlatma Malzemesi		
191.İndirilecek Kdv Hs.	80.000	
191.03.%20 Kdv		
102.Bankalar Hs.		480.000
102.01.A Bankası		
Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Satın Alımı Kaydı		

(Kendir, 2019: 86'dan faydalanılarak yevmiye kayıtları yapılmıştır).

Örnek 4) Stoktaki İlk Madde Malzemelerin Araştırma Safhasında Kullanımına İlişkin Muhasebe Kayıtları

Irmak Evrim Yazılım Geliştirme Anonim Şirketi'ne Ar-Ge Projesi kapsamında üretmek istediği makinenin dış ünitesinde kullanılmak üzere stoklarına dahil ettiği 400.000 TL tutarında aydınlatma malzemesinin 150.000 TL'lik kısmını araştırma safhasında proje kapsamında kullanmıştır.

MSUGT TDMS HP Uyarınca Yevmiye Kayıtları

- Aktifleştirme Tercih Edildiğinde

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs. 263.05.Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Kullanımı	150.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Araştırma Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		150.000

- Giderleştirme Tercih Edildiğinde**

/		
750. Ar-Ge Giderleri Hs. 750.21.Aydınlatma Giderleri	150.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Araştırma Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		150.000

Tam Set TMS/TFRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750. Ar-Ge Giderleri Hs. 750.21.Aydınlatma Giderleri	150.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Araştırma Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		150.000

BOBİ FRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750. Ar-Ge Giderleri Hs. 750.21.Aydınlatma Giderleri	150.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Araştırma Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		150.000

Örnek 5) Stoktaki İlk Madde Malzemelerin Geliştirme Safhasında Kullanımına İlişkin Muhasebe Kayıtları

Irmak Evrim Yazılım Geliştirme Anonim Şirketi'ne Ar-Ge Projesi kapsamında üretmek istediği makinenin dış ünitesinde kullanılmak üzere stoklarına dahil ettiği 400.000 TL tutarında aydınlatma malzemesinin 75.000 TL'lik kısmını geliştirme safhasında proje kapsamında kullanmıştır.

MSUGT TDMS HP Uyarınca Yevmiye Kayıtları

- Aktifleştirme Tercih Edildiğinde

/		
263. Ar-Ge Giderleri Hs. 263.05.Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Kullanımı	75.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Geliştirme Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		75.000

- **Giderleştirme Tercih Edildiğinde**

/		
750.AR-GE GİDERLERİ HESABI 750.21.Aydınlatma Giderleri	75.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Geliştirme Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		75.000

Tam Set TMS/TFRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
263. Ar-Ge Giderleri Hs. 263.05.Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Kullanımı	75.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Geliştirme Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		75.000

BOBİ FRS Uyarınca Göre Yevmiye Kayıtları

/		
263. Ar-Ge Giderleri Hs. 263.05.Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Kullanımı	75.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs. 150.05.Aydınlatma Malzemesi Geliştirme Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		75.000

**Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Örnek Hesap Planı (FRSU HP)
Taslağına Göre Yevmiye Kayıtları**

/		
753.Geliştirme Giderleri Hs.		
753.02.Ar-Ge Projesi Aydınlatma Malzemesi Kullanımı	75.000	
150.İlk Madde ve Malzeme Hs.		75.000
150.05.Aydınlatma Malzemesi Geliştirme Safhasında Aydınlatma Malzemesi Kullanımı Kaydı		

Örnek 6) Araştırma Safhasında Personel Ücretlerine İlişkin Muhasebe Kayıtları

Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı Tınaztepe Yerleşkesinde (DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1) Ar-Ge faaliyeti yürüten yazılım Irmak Evrim Yazılım Geliştirme Anonim Şirketi'nde çalışan 4 personelden araştırma safhasında kapsamında çalışan 2 personel bulunmaktadır. Şirketin Ar-Ge faaliyetlerinde görev alan bu personellerin;

(TL)

Brüt Ücretleri Toplamı : 41.506,56

İşveren SGK Primi Hissesi : 8.508,84

İşveren İşsizlik Primi Hissesi : 830,13

5510 Sy.SSGSS Kanunu İndirimi (% 5) : (2.075,33)

4691 Sy. TGB Kanunu İndirimi (% 7,75) : (3.216,76)

(4691 Sy. TGB Kanunu uyarınca istisna kapsamında olduğundan Gelir Vergisi ve Damga Vergisi ayrıca hesaplanmamıştır.)

Sigorta pirim desteği işletmenin faaliyet hasılatındaki düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek için, sermaye katkısı niteliğinde olmayan, mali yardımlar, devletin bazı malları vergi, resim, harç vb. yükümlülüklerden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar gibi hasılat kalemleri MSUGT uyarınca 602-Diğer Gelirler hesabında izlenmelidir. Ayrıca konu bağlamında; TMS-20'nin 29. Md. Uyarınca da Diğer Gelirler hesabı kullanılabilir.

Aktifleştirme Tercih Edildiğinde		
263.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
263.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
263.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
263.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47
335.01.Depark Personele Borçlar		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri		
602.Diğer Gelirler Hs.		5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
Araştırma Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		

750.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53
750.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56	
750.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84	
750.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13	
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33	
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76	
335.Personel Borçlar Hs.	36.214,47
335.01.Depark Personele Borçlar	
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri	
602.Diğer Gelirler Hs.	5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33	
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76	
Araştırma Safhasında Personel Ücret Tahakkuku	

Tam Set TMS/TFRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
750.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
750.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
750.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47
335.01.Depark Personele Borçlar		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri		
602.Diğer Gelirler Hs.		5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
Araştırma Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		

BOBİ FRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
750.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
750.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
750.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47
335.01.Depark Personele Borçlar		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri		
602.Diğer Gelirler Hs.		5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
Araştırma Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		

(Kendir, 2019:95-98'den faydalanılmıştır).

Örnek 7) Geliştirme Safhasında Personel Ücretlerine İlişkin Muhasebe Kayıtları

Örnek 6’ daki personellerin geliştirme safhasında çalıştıklarını varsayarsak yevmiye kayıtları aşağıdaki gibi olacaktır:

MSUGT TDMS HP Uyarınca Yevmiye Kayıtları

- Aktifleştirme Tercih Edildiğinde**

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
263.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
263.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
263.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47
335.01.Depark Personele Borçlar		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri		
602.Diğer Gelirler Hs.		5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
Geliştirme Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		

- Giderleştirme Tercih Edildiğinde**

/		
750.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
750.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
750.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
750.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47

335.01.Depark Personeler Borçlar		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri		
602.Diğer Gelirler Hs.		5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
Geliştirme Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		

Tam Set TMS/TFRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
263.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
263.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
263.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47
335.01.Depark Personeler Borçlar		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.		14.631,06
361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri		
602.Diğer Gelirler Hs.		5.292,09
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
Geliştirme Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		

BOBİ FRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs.	50.845,53	
263.03.001.Personel Ücret Gideri 41.506,56		
263.03.002.İşveren SGK Primi Hissesi 8.508,84		
263.03.003.İşveren İşsizlik Primi Hissesi 830.13		
361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs.	5.292,09	
361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33		
361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76		
335.Personel Borçlar Hs.		36.214,47
335.01.Depark Personeler Borçlar		14.631,06

361.Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri Hs. 361.01. Depark SGK Prim Ödemeleri 602.Diğer Gelirler Hs. 361.01.5510 Sayılı Kanun İndirimi(%5) 2.075,33 361.02.4691 Sayılı Kanun İndirimi(%7,75) 3.216,76 Geliştirme Safhasında Personel Ücret Tahakkuku		5.292,09
--	--	-----------------

(Kendir, 2019:99'den faydalanılmıştır).

Örnek 8) Ar-Ge Faaliyetlerinde Kullanılmak Üzere Makine Alımı Kaydı

DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1'de faaliyet yürüten Deniz Ararat Yazılım Sistemleri Anonim Şirketi'ne Ar-Ge faaliyetlerinde kullanılmak üzere 1.000.000 TL'ye bir adet kompresör satın alınmıştır. Firma, bağlı bulunduğu Vergi Dairesi olan Şirinyer Vergi Dairesi'nden önceden aldığı Katma Değer Vergisinden İstisna Belgesi uyarınca bahse konu kompresörü KDV'den istisna olarak almış olup, bedelini "A" Bankasındaki Vadesiz TL Ticari Mevduat Hesabından ödenmiştir.

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs. 263.10.Kompresör 102.Bankalar 102.01.A Bankası Ar-Ge Projesi için Makine Satın Alımı Kaydı	1.000.000	1.200.000

Örnek 9) Ar-Ge Faaliyetlerinde Kullanılan Makinenin Amortisman Kaydı

Örnek 8'de satın alınan makinenin faydalı ömrü 10 yıl olup, normal amortisman yöntemi esas alınmaktadır.

MSUGT TDMS HP Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750.Ar-Ge Giderleri Hs. 750.03.10.Kompresör	100.000	
268.Birikmiş Amortismanlar Hs. 268.03.Kompresör		100.000
Ar-Ge Faaliyetlerinde Kullanılan Kompresöre Ait Amortisman Kaydı		

Tam Set TMS/TFRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750.Ar-Ge Giderleri Hs. 750.03.10.Kompresör	100.000	
268.Birikmiş Amortismanlar Hs. 268.03.Kompresör		100.000
Ar-Ge Faaliyetlerinde Kullanılan Kompresöre Ait Amortisman Kaydı		

BOBİ FRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/		
750.Ar-Ge Giderleri Hs. 750.03.10.Kompresör	100.000	
268.Birikmiş Amortismanlar Hs. 268.03.Kompresör		100.000
Ar-Ge Faaliyetlerinde Kullanılan Kompresöre Ait Amortisman Kaydı		

Örnek 10) Ar-Ge Faaliyetleri Sonucunda Üretilen Cihaza Ait

Satış Kaydı

Evrım Irmak Yazılım Anonim Şirketi Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı Tınaztepe Yerleşkesinde (DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1) yürüttüğü proje kapsamında ürettiği medikal cihazını Ankara’da bulunan Makro Limited Şirketi’ne 750.000 TL’ye peşin satmıştır. 4691 Sayılı TGB Kanun’u kapsamında KDV hesaplanmamıştır.

MSUGT TDMS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/	750.000	
102.Bankalar Hs. 102.01.A Bankası 600. YURTIÇİ SATIŞLAR 600.01.Ar-Ge Faaliyetlerinden Medikal Cihazı Ar-Ge Faaliyetleri Sonucunda Üretilen Cihaza Ait Satış Kaydı		750.000

Tam Set TMS/TFR Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/	750.000	
102.Bankalar Hs. 102.01.A Bankası 600. YURTIÇİ SATIŞLAR 600.01.Ar-Ge Faaliyetlerinden Medikal Cihazı Ar-Ge Faaliyetleri Sonucunda Üretilen Cihaza Ait Satış Kaydı		750.000

BOBİ FRS Uyarınca Yevmiye Kayıtları

/	750.000	
102.Bankalar Hs. 102.01.A Bankası 600. YURTIÇİ SATIŞLAR 600.01.Ar-Ge Faaliyetlerinden Medikal Cihazı Ar-Ge Faaliyetleri Sonucunda Üretilen Cihaza Ait Satış Kaydı		750.000

Örnek 11) TGB’de Kiralanan İşyerine Ait Kira Sözleşmesi

Damga Vergisi Tahakkuku ve Ödenmesi

Deniz Ararat Yazılım Anonim Şirketi’nin Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı Tınaztepe Yerleşkesinde (DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1) kiraladığı yer ile ilgili olarak tanzim edilen kira sözleşmesine istinaden 5.000 TL tutarındaki damga vergisi Şirinyer Vergi Dairesi nezdinde yasal süresinde tahakkuk ettirilmiştir.

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs. 263.05.Ar-Ge Projesi Vergi Resim ve Harç Giderleri	5.000	
360.Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.05.Ödenecek Damga Vergisi		5.000
TGB^de Kiralanan İşyerineAit Kira Sözleşmesi Damga Vergisi Tahakkuku Kaydı		

Tahakkuk ettirilen 5.000 TL’lik Damga Vergisi yasal süresinde vezneden nakden ödenmiştir.

/		
360.Ödenecek Vergi ve Fonlar Hs. 360.05.Damga Vergisi	5.000	
100.Kasa Hs. 100.01.TL Kasası		5.000
TGB^de^Kiralanan İşyerineAit Kira Sözleşmesi Damga Vergisinin Ödenmesi Kaydı		

Örnek 12) TGB’de Kiralanan İşyerine Ait Kira Ödemesi

Evrin Irmak Yazılım Anonim Şirketi’nin DEPART Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1’de kiraladığı ofis için aylık %20 KDV dahil 12.000 TL kira bedeli “A” Bankasındaki Vadesiz TL Ticari Mevduat Hesabından ödenmiştir.

/		
263.Ar-Ge Giderleri Hs. 263.04.Ar-Ge Projesi İşyeri Kirası	10.000	
191.İndirilecek KDV Hs. 191.03.%20 KDV	2.000	
102.Bankalar 102.01.A Bankası Ar-Ge Projesi İşyeri Kirası Ödenmesinin Kaydı		12.000

Örnek 13 : Teknoparklarda Alınan Hibeler

Ararat Deniz Yazılım Anonim Şirketi'nin DEPART Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1'de gerçekleştireceği yazılım projesi için gereken 3.000.000 TL tutarındaki finansmanın % 60'ı TÜBİTAK tarafından geri ödemesiz olarak hibe edilmek suretiyle karşılanmıştır.

102. Bankalar Hs. 102.01. A Bankası	1.800.000	
602.Diğer Gelirler Hs. 602.15.Yazılım Projesi TÜBİTAK Hibesi Yazılım Projesi TÜBİTAK Hibesi Kaydı		1.800.000

Firma projeye ilişkin TÜBİTAK'tan aldığı hibe tutarını gelir biçiminde değerlendirerek, 602 Diğer Gelirler hesabında kayıt altına almıştır. 1 Seri No' lu Kurumlar Vergisi Kanunu Tebliği'ndeki düzenleme de bu yöndedir. Alınan hibelerin bölgedeki firmalar tarafından gelir olarak dikkate alınacağı ve bu mahiyetteki benzer bağış ve yardımların gelire ve kurum kazancına dahil edilerek istisna kapsamında değerlendirileceği belirtilmiştir.

(Delen, 2019: 154'den faydalanılmıştır.)

Örnek 14:Kurumlar Vergisi Beyannamesi Uygulaması

Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi ; yazılım sektöründe DEPART Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1'de faaliyet gösteren bir firma olup, mobil uyumlu web siteleri, oyun projeleri gibi alanlarda yazılım ürünü geliştirmektedir. Ayrıca bilgisayar yedek parçası alım-satımı yapmakta ve firmalara yazılım konusunda danışmanlık hizmeti vermektedir.

Aşağıda, Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi'nin, dönem sonunda istisna kapsamındaki faaliyetler sonucu ortaya çıkan kar veya zararı nasıl tespit ettiği ve bunun kurumlar vergisi matrahındaki etkisi açıklanmıştır.

Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi, 1 Seri No'lu Kurumlar Vergisi Tebliği'nde yapılan açıklamalar doğrultusunda istisna kapsamındaki faaliyetlerine ilişkin giderleri ile diğer faaliyetlerine ilişkin giderlerin ayrımı ile yine benzer şekilde istisna kapsamındaki kazançları ile diğer kazançlarının ayrımının yapılabilecek şekilde muhasebe kayıtlarını tutmuştur.

Bu bağlamda, istisna kapsamındaki faaliyetlerine ilişkin harcamalarından aktifleştirilmesi gereken tutarları proje sonunda 263 Ar-Ge Giderleri Hesabına getirmekte, aktifleştirilemeyen Ar-Ge giderleri ile aktifleştirilmiş Ar-Ge giderlerinden döneme isabet eden Ar-Ge paylarını 750 kodlu Ar-Ge Giderleri Hesabında izlemektedir. Diğer faaliyetlerine ilişkin giderleri ise gider faaliyetlerine ilişkin tekdüzen hesap palanındaki ilgili hesaplarda takip etmiştir.

Yapılan yurtiçi satışlar 600 Yurtiçi Satışlar Hesabında, istisna kapsamında değerlendirilen tutar bu hesabın alt hesabında, 600.01 İstisna Kapsamındaki Yurtiçi Satışlarda; diğer faaliyetler dolayısıyla yapılan satışlar ise 600.02 İstisna Dışı Yurtiçi Satışlar Hesabında izlenmiştir. Yine yurtdışı satışlarını da 601 Yurtdışı Satışlar Hesabında göstermiş, istisna kapsamındaki gelirleri ile istisna dışı gelirlerinin ayrımını mümkün kılacak şekilde bu hesabın alt kırılımlarında ayrı ayrı göstermiştir (601.01 no'lu hesapta istisna içi yurtdışı satışı tutarlarını, 601.02 no'lu hesapta istisna dışındaki satışlarına ilişkin tutarları takip etmiştir). Yine ilgili Tebliğdeki açıklamalar doğrultusunda TÜBİTAK, KOSGEB, Kalkınma Ajansları vb. kurumlar tarafından istisna kapsamındaki projeye ilişkin geri ödemesiz hibe şeklinde verilen tutarları 602 Diğer Gelirler Hesabının tali hesaplarında kayıt altına alarak istisnadan yararlandırmaktadır.

Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi 31.12.2022 tarihli gelir tablosu aşağıda verilmiştir:

Tablo 8: Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi 31.12.2022 Tarihli Gelir Tablosu

IRMAK EVRİM YAZILIM TEKNOLOJİLERİ ANONİM ŞİRKETİ 31.12.2022 TARİHLİ GELİR TABLOSU		
A- BRÜT SATIŞLAR		6.600.000,00
1. Yurtiçi Satışlar	6.000.000,00	
2. Yurtdışı Satışlar	500.000,00	
3. Diğer Gelirler	100.000,00	
B- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)		
1. Satıştan İadeler (-)	0,00	
2. Satış İskontoları (-)	0,00	
3. Diğer İndirimler (-)	0,00	
C- NET SATIŞLAR		6.600.000,00
D- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)		(1.810.000,00)
1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)		
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	(780.000,00)	
3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)	(905.000,00)	
4. Diğer Satışların Maliyeti (-)	(125.000,00)	
BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI		4.790.000,00
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)		(1.958.000,00)
1. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	(1.250.000,00)	
2. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	(450.000,00)	
3. Genel Yönetim Giderleri (-)	(258.000,00)	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		2.832.000,00
F- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR		49.000,00
1. İştiraklerden Temettü Gelirleri		
2. Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri		
3. Faiz Gelirleri	15.000,00	
4. Komisyon Gelirleri	12.500,00	
5. Konusu Kalmayan Karşılıklar		
6. Menkul Kıymet Satış Karları		
7. Kambiyo Karları	1.500,00	
8. Reeskont Faiz Gelirleri		
9. Enflasyon Düzeltmesi Karları		
10. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	20.000,00	
G- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)		(20.000,00)
1. Komisyon Giderleri (-)	(2.500,00)	
2. Karşılık Giderleri (-)		
3. Menkul Kıymet Satış Zararları (-)	(5.000,00)	
4. Kambiyo Zararları (-)		
5. Reeskont Faiz Giderleri (-)		
6. Enflasyon Düzeltmesi Zararları (-)		
7. Diğer Olağan Gider ve Zararlar (-)	(12.500,00)	
H- FİNANSMAN GİDERLERİ		(55.500,00)

1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	(55.500,00)	
2. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)		
OLAĞAN KAR VEYA ZARAR		2.805.500,00
I- OLAĞANDIŞI GELİR VE KARLAR		15.000,00
1. Önceki Dönem Gelir ve Karları		
2. Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	15.000,00	
J- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)		(25.800,00)
1. Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)		
2. Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)		
3. Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	(25.800,00)	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		2.794.700,00
K- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜKLER KARŞILIĞI (-)		(251.781,00)
1. Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülükler Karşılığı (-)	(-251.781,00)	
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		2.542.919,00

Irmak Evrim Yazılım Teknolojileri Anonim Şirketi . 2022 hesap döneminde yılında 2.794.700,00 TL. dönem karı elde etmiştir. 2022 hesap dönemine ait kurumlar vergisi matrahının hesaplanabilmesi için istisna kapsamındaki faaliyetlerden elde ettiği kazanç ile istisna kapsamı dışındaki faaliyetlerden elde ettiği kazançların ayrıştırılması gerekir.

Daha öncede belirtildiği üzere şirket bu ayrımın yapılmasına olanak sağlayacak şekilde kayıtlarını tutmuştur. İlgili hesapların 31.12.2022 tarihi itibarıyla tutarları aşağıdaki gibidir:

Hesap Kodu	Hesap Adı	Tutar
600	Yurtiçi Satışlar	6.000.000,00
600.01	İstisna İçi Yurtiçi Satışlar	2.500.000,00
600.02	İstisna Dışı Yurtiçi Satışlar	3.500.000,00
601	Yurtdışı Satışlar	500.000,00
601.01	İstisna İçi Yurtdışı Satışlar	400.000,00
602.02	İstisna Dışı Yurtdışı Satışlar	100.000,00
602	Diğer Gelirler	100.000,00
602.01	Hibe Şeklinde Alınan Yardımlar	75.000,00
602.01	İhracat Teşvikleri	25.000,00

İstisna kapsamındaki gelirler ile istisna kapsamı dışındaki gelirlerin tutarları şu şekildedir:

İstisna Kapsamındaki Kar/Zarar (TL)	
İstisna İçi Yurtiçi Satışlar	2.500.000,00
İstisna İçi Yurtdışı Satışlar	400.000,00
Hibe Şeklinde Alınan Yardımlar	75.000,00
İstisna Kapsamında Yapılan Giderler	(1.250.000,00)
İstisna Kapsamındaki Kazanç	1.725.000,00

Dönem Karı – İstisna Kapsamındaki Kazanç = İstisna Kapsamı Dışındaki Kazanç biçiminde yapılacak hesaplama ile **İstisna Kapsamı Dışındaki Kazanç**;

- $2.794.700,00 - 1.725.000,00 = \underline{1.069.700,00}$ TL olarak belirlenmiştir.
- Şirketin 2022 yıl sonu itibariyle toplam karı **2.794.700,00** TL'dir.
- Toplam kar içerisinde istisna kapsamındaki kazanç tutarı **1.725.000,00** TL'dir.
- Bu tutar kurumlar vergisi beyannamesinin “Zarar Dahi Olsa İndirilecek İstisna ve İndirimler” bölümünde yer alan “Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Elde Edilen Kazançlar” satırına yazılarak kurumlar vergisi matrah hesaplamasında toplam kardan (ticari kar) indirilerek mali kara dahil edilmemesi gerekmektedir.
- **25.000,00** TL tutarında da Kanunen Kabul Edilmeyen Gider söz konusudur.

Buna göre şirketin 2022 hesap dönemi Kurumlar Vergisi aşağıdaki gibi hesaplanmıştır:

IRMAK EVRİM YAZILIM TEKNOLOJİLERİ ANONİM ŞİRKETİ 2018 HESAP DÖNEMİ KURUMLAR VERGİSİ	
Ticari Kar (A)	2.794.700,00
İlaveler (B) Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler	25.000,00
Zarar Dahi Olsa İndirilecek İstisna ve İndirimler (C) TGB'lerinde Elde Edilen Kazançlar	1.725.000,00
Kar ve İlaveler Toplamı (A+B)	2.819.700,00
Cari Yıla Ait Zarar, İstisna ve İndirimler Toplamı(C)	1.725.000,00
İstisna Kapsamı Dışındaki Kar [(A+B)-C]	1.094.700,00
Kurumlar Vergisi Matrahı (Mali Kar)	1.094.700,00
Hesaplanan Kurumlar Vergisi (% 23)	251.781,00

(Delen, 2019:145-150' den faydalanılarak örneklendirilmiştir).

Bu bölümde konuya ilişkin seçilmiş muhasebe uygulamaları ayrı ayrı örneklendirilmiştir. Bir sonraki bölümde iki ayrı uygulama ile meslek mensuplarının konu bağlamında bilgi düzeyleri ve bakış açısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TGB İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ İLE MUHASEBE UYGULAMALARI KAPSAMINDA İZMİR İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ BAKIŞ AÇISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA İLE DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ TEKNOPARKI (DEPARK) BİRKAÇ FİRMA DÜZEYİNDE SWOT ANALİZİ

Tez çalışmasında bu bölümde; öncelikle konuya ilişkin kısa alan yazın taraması yapılmış, ardından TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamaları kapsamında İzmir ili Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na (İZSMMMOMO' ya) ve İzmir Yeminli Mali Müşavirler Odası'na (İZMİRYMMO' ya) kayıtlı muhasebe meslek mensuplarının, görüş ve bakış açılarını tespit etmeye yönelik araştırma bulgularına yer verilmiştir. Ayrıca tez konusu hakkında Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Teknoparkı olan Tınaztepe Yerleşkesi DEPARK' deki birkaç firma düzeyinde SWOT Analizi yapılmıştır.

3.1.ALAN YAZIN TARAMASI

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamalarına yönelik ulusal alan yazın taraması yapılmıştır. Konuya ilişkin çok sayıda akademik yayın yapıldığı, makale, kitap, bildiri, lisansüstü çalışmalarının olduğu bilinmektedir.

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında erişime açık tezlerden bu tez konusu ile bağlantılı vergi ve muhasebe uygulamalarını da kapsayacak şekilde Ar-Ge, Teknokent, Teknopark, Tasarım, Yazılım, Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri, Vergi, Muhasebe Uygulamaları anahtar kelime veya kelimeleri ile taranmıştır (Bkz. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>).

Ayrıca, muhtelif dergi, web portal ve platformlarda yazılı ve elektronik olarak yayımlanmış makalelerden faydalanılmıştır. Tez konusu ile ilgili olarak basılan kitaplardan da faydalanılmıştır. Bunlardan seçilmiş birkaçı aşağıdaki gibi kısaca özetlenebilir.

Dilsiz (2017) tarafından yapılan çalışmada; TGB'nin yapısal analizi ve Türk Vergi Sisteminin Teknokentlerdeki uygulama alanları değerlendirilmiş olup, Ar-Ge

faaliyetleri için ayrılan kaynağın bir ülkenin bilim ve teknolojiye verdiği önem düzeyini gösterdiği, Türkiye'nin gelişmiş ülkeler arasında yerini alabilmesi için teknolojik gelişmelere önem verilmesi gerektiği, bunun da yapılacak Ar-Ge faaliyetlerine devletin sunduğu maddi desteklerin, teşvik edici etkisi ile gerçekleşebileceği, ülkemizdeki yasal mevzuat ve düzenlemelerle teknoloji merkezlerinde, teknogirişim sermaye desteği alan işletmeler ve Ar-Ge merkezlerinde istihdam edilen personellerin, kamu kuruluşları ve yasayla kurulmuş olan vakıfların sürdürdüğü yönünde Ar-Ge, yenilik faaliyetlerinin kurumlar vergisi, gelir vergisi teşviki ve Ar-Ge faaliyeti indirimlerini detaylı bir şekilde inceleyerek yapılması gerekenler hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Şahin (2018) tarafından yapılan çalışmada; TGB' deki firmaların Ar-Ge faaliyetleri kapsamında elde ettikleri Gayr-i Maddi Haklar (GMH)'a ilişkin sağlanan teşviklerden faydalanabilmeleri için ortaya çıkan buluşlarda patent ya da patente eşdeğer bir belgeye sahip olma şartının arandığı, Ar-Ge faaliyetleri kapsamında yapılan bu düzenlemelerden aynı anda birden fazlasından yararlanmanın mümkün olmadığı, buna bağlı olarak tek bir başlık altında düzenlemelerin değerlendirilmesinin gerekliliği, ayrıca 4691 sayılı Kanun kapsamında sağlanan kazançlardan KV istisnası mevcut iken GMH'nin kiralanması, devri ya da satışı sonucu sağlanan kazançların sadece yarısından KV istisnası olduğu, bu gibi farklılıklarla birlikte uygulamada karmaşıklıkların ortaya çıktığı, bunların önüne geçilebilmesi adına yapılan düzenlemelerin tek çatı altında toplanarak, birbirleriyle uyumlaştırılması gerektiği belirtilmiştir.

Özberk(2018) tarafından yapılan çalışmada; devlet-üniversite ve sanayi üçgeninde yenilikçi fikirlerin ticari olarak değerlendirilmesi, beyin göçünün önlenmesi, teknoloji transferi yerine üretimin öncelenmesi amacıyla kurulan Teknoparklar da faaliyet gösteren işletmeler ele alınmış, TGB' de yer alan işletmelere devlet tarafından sağlanan vergisel avantajlara ve uygulayıcılar tarafından bu avantajların nasıl muhasebeleştirilip, ne şekilde beyanname düzenlenmesi gerektiği konusu örneklendirilmiştir.

Koçak (2018) tarafından yapılan çalışmada; Türkiye ve seçili diğer ülkelerde uygulanan Ar-Ge sistemleri ve bu sistemlere yönelik olarak uygulanan vergisel politikalar incelenmiş, Ülkemizde Ar-Ge faaliyetlerine yönelik olarak uygulanan

vergisel teşvikler kapsamında Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme Faaliyetlerini Destekleme Kanunu değerlendirilmiş, Ar-Ge vergi teşviklerinin savunma sanayisi, KOBİ ve TGB’ deki Teknokentler üzerindeki etkileri, ayrıca Ar-Ge vergi teşviklerinin Ar-Ge harcaması B-endeksi metodu ile etkileri ölçülmüştür.

Akan (2018) tarafından yapılan çalışmada; ülkemizde teknolojik gelişimine katma değer sağlayan Teknokentler hakkında genel bir bilgilendirme ile Teknokentlerde faaliyet gösteren firmalara sağlanan avantajlar ve bu avantajlar neticesinde mükellefiyetlikleri belirtilmiş, TGB içinde faaliyet gösterilmesi ve bölge dışında faaliyet gösterilmesi halinde sağlanan avantajlar karşılaştırılmıştır.

Kendir (2019) tarafından yapılan çalışmada; Teknokentlerde faaliyet gösteren firmaların Ar-Ge faaliyetlerinin 4691 sayılı Kanun kapsamında tanınan istisna ve teşvikler kapsamında muhasebe kayıtları incelenmiş, söz konusu kayıtlar Isparta Göller Bölgesi Teknokenti’nde faaliyet gösteren seçilmiş bir firma üzerinden gerek MSUGT gerekse de TMS/TFRS Tam Set ve BOBİ FRS kapsamında karşılaştırılmıştır. Çalışmada; 4691 sayılı Kanun ve vergi mevzuatı çerçevesinde; vergisel teşvikler, üretilen mal ve hizmetlere uygulanan KDV istisnası ve diğer istisnalara değinilmiş ve Ar-Ge faaliyetleri MSUGT, TMS/TFRS Tam Set ile BOBİ FRS bakımından ele alınmıştır. Isparta Göller Bölgesi Teknokent’nde faaliyet gösteren bir firmanın Ar-Ge faaliyeti ile ilgili muhasebeleştirme işlemleri örneklendirilmiştir.

Kır (2019) tarafından yapılan çalışmada; TGB (Teknokentler) tarihsel süreç ve genel bilgiler doğrultusunda, 4691 sayılı Kanun ile bölgede Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetlerinde bulunan işletmelere sağlanan vergi istisnaları ve muhasebe uygulamaları bakımından incelenmiştir. Bölge işletmelerine önemli vergisel ayrıcalıklar tanındığı, ancak bunun yanında bölgede yer alan işletmelere yönelik istisna ve muhasebe uygulamaları ile ilgili yasal düzenlemelerin karışık ve yetersiz kaldığı, Ar-Ge çalışmalarında başarısızlık durumunda ortaya çıkan zararın işletmenin diğer kazançlarından indirimine imkân verilmediği, Teknokent istisnalarının yine vergi sisteminde yer alan istisnaların içinde en önemli istisnalar olarak diğer

istisnalara nazaran Ar-Ge, yazılım ve tasarım faaliyetleri için faydalanabilme imkânı en kolay olanı olduğu ifade edilmiştir.

Delen (2019) tarafından yapılan çalışmada; ikincil mevzuatta, TGB’lerde yürütülen faaliyetlerin muhasebe ve raporlamasına ilişkin yeterli açıklama olmadığı hususunun sektör tarafından eleştiri konusu olduğu, bununla birlikte muhasebe ve raporlamada uygulama birliği olmadığı tespit edilmiştir. Bu konudaki eksiklik nedeniyle özellikle vergisel teşviklere ilişkin yanlış işlemler yapılabildiği, bu yanlışlıklar neticesinde cezai yaptırımlara maruz kalınabildiği, istisna kapsamındaki faaliyetlerin zararlar sonuçlanması halinde, ortaya çıkan zararın firmanın diğer faaliyetlerinden doğan kazançlarından indirilmesinin mümkün olmadığı, kanunen kabul edilmeyen gider olarak dikkate alınarak istisna kapsamındaki kazanç üzerinden diğer kazançlardan ayrıştırılarak vergi ödenmiyorsa zararın da diğer kazançlar ile ilişkilendirilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Mert ve Türedi (2020) tarafından yapılan çalışmada; teknolojik gelişmelerin her geçen gün artan hızı dikkate alındığında, teknoloji ve bilim alanında lider olan ülkelerin dünyaya hâkim olacağı ve bunun doğal sonucu olarak bu alanda gerekli yatırımı yapmamış gelişmekte olan ülkelerle aralarındaki farkın giderek artacağı değerlendirilmektedir. VUK’ta Ar-Ge harcamalarının aktifleştirilmesi veya giderleştirilmesi konusunda özel bir açıklama bulunmadığı, 1 Seri No.lu KV Genel Tebliği’nde yer alan düzenlemeler uyarınca; şirketler, dönem içinde gayrimaddi hakka yönelik yaptıkları Ar-Ge harcamalarının hepsini aktifleştirmek zorunda olduğu, şirketler gayrimaddi hakka yönelik olmayan ve VUK hükümleri çerçevesinde aktifleştirilmesi gerekmeyen harcamaların ise giderleştirebilirliği belirtilmiştir. Tebliğ’in vergisel açıdan Ar-Ge harcamalarının niteliği / muhasebeleştirme prensipleri konusunda belirsizlikleri ortadan kaldırdığı saptanmıştır.

Türedi tarafından 25.11.2020 tarihinde Marmara Teknokent (MARTEK) bünyesinde online yapılan seminerde Teknoparklardaki muhasebe düzeni örneklerle açıklanmıştır. Sunum kapsamında Teknoparklardaki istisna kazanç, Gelir ve Kurumlar Vergisi başta olmak üzere Katma Değer Vergisi, diğer vergiler, istisnaları, destekler, hibeler, sipariş projeler ve proje devri muhasebeleştirilmesi, Teknopark faaliyetinden elde edilen zarara kadar tüm konular aktarılmıştır.

Tütmez (2020) tarafından yapılan çalışmada; vergi hukuku yönüyle, teknokent faaliyetleri değerlendirilmiştir. Çalışmada; Teknokentlere sağlanan vergisel muafiyet ve istisnaların, Ar-Ge gelişmişlik düzeyine ek olarak farklı ölçekte ekonomik gelişmeye ve verimliliğe de etkileri bulunduğu, bilim ve teknoloji politikaları bakımından; gelir, harcama ve kaynak dağılımı yönüyle Ar-Ge faaliyetlerine stratejik hedefler ve yapay zekâ gibi yeni bilgi teknolojileri doğrultusunda yön verilmesi, Vergi hukuku ve vergi politikaları bakımından ise, teknolojik değişim ve zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlar gözetilerek hukuksal belirsizlikler ve uygulama farklılıkları (örneğin, KDV gibi) giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Yalçın (2020) tarafından yapılan çalışmada; 4691 sayılı Kanun ile TGB’ de faaliyet gösterecek vergi mükelleflerine sağlanan vergi teşvikleri ve bu teşvik düzenlemeleri paralelinde Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili olarak muhasebeleştirme işlemleri uygulamaları aktarılmıştır. Çalışmada; yönetici şirkete, bölgede faal olan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine sağlanan vergi avantajlarına, çalışan personellerin ücretlerine ilişkin istisnalara, üniversitelerin akademik personeline yönelik sağlamış olduğu imkânlarla ve Ar-Ge faaliyetinden doğan kazançlarda vergi istisnasına ile hibe ve geri ödemeli desteklerinin bölge bakımından uygulanmasına değinilmiş olup, Ar-Ge faaliyetlerinin MSUGT TDMS Hesap Planına, TMS’ye göre muhasebeleştirilmesi örneklendirilmiştir.

Aktaş ve Delen (2021) tarafından yapılan makale çalışmasında; TGB’deki firmalara yönelik teşvik ve destek unsurlarının muhasebe kayıtlarına yansıtılırken uyulması gereken esaslar doğrultusunda bölgelerdeki girişimcilere/firmalara, muhasebe meslek mensuplarına ve diğer tüm ilgililere faydalı bilgiler sunmak amaçlanmıştır. Bölge bünyesindeki firmalara sunulan teşvik ve destek unsurları güncel mevzuat çerçevesinde açıklanarak, bu unsurların uygulama ve muhasebeleştirilmesinde yapılan yaygın hatalardan bahsedilmiştir. Beyannameye kazanç tutarının yerine; bölgede gerçekleştirilen Ar-Ge harcamaları veya bölgeden elde edilen hasılat tutarlarının yazılması, TGB’de faaliyette bulunan firmalara TÜBİTAK vb. kuruluşlarca sağlanan destek tutarlarının gelir hesapları yerine ‘549 Özel Fonlar’ hesabına kaydedilmesi gerektiği örnekler verilmiştir.

Demir (2021) tarafından yapılan çalışmada; Ar-Ge merkezleri ve Teknokentlerde uygulanan teşvik politikalarını ile bu merkezlerde uygulanan vergi ve muhasebe uygulamaları incelenmiştir. Ülkemizde Ar-Ge harcamalarının muhasebeleştirilmesi ile alakalı, TMS 38, 1 Seri No.lu MSUGT ve 1 Seri No.lu KV Genel Tebliğindeki düzenlemeler ele alınmıştır.

Kıratoğlu ve, Candemir (2021) tarafından yapılan makale çalışmasında; Ar-Ge ve teknokent üzerine temel kavramların ele alındığı, dünyada Ar-Ge harcamalarının gelişim süreci ve ekonomiye olan katkılarının irdelendiği, Şanlıurfa Teknokent' in kurulması, alt yapı olanakları, mevcut girişimcilerin durumu, yürütülmekte olan projeler ile bir kısım mevcut durum analizleri yapılarak, Şanlıurfa Teknokent özelinde ileriye dönük beklentiler ve yapılması gerekenlerin değerlendirildiği ve önerilerde bulunulduğu saptanmıştır.

Tekiner (2021) tarafından yapılan çalışmada; teknoparkların kavramsal olarak tanıtılmasına, teknoparklardaki işletmelere ve bu işletmelere verilen devlet teşvikleri, işletmelerin Ar-Ge maliyetleri ile ilgili maliyetlerin muhasebeleştirilmesine değinilmiştir. Ar-Ge faaliyetleri ile ilgili muhasebe kayıtlarında, ilgili faaliyetlerden kaynaklanan giderler, bu faaliyetler sonucu elde edilen ürün ve hizmetlerin satışından kaynaklanan kazançlar, bazı kurum ve kuruluşların destek ve hibeleri, vergi istisnası ve muafiyeti ile ilgili kayıtlar yapılmıştır. Tüm bu muhasebe kayıtları TDMS' ye, Sermaye Piyasası Kurulu'na, TMS/TFRS' ye göre, Ar-Ge maliyetlerinin tespit edilmesi, muhasebeleştirilmesi ve amortismanı şeklinde yasal çerçevede değerlendirilmiştir.

Türedi (2022) yapılan çalışmada; *7263 sayılı Kanunla 5746 sayılı Kanun ve 4691 sayılı Kanun* kapsamındaki kurumlar vergisi mükelleflerine 01.01.2022 tarihinden itibaren kurumlar vergisi beyannamesi üzerinde faydalandıkları Ar-Ge ve tasarım indirimi veya teknopark kazanç tutarının 1.000.000 TL ve üzerinde olması durumunda bu tutarın yüzde 2'sini pasifte geçici bir hesaba aktarma zorunluluğu getirildiği hususu ele alınmıştır. Bu uygulamanın 2021 yılı kazançları için 2022 yılında verilecek yıllık gelir/kurumlar vergisi beyannamesi için uygulanacak olduğu, şirket ortaklarının, yönetim kurulları ve Ar-Ge yöneticilerinin yılsonuna gelmeden yatırım yapacakları fonlarını veya girişimcilerini seçip yatırımlarını yapmaları elde edecekleri avantajı kaybetmemelerine ve gecikme faizi ödememelerine imkân

sağlayacağını, aksi takdirde yüzde 2'lik fon tutarı yerine yüzde 20'lik bir avantaj kaybolmuş olacağını vurgulamıştır.

Görer, Türedi ve Bayar (2022) tarafından yazılan kitapta; 5746 sayılı Kanun kapsamında sağlanan teşvikler ve mevzuat kuramsal olarak incelenmiştir. Hibeler, sınai mülkiyet hakkı, yerli malı belgesi, teknolojik ürün deneyim belgesi de kapsama alınmıştır. Üzerinde tereddütlü hususlara ilişkin Mali İdare'nin mukteza düzeyindeki görüşleri de belirtilmiştir. Uygulamada özellikle karşılaşılan hata yapıldığı görülen hususlar vurgulanmış, örnek muhasebe kayıtları, kayıt düzeni ve e-beyanname ekran görüntüleri eklenmiştir.

Beydemir vd. (2022) tarafından yapılan makale çalışmasında; TGB'lerin Türkiye ve Dünya'daki gelişimleri irdelenmiş, bu kapsamda Türkiye'de teknoparkların ortaya çıkışı ile ilgili olarak ise 1990 yılında "Teknoloji Merkezi" adıyla var olduğu belirtilmiştir. TGB'lerin endüstri tabanlı teknoloji girişimleri olması nedeniyle bulundukları bölgeye ve ülkeye çeşitli açılardan faydalar sağladığı, TGB'lerin özellikle üniversitelere, girişimcilere ve ekonomiye sağladığı katkılar temel başlıklar halinde açıklanmıştır.

Özkan (2022) tarafından yapılan çalışmada; 5746 sayılı Kanun ile vergisel teşviklerin kapsamı belirtilmiş, söz konusu teşviklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Örnek olay analiziyle TÜBİTAK tarafından sağlanan Ar-Ge teşvikinden faydalanan bir üretim firmasının, teşviki elde etme aşamalarının muhasebeleştirilmesi ortaya koyulmuştur. Çalışmada, Ar-Ge faaliyetlerinin gerçekleştirilebilmesi için sağlanan teşviklerin muhasebeleştirilmesi sürecinde karşılaşılan karmaşıklıklar ve belirsizliklerin giderilebilmesi bakımından gerekli kanuni düzenlemelerin ve sadeleştirmelerin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Koçali (2022) tarafından yapılan çalışmada; Türk Vergi Sisteminde Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerine sağlanan teşvikler ve bu teşviklerin kapsamı; araştırmada baz alınan ülkeler ile karşılaştırılarak teşvik politikalarının etkinliği incelenmiş, bu düzenlemelerin amaçlarına uygun olup olmadığı, eleştirisel bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Çalışmada; Türkiye'de Ar-Ge, yenilik ve tasarım faaliyetlerine sağlanan destek ve teşviklerin önemli gelişmeler kaydettiği, ancak on birinci kalkınma planında atılması gereken adımlar ve gerekli olan iyileştirmeler açık bir şekilde ortaya koyulmuş olsa da 2023 yılı Ar-Ge hedef göstergelerine

ulaşılamayacağını görüldüğü, Türk Vergi Sisteminde bu teşvik ve destek unsurlarının süreç içerisinde yapılan düzenlemeler ile daha da ileri bir noktaya varacağı belirtilmiştir.

Bayraktar (2022) tarafından yapılan çalışmada; Ar-Ge ve inovasyon faaliyetlerine yönelik sadece ülkemizde teşvikler sağlanmadığı, aynı zamanda AB ülkelerinde de birtakım destekler sunulduğu ifade edilmiştir. Çalışmada, Türkiye'deki her yaş grubundan bireyin girişimciliğe olan bakışını değiştirmek, Ar-Ge ve yenilik icraatlarına duydukları önemi artırmak ve TGB hakkında fazla bilgiye sahip olmak amaçlanmıştır.

Görer ve Türedi (2023) tarafından yazılan kitapta; 4691 sayılı Kanun kapsamında teknopark, vergi teşvikleri ele alınmış ve teknopark örnek muhasebe uygulaması yapılmıştır.

Barınır (2023) tarafından yapılan çalışmada ise; Türkiye'de ve çalışma için seçilen diğer ülkelerde teknoloji ve yenilik alanındaki mali teşvikler incelenmiş, patent başvuru sayıları ve Ar-Ge faaliyetleri değişkenlerinin, ekonomik büyüme değişkeni üzerindeki etkisi analiz edilmiştir.

Alan yazın taraması sonucunda erişilen bilimsel çalışmaların genelinde; Türkiye'de ve Dünya'da Teknoparkların tarihsel gelişimi, bugünkü durumu incelenmiştir. Ayrıca ülkemizde teknolojik, yenilikçi yatırımlar yapmak üzere ve çeşitli başkaca nedenlerle Ar-Ge, tasarım ve yazılım faaliyetinde bulunan firmalara dönük, teşvik, destek, indirim, hibe ve istisnalar ele alınmıştır. Teknolojik bilgiye ve yatırıma duyulan ihtiyacın ve başta maliyet minimizasyonu, teknoloji ithalatından teknoloji ihracatına geçiş gibi, olası ekonomik yansımalarının da tartışıldığı çalışmalarda, genel olarak teşvik, destek, indirim, hibe ve istisnaların artırılması ve firmalara dönük daha fazla olanak yaratılması gerektiği belirtilmiştir. Bahse konu vergisel ve muhasebe bilgi sistemini ilgilendiren süreçlerin de incelendiği çalışmalarda, Teknoparklar ve Ar-Ge Merkezlerinde muhasebe sistemlerinin nasıl inşa edilmesi ve sürdürülmesi gerektiği de irdelenmiştir.

Bu tez çalışmasında alan yazında yapılan çalışmalardaki gibi öncelikle konuya ilişkin yasal mevzuat incelenmiş, Türkiye uygulamalarına uygun muhasebeleştirilmesi yapılmıştır. Ayrıca TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Üzerine; İzmir İlindeki faaliyet gösteren meslek

mensuplarının bakış açısını belirlemeye yönelik bir alan araştırması bulgu ve değerlendirmelerine yer verilmiştir. Farklılık yaratan araştırma kısmına geçilebilir.

3.2. TGB İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ İLE

MUHASEBE UYGULAMALARI KAPSAMINDA İZMİR İLİNDE FAALİYET GÖSTEREN MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ BAKIŞ AÇISI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Tezin esas uygulamasını oluşturan bu kısımda, yapılan araştırma bulgu ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

3.2.1. Amaç ve Kapsam

Araştırmanın amacı; 4691 sayılı Kanun ve 5746 sayılı Kanun ile ikincil mevzuatları kapsamında faaliyet yürüten firmaların; Teknoparklar ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında hem bünyelerinde bağımlı olarak çalışan hem de dışarıdan hizmet sunan Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavirler (YMM) bakımından görüş ve bakış açılarını tespit edebilmektir.

Bu araştırma, konu hakkında sadece İzmir ilinde faaliyet gösteren İzmir Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'na (İZSMMM) ya ve İzmir Yeminli Mali Müşavirler Odası'na (İZMİRYMM) ya kayıtlı meslek mensuplarının bakış açılarını kapsamaktadır.

3.2.2. Ana kütle ve Örneklem

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) (<https://turmob.org.tr/>) Çalışma Raporu (2022)' nda, Türkiye genelinde 77 SMMM ve 8 YMM olmak üzere 85 Odada 126 bin 258 ruhsatlı meslek mensubunun bulunduğu, ruhsatlı meslek mensuplarının 5 bin 12'sinin YMM, 114 bin 503'ü SMMM ve 6 bin 743'ü ise Serbest Muhasebeci (SM) ruhsatına sahip olduğu belirtilmiştir. TÜRMOB istatistiklerine göre; Türkiye'de

odalara kayıtlı sayı olarak Serbest Muhasebeci (SM) 6.423 ve SMMM 116.158 (toplam 122.581) ile YMM 5.027 olmak üzere toplam 127.608'dir. 87.853'ü erkek ve 39.755'i kadındır. Serbest (S) 58.910 ve Bağımlı (B) 68.698'dir (İzmir S 4.195-B 4.640). (Bkz. Eğitim ve yaş grupları sayıları dağılımı). Kayıtlı üye; İzmir SMMMO' da kayıtlı 545 SM ve 8.290 SMMM olarak toplam 8.835'tir. İzmir YMMO' da ise 470'tir [Ayrıca İzmir SMMMO istatistikleri ve Faaliyet Raporu da incelenmiştir.]

İzmir ilinde ankete gönüllü katılım sağlayan analize tabi tutulabilir örneklem toplam 112'dir. Bu sayının üçü SM, 106'sı SMMM, diğer üçü YMM olup, katılımcı genel toplamda 112 muhasebe meslek mensubunun verdikleri cevaplar analiz edilmiştir.

3.2.3. Dönem ve Kısıt

Araştırma için veri toplanması Nisan ila Haziran 2023 döneminde gerçekleştirilmiştir. Anket formu, dijital ortamda İzmir SMMMO ve İzmir YMMO aracılığıyla online uygulanmıştır. Yeter sayıya erişebilmek amacıyla yine muhasebe meslek mensubu sosyal medya grupları üzerinden de online biçimde sunulmuştur.

Anketin yapıldığı zaman aralığında gönüllü katılımcı sayısının fazla olmayışını; meslek mensubunun iş yoğunluğu, seçim dönemini de kapsamı vd. nedenlerin etkilediği düşünülmektedir. Tüm anket sorularına cevap verenler arasında tam anlamıyla geçerli anket formuna ulaşmak da kısıt arasında sayılabilir.

3.2.4. Yöntem ve Teknik

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği kullanılmıştır. Konuya ilişkin mevzuat bilgisi başta olmak üzere muhasebe meslek mensubuna yönelik sorular alan yazından faydalanılarak tarafımızca hazırlanmıştır. Buna göre anket formu dört kısımdan oluşmuştur. (I.) Kısımda; katılımcıların demografik özelliklerini belirleyici genel tanımlayıcı altı soru sorulmuştur. TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamalarına yönelik (II.) Kısımda; evet / hayır biçimde genel bilgiye ilişkin üç soru ve 5'li Likert Ölçeği (1.Bilgim Yok 2. Az 3. Orta 4. İyi 5. Çok İyi) olarak bilgi düzeylerine ilişkin üç soru; (III.) Kısımda ise;

mükellef ve/veya hizmet sunulan firmanın genel tanımlayıcı özellikleri 11 soru bulunmaktadır. (IV.) ve son kısımda katılımcıların; TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamaları kapsamında görüş ve bakış açılarının belirlenmesi amacıyla, vergi teşvik ve istisnaları, mevzuat hükümleri, muhasebe bilgi sistemine ilişkin 5’li Likert Ölçeği (1. Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum) faydalanılarak cevaplandırılacak 20 soru yer almaktadır (Bkz. Ek 1).

Bu araştırma için Dokuz Eylül Üniversitesi (DEÜ) Rektörlüğü Hukuk Müşavirliği E-87347630-659-569816 Sayılı ve 07.04.2023 tarihli yazısı Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun (04.04.2023 tarihli Toplantısı 4 sayılı Kararı) ile onay alınmıştır (Bkz. Ek 3).

Online Surveey (<http://www.surveey.com/survey/>) anket sisteminden faydalanılarak anket formu dijital ortamda hazır hale getirilmiştir. İzmir SMMMO ve İzmir YMMO aracılığıyla muhasebe meslek mensubunun erişimine açılarak online anket uygulanmıştır. Surveey sistemindeki veriler “Microsoft Office Excel” ile analize tabi tutulmuştur.

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamına riayet edilerek katılımcıların anket sorularına verdikleri cevaplar ele alınmıştır. Araştırma bulgularına geçilebilir.

3.2.5. Bulgular

Anket formunda yer alan sorular kısımları itibariyle değerlendirilebilir.

3.2.5.1. Bulgular: Katılımcıların Demografik Özellikleri

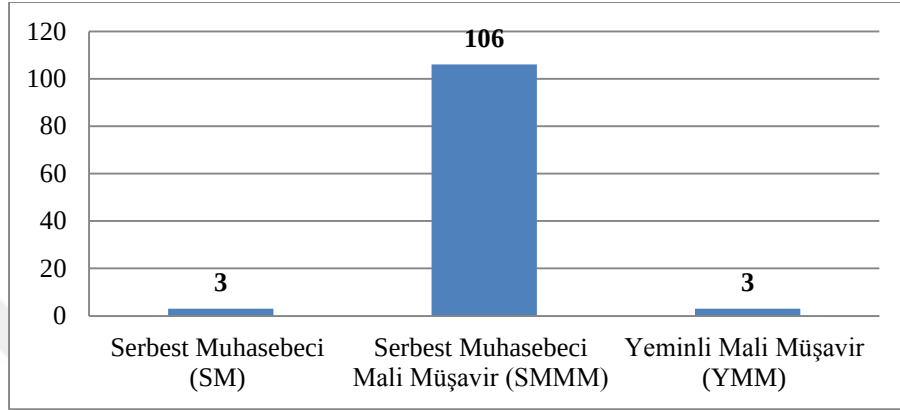
Anket formunun ilk kısmında yer alan katılımcı muhasebe meslek mensuplarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik altı soruya verilen cevabın betimleyici istatistiki dağılımı aşağıdaki tablo 8’deki gibidir.

Tablo 9: Katılımcıların Demografik Özellikleri Betimsel İstatistiki Dağılımı

Demografik Özellikler	Sayı (Adet)	Yüzde (%)
1)Unvan		
Serbest Muhasebeci (SM)	3	2,68
Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)	106	94,64
Yeminli Mali Müşavir (YMM)	3	2,68
2)Cinsiyet		
Kadın	31	27,68
Erkek	78	69,94
Belirtilmemiş	3	2,68
3)Yaş Aralığı		
25 yaş altı	-	-
26-35 yaş arası	22	19,64
36-45 yaş arası	40	35,71
46-55 yaş arası	29	25,89
56-65 yaş arası	15	13,39
65 yaş üstü	5	4,46
Belirtilmemiş	1	0,89
4)Eğitim Düzeyi		
Lise	2	1,79
Ön lisans	3	2,68
Lisans	80	71,43
Yüksek lisans	22	19,64
Doktora	3	2,68
Belirtilmemiş	2	1,79
5)Mesleği Yapma Şekli		
Serbest (Bağımsız)	84	75,00
Bağımlı	24	21,43
Belirtilmemiş	4	3,57
6)Mesleki Kıdem		
1 yıldan aşağı	4	3,57
1-10 yıl arası	41	36,61
11-20 yıl arası	30	26,79
21-30 yıl arası	20	17,86
31-40 yıl arası	9	8,04
41 yıl ve üstü	8	7,14
Belirtilmemiş	0	0
Toplam	112	100

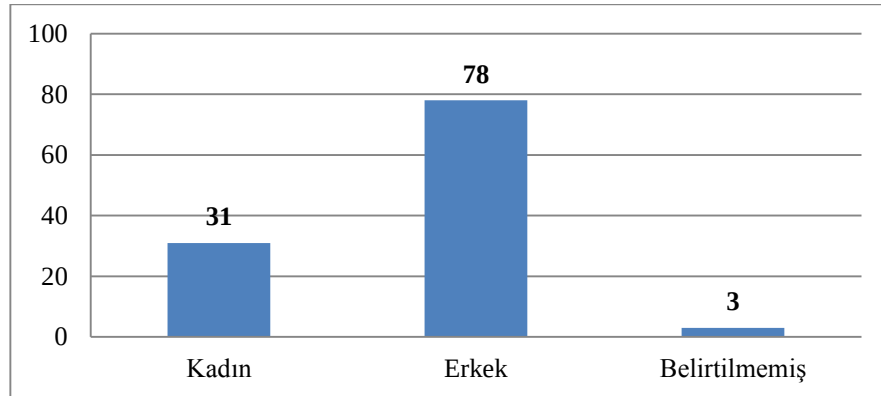
Ankete 112 katılımcı muhasebe meslek mensubu bulunmakta olup, toplam 112 katılımcının 3'ü SM (yüzde 2,68), 106'sı (yüzde 94,64) SMMM, 3'ü YMM (yüzde 2,68) unvanına sahiptir. Katılımcıların unvanları görseli şekil 1'deki gibidir.

Şekil 1: Katılımcıların Unvanı

Cinsiyet bakımından katılımcıların 31'i (yüzde 27,68) kadın, 78'i (yüzde 69,64) erkektir. Üç (yüzde 2,68) katılımcı cinsiyetini belirtmemiştir. Katılımcıların cinsiyeti görseli şekil 2'deki gibidir.

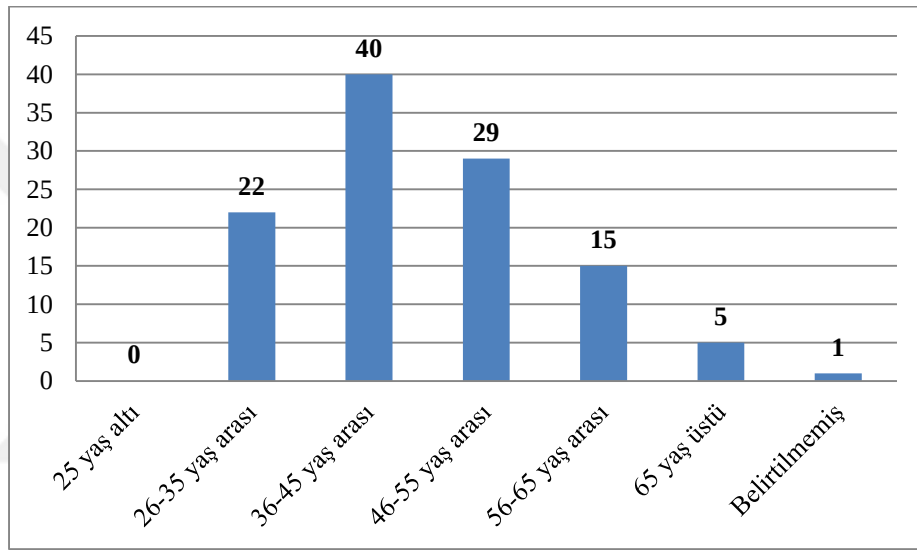
Şekil 2: Katılımcıların Cinsiyeti

Katılımcılar en fazla 36-45 yaş aralığında (yüzde 35,71) olup, bunu sırasıyla 46-55 yaş arası (yüzde 25,89) ve 26-35 yaş arası (yüzde 19,64) izlemektedir. En az beş katılımcı 65 yaş (yüzde 4,46) üstüdür. 15'i (yüzde 13,39) 56-65 yaş arasındır. 25

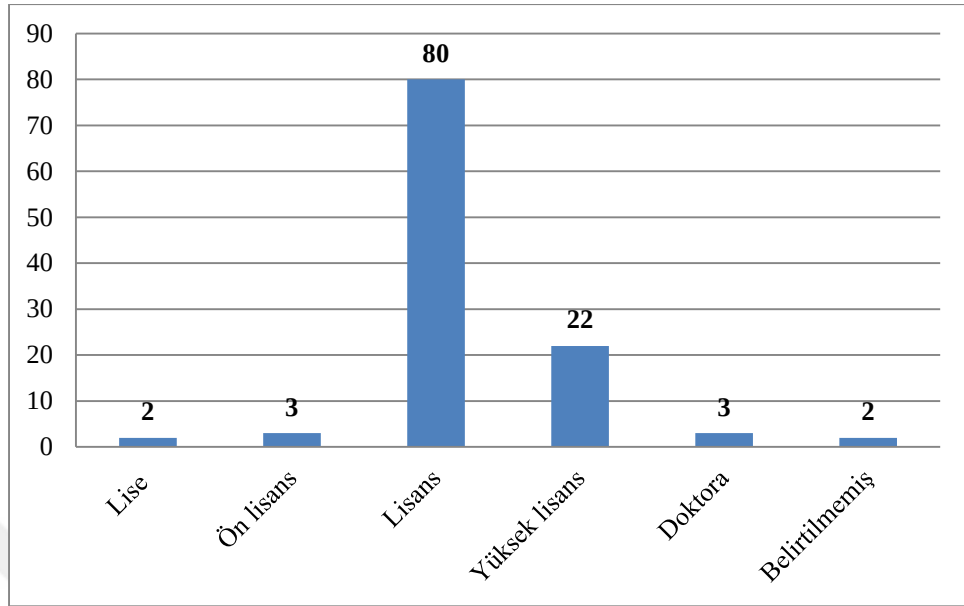
yaş altı katılımcı bulunmamaktadır. Bir (yüzde 0,89) katılımcı yaş aralığını belirtmemiştir. TÜRMOB kuşak analizine göre %35'i Y kuşağı (1980-1999), %20'si X kuşağı (1965-1979), %1'i Z kuşağı (2000-)' dir (Bkz. Faaliyet Raporu 2022). Kuşak analizi bağlamında katılımcıların çoğunluğu X kuşağındadır. Z kuşağının üçüncü sırada izlediği görülmektedir. Katılımcıların yaş aralığı görseli şekil 3'deki gibidir.

Şekil 3: Katılımcıların Yaş Aralığı

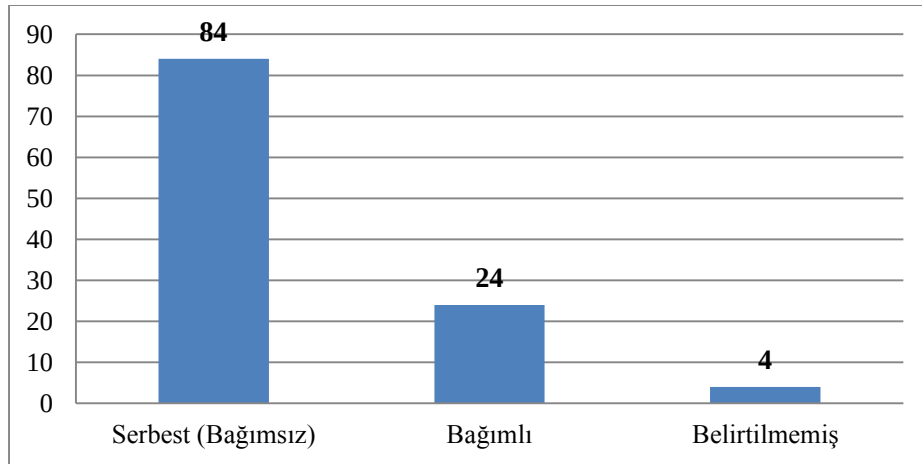
Eğitim düzeyi bakımından katılımcıların en fazla 80'i (yüzde 71,43) lisans mezunudur. En az katılımcının eğitimi; iki (yüzde 1,79) ile lise düzeyinde olup, bunu üçer (yüzde 2,68) katılımcı ile doktora ve ön lisans mezunları izlemektedir. 22'si (yüzde 19,64) yüksek lisans mezunudur. Meslek mensubu adayı bakımından lisansüstü eğitim staj süresini bir yıl azalttığından, bu avantajdan faydalanan muhasebe meslek mensubunun olduğu düşünülmektedir. Katılımcılardan üçü (yüzde 3) mezuniyetini belirtmemiştir. Katılımcıların eğitim düzeyi görseli şekil 4'teki gibidir.

Şekil 4: Katılımcıların Eğitim Düzeyi

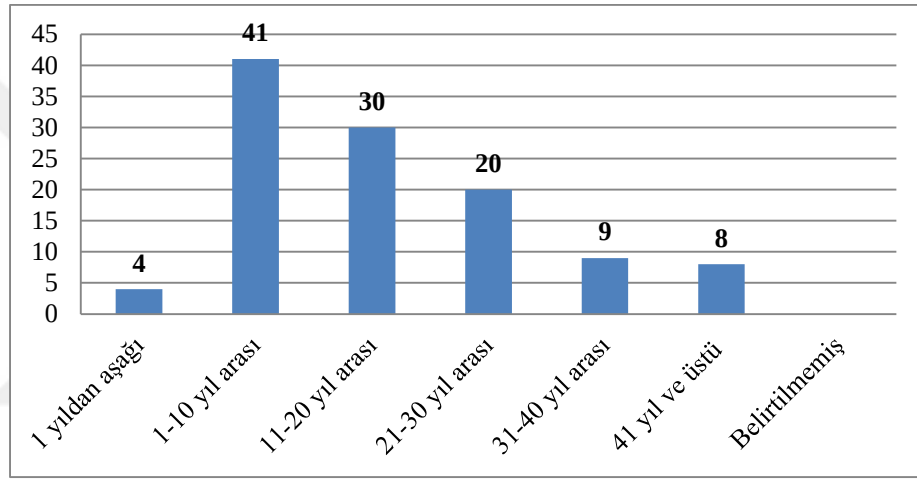
Mesleği yapma biçimi (serbest / bağımlı olma durumuna göre) katılımcıların 84'ü (yüzde 75) serbest (bağımsız) ve 24'ü (yüzde 21,43) bağımlı olarak yürüttüklerini belirtmiştir. Ancak dört (yüzde 3,57) katılımcı ise mesleği yapma biçimini belirtmemiştir. Katılımcıların mesleği yapma biçimi görseli şekil 5'teki gibidir.

Şekil 5: Katılımcıların Mesleği Yapma Biçimi (Serbest / Bağımlı Olma Durumu)

Mesleki kıdem bakımından katılımcıların en fazla 41'inin(yüzde 36,61) 1-10 yıl arasında, en az 4'ünün (yüzde 3,57) ise bir yıldan aşağı bir sürede muhasebe mesleğini icra ettikleri görülmüştür. Bunun dışında katılımcıların 30'u (yüzde 26,79) 11-20 yıl arası, 20'si (yüzde 17,86) 21-30 yıl arası, 9'u (yüzde 8,04) 31-40 yıl arası, 8'i ise (yüzde 7,14) 41 yıl ve üstü mesleki kıdeme sahiptir. Mesleki kıdemini belirtmeyen hiçbir katılımcı bulunmamaktadır. Katılımcıların mesleki kıdemi görseli şekil 6'daki gibidir.

Şekil 6: Katılımcıların Mesleki Kıdemi

Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik bulgulardan sonra konuya ilişkin genel bilgi ve düzeyleri değerlendirilebilir.

3.2.5.2. Bulgular: Katılımcıların TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri Vergi İle Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Bilgi ve Bilgi Düzeyleri

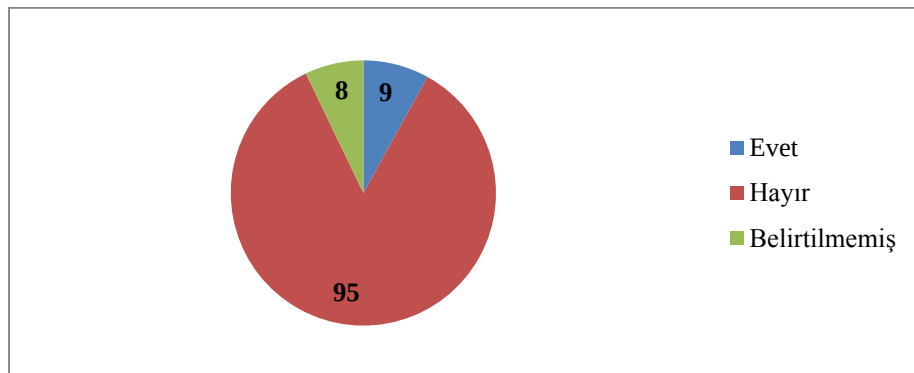
Anket formunun ikinci kısımda; katılımcı muhasebe meslek mensuplarının, TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında genel bilgilerine yönelik üç soru evet / hayır şeklinde sorulmuştur. Tablo 9'da betimsel istatistiki dağılımı sunulmuştur.

Tablo 10: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Bilgi Betimsel İstatistik Dağılımı

Bilgiye Yönelik Sorular	Sayı (Adet)	Yüzde (%)
<i>a)4691 Sayılı TGB Kanunu ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma durumu</i>		
Evet	38	33,93
Hayır	71	63,39
Belirtilmemiş	3	2,68
<i>b)5746 Sayılı Ar-Ge ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma durumu</i>		
Evet	38	33,93
Hayır	72	64,29
Belirtilmemiş	2	1,79
<i>c)TGB ve AR-GE ve Tasarım Merkezleri yurtdışı uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma durumu</i>		
Evet	12	10,71
Hayır	97	86,61
Belirtilmemiş	3	2,68
Toplam	112	100

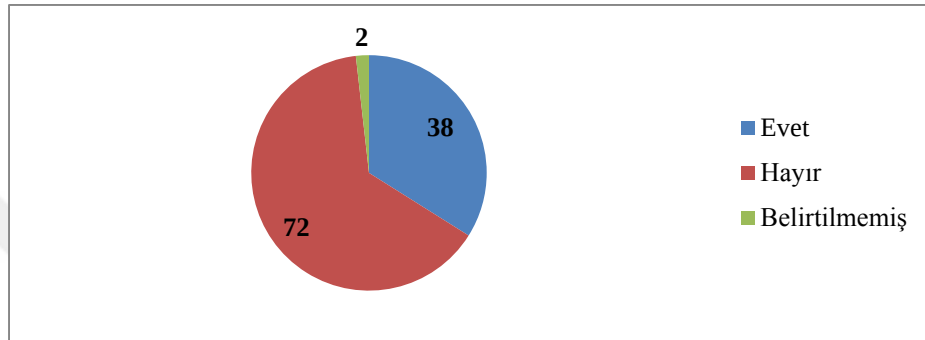
4691 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma durumu değerlendirildiğinde; katılımcıların 71'inin (yüzde 63,39) bilgisi olmadığı, 38'inin (yüzde 33,93) bilgisi olduğu görülmektedir. Üç (yüzde 2,68) katılımcı ise bilgi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların bilgi durumu görseli şekil 7'deki gibidir.

Şekil 7: Katılımcıların 4691 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgisi

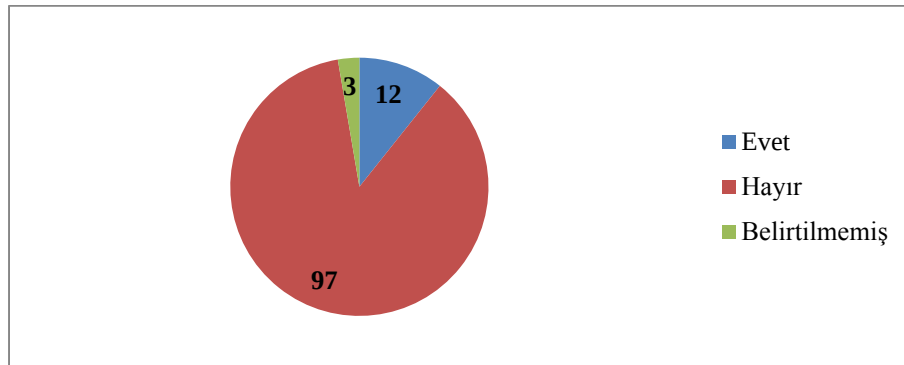
5746 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma durumu değerlendirildiğinde; katılımcıların 72'sinin (yüzde 64,29) bilgisi olmadığı, 38'inin (yüzde 33,93) bilgisi olduğu görülmektedir. İki (yüzde 1,79) katılımcı ise bilgi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların bilgi durumu görseli şekil 8'deki gibidir.

Şekil 8: Katılımcıların 5746 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgisi

TGB ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri yurtdışı uygulamaları hakkında bilgi sahibi olma durumu değerlendirildiğinde; katılımcıların 97'sinin (yüzde 86,61) bilgisi olmadığı, 12'sinin (yüzde 10,71) bilgisi olduğu görülmektedir. Üç (yüzde 2,68) katılımcı ise bilgi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların bilgi durumu görseli şekil 9'daki gibidir.

Şekil 9: Katılımcıların TGB ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Yurtdışı Mevzuat Bilgisi

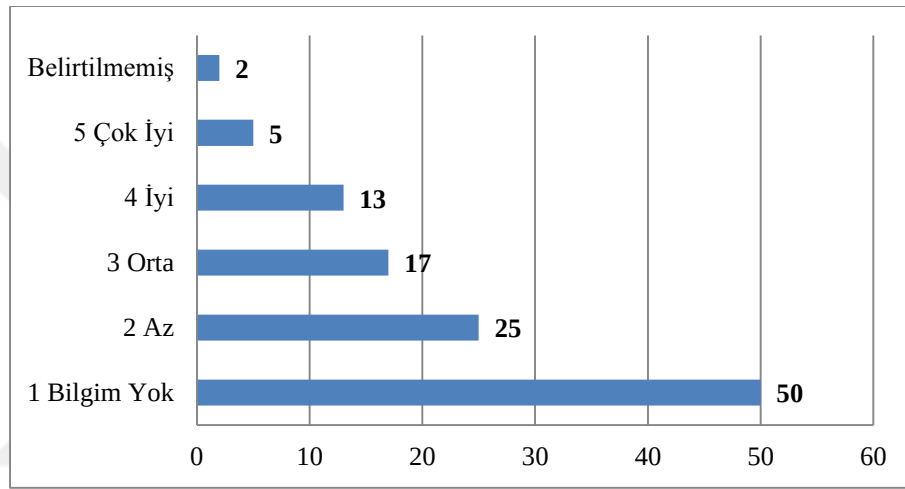
Ayrıca anket formunun bu kısmında katılımcıların verdikleri cevaba göre bilgi düzeylerine yönelik üç soru 5’li Likert Ölçeği (1.Bilgim Yok 2. Az 3. Orta 4. İyi 5. Çok İyi) faydalanılarak sorgulanmıştır. Tablo 10’da betimsel istatistiki dağılımı sunulmuştur.

Tablo 11: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Bilgi Düzeyi Betimsel İstatistiki Dağılımı

Bilgi Düzeyine Yönelik Sorular	Sayı (Adet)	Yüzde (%)
<i>i)4691 Sayılı TGB Kanunu ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi düzeyi</i>		
1 Bilgim Yok	50	44,64
2 Az	25	22,32
3 Orta	17	15,18
4 İyi	13	11,61
5 Çok İyi	5	4,46
Belirtilmemiş	2	1,79
<i>ii)5746 Sayılı Ar-Ge ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi düzeyi</i>		
1 Bilgim Yok	45	40,18
2 Az	33	29,46
3 Orta	15	13,39
4 İyi	10	8,93
5 Çok İyi	6	5,36
Belirtilmemiş	3	2,68
<i>iii)TGB ve AR-GE ve Tasarım Merkezleri yurtdışı uygulamaları hakkında bilgi düzeyi</i>		
1 Bilgim Yok	64	57,14
2 Az	34	30,36
3 Orta	6	5,36
4 İyi	5	4,46
5 Çok İyi	2	1,79
Belirtilmemiş	1	0,89
Toplam	112	100

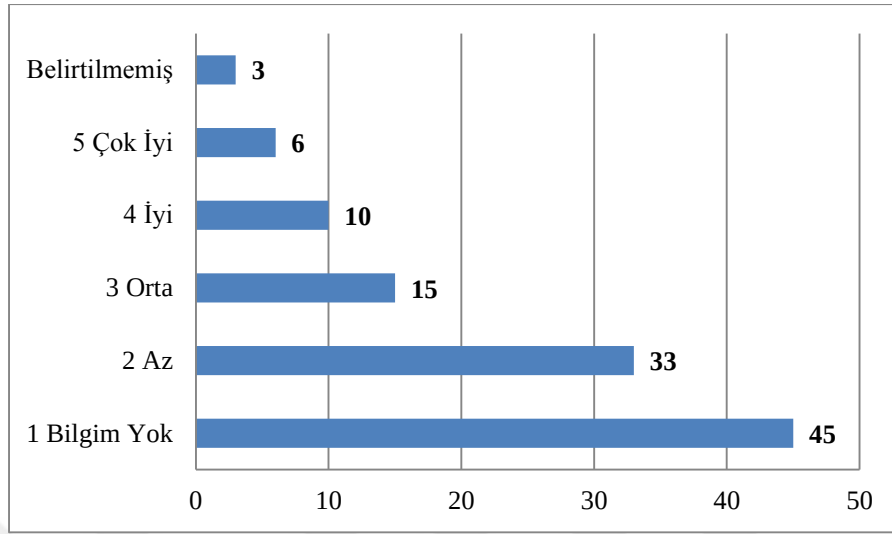
Katılımcıların 4691 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi düzeyi bakımından; 50'sinin (yüzde 44,64) bilgisi olmadığı, 25'inin (yüzde 22,32) az, 17'sinin (yüzde 15,18) orta, 13'ünün (yüzde 11,61) iyi, 5'inin (yüzde 4,46) çok iyi bilgisi olduğu saptanmıştır. İki (yüzde 1,79) katılımcı ise bilgi düzeyi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların bilgi düzeyi görseli şekil 10'daki gibidir.

Şekil 10: Katılımcıların 4691 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgi Düzeyi

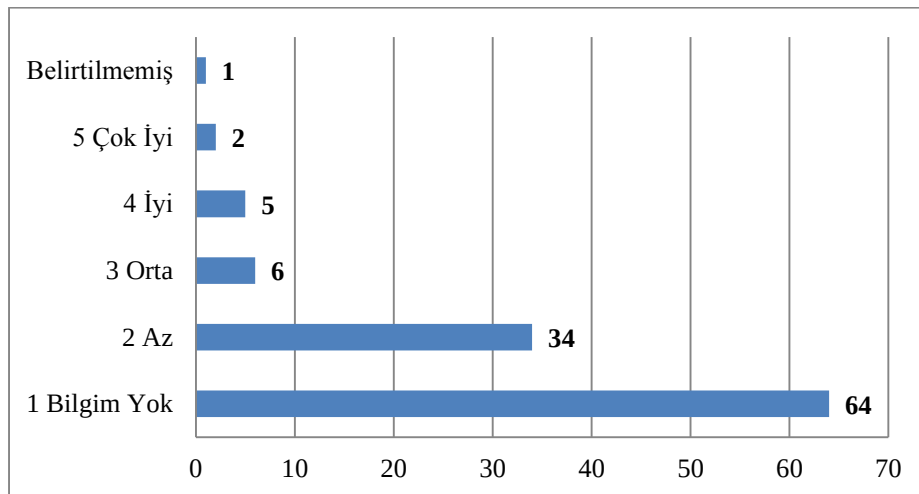
Katılımcıların 5746 sayılı Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi düzeyi bakımından; 45'inin (yüzde 40,18) bilgisi olmadığı, 33'ünün (yüzde 29,46) az, 15'inin (yüzde 13,39) orta, 10'unun (yüzde 8,93) iyi, 6'sının (yüzde 5,36) çok iyi bilgisi olduğu saptanmıştır. Üç (yüzde 2,68) katılımcı ise bilgi düzeyi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların bilgi düzeyi görseli şekil 11'deki gibidir.

Şekil 11: Katılımcıların 5746 Sayılı Kanun ve İkincil Mevzuatı Bilgi Düzeyi

Katılımcıların TGB ve AR-GE ve Tasarım Merkezleri yurtdışı uygulamaları hakkında bilgi düzeyi bakımından; 64'ünün (yüzde 57,14) bilgisi olmadığı, 34'ünün (yüzde 30,36) az, 6'sının (yüzde 5,36) orta, 5'inin (yüzde 4,46) iyi, 2'sinin (yüzde 1,79) çok iyi bilgisi olduğu saptanmıştır. Bir (yüzde 0,89) katılımcı ise bilgi düzeyi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların bilgi düzeyi görseli şekil 12'deki gibidir.

Şekil 12: Katılımcıların TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Yurtdışı Uygulamaları Bilgi Düzeyi

Katılımcıların konuya yönelik genel bilgi ve düzeyleri saptandıktan sonra konu kapsamında mükellefi ve/veya firması olup olmadığı ile varsa genel özellikleri değerlendirilebilir.

3.2.5.3. Bulgular: Katılımcıların TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri Vergi İle Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Mükellef ve/veya Hizmet Sunulan Firma Durumu

Anket formunun üçüncü kısmında; katılımcı muhasebe meslek mensuplarının, TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında öncelikle mükellef ve/veya hizmet sunulan firma olup olmadığı evet / hayır şeklinde iki soru sorulmuştur. Tablo 11’de betimsel istatistiki dağılımı sunulmuştur.

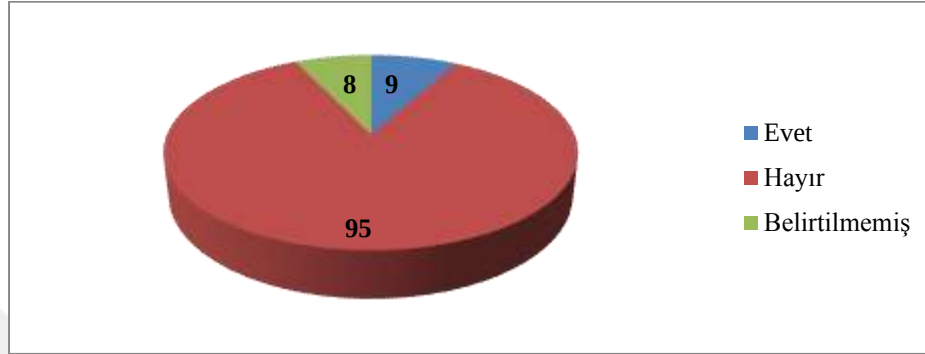
Tablo 12: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Mükellef / Hizmet Sunulan Firma Bilgisi Betimsel İstatistiki Dağılımı

Firma Bilgisine Yönelik Sorular	Sayı (Adet)	Yüzde (%)
1)TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten mükellefi veya hizmet sunulan firma olup olmama durumu		
Evet	18	16,07
Hayır	90	80,36
Belirtilmemiş	4	3,57
2)TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten bir firmada bağımlı çalışma – çalışılmama durumu		
Evet	9	8,04
Hayır	95	84,82
Belirtilmemiş	8	7,14
Toplam	112	100

TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten mükellefi / hizmet sunulan firması olup olmama durumu sorgulandığında; katılımcıların 90’ı (yüzde 80,36) olmadığını ve 18’i (yüzde 16,07) olduğunu belirtmiştir. Dört (yüzde

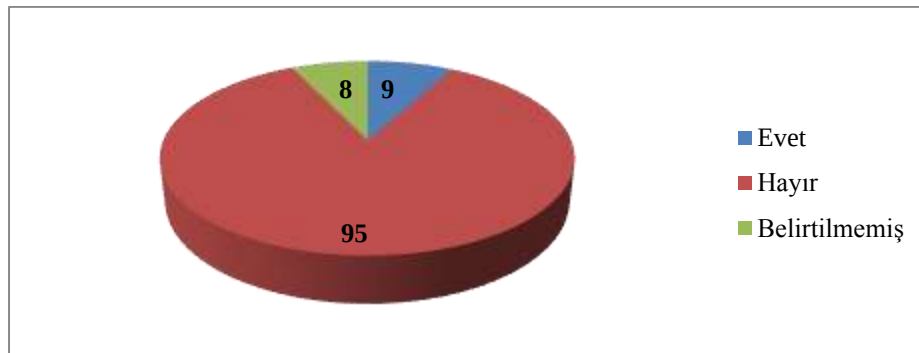
3,57) katılımcı ise mükellef / firma durumunu belirtmemiştir. Görseli şekil 13’teki gibidir.

Şekil 13: Katılımcıların TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Mükellefi / Hizmet Sunulan Firması Olup Olmama Durumu

TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten bir firmada bağımlı çalışma ya da çalışılmama durumu sorgulandığında; katılımcıların 95’i (yüzde 84,82) çalışılmadığını ve 9’u (yüzde 8,04) çalıştığını belirtmiştir. Sekiz (yüzde 7,14) katılımcı ise çalışma durumunu belirtmemiştir. Görseli şekil 14’deki gibidir.

Şekil 14: Katılımcıların TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Olarak Faaliyet Yürüten Bir Firmada Bağımlı Çalışma – Çalışılmama Durumu

Katılımcılardan anketin bu kısmında yer alan yukarıdaki 1. ve/veya 2. soruları eğer “Evet” olarak cevapladılar ise ardından bu konu ile bağlantılı dokuz soru daha cevaplandırmaları beklenmiştir. Bu sorulara verilen cevapların Tablo 12’de betimsel istatistiki dağılım sunulmuştur.

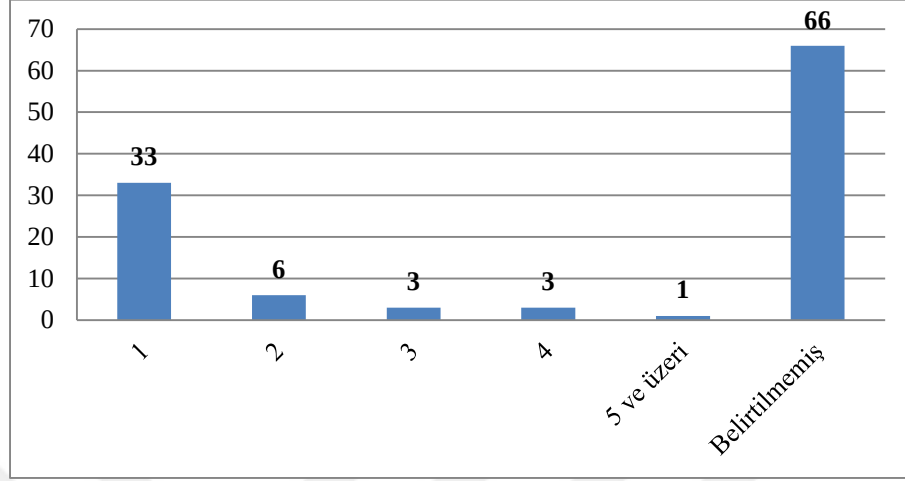
Tablo 13: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Mükellef / Hizmet Sunulan Firma Özellikleri Betimsel İstatistiki Dağılımı

Firma Özelliklerine Yönelik Sorular	Sayı (Adet)	Yüzde (%)
3)TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten firmaya hizmet sunma durumu		
1	33	29,46
2	6	5,36
3	3	2,68
4	1	0,89
5 ve üzeri	3	2,68
Belirtilmemiş	66	58,93
4)Hizmet sunulan firmanın faaliyete başlama yılı		
2001-2005 arası	5	4,46
2006-2010 arası	2	1,79
2011-2015 arası	3	2,68
2016-2020 arası	10	8,93
2021	4	3,57
2022	6	5,36
2023	2	1,79
Belirtilmemiş	80	71,43
5)Hizmet sunulan firmanın faaliyet alanı		
Sanayi (Sınai-Endüstri-Üretim)	14	12,50
Ticaret (Ticari)	5	4,46
Hizmet	1	0,89
Diğer	3	2,68
Belirtilmemiş	89	79,46
6)Hizmet sunulan firmanın sermaye yapısı		
Yerli	28	25,00
Yabancı	1	0,89
Karma	4	3,57
Belirtilmemiş	79	70,54
7)Firmaya sunulan hizmetin kapsamı		
Muhasebe Sistemini Kurmak	2	1,79
Mali Danışmanlık	6	5,36
Muhasebe/Mali Müşavirlik Hizmeti	29	25,89
Diğer	3	2,68
Belirtilmemiş	72	64,29
8)Hizmet sunulan firmada çalışan personel sayısı		
5'ten az	20	17,86

6-10 arası	4	3,57
11-25 arası	4	3,57
26-50 arası	2	1,79
51-249 arası	4	3,57
250-499 arası	3	2,68
500 ve üzeri	1	0,89
Belirtilmemiş	74	66,07
9)Hizmet sunulan firmanın son yıla ait aktif toplamı		
0-3.499.999TL arası	16	14,29
3.500.000TL-29.999.999TL arası	10	8,93
30.000.000TL-59.999.999TL arası	3	2,68
60.000.000TL-74.999.999TL arası	0	0
75.000.000TL-199.999.999TL arası	2	1,79
200.000.000TL-499.999.999TL arası	2	1,79
500.000.000TL ve üzeri	2	1,79
Belirtilmemiş	77	68,75
10)Hizmet sunulan firmanın son yıla ait net satış hasılatı toplamı		
0-6.999.999TL arası	18	16,07
7.000.000TL-39.999.999TL arası	12	10,71
40.000.000TL-79.999.999TL arası	0	0
80.000.000TL-149.999.999TL arası	2	1,79
150.000.000TL-399.999.999TL arası	3	2,68
400.000.000TL-749.999.999TL arası	1	0,89
750.000.000TL ve üzeri	1	0,89
Belirtilmemiş	75	66,96
11)Hizmet sunulan firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarından sorumlu olma durumu		
Evet	19	16,96
Hayır	11	9,82
Kısmen	9	8,04
Belirtilmemiş	73	65,18
Toplam	112	100

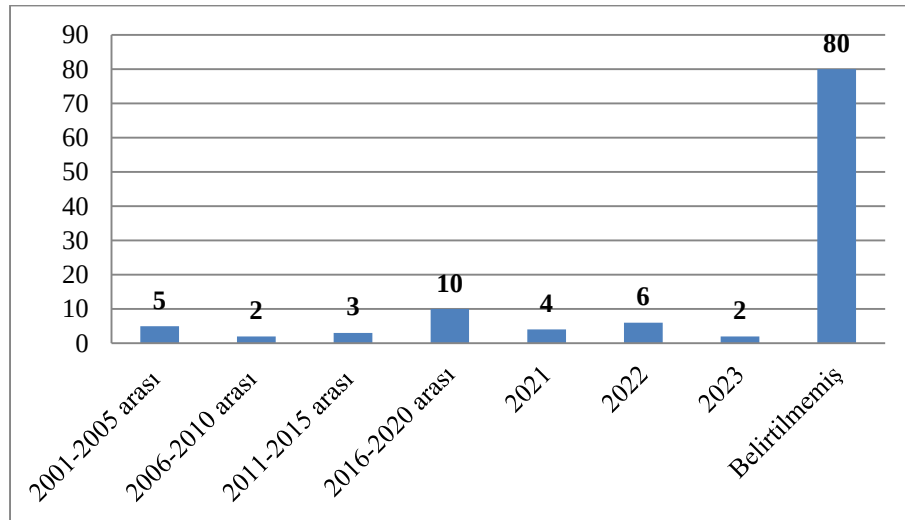
TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten firmaya hizmet sunma durumuna yönelik katılımcıların 33'ü (yüzde 29,46) bir, 6'sı (yüzde 5,36) iki, 3'ü (yüzde 2,68) üç, diğer 3'ü (yüzde 2,68) beş ve üzeri, 1'i (yüzde 0,89) dört firmaya hizmet sunduklarını belirtmiştir. 66 (yüzde 58,93) katılımcı ise firmaya hizmet sunma durumunu belirtmemiştir. Görseli şekil 15'deki gibidir.

Şekil 15: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi Olarak Faaliyet Yürüten Firmaya Hizmet Sunma Durumu

Hizmet sunulan firma / firmaların TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet göstermeye başladığı yıla yönelik katılımcıların 10'u (yüzde 8,93) 2016-2020 arası, 6'sı (yüzde 5,36) 2022 yılı, 5'i (yüzde 4,46) 2001-2005 arası ve 4'ü (yüzde 3,57) 2021 yılı, 3'ü (yüzde 2,68) 2011-2015 yılı, 2'si (yüzde 1,79) 2006-2010 arası ve diğer 2'si (yüzde 1,79) 2023 yılı olarak belirtmiştir. 80 (yüzde 71,43) katılımcı ise firma faaliyete başlama yılını belirtmemiştir. Görseli şekil 16'daki gibidir.

Şekil 16: Hizmet Sunulan Firmanın Faaliyete Başlama Yılı

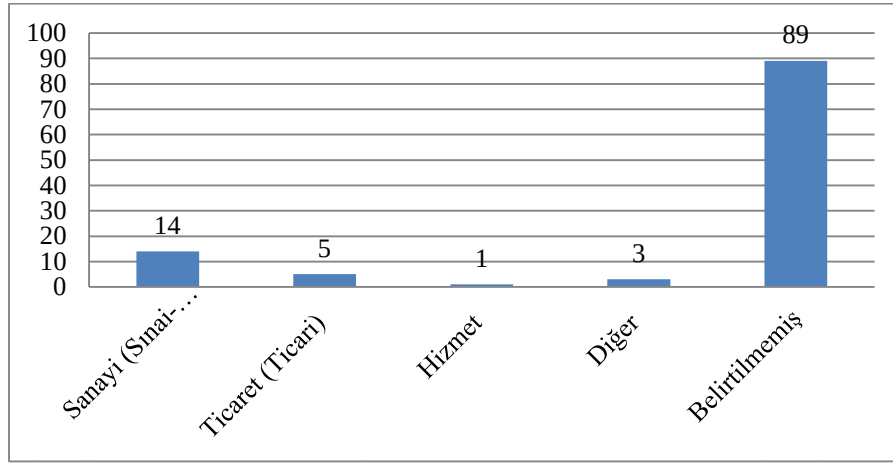

4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu 26.06.2001 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde kabul edilerek, 06.07.2001 tarihinde 24454 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmış ve yayım tarihinde yürürlüğe girmiştir. Hizmet Sunulan Firmanın Faaliyete Başlama Yılı ile ilgili Şekil 16 incelendiğinde; hizmet sunulan firmaların 5'inin (yüzde 4,46), 4691 Sayılı TGB Kanunu'nun yayımlandığı dönemi içine alan 2001-2005 tarihleri arasında faaliyete başladığı, faaliyete başlama yılı için cevap verilen diğer firmaların ise izleyen yıllarda faaliyete başladığı görülecektir.

5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ise; 28.02.2008 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilerek, 12.03.2008 tarihinde 26814 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanmış ve izleyen ayın başı olan 01.04.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Hizmet Sunulan Firmanın Faaliyete Başlama Yılı ile ilgili Şekil 16 incelendiğinde; hizmet sunulan firmaların 2'sinin (yüzde 1,79), 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun'un yayımlandığı dönemi içine alan 2006-2010 tarihleri arasında faaliyete başladığı, 5'inin (yüzde 4,46) 2006'dan önce, faaliyete başlama yılı için cevap verilen diğer firmaların ise 2010'dan sonra faaliyete başladığı görülecektir.

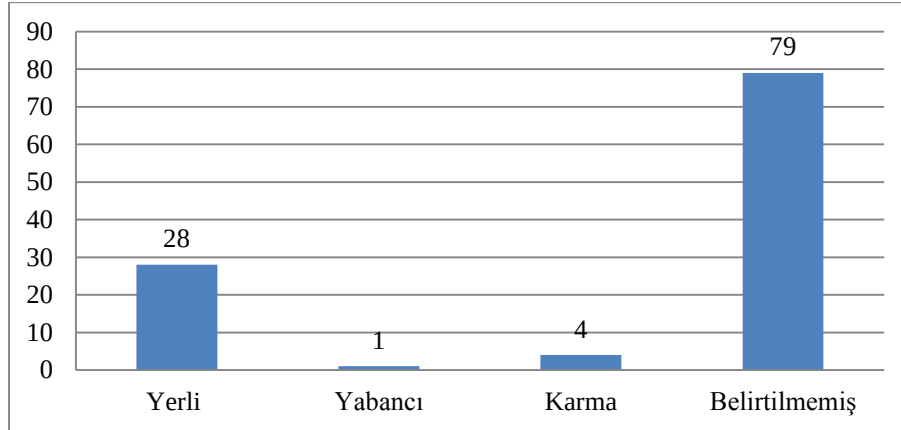
Hizmet sunulan firmanın faaliyet alanına yönelik katılımcıların 14' ü (yüzde 12,50) hizmet sundukları firmanın Sanayi (Sınai-Endüstri-Üretim), 5'i (yüzde 4,46) Ticaret (Ticari), 1'i (yüzde 0,89) Hizmet, 3'ü (yüzde 2,68) Diğer alanda faaliyette bulunduğunu belirtmiştir. 89 (yüzde 79,46) katılımcı ise hizmet sundukları firmanın faaliyet alanını belirtmemiştir. Görseli şekil 17'deki gibidir.

Şekil 17: Hizmet Sunulan Firmanın Faaliyet Alanı

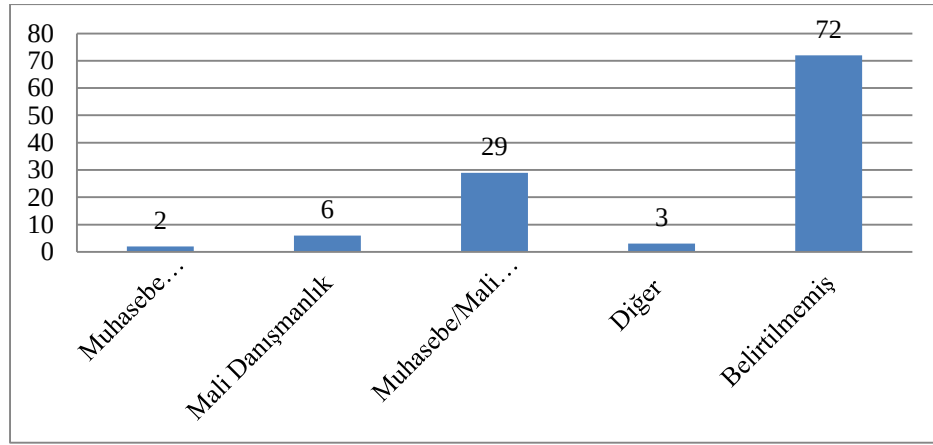
Hizmet sunulan firmanın sermaye yapısına yönelik katılımcıların, 28'i (yüzde 25) Yerli, 4'ü (yüzde 3,57) Karma, 1'i (yüzde 0,89) Yabancı sermaye yapısına sahip olduklarını belirtmiştir. 79 (yüzde 70,54) katılımcı ise sermaye yapısını belirtmemiştir. Görseli şekil 18'deki gibidir.

Şekil 18: Hizmet Sunulan Firmanın Sermaye Yapısı

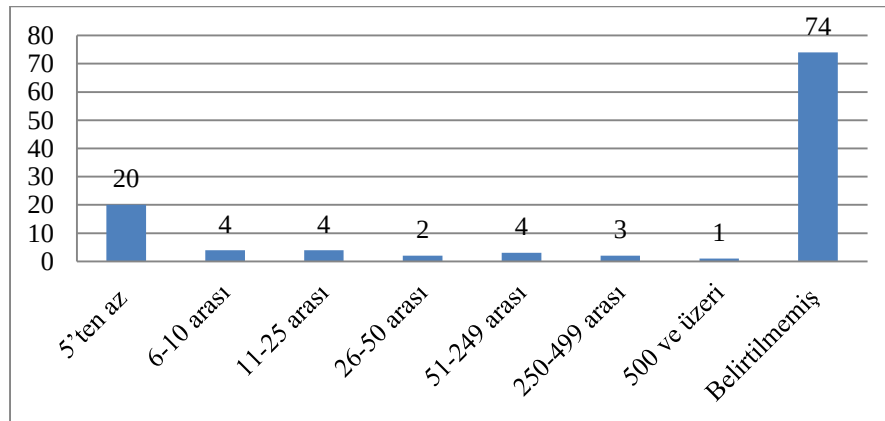
Firmaya sunulan hizmetin kapsamına yönelik katılımcıların, 29'u (yüzde 25,89) Muhasebe/Mali Müşavirlik Hizmeti, 6'sı (yüzde 5,36) Mali Danışmanlık, 2'si (yüzde 1,79) Muhasebe Sistemini Kurmak, 3'ü (yüzde 2,68) Diğer olarak belirtmiştir. 72 (yüzde 64,29) katılımcı ise firmaya sunulan hizmetin kapsamını belirtmemiştir. Görseli şekil 19'daki gibidir.

Şekil 19: Firmaya Sunulan Hizmetin Kapsamı

Hizmet sunulan firmada çalışan personel sayısına yönelik katılımcıların, 20'si (yüzde 17,86) 5'ten az, 4'ü (yüzde 3,57) 6-10 arası, diğer 4'ü (yüzde 3,57) 11-25 arası, bir diğer 4'ü (yüzde 3,57) 51-249 arası, 3'ü (yüzde 2,68) 250-499 arası, 2'si (yüzde 1,79) 26-50 arası, 1'i (yüzde 0,89) 500 ve üzeri biçiminde belirtmiştir. 74 (yüzde 66,07) katılımcı ise personel sayısını belirtmemiştir. Görseli şekil 20'deki gibidir.

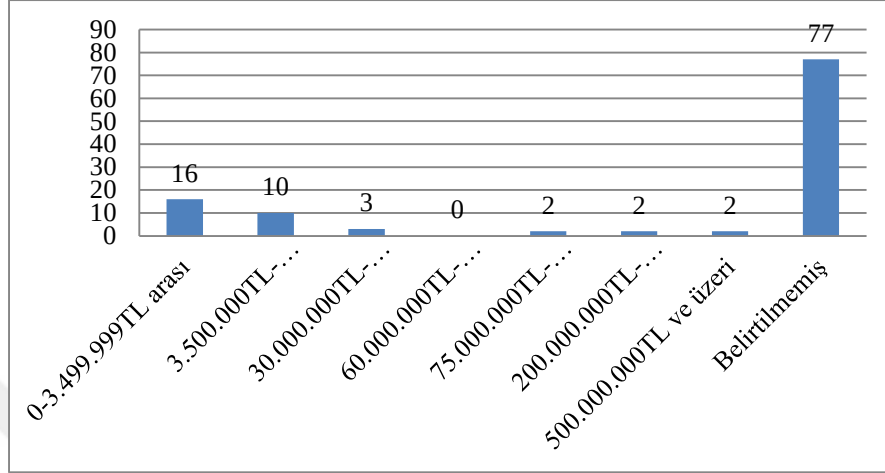
Şekil 20: Hizmet Sunulan Firmada Çalışan Personel Sayısı

Hizmet sunulan firmanın son yıla ait aktif toplamına yönelik katılımcıların, 16'sı (yüzde 14,29) 0-3.499.999 TL arası, 10'u (yüzde 8,93) 3.500.000 TL-29.999.999 TL arası, 3'ü (yüzde 2,68) 30.000.000 TL-59.999.999 TL arası, 2'si (yüzde 1,79) 75.000.000 TL-199.999.999 TL arası, diğer 2'si (yüzde 1,79) 200.000.000 TL-499.999.999 TL arası, bir diğer 2'si (yüzde 1,79) 500.000.000 TL

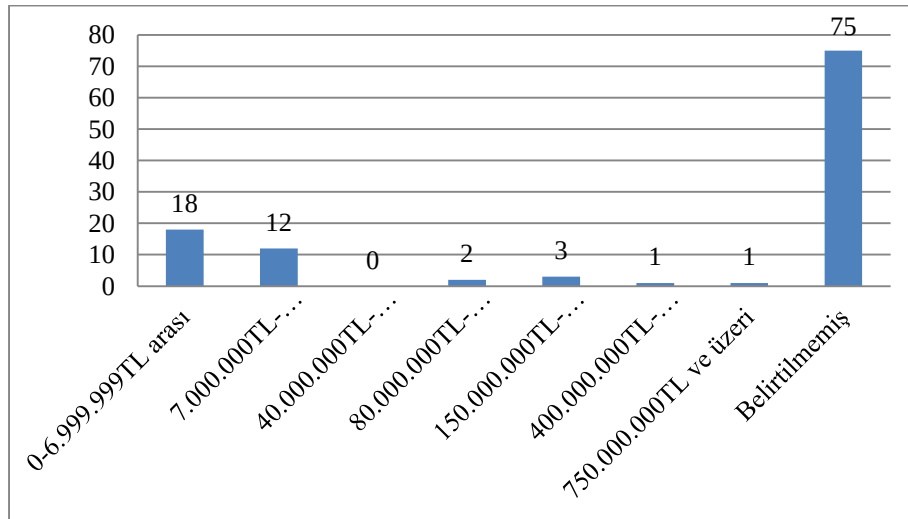
olarak belirtmiştir. 77 (yüzde 68,75) katılımcı ise aktif toplamı bakımından herhangi bir tutar aralığı belirtmemiştir. Görseli şekil 21’deki gibidir.

Şekil 21: Hizmet Sunulan Firmanın Son Yıla Ait Aktif Toplamı

Hizmet sunulan firmanın son yıla ait net satış hasılatı toplamına yönelik katılımcıların, 18’i (yüzde 16,07) 0-6.999.999 TL arası, 12’si (yüzde 10,71) 7.000.000 TL-39.999.999 TL arası 3’ü (yüzde 2,68) 150.000.000 TL-399.999.999 TL arası, 2’si (yüzde 1,79) 80.000.000 TL-149.999.999 TL arası, 1’i (yüzde 0,89) 400.000.000 TL-749.999.999 TL arası, diğer 1’i (yüzde 0,89) ise 750.000.000 TL ve olarak belirtmiştir. 75 (yüzde 66,96) katılımcı ise net satış hasılatı toplamı bakımından herhangi bir tutar belirtilmemiştir. Görseli şekil 22’deki gibidir.

Şekil 22: Hizmet Sunulan Firmanın Son Yıla Ait Net Satış Hasılatı Toplamı

Bilindiği gibi şirketler zorunlu veya ihtiyari olarak 6102 sayılı Kanun hükümlerine göre Bağımsız Denetime tabi tutulabilirler. Zorunlu Bağımsız Denetim’ de esas alınacak temel ölçütler, şirketlerin aktif toplamı, yıllık net satış hasılatı ve çalışan sayısıdır. Dolayısıyla bu çalışmada ‘Firma Özelliklerine Yönelik Sorular’dan 8, 9 ve 10 numaralı sorular bu kapsamda bir değerlendirme yapmayı da gerektirmektedir.

Uygulamanın yapıldığı dönem olan 2023 hesap dönemine ilişkin olarak; 30.11.2022 tarih ve 32029 sayılı Resmî Gazete’ de 6434 sayılı “Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar” uyarınca TMS/TFRS’ ye göre ‘Bağımsız Denetime Tabi Olmanın Genel Ölçütleri’ şu şekildedir (6434 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı 32029 30.11.2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221130-14.pdf>):

Tablo 14: TMS / TFRS Uyarınca Eşik Değerler

TMS / TFRS Uyarınca Eşik Değerler	
Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen ancak SPK kapsamında halka açık sayılan şirketler, aşağıda belirtilen üç had en az ikisinin eşik değerlerini art arda iki hesap döneminde aşar ise bağımsız denetime tabi tutulurlar.	
Aktif Toplamı	30 milyon TL
Yıllık Net Satış Hasılatı	40 milyon TL
Çalışan Sayısı	50 kişi
Karara ekli II sayılı Listede yer alan ve aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerini art arda iki hesap döneminde aşan şirketler, müteakip hesap döneminden itibaren bağımsız denetime tabidir.	
Aktif Toplamı	60 milyon TL
Yıllık Net Satış Hasılatı	80 milyon TL
Çalışan Sayısı	100 kişi
6102 sayılı Kanunda düzenlenen ve (1) ve (2) numaralı alt bentlerde belirtilenler dışında kalan şirketlerden aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerini art arda iki hesap döneminde aşan şirketler, müteakip hesap döneminden itibaren bağımsız denetime tabidir.	
Aktif Toplamı	75 milyon TL
Yıllık Net Satış Hasılatı	150 milyon TL
Çalışan Sayısı	150 kişi

Diğer taraftan, BOBİ FRS (2021 Sürümü) kapsamında büyük işletmelerin belirlenmesinde esas alınan aktif toplamı ve yıllık net satış hasılatı ölçütlerine ilişkin eşik değerler aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir ([https://www.kgk.gov.tr/Dynamic_ContentDetail/10265/Buyuk-ve-Orta-Boy-Isletmeler-Icin-Finansal-Raporlama-Standardi-\(BOBI-FRS\)-2021-Surumu](https://www.kgk.gov.tr/Dynamic_ContentDetail/10265/Buyuk-ve-Orta-Boy-Isletmeler-Icin-Finansal-Raporlama-Standardi-(BOBI-FRS)-2021-Surumu)):

Tablo 15: BOBİ FRS Uyarınca Eşik Değerler

BOBİ FRS Uyarınca Eşik Değerler	
Aktif Toplamı	200 milyon TL ve üstü
Yıllık Net Satış Hasılatı	400 milyon TL ve üstü
Çalışan Sayısı	250 kişi ve üstü

Son olarak, 16/01/2023 tarihli ve 32075 mükerrer sayılı Resmî Gazete 'de Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) (2022 Sürümü) hakkında Kurul Kararı yayımlanarak 01.01.2023 tarihi ve sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

KÜMİ FRS (2022 Sürümü) (Md.5) uyarınca aşağıdaki üç ölçütten en az ikisinin eşik değerlerini aşan gerçek ve tüzel kişi tacirler müteakip raporlama döneminde küçük işletme olarak değerlendirilir:

Tablo 16: KÜMİ FRS Uyarınca Eşik Değerler

KÜMİ FRS Uyarınca Eşik Değerler	
Aktif Toplamı	3,5 milyon TL ve üstü
Yıllık Net Satış Hasılatı	7 milyon TL ve üstü
Çalışan Sayısı	10 kişi ve üstü

Personel Sayısı Bakımından Bağımsız Denetime Tabi Olma Durumu

Personel sayılarına ilişkin olarak sorulan bu soruya cevap veren katılımcılardan elde edilen verilere göre; hizmet sunulan firmalar, personel sayısı ile ilgili belirlenen eşik değerler bakımından değerlendirilecek olursa;

- Firmalardan 4'ü (yüzde 3,57) 51-249 arası biçiminde belirtildiği için TMS/TFRS kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.
- Firmalardan 1'i (yüzde 0,89) 500 ve üzeri, 3'ü (yüzde 2,68) 250-499 arası biçiminde belirtildiği için toplam 4'ü (yüzde 3,57) BOBİ FRS (2021 Sürümü) kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.
- Firmalardan 4'ü (yüzde 3,57) 11-25, 2'si (yüzde 1,79) 26-50 arası biçiminde belirtildiği için toplam 6'sı (yüzde 5,36) KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- Kalan 24 firma için 5'ten az ve 6-10 arası biçiminde belirtildiği için Bağımsız Denetim için belirlenen TMS/TFRS, BOBİ FRS (2021 Sürümü) ve KÜMİ FRS (2022 Sürümü) eşik tutarları altında kaldığından bir değerlendirme yapılmamıştır.
- Katılımcıların personel sayısı belirtmediği 74 (yüzde 66,07) firma bakımından ise bu bağlamda değerlendirme yapmak mümkün bulunmamaktadır.

Aktif Toplamı Bakımından Bağımsız Denetime Tabi Olma Durumu

Son Yıla Ait Aktif Toplamına ilişkin olarak sorulan bu soruya cevap veren katılımcılardan elde edilen verilere göre; hizmet sunulan firmalar, aktif toplamı ile ilgili belirlenen eşik değerler bakımından değerlendirilecek olursa;

- Firmalardan 2'si (yüzde 1,79) 75.000.000 TL-199.999.999 TL arası aktif toplamı belirtilmiştir. Bu firmalar 6434 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararında belirtilen (Md.3/b-3) (1) ve (2) numaralı alt bentlerde belirtilenler dışında kalan şirketler için belirlenen eşik değerlerde yazılı aktif toplamı olan 75 milyon TL'yi aştığı için TMS/TFRS kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.
- Firmalardan 3'ü (yüzde 2,68) 30.000.000 TL-59.999.999 TL arası aktif toplamı belirtilmiştir. Bu firmalar, mezkûr Cumhurbaşkanı kararında yazılı (Md.3/b-1) Sermaye piyasası araçları bir borsada veya teşkilatlanmış diğer piyasalarda işlem görmeyen ancak SPK kapsamında halka açık sayılan şirketlerden iseler TMS/TFRS kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir, aksi halde böyle bir zorunlulukları olmayacaktır.

- Firmalardan 2'si (yüzde 1,79) 200.000.000 TL-499.999.999 TL arası, bir diğer 2'si (yüzde 1,79) 500.000.000 TL olarak aktif toplamı belirtmiştir. Buna göre, toplamda 4 (yüzde 3,57) firma BOBİ FRS (2021 Sürümü) kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.
- Firmalardan 10'u (yüzde 8,93) 3.500.000 TL-29.999.999 TL arası aktif toplamı belirtilmiştir. Bu firmalar KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- Firmalardan 16'sı (yüzde 14,29) 0-3.499.999 TL arası aktif toplamı belirtildiğinden, Bağımsız Denetim için belirlenen TMS/TFRS, BOBİ FRS (2021 Sürümü) ve KÜMİ FRS (2022 Sürümü) eşik tutarları altında kaldığından bir değerlendirme yapılmamıştır.
- Firmalardan 77'si (yüzde 68,75) ise aktif toplamı bakımından herhangi bir tutar aralığı belirtilmemiştir. Bu firmalar bakımından ise bu bağlamda değerlendirme yapmak mümkün bulunmamaktadır.

Net Satış Hasılatı Bakımından Bağımsız Denetime Tabi Olma Durumu

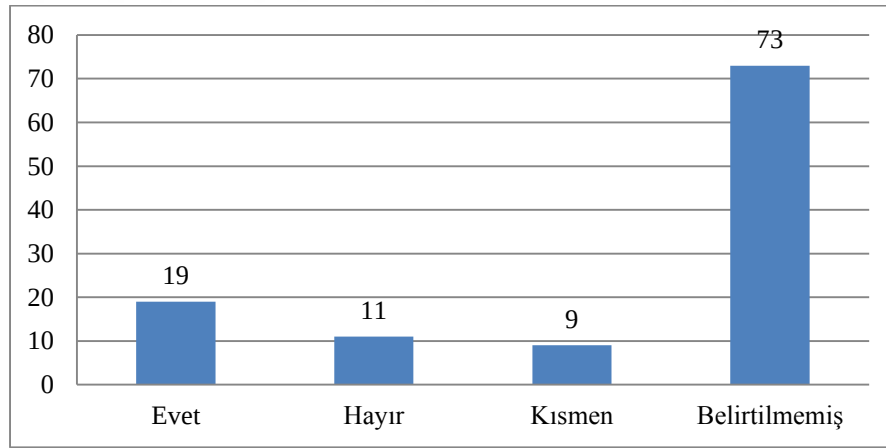
Net Satış Hasılatı ilişkin olarak sorulan bu soruya cevap veren katılımcılardan elde edilen verilere göre; hizmet sunulan firmalar, Net Satış Hasılatı ile ilgili belirlenen eşik değerler bakımından değerlendirilecek olursa;

- Firmaların 2'si (yüzde 1,79) 80.000.000TL-149.999.999 TL arası Net Satış Hasılatı belirtilmiştir. Bu firmalar, 6434 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararında belirtilen (3/b-1,2) yazılı Şirketlerden iseler TMS/TFRS kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilirler.
- Firmaların 3'ü (yüzde 2,68) 150.000.000 TL-399.999.999 TL arası Net Satış Hasılatı belirtilmiştir. Bu firmalar 6434 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararında belirtilen (Md.3/b-3) (1) ve (2) numaralı alt bentlerde belirtilenler dışında kalan şirketler için belirlenen eşik değerlerde yazılı 150 milyon TL Yıllık Net Satış Hasılatı tutarını aştığı için TMS/TFRS kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.
- Firmaların 1'i (yüzde 0,89) 750.000.000 TL, diğer 1'i(yüzde 0,89) ise 400.000.000 TL-749.999.999 TL arası Net Satış Hasılatı belirtilmiştir. Buna göre, toplamda 2 (yüzde 1,79) firma BOBİ FRS (2021 Sürümü) kapsamında Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.

- Firmaların 12'si (yüzde 10,71) 7.000.000 TL-39.999.999 TL arası Net Satış Hasılatı belirtilmiştir. Bu firmalar KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- Firmaların 18'i (yüzde 16,07) 0-6.999.999 TL arası Net Satış Hasılatı belirtilmiş olup, Bağımsız Denetim için belirlenen TMS/TFRS, BOBİ FRS (2021 Sürümü) ve KÜMİ FRS (2022 Sürümü) eşik tutarları altında kalındığından bir değerlendirme yapılmamıştır.
- Firmalardan 75'i (yüzde 66,96) ise net satış hasılatı toplamı bakımından herhangi bir tutar aralığı belirtilmemiştir. Bu firmalar bakımından ise bu bağlamda değerlendirme yapmak mümkün bulunmamaktadır.

Hizmet sunulan firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarından sorumlu olma durumuna yönelik katılımcıların, 19'u (yüzde 16,96) Evet, 11'i (yüzde 9,82) Hayır, 9'u (yüzde 8,04) Kısmen sorumlu olduklarını belirtmiştir. 73 (yüzde 65,18) katılımcı ise sorumluluk durumlarını belirtmemiştir. Görseli şekil 23'teki gibidir.

Şekil 23: Hizmet Sunulan Firmanın Vergi ve Muhasebe Uygulamalarından Sorumlu Olma Durumu

Katılımcılar anket formunun bu kısmındaki ilk iki sorusunu başta da belirtildiği üzere eğer ki “Hayır” olarak cevapladılar ise bir sonraki kısımdan itibaren soruları cevaplandırmaya devam edebilecekleri şeklinde yönlendirme yapılmıştır. Çalışmada söz konusu bu durum firması olmayanlar bakımından değerlendirilmiştir.

Katılımcıların mükellef/firma durumu ile genel özellikleri ele alındıktan sonra konuya yönelik görüş ve bakış açılarını belirleyici bulgulara geçilebilir.

3.2.5.4. Bulgular: Katılımcıların TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri Vergi İle Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Muhasebe Meslek Mensuplarının Görüş ve Bakış Açısı

Anket formunun dördüncü ve son kısmında ise TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamaları kapsamında mali müşavirlerin görüş ve bakış açısının belirlenmesine yönelik 5’li Likert Ölçeği (1.Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum)’ nden faydalanılarak 20 adet soru yöneltilmiştir. Tablo 16’da katılımcıların görüş ve bakış açısını belirlemeye yönelik sorulara verilen cevapların tümünün betimsel istatistiki dağılımı yer almaktadır.

Tablo 17: Katılımcıların TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Görüş ve Bakış Açısı Betimsel İstatistiki Dağılımı

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Katılımcı Görüş ve Bakış Açısının Belirlenmesine Yönelik Sorular	Sayı (Adet)	Yüzde (%)
<i>(a)TGB’ de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri olarak faaliyet yürütmeyi tercih etmede, vergi istisnaları ve teşviklerin önemli rolü Soru 1</i>		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	6	5,36
2 Katılmıyorum	7	6,25
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	14	12,50
4 Katılıyorum	16	14,29
5 Kesinlikle Katılıyorum	40	35,71
Belirtilmemiş	29	34,82
<i>(b)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde, sağlanan teşvik ve istisnaların yeterliliği Soru 2</i>		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	5	4,46
2 Katılmıyorum	13	11,61
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	40	35,71
4 Katılıyorum	14	12,50
5 Kesinlikle Katılıyorum	8	7,14
Belirtilmemiş	32	28,57
<i>c)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, ülke ekonomisine önemli katma değeri Soru 3</i>		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,68
2 Katılmıyorum	5	4,46
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	29	25,89

4 Katılıyorum	25	22,32
5 Kesinlikle Katılıyorum	15	13,39
Belirtilmemiş	35	31,25
d)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, ülke ekonomisine önemli maliyeti Soru 4		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	9	8,04
2 Katılmıyorum	14	12,50
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	37	33,04
4 Katılıyorum	12	10,71
5 Kesinlikle Katılıyorum	8	7,14
Belirtilmemiş	32	28,57
e)TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri'ndeki; vergisel teşviklerin diğer firmalar bakımından haksız rekabeti Soru 5		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	15	13,38
2 Katılmıyorum	23	20,54
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	28	25,00
4 Katılıyorum	7	6,25
5 Kesinlikle Katılıyorum	6	5,36
Belirtilmemiş	33	29,46
f)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, sektörel bazda arttırılması ve çeşitlendirilmesinin gerekliliği Soru 6		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,68
2 Katılmıyorum	5	4,46
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	21	18,75
4 Katılıyorum	23	20,54
5 Kesinlikle Katılıyorum	28	25,00
Belirtilmemiş	32	28,57
g)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; etkin bir muhasebe bilgi sistemi uygulamasının önemi Soru 7		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,68
2 Katılmıyorum	4	3,57
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	21	18,75
4 Katılıyorum	20	17,86
5 Kesinlikle Katılıyorum	31	27,68
Belirtilmemiş	33	29,46
h)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri; Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerini, firma bünyelerinde istihdam edecekleri bir meslek mensubundan sağlaması Soru 8		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	5	4,46
2 Katılmıyorum	11	9,82
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	23	20,54
4 Katılıyorum	22	19,64
5 Kesinlikle Katılıyorum	19	16,96

Belirtilmemiş	32	28,57
ı)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerinin, firma dışından bir meslek mensubundan alınmasının yeterliliği Soru 9		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	12	10,71
2 Katılmıyorum	14	12,50
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	31	27,68
4 Katılıyorum	17	15,18
5 Kesinlikle Katılıyorum	6	5,36
Belirtilmemiş	32	28,57
j)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; muhasebe bilgi sistemi uygulamaları bakımından mevcut Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterliliği Soru 10		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	5	4,46
2 Katılmıyorum	15	13,39
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	31	27,68
4 Katılıyorum	23	20,54
5 Kesinlikle Katılıyorum	6	5,36
Belirtilmemiş	32	28,57
k)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; muhasebe standartlarına (TMS/TFRS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS) göre finansal raporlamanın ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı Soru 11		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,68
2 Katılmıyorum	11	9,82
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	33	29,46
4 Katılıyorum	23	20,54
5 Kesinlikle Katılıyorum	11	9,82
Belirtilmemiş	31	27,68
l)TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri'nde; maliyet ve yönetim muhasebesinin etkinliği planlama, kontrol, stratejik işletme kararların alınmasındaki önemi Soru 12		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,68
2 Katılmıyorum	7	6,25
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	27	24,11
4 Katılıyorum	22	19,64
5 Kesinlikle Katılıyorum	22	19,64
Belirtilmemiş	31	27,68
m)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; firmaların, üretim maliyetlerinin düşüklüğünün, kârlılığın yüksekliğinin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı Soru 13		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	3	2,68
2 Katılmıyorum	7	6,25
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	30	26,79
4 Katılıyorum	22	19,64
5 Kesinlikle Katılıyorum	18	16,07
Belirtilmemiş	32	28,57
n)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; faaliyet ve uygulamalarının yeterince denetlenmesi Soru 14		

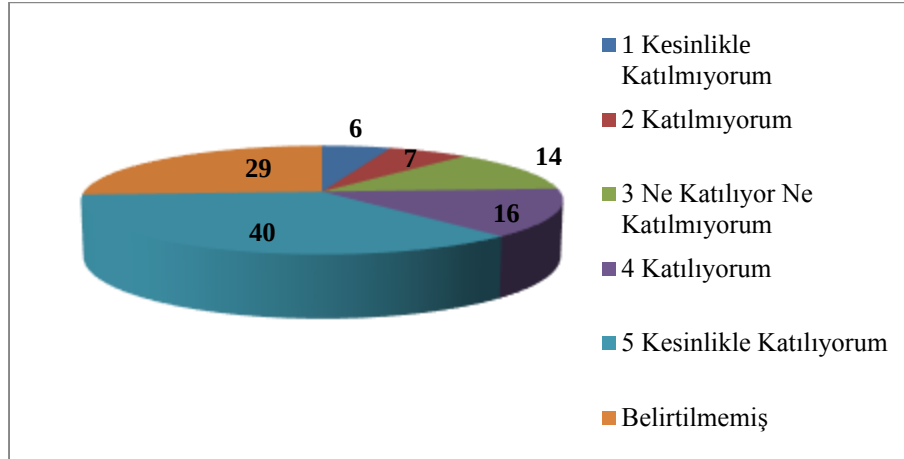
1 Kesinlikle Katılmıyorum	10	8,93
2 Katılmıyorum	16	14,29
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	36	32,14
4 Katılıyorum	13	11,61
5 Kesinlikle Katılıyorum	5	4,46
Belirtilmemiş	32	28,57
o)TGB' deki kuluçka girişimcisi firmalara, yönetici şirket tarafından sağlanan imkânların, bu firmalara önemli maliyet/fayda avantajı Soru 15		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	5	4,46
2 Katılmıyorum	10	8,93
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	35	31,25
4 Katılıyorum	20	17,86
5 Kesinlikle Katılıyorum	8	7,14
Belirtilmemiş	34	30,36
p)Ar-Ge Merkezleri'nde, özellikle Gelir Vergisi stopajı teşvikine esasların oldukça karmaşıklığı Soru 16		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	5	4,46
2 Katılmıyorum	14	12,50
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	34	30,36
4 Katılıyorum	16	14,29
5 Kesinlikle Katılıyorum	10	8,93
Belirtilmemiş	33	29,46
q)Ar-Ge Merkezleri'nde, bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın verilen 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi desteği hibesinin yeterliliği Soru 17		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	22	19,64
2 Katılmıyorum	28	25,00
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	22	19,64
4 Katılıyorum	5	4,46
5 Kesinlikle Katılıyorum	3	2,68
Belirtilmemiş	32	28,57
r)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ilgili olmak üzere Katma Değer Vergisi ve ikincil mevzuatta yer alan istisna hükümleri; uygulanmasının kolay, açık ve kapsam bakımından yeterliliği Soru 18		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	11	9,82
2 Katılmıyorum	22	19,64
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	32	28,57
4 Katılıyorum	11	9,82
5 Kesinlikle Katılıyorum	4	3,57
Belirtilmemiş	32	28,57
s)TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki; vergi ve muhasebe uygulamalarına Covid-19 Salgını etkisi Soru 19		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	7	6,25
2 Katılmıyorum	9	8,04
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	33	29,46

4 Katılıyorum	20	17,86
5 Kesinlikle Katılıyorum	11	9,82
Belirtilmemiş	32	28,57
<i>t)TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri 'nde; vergi ve muhasebe uygulamalarına doğal afet olarak yaşanan depremlerin etkisi</i> Soru 20		
1 Kesinlikle Katılmıyorum	7	6,25
2 Katılmıyorum	16	14,29
3 Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum	29	25,89
4 Katılıyorum	13	11,61
5 Kesinlikle Katılıyorum	15	13,39
Belirtilmemiş	32	28,57
Genel Toplam	112	100

Soru 1 (a); TGB' de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri olarak faaliyet yürütmeyi tercih etmede, vergi istisnaları ve teşviklerin önemli rolüne yönelik katılımcıların 40'ı (yüzde 35,71) kesinlikle katıldığını, 16'sı (yüzde 14,29) katıldığını, 14'ü (yüzde 12,50) ne katıldığını ne katılmadığını, 7'si (yüzde 6,25) katılmadığını, 6'sı (yüzde 5,36) ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 29 (yüzde 25,89) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 24'teki gibidir.

Şekil 24: TGB' de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Olarak Faaliyet

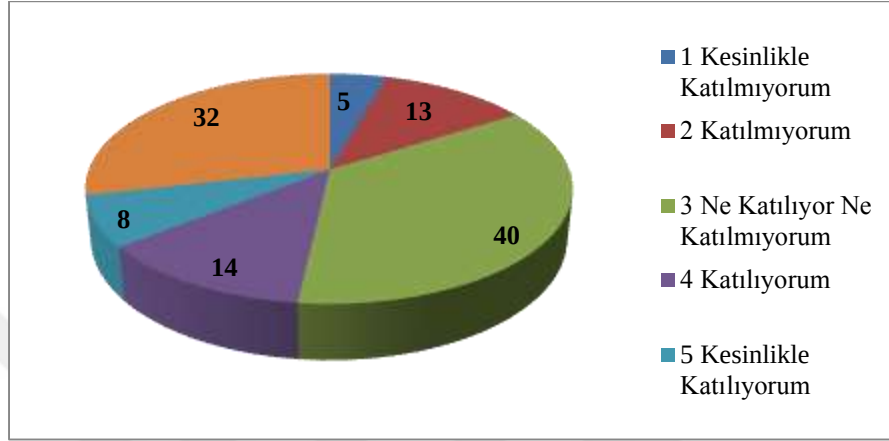
Yürütmeyi Tercih Etmede, Vergi İstisnaları ve Teşviklerin Önemli Rolü

Soru 2 (b); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde, sağlanan teşvik ve istisnaların yeterliliğine yönelik katılımcıların 40'ı (yüzde 35,71) ne katıldığını ne katılmadığını, 14'ü (yüzde 12,50) katıldığını, 13'ü (yüzde 11,61) katıldığını, 8'i

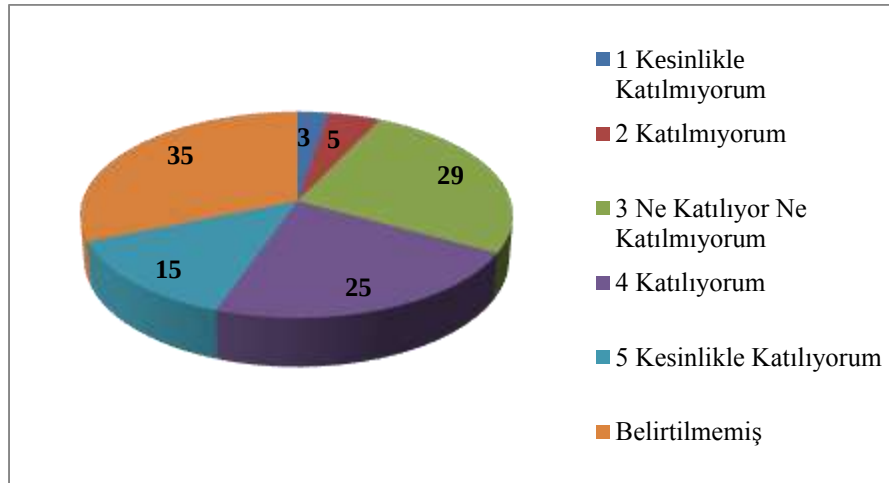
(yüzde 7,14) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 25'teki gibidir.

Şekil 25: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde, Sağlanan Teşvik ve İstisnaların Yeterliliği

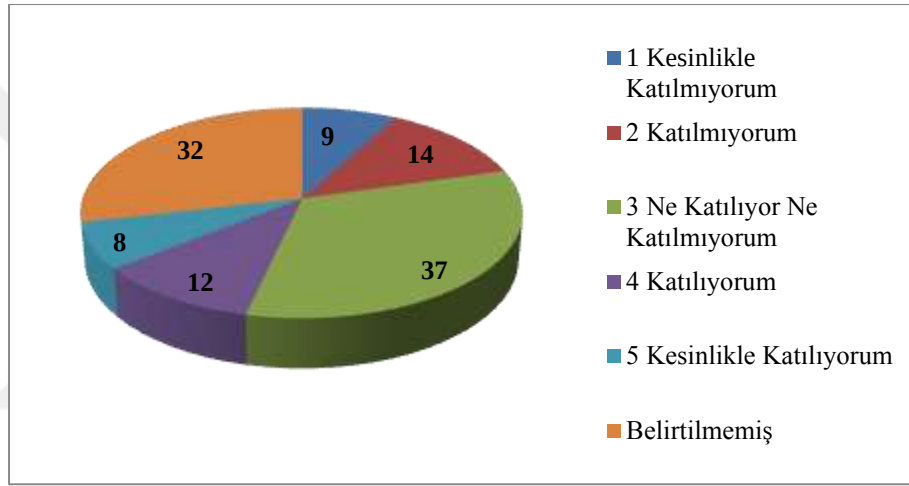
Soru 3 (c); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde sağlanan teşvik ve istisnaların, ülke ekonomisine önemli katma değer yarattığına yönelik katılımcıların 29'u (yüzde 25,89) ne katıldığını ne de katılmadığını, 25'i (yüzde 22,32) katıldığını, 15'i (yüzde 13,39) kesinlikle katıldığını, 5'i (yüzde 4,46) katılmadığını, 3'ü (yüzde 2,68) ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 35 (yüzde 31,25) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 26'daki gibidir.

Şekil 26: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; Sağlanan Teşvik ve İstisnaların, Ülke Ekonomisine Önemli Katma Değeri

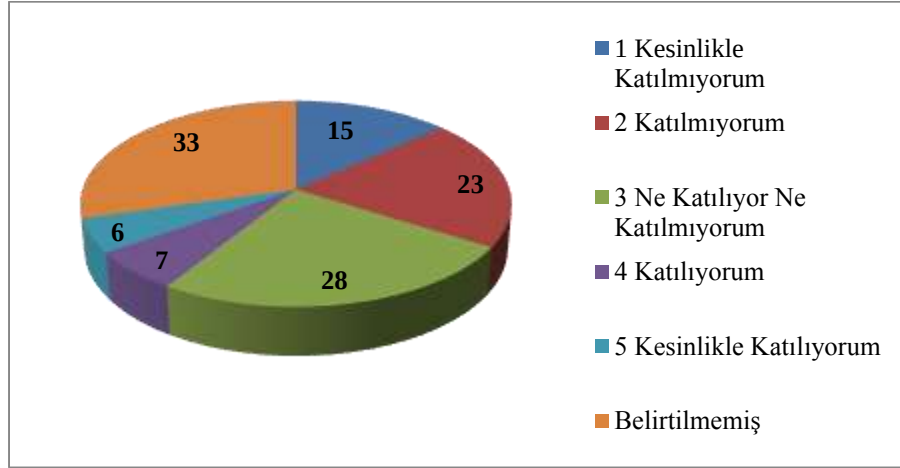
Soru 4 (d); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde sağlanan teşvik ve istisnaların, ülke ekonomisine önemli maliyetine yönelik katılımcıların 37’si (yüzde 33,04) ne katıldığını ne de katılmadığını, 14’ü (yüzde 12,50) katılmadığını, 12’si (yüzde 10,71) katıldığını, 9’u (yüzde 8,04) kesinlikle katılmadığını, 8’i (yüzde 7,14) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 27’deki gibidir.

Şekil 27: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Sağlanan Teşvik ve İstisnaların, Ülke Ekonomisine Önemli Maliyeti

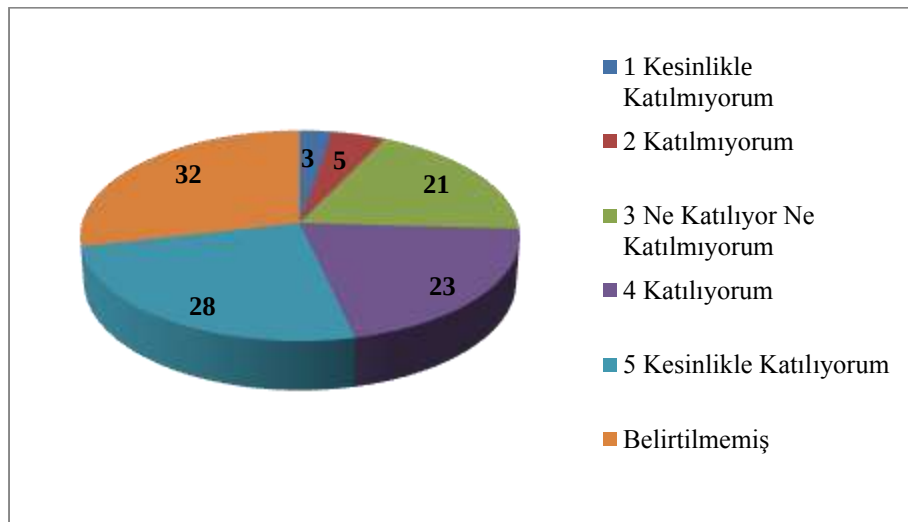
Soru 5 (e); TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’ndeki vergisel teşviklerin diğer firmalar bakımından haksız rekabetine yönelik katılımcıların 28’i (yüzde 25) ne katıldığını ne de katılmadığını, 23’ü (yüzde 20,54) katılmadığını, 15’i (yüzde 13,59) kesinlikle katılmadığını, 7’si (yüzde 6,25) katıldığını, 6’sı (yüzde 5,36) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 33 (yüzde 29,46) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 28’deki gibidir.

Şekil 28: TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’ndeki; Vergisel Teşviklerin Diğer Firmalar Bakımından Haksız Rekabeti

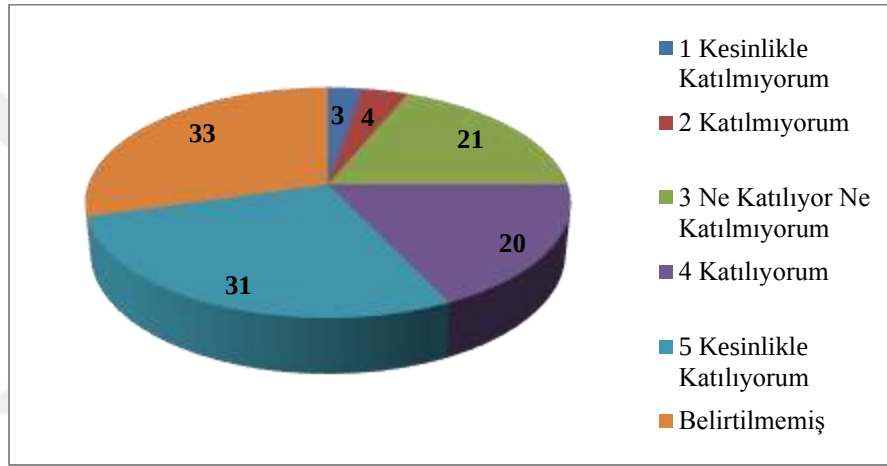
Soru 6 (f); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde sağlanan teşvik ve istisnaların, sektörel bazda arttırılması ve çeşitlendirilmesinin gerekliliğine yönelik katılımcıların 28’i (yüzde 25) kesinlikle katıldığını, 23’ü (yüzde 20,54) katıldığını, 21’i (yüzde 18,75) ne katıldığını ne de katılmadığını, 5’i (yüzde 4,46) katılmadığını, 3’ü ise kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 29’daki gibidir.

Şekil 29: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Sağlanan Teşvik ve İstisnaların, Sektörel Bazda Arttırılması ve Çeşitlendirilmesinin Gerekliliği

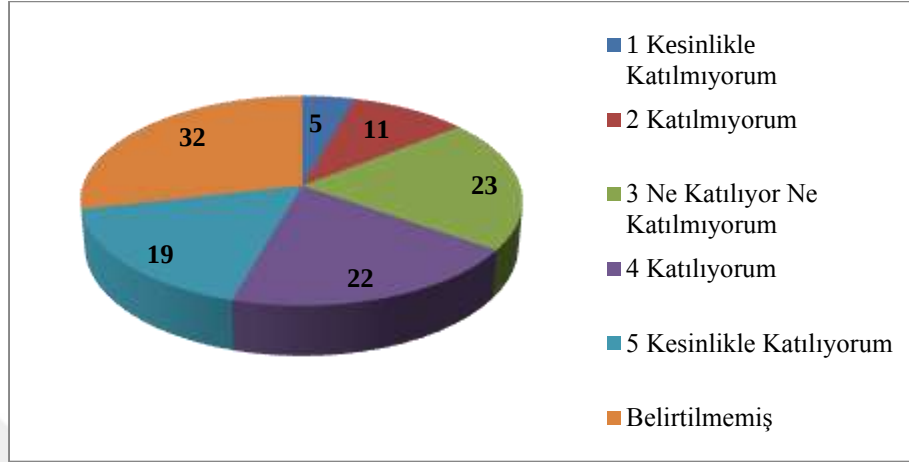
Soru 7 (g); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde etkin bir muhasebe bilgi sistemi uygulamasının önemine yönelik katılımcıların, 31’i (yüzde 27,68) kesinlikle katıldığını, 21’i (yüzde 18,75) ne katıldığını ne de katılmadığını, 20’si (yüzde 17,86) katıldığını, 4’ü (yüzde 3,57) katılmadığını, 3’ü (yüzde 2,68) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 33 (yüzde 29,46) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 30’daki gibidir.

Şekil 30: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Etkin Bir Muhasebe Bilgi Sistemi Uygulamasının Önemi

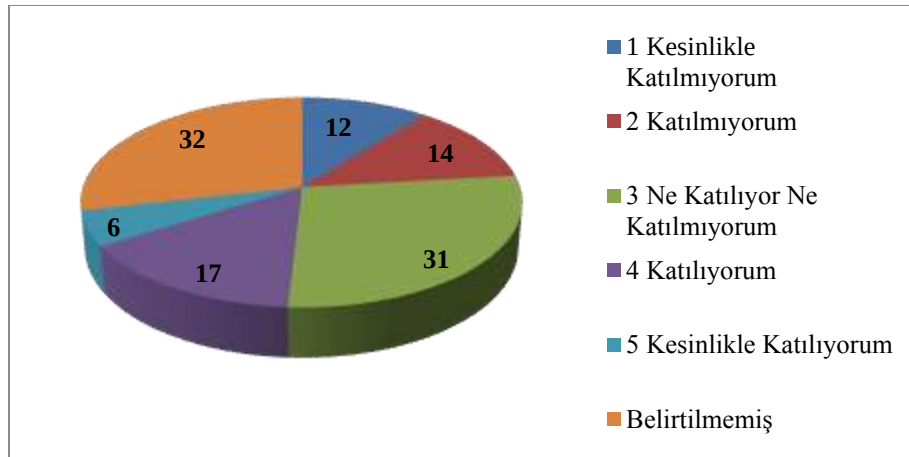
Soru 8 (h); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri muhasebe mali müşavirlik hizmetlerini, firma bünyelerinde istihdam edecekleri bir meslek mensubundan sağlamasına yönelik katılımcıların, 23’ü (yüzde 20,54) ne de katıldığını ne de katılmadığını, 22’si (yüzde 19,64) katıldığını, 19’u (yüzde 16,96) kesinlikle katıldığını, 11’i (yüzde 9,82) katılmadığını, 5’i (yüzde 4,46) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 31’deki gibidir.

Şekil 31: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri; Muhasebe Mali Müşavirlik Hizmetlerini, Firma Bünyelerinde İstihdam Edecekleri Bir Meslek Mensubundan Sağlaması

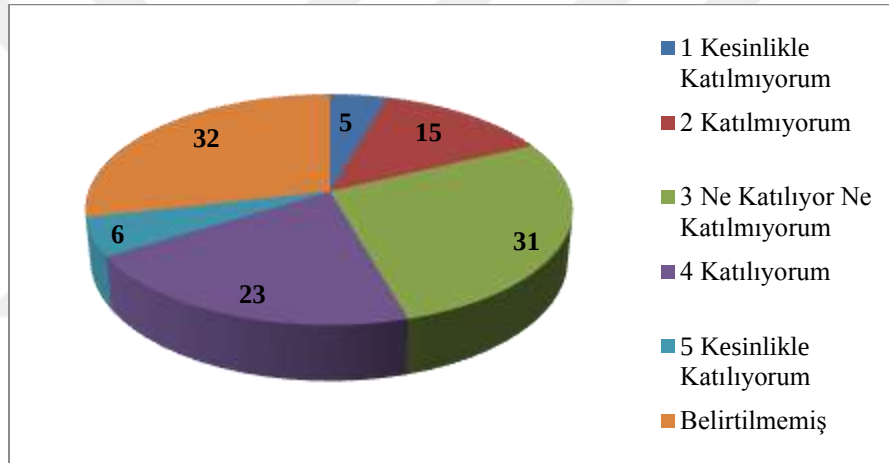
Soru 9 (1); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde muhasebe mali müşavirlik hizmetlerinin, firma dışından bir meslek mensubundan alınmasının yeterliliğine yönelik katılımcıların, 31'i (yüzde 27,68) ne katıldığını ne de katılmadığını, 17'si (yüzde 15,18) katıldığını, 14'ü (yüzde 12,50) katılmadığını, 12'si (yüzde 10,71) kesinlikle katılmadığını, 6'sı (yüzde 5,36) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 32'deki gibidir.

Şekil 32: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; Muhasebe Mali Müşavirlik Hizmetlerinin, Firma Dışından Bir Meslek Mensubundan Alınmasının Yeterliliği

Soru 10 (j); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde muhasebe bilgi sistemi uygulamaları bakımından mevcut Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterliliğine yönelik katılımcıların, 31'i (yüzde 27,68) ne katıldığını ne de katılmadığını, 23'ü (yüzde 20,54) katıldığını, 15'i (yüzde 13,39) katılmadığını, 6'sı (yüzde 5,36) kesinlikle katıldığını, 5'i (yüzde 4,46) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 33'teki gibidir.

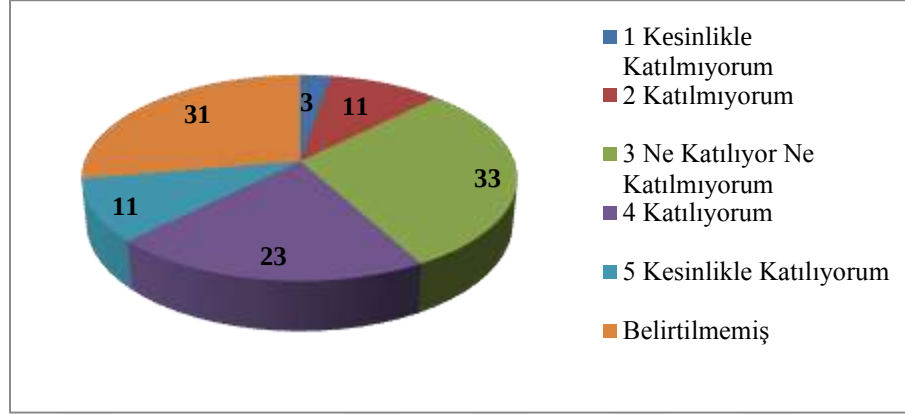
Şekil 33: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; Muhasebe Bilgi Sistemi Uygulamaları Bakımından Mevcut Tekdüzen Muhasebe Sisteminin Yeterliliği

Soru 11 (k); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde muhasebe standartlarına (TMS/TFRS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS) göre finansal raporlamanın ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajına yönelik katılımcıların, 33'ü (yüzde 29,46) ne katıldığını ne de katılmadığını, 23'ü (yüzde 20,54) katıldığını, 11'i (yüzde 9,82) katılmadığını, diğer 11'i (yüzde 9,82) kesinlikle katıldığını, 3'ü (yüzde 2,68) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 31 (yüzde 27,68) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 34'teki gibidir.

Şekil 34: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Muhasebe

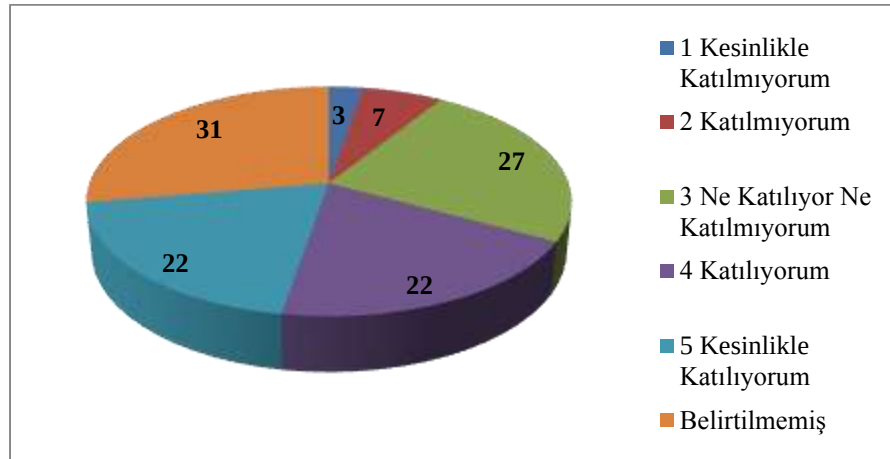
Standartlarına (TMS/TFRS, BOBİ FRS, KÜMİ FRS) Göre Finansal Raporlamanın
Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Rekabet Avantajı

Soru 12 (I); TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde maliyet ve yönetim muhasebesinin etkinliği planlama, kontrol, stratejik işletme kararların alınmasındaki önemine yönelik katılımcıların, 27’si (yüzde 24,11) ne katıldığını ne de katılmadığını, 22’si (yüzde 19,64) katıldığını, diğer 22’si (yüzde 19,64) kesinlikle katıldığını, 7’si (yüzde 6,25) katılmadığını, 3’ü (yüzde 2,68) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 31’i (yüzde 27,68) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 35’teki gibidir.

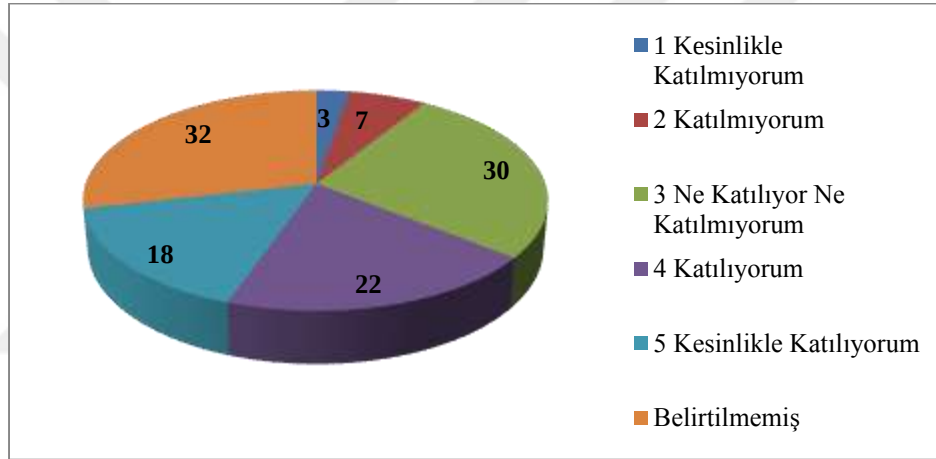
Şekil 35: TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde; Maliyet ve Yönetim

Muhasebesinin Etkinliği Planlama, Kontrol, Stratejik İşletme
Kararların Alınmasındaki Önemi

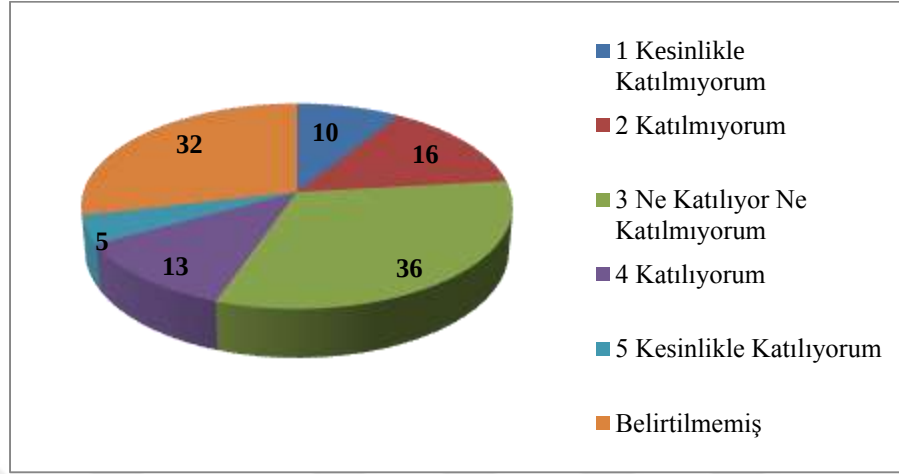
Soru 13 (m); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde firmaların, üretim maliyetlerinin düşüklüğünün, kârlılığın yüksekliğinin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajına yönelik katılımcıların, 30'u (yüzde 26,79) ne katıldığını ne de katılmadığını, 22'si (yüzde 19,64) katıldığını, 18'i (yüzde 16,07) kesinlikle katıldığını, 7'si (yüzde 6,25) katılmadığını, 3'ü (yüzde 2,68) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 36'daki gibidir.

Şekil 36: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; Firmaların, Üretim Maliyetlerinin Düşüklüğünün, Kârlılığın Yüksekliğinin Ulusal ve Uluslararası Düzeyde Rekabet Avantajı

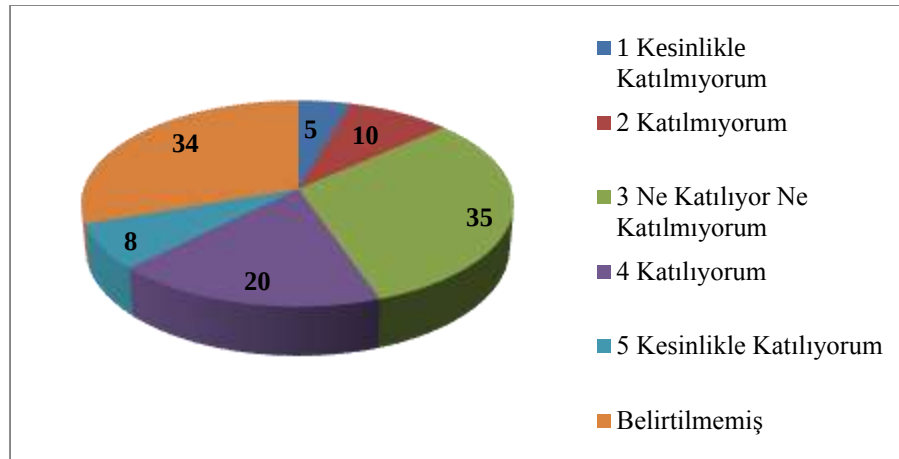
Soru 14 (n); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde faaliyet ve uygulamaların yeterince denetlenmesine yönelik katılımcıların, 36'sı (yüzde 32,14) ne katıldığını ne de katılmadığını, 16'sı (yüzde 14,29) katılmadığını, 13'ü (yüzde 11,61) katıldığını, 10'u (yüzde 8,93) kesinlikle katılmadığını, 5'i (yüzde 4,46) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 37'deki gibidir.

Şekil 37: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Faaliyet ve Uygulamalarının Yeterince Denetlenmesi

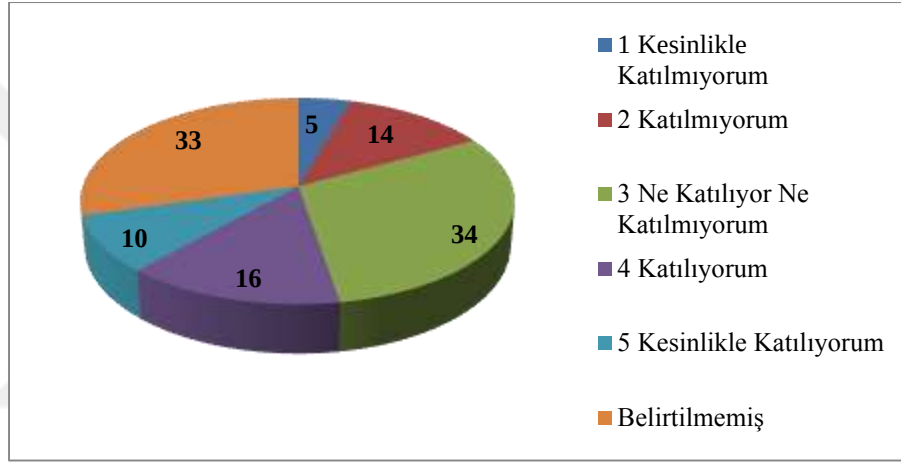
Soru 15 (o); katılımcılara, TGB’deki kuluçka girişimcisi firmalara, yönetici şirket tarafından sağlanan imkânların, bu firmalara önemli maliyet/fayda avantajı sağlamasına yönelik katılımcıların 35’i (yüzde 31,25) ne katıldığını ne de katılmadığını, 20’si (yüzde 17,86) katıldığını, 10’u (yüzde 8,93) katılmadığını, 8’i (yüzde 7,14) kesinlikle katıldığını, 5’i (yüzde 4,46) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 34 (yüzde 30,36) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 38’deki gibidir.

Şekil 38: TGB’ deki Kuluçka Girişimcisi Firmalara, Yönetici Şirket Tarafından Sağlanan İmkânların, Bu Firmalara Önemli Maliyet/Fayda Avantajı

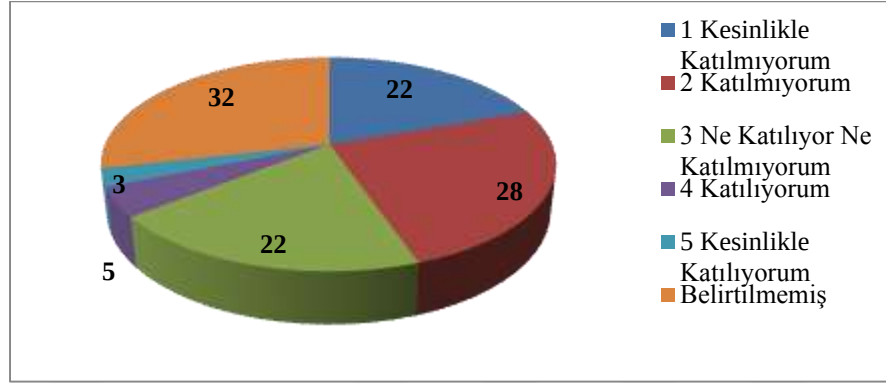
Soru 16 (p); Ar-Ge Merkezleri’nde, özellikle Gelir Vergisi stopajı teşvikine esaslar oldukça karmaşıklığına yönelik katılımcıların 34’ü (yüzde 30,36) ne katıldığını ne de katılmadığını, 16’sı (yüzde 14,29) katıldığını, 14’ü (yüzde 12,50) katılmadığını, 10’u (yüzde 8,93) kesinlikle katıldığını, 5’i (yüzde 4,46) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 33 (yüzde 29,46) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 39’daki gibidir.

Şekil 39: Ar-Ge Merkezleri’nde, Özellikle Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine Esaslarının Oldukça Karmaşıklığı

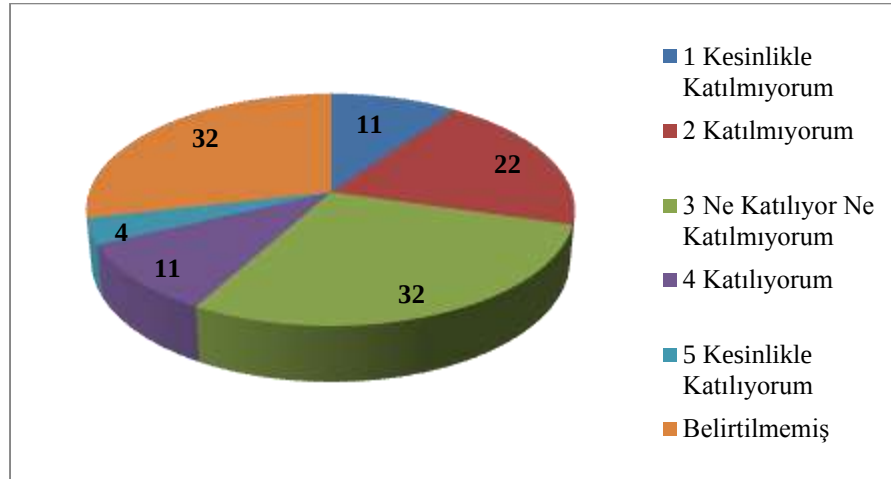
Soru 17 (q); Ar-Ge Merkezleri’nde, bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın verilen 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi desteği hibesinin yeterliliğine yönelik katılımcıların 28’i (yüzde 25) katılmadığını, 22’si (yüzde 19,64) kesinlikle katılmadığını, diğer 22’si (yüzde 19,64) ne katıldığını ne de katılmadığını, 5’i (yüzde 4,46) katıldığını, 3’ü (yüzde 2,68) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 40’taki gibidir.

Şekil 40: Ar-Ge Merkezleri'nde, Bir Defaya Mahsus Olmak Üzere Teminat Alınmaksızın Verilen 100.000 Türk Lirasına Kadar Teknogirişim Sermayesi Desteği Hibesinin Yeterliliği

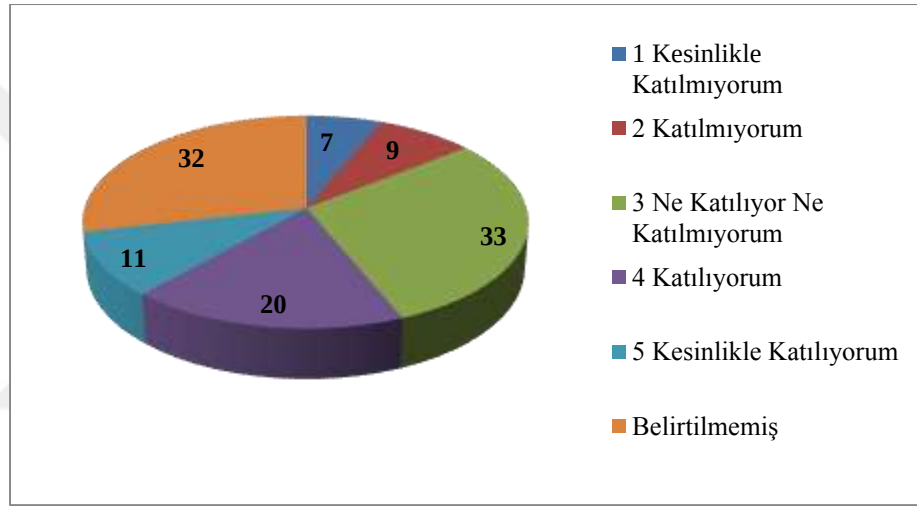
Soru 18 (r); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ilgili Katma Değer Vergisi ve ikincil mevzuatta yer alan istisna hükümleri uygulanmasının kolay, açık ve kapsam bakımından yeterliliğine yönelik katılımcıların, 32'si (yüzde 28,57) ne katıldığını ne de katılmadığını, 22'si (yüzde 19,64) katılmadığını, 11'i (yüzde 9,82) kesinlikle katılmadığını, diğer 11'i (yüzde 9,82) katıldığını, 4'ü (yüzde 3,57) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 41'deki gibidir.

Şekil 41: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri İlgili Katma Değer Vergisi ve İkincil Mevzuatta Yer Alan İstisna Hükümleri; Uygulanmasının Kolay, Açık ve Kapsam Bakımından Yeterliliği

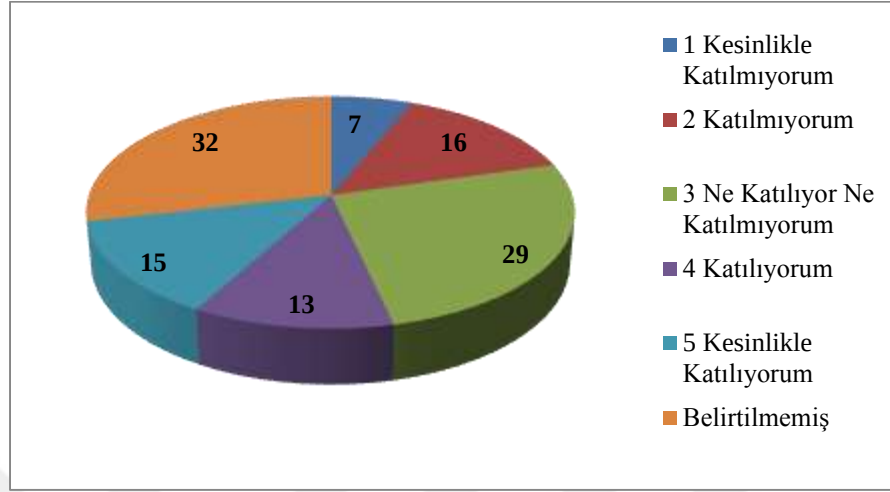
Soru 19 (s); TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki vergi ve muhasebe uygulamalarını Covid-19 Salgını etkisine yönelik katılımcıların, 33'ü (yüzde 29,46) ne katıldığını ne de katılmadığını, 20'si (yüzde 17,86) katıldığını, 11'i (yüzde 9,82) kesinlikle katıldığını, 9'u (yüzde 8,04) katılmadığını, 7'si (yüzde 6,25) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 42'deki gibidir.

Şekil 42: TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki Vergi ve Muhasebe Uygulamalarına Covid-19 Salgını Etkisi

Soru 20 (t); TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri'nde vergi ve muhasebe uygulamalarına doğal afet olarak yaşanan depremlerin etkisine yönelik katılımcıların, 29'u (yüzde 25,89) ne katıldığını ne de katılmadığını, 16'sı (yüzde 14,29) katılmadığını, 15'i (yüzde 13,39) kesinlikle katıldığını, 13'ü (yüzde 11,61) katıldığını, 7'si (yüzde 6,25) kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. 32 (yüzde 28,57) katılımcı ise görüş beyan etmemiştir. Görseli 43'teki gibidir.

Şekil 43: TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde; Vergi ve Muhasebe Uygulamalarına Doğal Afet Olarak Yaşanan Depremlerin Etkisi

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Katılımcı Görüş ve Bakış Açısının Belirlenmesine Yönelik Bulguların Genel Değerlendirmesi

Katılımcı görüş ve bakış açısının belirlenmesine yönelik soruları içerisinde katılımcılara; vergi istisnaları ve teşviklerin rolü, yeterliliği, ülke ekonomisine önemli katma değeri ve maliyeti, diğer firmalar bakımından haksız rekabeti ve sektörel bazda arttırılması ve çeşitlendirilmesinin gerekliliği, Deprem ve Covid-19 pandemisinin etkileri gibi belirlemeler üzerinden görüşleri sorulmuştur.

Verilen cevaplar yukarıda hem Tablo 16’da hem de izleyen Şekillerde (Şekil 24- 43) ayrıntılı bir şekilde ortaya konulmuştur.

Belirlemelere ilişkin görüşler sonucu ortaya çıkan sonuçları, görüş beyan etmeyen katılımcılar dahil edilmediğinde, bir diğer ifade ile görüş beyan edenler üzerinden değerlendirmek gerekirse;

Vergisel Teşvik ve İstisnalar Bakımından (Soru 1- 6)

1. ‘TGB’ de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri olarak faaliyet yürütmeyi tercih etmede, vergi istisnaları ve teşviklerin önemli rolü vardır.’ belirlemesine, katılımcıların genel olarak olumlu görüş bildirildiği söylenebilir.
2. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde, sağlanan teşvik ve istisnaların yeterlidir.’ belirlemesine katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından, sağlanan

teşvik ve istisnaların yeterli düzeyde olmadığı düşünülüyor tespit edilmiştir.

3. ‘ TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; sağlanan teşvik ve istisnalar, ülke ekonomisine önemli bir katma değer yaratmaktadır.’ Belirlemesine katılımcılar tarafından olumlu yönde bir görüş olduğu söylenebilir.
4. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, ülke ekonomisine önemli bir maliyeti vardır.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların çoğunluğunun, önemli bir maliyet olmadığı yönünde görüş bildirdiği söylenebilir. Ancak azımsanmayacak sayıda katılımcı da aksi yönde görüş beyan etmişlerdir.
5. ‘ TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki vergisel teşvikler diğer firmalar bakımından haksız rekabet yaratmaktadır.’ biçiminde yöneltilen belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, katılmadıkları yönünde cevap vermişlerdir.
6. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, sektörel bazda arttırılması ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.

Muhasebe Bilgi Sistemi ve Mali Müşavirlik Hizmeti Bakımından (Soru 7-13)

7. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; etkin bir muhasebe bilgi sistemi uygulaması önemlidir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.
8. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri; Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerini, firma bünyelerinde istihdam edecekleri bir meslek mensubundan sağlamalıdır.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.
9. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerinin, firma dışından bir meslek mensubundan alınması yeterlidir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumsuz görüş bildirmişlerdir. Ancak olumlu görüş bildiren katılımcı sayısı da azımsanmayacak derecededir.
10. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde muhasebe bilgi sistemi uygulamaları bakımından mevcut Tekdüzen Muhasebe Sistemi yeterlidir.’

biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.

11. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde Muhasebe Standartları [TMS/TFRS/BOBİ FRS (2021 Sürümü)/KÜMİ FRS (2022 Sürümü)]'na göre finansal raporlama ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlamaktadır.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.
12. ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde maliyet ve yönetim muhasebesi sisteminin etkinliği planlama, kontrol ve stratejik işletme kararlarının alınmasında önemlidir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların çok büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir .
13. ‘TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri'nde firmaların, üretim maliyetlerinin düşüklüğü, karlılıklarının yüksekliği ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlamaktadır.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların çok büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.

TGB ve Ar-Ge Tasarım Merkezlerine İlişkin Mevzuat ile Mevzuat Açısından TGB ve Ar-Ge Tasarım Merkezleri Faaliyetlerin Denetimi (Soru 14-18)

- 15 ‘ TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde faaliyet ve uygulamalar yeterince denetlenmektedir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumsuz yönde görüş bildirmişlerdir. Buradan denetim faaliyetlerinin yetersiz olduğu sonucuna varılması mümkündür.
- 16 ‘TGB'deki kuluçka girişimcisi firmalara, yönetici şirket tarafından sağlanan imkânlar bu firmalara önemli bir maliyet/fayda avantajını beraberinde getirmektedir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumlu görüş bildirmişlerdir.
- 17 ‘Ar-Ge Merkezleri'nde, özellikler Gelir Vergisi stopajı teşvikine ilişkin esaslar oldukça karmaşıktır.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, karmaşık olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.
- 18 ‘Ar-Ge Merkezleri'nde, bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın verilen 100.000 Türk Lirası'na kadar teknogirişim sermayesi desteği hibesi

yeterlidir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların çok büyük çoğunluğu, yetersiz olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

- 19 ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ile ilgili olmak üzere, KDV ve ikincil mevzuatta yer alan istisna hükümleri; uygulanması kolay, açık ve kapsam bakımından yeterlidir.’ biçimindeki belirlemeye katılımcıların büyük çoğunluğu, olumsuz görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun mevzuat hükümlerini karmaşık, zorlayıcı ve kapsamı bakımından yetersiz bulduğu söylenebilir.

Covid-19 Etkisi (Soru 19)

COVID-19 pandemisi (korona virüs pandemisi), 17.11.2019 tarihinde Çin'in Hubei bölgesinin başkenti olan Vuhan'da ortaya çıkan virüs salgını, 11.03.2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel salgın ilan edilmiş olup, 05.05.2023 tarihinde ise pandeminin artık küresel acil bir durum olmadığını açıklanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü'nün pandeminin artık küresel acil bir durum olmadığını açıkladığı Mayıs 2023 dönemini içerecek biçimde Nisan-Haziran 2023 döneminde yapılan anket çalışmasında katılımcılara ‘TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’ndeki Vergi ve Muhasebe Uygulamalarına Covid-19 Salgını Etkisi’ olup olmadığına dair soru yöneltilmesi önemlidir.

Katılımcıların verdiği cevaplar yukarıda ayrıntılı olarak açıklanmış olup ne katılıyorum ne katılmıyorum biçiminde verilen cevaplar ile görüş beyan etmeyen katılımcılar da dağıtıldığında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum biçiminde cevap veren katılımcıların 74’ü (yüzde 65,96) olarak gerçekleşmektedir. Katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum biçiminde cevap veren katılımcıların sayısı ise 38’i (yüzde 34,04) olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç çalışma kapsamında TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’ndeki Vergi ve Muhasebe Uygulamalarının, Covid-19 Salgınından yüzde 65,96 oranında firmanın etkilendiğini belirtmemiz mümkündür.

Deprem / Doğal Afet Etkisi (Soru 20)

06.02.2023 tarihinde, merkez üsleri sırasıyla Kahramanmaraş’ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan, 7,8 Mw ve 7,5 Mw büyüklüklerindeki iki deprem sonucunda onlarca il, ilçe ve yerleşim birimi yıkılmış, büyük acılar yaşanmıştır. Bu bağlamda büyük yıkım getiren depremden üç ay sonra yapılan anket çalışmasında katılımcılara ‘TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde; Vergi ve Muhasebe Uygulamalarına

Doğal Afet Olarak Yaşanan Depremlerin Etkisi’ biçiminde bir soru yöneltilmesi önemlidir.

Katılımcıların verdiği cevaplar yukarıda ayrıntılı olarak açıklanmış olup ne katılıyorum ne katılmıyorum biçiminde verilen cevaplar ile görüş beyan etmeyen katılımcılar da dağıtıldığında katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum biçiminde cevap veren katılımcıların 61’i (yüzde 54,90) olarak gerçekleşmektedir. Katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum biçiminde cevap veren katılımcıların ise 51’i (yüzde 45,10) olarak ortaya çıkmıştır. Bu sonuç çalışma kapsamında TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; vergi ve muhasebe uygulamalarına doğal afet olarak yaşanan depremlerden yüzde 54,90 oranında firmanın etkilendiğini belirtmemiz mümkündür.

Ayrıca İzmir Özelinde yapılan çalışma esas alındığından, deprem bölgesinde firması bulunan ya da bölge ile ilişki içinde olan firmalara hizmet bulunan katılımcılar bakımından firmaların etkilendiği, diğer katılımcıların firmaları bakımından da direkt değil dolaylı etkilenme olabileceği söylenebilir.

3.3. TGB İLE AR-GE VE TASARIM MERKEZLERİ VERGİ İLE MUHASEBE UYGULAMALARI KAPSAMINDA İZMİR İLİ DEPARK’DA FAALİYET GÖSTEREN BİRKAÇ FİRMA DÜZEYİNDE SWOT ANALİZİ

Türkiye’de İzmir ilinde 98 Ar-Ge Merkezi ve 23 Tasarım Merkezi ile 4 TGB bulunmaktadır. Bunlardan birisi de Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı (DEPARK)’tır. Tez çalışması araştırmasını desteklemek üzere DEPARK bünyesinde seçilmiş birkaç firma düzeyinde yapılan SWOT analizi incelenebilir.

3.3.1. Amaç ve Kapsam

Amaç; TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri kapsamında DEPARK’ da faaliyet gösteren tarafımızca seçilmiş birkaç firma düzeyinde vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) Analizi tekniği kullanılarak analitik incelenmesidir.

Yapılan SWOT Analizi, sadece DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1’de faaliyet yürüten firmaların vergi ve muhasebe uygulamalarından sorumlu bulunan hem bünyelerinde bağımlı olarak çalışan hem de dışarıdan hizmet sunan SMMM ve YMM’lerin ve muhasebe/mali işler servislerinde çalışan görevlilerin vergi ile muhasebe uygulamalarına yöneliktir. Çalışma, DEPARK Tınaztepe Teknoparkı TGB-1’de faaliyet yürüten sadece birkaç firmayı kapsamaktadır.

3.3.2. Ana kütle ve Örneklem

TGB toplam 88 faaliyette olan bölgeler sıralamasında 45. Sırada (TGB2023İstatistikiBilgilerV7.pdf, 04.11.2023) ve TGB 2021 yılı Performans Endeksi sonuçları genel sıralamasında toplam 70 içerisinde 14. sırada Dokuz Eylül Teknoloji Geliştirme Bölgesi’nin (Dosya-843-59-955f5d2b-05dc-4-6250.pdf, 04.11.2023).yer aldığı görülmektedir.

2013 yılında kurulan DEPARK; sanayi, kamu kuruluşları, üniversiteler ve diğer araştırma altyapılarının aynı ortamda Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları yürüttükleri, aralarında bilgi ve teknoloji transferi gerçekleştirdikleri, akademik, ekonomik ve sosyal yapının bütünleştiği bir ekosistemdir. 14 ortaklı olup %77,33’lük hissesi DEÜ’ye aittir. 100’ün üzerinde Ar-Ge firması ve 1.000’i aşkın Ar-Ge personeli bulunmaktadır. DEPARK, hem Tınaztepe Yerleşkesi’nde bulunan BAMBU Hızlandırıcı ve Ön Kuluçka Merkezini de içeren bölgede toplam 17.413 m²’lik Alfa ve Beta binalarından (TGB-1) ve gerekse de İnciraltı-Balçova Yerleşkesi’nde bulunan toplam 10487 m²’lik alanda Zeytin Binası ve Nar Kompleksi (TGB-2) ile iki farklı yerleşkede hizmet vermektedir. Bölgede Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları; IoT, yazılım, bilişim, otomotiv teknolojileri, çevre ve enerji teknolojileri, tekstil teknolojileri, lojistik ve ulaştırma teknolojileri, makine ve otomasyon, nanoteknoloji ile tıbbi cihazlar, biyoteknoloji, biyomalzeme ve nanoteknolojiler, translasyonel tıp, biyo tasarım, sağlık bilişimi şeklinde sektörel dağılım göstermektedir. Türkiye’nin *İlk Sağlık İhtisas Teknoparkı* olan DEPARK, farklı sektörlerden şirketlere ait Ar-Ge projelerini, girişimci ve girişimci adaylarının ön-kuluçka ve kuluçka süreçlerini ve sektörel şirketleşme / uluslararasılaşma yolunda teknopark ortamının avantajlarını bünyesinde barındırmaktadır

(<https://www.depark.com/tr/>). Birçok ödül sahibi DEPART rakamlarla Şekil 44'deki gibi Őematize edilmiştir.

Şekil 44: 2023 Yılı İtibariyle Rakamlarla DEPART

Kaynak: <https://www.depark.com/tr/>, 03.07.2023.

Analiz kapsamında DEPART Tınaztepe Teknoparkı TGB-1 ana kütle olup, erişilmiş birkaç firma da örneklemdir. AraŐtırmaya gönüllü katılımcı sayısı beŐtir.

3.3.3. Dönem ve Kısıt

Analiz için veri toplanması, Nisan ila Haziran 2023 döneminde gerçekleştirilmiştir. Görüşme formu, seçilmiş mali işler sorumlusunun aracılığıyla yüz yüze uygulanmıştır.

Araştırmanın kısıtları arasında erişilmiş firma sayısı tek olmayıp birden fazladır. Ancak tek bir firma özelinde analiz uygulanmakta olup, bölgedeki erişilebilen tüm firmanın az sayıda olması kısıt arasında sayılabilir.

3.3.4. Yöntem ve Teknik

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme formu tekniği kullanılmıştır. Alan yazından faydalanılarak görüşme formu üç kısımdan oluşmuştur. Genel olarak I. Kısımda, firma adına katılımcıların demografik özelliklerine yönelik yedi soru ve II. Kısımda firma özelliklerine yönelik sekiz soru sorulmuştur. III. Kısımda ise firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarının SWOT Analizi

kapsamında her bir boyutu bakımından değerlendirme yapılması istenmiştir (Bkz. Ek 2).

Bu araştırma için DEÜ Rektörlüğü Hukuk Müşavirliği E-87347630-659-569816 sayılı ve 07.04.2023 tarihli yazısı Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu’nun (04.04.2023 tarihli Toplantısı 4 Sayılı Kararı) ile onay alınmıştır (Bkz. Ek 3).

Stratejik yönetimde kullanılan Güçlü ve Zayıf yönler ile Fırsatlar ve Tehditler (GZFT) İngilizce olarak “Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT)” analizi, işletmenin dış çevresindeki gelişmelerin fırsat ve tehlike şeklinde nitelendirilmesi, iç bünyesindeki zayıf ve güçlü yönlerin tespitine ağırlık vermektedir (Koçel, 2018: 371).

3.3.5. Bulgular

Görüşme formuna cevap veren firma düzeyinde 6698 Sayılı KVKK riayet edilerek gönüllü beş katılımcıya (Katılımcı 1, 2, ... vb. gibi numaralandırılma yapılmıştır) yönelik bulgular aşağıdaki gibi değerlendirilebilir.

I.Kısım: Genel olarak DEPARK’ daki firma adına katılımcıların demografik özelliklerine yönelik sorulara verilen cevaplar tablo 17’deki gibidir.

Tablo 18: DEPARK’ daki Firmada Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı Demografik Özellikler	Katılımcı 1	Katılımcı 2	Katılımcı 3	Katılımcı 4	Katılımcı 5
Konum	Firma Sahibi	Firma Çalışanı	Firma Çalışanı	Firma Çalışanı	Firma Çalışanı
Cinsiyet	Erkek	Erkek	Erkek	Erkek	Kadın
Yaş	36-45 yaş	46-55 yaş	36-45 yaş	36-45 yaş	26-35 yaş
Eğitim	Doktora	Ön lisans	Lisans	Lisans	Lisans
Meslek (Bağımlı / Bağımsız)	Bağımlı	Bağımlı	Bağımlı	Bağımlı	Bağımlı
Meslek icrası	21-30 yıl	21-30 yıl	11-20 yıl	11-20 yıl	1-10 yıl
Firma vergi ve muhasebe uygulamaları sorumluluğu	Evet	Kısmen	Hayır	Hayır	Evet

DEPARK’ deki firma adına toplam beş katılımcının demografik özellikleri incelendiğinde; birinin firma sahibi diğerlerinin firma çalışanı olduğu, birinin kadın diğerlerinin erkek, birer 26-35 yaş ile 45-56 yaş, üçünün 35-46 yaş aralığında, tümünün bağımlı çalıştığı, birinin 1-10 yıl, ikisinin 11-20 yıl, diğer ikisinin ise 21-30 yıl arasında mesleği icra ettiği, firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarından birinin kısmen, ikisinin sorumlu diğer ikisinin ise sorumlu olmadığı saptanmıştır.

Firmaların muhasebe ve vergi uygulamalarından sorumlu olan katılımcıların, gerek DEPARK’ta bulunan işletmenin ön ve genel muhasebe işlemleri ile ilgili oldukları, gerekse de varsa bağlı bulunulan merkezle yürütülecek vergisel ve muhasebe işlemlerini üstlendikleri beklenebilir. Bunların, kayıt işlemleri, bordrolama, raporlama, beyan ve bildirimlerin temini gibi konular olabileceği muhtemeldir. Kısmen sorumlu olduğunu beyan eden katılımcının da bu sorumlulukları kısmi olarak yerine getirmesi beklenebilir. Sorumluluk üstlenmeyen katılımcılar ile ilgili olarak bu bağlamda bir belirleme yapmak mümkün bulunmamaktadır.

II.Kısım: Genel olarak DEPARK’deki firma özelliklerine ilişkin sorulara verilen cevaplar tablo 18’deki gibidir.

Tablo 19: DEPARK’daki Katılımcı Firma Özellikleri

Katılımcı Firma Özellikler	Katılımcı 1	Katılımcı 2	Katılımcı 3	Katılımcı 4	Katılımcı 5
Yer aldığı bölüm	Ar-Ge ofisleri	Ar-Ge ofisleri	Ar-Ge ofisleri	Ar-Ge ofisleri	Ar-Ge ofisleri
Faaliyet alanı	Ticaret (Ticari) ve Hizmet	Hizmet	Hizmet	Diğer (Yazılım)	Ticaret (Ticari) ve Hizmet
Sektörel dağılım	IoT, Yazılım, Bilişim	IoT, Yazılım, Bilişim ile Lojistik ve Ulaştırma Teknolojileri	IoT, Yazılım, Bilişim	IoT, Yazılım, Bilişim	IoT, Yazılım, Bilişim ile Tekstil Teknolojileri
Faaliyet yılı	2013’den beri	2015’ten beri	2015’ten beri	2016’dan beri	2016’dan beri
Sermayesi	Yerli	Yerli	Yerli	Yabancı	Yerli
Çalışan sayısı	11-25 arası	50 üzeri	11-25 arası	11-25 arası	11-25 arası
Aktif toplamı	3.500.000TL - 29.999.999TL	60.000.000TL - 74.999.999TL	30.000.000TL - 59.999.999TL	30.000.000TL - 59.999.999TL	0 TL - 3.499.999TL
Net satış hasılatı toplamı	7.000.000TL - 39.999.999TL	150.000.000TL - 399.999.999TL	7.000.000TL - 39.999.999TL	7.000.000TL - 39.999.999TL	0 TL - 6.999.999TL

DEPARK'deki firmanın özellikleri incelendiğinde; tüm firmaların yer aldığı bölüm Ar-Ge ofisleri, faaliyet alanları birinin diğer (yazılım), ikisinin hizmet, diğer ikisinin hem ticaret (ticari) hem de hizmet, tüm firmaların Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının IoT, Yazılım, Bilişim ile ayrıca biri lojistik ve ulaştırma teknolojileri diğeri tekstil teknolojileri olduğu, DEPARK' deki firmanın birinin 2013 yılından ikisinin 2015 yılından diğer ikisinin ise 2016 yılından itibaren faaliyet gösterdiği, biri dışında yerli sermaye yapısına sahip oldukları, çalışan sayısı birinin 50 üzeri diğerlerinin 11-25 arasında, firma aktif toplamının birinde 0TL-3.499.999TL arası, bir diğerinde 3.500.000TL-29.999.999TL arası, ikisinde 30.000.000TL-59.999.999TL arası, diğerinde 60.000.000TL-74.999.999TL arası kaldığı, firma net satış hasılatı toplamının birinde 0TL-6.999.999TL arası, üçünde 7.000.000TL-39.999.999TL arası, diğerinde 150.000.000TL-399.999.999TL arası bulundukları belirtilmiştir.

4691 sayılı Kanun 26.06.2001 tarihinde TBMM'nde kabul edilerek, 06.07.2001 tarihinde Resmî Gazete' de yayımlanarak yayım tarihinde; 5746 sayılı Kanun ise; 28.02.2008 tarihinde TBMM'de kabul edilerek, 12.03.2008 tarihinde Resmî Gazete' de yayımlanarak izleyen ayın başı olan 01.04.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. SWOT Analizine konu DEPARK'daki 'Firmada Katılımcıların Demografik Özellikleri' ile ilgili sorulara cevap veren beş katılımcıdan biri 2013, ikisi 2015 diğer ikisi ise 2016'dan beridir firmalarının faaliyetlerine devam ettiğini belirtmişlerdir. 4691 Sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 2001 tarihine ve 5746 Sayılı Kanun'un yürürlük tarihi olan 01.04.2008 tarihine en yakın faaliyete başlangıç tarihi 2013 yılıdır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, resmî web sitesinde yazılı olduğuna göre DEPARK zaten 2013 yılında kurulmuştur.

SWOT Analizinde ortaya çıkan sonuçları zorunlu ve ihtiyari Bağımsız Denetim bakımından da değerlendirmek faydalı olacaktır. Zorunlu Bağımsız Denetim' de esas alınacak temel ölçütler, şirketlerin aktif toplamı, yıllık net satış hasılatı ve çalışan sayısıdır. (Uygulamanın yapıldığı dönem olan 2023 hesap dönemine ilişkin olarak; TMS/TFRS, BOBİ FRS (2021 Sürümü) ve KÜMİ FRS (2022 Sürümü) uyarınca Bağımsız Denetime Tabi Olmanın Genel ölçütleri Tablo 13, 14 ve 15'te verilmiştir). Dolayısıyla beş katılımcının verdiği cevaplar baz alınarak bu konuda; bir önceki yıla

ait verilerin elde olmamasından kaynaklı olarak sadece son yıla ait verilerle yapılacak değerlendirme aşağıdaki gibi olabilir:

- Katılımcı 1'in firması bakımından belirttiği değerlere göre, firma; TMS/TFRS ve BOBİ FRS (2021 Sürümü) bakımından zorunlu bağımsız denetime tabi olmamakla birlikte KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- Katılımcı 2'nin firması bakımından belirttiği değerlere göre, firma; 6434 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararında belirtilen (Md.3/b-2,3) şartlar uyarınca Zorunlu Bağımsız Denetime tabi olabilir.
- Katılımcı 3'ün firması bakımından belirttiği değerlere göre, firma; TMS/TFRS ve BOBİ FRS (2021 Sürümü) bakımından zorunlu bağımsız denetime tabi olmamakla birlikte KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- Katılımcı 4'ün firması bakımından belirttiği değerlere göre, firma; TMS/TFRS ve BOBİ FRS (2021 Sürümü) bakımından zorunlu bağımsız denetime tabi olmamakla birlikte, KÜMİ FRS (2022 Sürümü) kapsamında ihtiyari bağımsız denetime tabi olabilir.
- Katılımcı 5'in firması bakımından belirttiği değerlere göre, TMS/TFRS ve BOBİ FRS (2021 Sürümü) bakımından zorunlu bağımsız denetime tabi olmamakla birlikte, KÜMİ FRS (2022 Sürümü) için belirlenen eşik değerlerden sadece personel sayısı şartını sağlamaktadır. Dolayısıyla bu firma için bağımsız denetim konusunda bir kapsam belirlenememiştir.

II.Kısım: Genel olarak DEPARK' deki firmanın Vergi ve Muhasebe Uygulamalarının SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) Analizi' ne ilişkin her bir boyuta verilen cevaplar tablo 19'daki gibidir.

Tablo 20: TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Kapsamında Faaliyet Yürütmenin Firma Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Bakımından SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLERİ:	ZAYIF YÖNLERİ:
<u>Katılımcı 1:</u> - Çalışan Gelir Vergisi - KDV muafiyeti <u>Katılımcı 2:</u> - Kurumlar Vergisi avantajı - KDV istisnası avantajı - Ar-Ge Personeli vergi istisnası (Gelir, Damga vergisi gibi) - Ar-Ge Personeli sigorta primi teşviki <u>Katılımcı 3:</u> - Belirtilmemiş <u>Katılımcı 4:</u> - Belirtilmemiş / Yok <u>Katılımcı 5:</u> - Vergisi avantajlarından yararlanma, vergi maliyetlerinin düşürülmesi - Ar-Ge çalışmaları, inovasyon ve teknoloji geliştirme proje harcamalarında vergisele teşvik - TGB ve Ar-Ge/Tasarım merkezleri altyapı imkânları, süreçlerin etkin ve verimli yönetilmesi - Teknoloji transfer ofisleri ile sanayi işbirlikleri ve Ar-Ge konulu projelerde finansal kaynak yaratabilme	<u>Katılımcı 1:</u> - Kira giderleri <u>Katılımcı 2:</u> - Bazı raporlar bakımından henüz tam olarak dijital ortama geçilmemiş olması <u>Katılımcı 3:</u> - Yoktur <u>Katılımcı 4:</u> - Belirtilmemiş / Yok <u>Katılımcı 5:</u> - Vergi avantajlarından yararlanmak için belirli şart ve kriterleri yerine getirmenin zaman alıcı olması - Ar-Ge çalışmaları ve inovasyon projeleri için gerekli finasta maliyetlerin artışı, muhasebe süreçlerini zorlaştırması - Teknopark kira, enerji ve diğer gider maliyetlerinin piyasa koşullarından daha yüksek tutulması, yabancı para (örneğin, dolar) endeksli fiyat artışlarının maliyetleri yükseltmesi
FIRSATLAR:	TEHDİTLER:
<u>Katılımcı 1:</u> - Rekabet gücü artışı <u>Katılımcı 2:</u> - KDV'siz bilgisayar veya ekipman sahibi olma imkânı <u>Katılımcı 3:</u> - Yoktur <u>Katılımcı 4:</u> - Belirtilmemiş / Yok <u>Katılımcı 5:</u> - Ar-Ge ve inovasyon projelerine sağlanan teşviklerle maliyetlerin düşürülmesi, vergi avantajlarından fazla yararlanma - Ar-Ge / Tasarım Merkezleri'nde faaliyet göstererek inovasyon ve teknoloji geliştirme projelerine odaklanılması, rekabet gücünün artabilirliği ve yeni fırsatlara yönelim sağlanması	<u>Katılımcı 1:</u> - Maliyetlerin kaldırılması <u>Katılımcı 2:</u> - Merkez ve Teknopark muhasebe kayıtlarının ayrıştırılması zorluğu <u>Katılımcı 3:</u> - Yoktur <u>Katılımcı 4:</u> - Belirtilmemiş / Yok <u>Katılımcı 5:</u> - Vergi avantajları sunan teşvik politikalarında yapılan değişiklikler ve kaldırılmaların maliyetleri arttırması ve vergi planlamasını etkilemesi - Ar-Ge / Tasarım Merkezleri'nde faaliyet gösteren diğer firmalarla rekabet etme zorunluluğunun maliyet ve vergi yükünün arttırabilirliği, ayrıca muhasebe süreçlerini daha karmaşık hale getirmesi

Tablo 19’den da görüldüğü üzere, TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri kapsamında faaliyet yürüten DEPART’ deki firmaların vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından SWOT Analizi her bir boyutu itibariyle firma içi (güçlü ve zayıf yönler) ile dışı (fırsatlar ve tehditler) yapıldığında Türkiye’deki yasal mevzuat ve düzenlemelerin etkin olduğu, bu durumda hem vergi hem de muhasebe uygulamalarına etki ettiği yönünde değerlendirilmiştir. Tez çalışmasının bu bölümünde tez konusuna ilişkin muhasebe meslek mensubunun görüş ve bakış açılarını belirleyemeye yönelik araştırma bulgu ve değerlendirmelerinin yanı sıra DEPART’ deki seçilmiş birkaç firma SWOT Analizi’ nin de yapılması alan yazına değer katacağı düşünülmektedir.

SONUÇ

Günümüzde gerek ulusal gerekse uluslararası ölçekte başta rekabet ve maliyet minimizasyonu olmak üzere, firmalar birçok alanda ciddi yüklerle karşı karşıya kalabilmektedir. Buna ülkelerin pazar ihtiyacı ve uluslararası rekabet üstünlüğü hedefleri de eklendiğinde teknolojik yatırımların ve Ar-Ge giderlerinin önemi daha da artmaktadır. Ülkelerin teknolojik bilgi üretimine ve Ar-Ge faaliyetlerine yaptıkları yatırımın orta ve uzun vadeli olumlu etkisi düşünüldüğünde konunun önemi daha iyi kavranabilecektir.

Ülkemizin de teknoloji ithali noktasında içinde bulunduğu durum göz önüne alındığında, bu konuda ne kadar başarılı olduğunu anlayabilmek için Ar-Ge faaliyetleri bağlamında yaptığı yatırıma ve sonuçlarına bakmak gerekecektir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın, Ar-Ge harcamalarının Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)'ya oranı ile ilgili olarak, 18.09.2019 tarihli 2023 Sanayi ve Teknoloji Strateji Belgesi'nde ortaya koyduğu; 2017 yılında %1 olan oranın 2023 yılında %1,8'e çıkarılacağına dair hedef, gelişmiş ülke ekonomilerinin istatistiklerinden çok geridedir. Dolayısıyla Türkiye'nin teknolojide dışa bağımlılıktan kurtulup, teknoloji ihraç eden bir ekonomi haline gelebilmesi için Ar-Ge yatırımlarına daha fazla bütçe ayırması gereği değerlendirilebilir.

Türkiye'de konu bağlamında, iki temel Kanun olan 4691 Sayılı Kanun ile TGB'lerin yasal altyapısı hazırlanarak, amaçları, kuruluş ve işleyiş esasları, katılımcı firmalara sağlanacak destek, teşvik vb.; 5746 Sayılı Kanun ile de Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ile ilgili yasal çerçeve çizilerek, destek, teşvik, hibe vb. hüküm altına alınmıştır. Bu tez çalışmasında 4691 Sayılı Kanun ve 5746 Sayılı Kanun ile ikincil mevzuatı ele alınmakla birlikte, 5520 Sayılı Kanun, 3065 Sayılı Kanun gibi konu ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı mevzuat bilgisine de yer verilmiştir. TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ne ilişkin vergi ve muhasebe uygulamaları ele alınmıştır. İzmir SMMM/YMM Odaları'na bağlı faaliyet yürüten muhasebe meslek mensuplarının bu konuya ilişkin görüş ve bakış açısı irdelenmeye çalışılmıştır. Uygulama çalışmasında 'TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Katılımcı Görüş ve Bakış Açısının Belirlenmesine Yönelik' araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında yapılan değerlendirmeler, 3568 Sayılı Kanun uyarınca ruhsatlandırılmış Muhasebe Meslek Mensuplarının

konuya bakış açılarını ortaya koymaktadır. Buna göre elde edilen bulguların sonuçları aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir.

Mevzuatta yer alan vergisel teşvik ve istisnaların; TGB’ de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri olarak faaliyet yürütmeyi tercih etmede, vergi istisnaları ve teşviklerin önemli rolü olduğu yönünde görüş oluşmuş olmakla birlikte, bu teşvik ve istisnaların düzeyi yeterli bulunmamıştır. Ülke ekonomisine önemli bir katma değer yarattığı düşünülen teşvik ve istisnaların aynı zamanda önemli bir maliyet yaratmadığı da söylenebilir. Teşvik ve istisnaların diğer firmalar bakımından haksız rekabet anlamına gelmediği gibi sektörel bazda arttırılması ve çeşitlendirilmesi gerektiği de ifade edilebilir.

‘TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde; etkin bir muhasebe bilgi sistemi uygulamasının önemi açığa çıkarken, Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerinin, firma bünyelerinde istihdam edecekleri bir meslek mensubundan sağlanmasının daha faydalı olacağını da belirtmek gerekmektedir. Mevcut TDMS Hesap Planı yeterli olsa da ulusal ve uluslararası rekabet açısından TMS/TFRS; BOBİ FRS (2021 Sürümü), KÜMİ FRS (2022 Sürümü)’ye göre finansal raporlama da oldukça önemlidir. Etkin bir maliyet ve yönetim muhasebesi sisteminin planlama, kontrol ve stratejik işletme kararlarının alınmasında önemini belirtmek gerekmektedir. Ayrıca; TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde firmaların, üretim maliyetlerinin düşüklüğü, karlılıklarının yüksekliği ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlamaktadır.

TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri’nde genel faaliyet ve uygulamaların yeterince denetlenmediğini söylenebilir. TGB’deki kuluçka girişimcisi firmalara, yönetici şirket tarafından sağlanan imkânlar bu firmalara önemli bir maliyet/fayda avantajını beraberinde getirmektedir. Ancak, Ar-Ge Merkezleri’nde, özellikler Gelir Vergisi stopajı teşvikine ilişkin esaslar oldukça karmaşık bulunmaktadır. Ar-Ge Merkezleri’nde, bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın verilen 100.000 Türk Lirası’na kadar teknogirişim sermayesi desteği hibesi yeterli bulunmamaktadır. TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezleri ile ilgili olmak üzere, KDV ve ikincil mevzuatta yer alan istisna hükümleri; uygulanması zor, karmaşık ve kapsam açısından yetersiz değerlendirilmektir.

TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki Vergi ve Muhasebe Uygulamalarının, Covid-19 Salgınından çok büyük oranda etkilendiğini belirtmemiz mümkündür. Yine 06.02.2023 Depremi Özelinde Deprem / Doğal Afet Etkisi değerlendirildiğinde; deprem bölgesinde firması bulunan ya da bölge ile ilişki içinde olan firmalara hizmet sunan katılımcılar bakımından firmaların etkilendiği, diğer katılımcıların firmaları bakımından direkt değil dolaylı etkilenme olabileceği söylenebilir.

Çalışmanın, 'TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında İzmir İli DEPART' da Faaliyet Gösteren Birkaç Firma Düzeyinde SWOT Analizi' kısmında ise; firmaların muhasebe ve vergi uygulamalarından sorumlu olan katılımcıların, hem DEPART'ta bulunan işletmenin ön ve genel muhasebe işlemleri ile ilgili oldukları, hem de varsa bağlı bulunulan merkezle yürütülecek vergisel ve muhasebe işlemlerini üstlendikleri görülmüştür. Bunların, kayıt işlemleri, bordrolama, raporlama, beyan ve bildirimlerin temini gibi konular olabileceği muhtemel olmakla birlikte, kısmen sorumlu olduğunu beyan eden katılımcının da bu sorumlulukları kısmi olarak yerine getirmesi beklenebilir. Sorumluluk üstlenmeyen katılımcılar ile ilgili olarak bu bağlamda bir belirleme yapmak mümkün bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Muhasebe Meslek Mensuplarının 3568 sayılı Kanun aldıkları yetkiyle yürüttükleri hizmetlerin genel olarak ülke ekonomisine kattığı değer düşünüldüğünde, 4691 ve 5746 sayılı Kanunlar ile ikinci mevzuatları kapsamındaki alanlara olan ilgilerinin yaratacağı katma değer de en az aynı oranda artacağı düşünülmektedir. Ayrıca başta konu bağlamında mevzuat hükümlerinin daha sade, anlaşılır ve güncel bir hale kavuşturulması, ayrıca firmaların bilinç düzeylerinin daha vizyoner bir perspektifle ele geliştirilmesinin yollarının geliştirilmesi, Türkiye'deki teknoloji ithalinden teknoloji ihracına geçişinde oldukça büyük önem arz etmektedir. Teknolojik bilginin ve altyapı faaliyeti olarak Ar-Ge faaliyetlerinin desteklenmesinin kamuya bir maliyeti olsa da uzun vadede cari işlemler dengesinde yaratacağı olumlu katkı bunu kat kat aşacak ve teknolojik anlamda bağımlı bir ekonominin risklerini de giderek bertaraf edecektir. Dolayısıyla, TGB ile Ar-Ge Tasarım Merkezlerinin başarısı için, kurulması gereken Kamu, Özel Sektör ve Üniversiteler ağına etkin bir şekilde işlemesi ne kadar önemli ise, bu ağı Muhasebe Meslek Mensuplarının da

organizasyonel anlamda dahil edilmesinin, hem konu bağlamında Muhasebe Meslek Mensuplarının aidiyet ve bilinçlenme düzeylerinin daha da üst seviyeye taşınması hem de mesleki akademik birikimlerinin bu alana değer katması akımdan önemi büyüktür denilebilir.

KAYNAKÇA

1 Seri No.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, Resmî Gazete: 03.04.2007 – 26482.

1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, Resmî Gazete: 26.12.1992 - 21447 (M)

1319 Sayılı Emlak Vergisi Kanunu, Resmî Gazete: 11.08.1970 – 13576

3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu, Resmî Gazete: 02.11.1984 – 18563

3568 Sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, Resmî Gazete:13.06.1989 – 20194.

4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu, Resmî Gazete: 06.07.2001-24454, 4691SayılıKanun.pdf.

4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununun Geçici 2 nci Maddesinin Üçüncü Fıkrası ile 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanunun 3 üncü Maddesinin İkinci Fıkrasında Yer Alan Gelir Vergisi Stopajı Teşviki Kapsamında, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Çalışan Personelin Toplam Sayısına veya Teşvike Konu Edilen Toplam Çalışma Sürelerine Uygulanmak Üzere Söz Konusu Bölge ve Merkezler Dışında Geçirilen Süreler Bakımından Belirlenmiş Olan Oranın, 8/2/2023 Tarihli ve 6785 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile Olağanüstü Hal İlan Edilen İllerde 6/2/2023 Tarihinden İtibaren (Bu Tarih Dâhil) Olağanüstü Hal Süresince Yüzde Yüz Olarak Uygulanması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 7015)

488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu, Resmî Gazete : 11.7.1964 Sayı - 11751

5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun, Resmî Gazete: 12.03.2008-26814, 5746SayılıKanun.pdf.

6434 Sayılı Cumhurbaşkanı Kararı (Karar No: 32029), 30.11.2022, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/11/20221130-14.pdf>

Akan, N. (2018). Teknokentlerde Girişimcilere Sağlanan Yararlar ve Vergisel Boyutta İncelenmesi ve Bir Uygulama. İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Akdoğan, N. (2009). Tekdüzen Muhasebe Sisteminde Maliyet Muhasebesi Uygulamaları. Yenilenmiş Sekizinci Baskı, ISBN: 975-Ankara: Gazi Kitabevi.

Akdoğan, N. ve Sevilengül, O. (2007). Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması. Yenilenmiş ve Genişletilmiş 12. Baskı, ISBN: 978-975-8895-40-3, Ankara: Gazi Kitabevi.

Aktaş, R. ve Delen, S. (2021). Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Firmalara Yönelik Vergisel Teşvik ve Desteklerin Muhasebe Uygulamaları. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi. 14 (2), 727-757

Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği, Resmî Gazete: 10.08.2016- 29797, AGTM29797Yonetmelik.pdf.

Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Ar-Ge ve Yenilik veya Tasarım Harcamalarının Kazancın Tespitinde İndirim Konusu Yapılması Hakkında Karar (Karar Sayısı: 6652)

Aslan, S. (2015). Finansal Muhasebe: Muhasebe Biliminin Temelleri ve Tekdüzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, 2. Baskı, İstanbul: Gazi Kitabevi.

Bal, B. (2015). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Özelinde Üniversite Spin-Of Şirketlerinin Kuruluşunu Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Türkiye Örneği. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Barınır, İ. (2023). Ar-Ge Harcamalarına Yönelik Mali Teşvikler ve Ar-Ge Harcamalarının Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .

Bayraktar, H. (2022). Türkiye ve AB Ülkelerinde Girişimciliğe Yönelik Vergi Teşvikleri: Teknoparklar. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Beydemir, M., Bakmaz, Z. ve Ateş, M. (2022) Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Sağlanan Mali Teşvik ve Destekler ile 7263 Sayılı Kanun’la Yapılan Düzenlemelerin Değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2022/1 (42). 316-347

Bozkurt, Ü. ve Sürmeli, Y. (2018) . Ar-Ge Harcamalarının Muhasebeleştirilmesi ve Diğer Önemli Hususlar. Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi, Kasım 2018, (179): 99-

Büyükmirza, H. K. (2019). Maliyet ve Yönetim Muhasebesi Tekdüzen’e Uygun Bir Sistem Yaklaşımı. 23. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Delen, S. (2019). Teknoloji Geliştirme Bölgelerindeki Teşvikler ve Muhasebe Uygulamaları. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Delichasanoğlu, M. (2007). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Türkiye’deki Gelişimi, Sağladığı Vergisel Avantajlar ve Bir Anket Uygulaması. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Demir, M. (2021). Ar-Ge Merkezlerinde Vergi Teşvikleri. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dilsiz, B. (2017). Teknokentlerde Vergi Uygulamaları. İstanbul: Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı (DEPARK), <https://www.depark.com/tr/>, (03.07.2023).

Durmuş, A.H. ve Arat, M.E. (2004). İşletmelerde Muhasebe Örgütlenmesi. Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları No: 528/762, ISBN: 975-76-97-44-3, İstanbul.

Elektronik Defter Genel Tebliği (SIRA NO: 1) (13.12.2011 Tarih ve 28141 Sayılı Resmî Gazete) (3 Sıra No.lu Elektronik Defter Genel Tebliği İle Değişen Güncel Hali). 1_Sira_Nolu_Elektronik_Defter_GT_Guncel.pdf.

Ertaş, F. C. (2002). İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Muhasebe Mesleği. ISBN: 975-347-555-1, Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. AŞ.

Görer, B., Türedi, E. ve Bayar, E. (2022). 5746 Sayılı Kanun Kapsamında Türkiye’de AR-GE ve Tasarım Faaliyetlerine Yönelik Vergi ve Muhasebe Uygulamaları. 1. Basım, Görer Yayınları:

Görer, B. ve Türedi, E. (2023). 4691 Sayılı Kanun Kapsamında Teknopark Vergi Teşvikleri ve Muhasebe Uygulaması. Görer Yayınları:

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK). Küçük ve Mikro İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı (KÜMİ FRS) (2022 Sürümü) Kurul Kararı. KUMI_FRS_Kurum_Sitesi_Duyuru_Metni.pdf, https://www.kgk.gov.tr/Portalv2/Uploads/files/Duyurular/v2/KUMI/KUMIFRS_Kurul_Karari.pdf, (11.11.2023)

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK). Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı (BOBİ FRS) (2021 Sürümü) Kurul Kararı. [https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10265/Buyuk-ve-Orta-Boy-Isletmeler-Icin-Finansal-Raporlama-Standardi-\(BOBI-FRS\)-2021-Surumu-EK.pdf](https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/10265/Buyuk-ve-Orta-Boy-Isletmeler-Icin-Finansal-Raporlama-Standardi-(BOBI-FRS)-2021-Surumu-EK.pdf); BilgiNotu30_03_2021.pdf, (11.11.2023)

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK). Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve (2018 Sürümü). [https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2022/FinansalRaporlamayaİlişkinKavramsalCerceve\(2018Surumu\).pdf](https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2022/FinansalRaporlamayaİlişkinKavramsalCerceve(2018Surumu).pdf), (11.11.2023)

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK). Güncel “Finansal Raporlama Standartlarına Uygun Hesap Planı” Kamuoyu Görüşüne Açılmıştır. (10.11.2023). [https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4926/Guncel-Finansal-Raporlama-Standartlarına-Uygun-Hesap-Planı-Kamuoyu-Gorusune-Acılmıştır--\(10-11-2023\)](https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4926/Guncel-Finansal-Raporlama-Standartlarına-Uygun-Hesap-Planı-Kamuoyu-Gorusune-Acılmıştır--(10-11-2023)), (11.11.2023)

Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (KGK). TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS_TFRS_Setleri/2023/Kirmizi_Kitap/TMS__/TMS1.pdf, (11.11.2023)

Karabulut, M. (2023). Bağımsız Denetime Tabi Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı: Bir Uygulama. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İşletme Doktora Programı Doktora Tezi, İzmir.

Kaval, H., Örtten, R. ve Karapınar, A., (2021) Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartları (TMS – TFRS), 14.Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi

Kendir, E. (2019). Teknokentlerde Faaliyet Gösteren Firmalarda Ar-Ge Faaliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

KGK, 20 Soruda Ülkemizdeki Finansal Raporlama ve Bağımsız Denetim Sistemi. https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/20_Soruda_Ulkemizdeki_Finansal_Raporlama_ve_Bagimsiz_Denetim_Sistemi.pdf, (11.11.2023)

Kır, K. (2019). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin (Teknokent) Vergi ve Muhasebe Uygulamaları. Açısından İncelenmesi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kıratoğlu, E., Candemir, M. (2021) Ar-Ge Faaliyetleri Çerçevesinde Teknokent Uygulamaları: Şanlıurfa Teknokent Örneği. Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi. 5 (8): 212-213

Kişisel Verilerin Korunması Kurumu (KVKK). 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. (2016, 07 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 29677).

Koçak, M. (2018). Türkiye’de Vergi Teşviklerinin Ar-Ge Faaliyetleri Üzerindeki Etkisi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçali, S. (2022). Türk Vergi Sisteminde Araştırma, Geliştirme (Ar-Ge) ve Tasarım Teşvikleri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçel, T. (2018). İşletme Yöneticiliği (Yönetim ve Organizasyon, Organizasyonlarda Davranış, Klasik Modern Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar). Genişletilmiş 17. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım: İstanbul.

Mert, H., Türedi, E. (2020) Teknopark Muhasebe Uygulamalarının Türk Vergi Mevzuatı ve TFRS Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Mali Tablolar Üzerindeki Etkileri. Vergi Dünyası. Mayıs, 39(465):41-60

Mert, H. ,Karahan, B.D. ve Altın, F. (2020). Ar-Ge Teşvikleri ve Muhasebe Uygulamaları, 2.Baskı, Ankara: Nobel

Online Surveey Anket Sistemi. <http://www.surveey.com/survey/>, (16.05.2023).

Özberk, F. (2018). Teknoparklarda İşletmelere Sağlanan Vergisel Avantajlar ve Bir Uygulama. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özerhan, Y.ve Yanık, S. (2015). IFRS / IAS İle Uyumlu TMS / TFRS, 3.Baskı, Ankara: TÜRMOB Yayınları -475

Özkan, E. (2022). 5746 Sayılı Ar-Ge Tasarım Faaliyetleri Kanunu Kapsamında Sağlanan Devlet Teşviklerinden Vergi Muafiyeti, İndirimi ve İstisnalarının Muhasebeleştirilmesine Yönelik Bir Uygulama. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Şahin, E. (2018). Ar-Ge Faaliyetlerinden Elde Edilen Gayri Maddi Haklara İlişkin Muhasebe ve Vergi Uygulamalarının TMS-38 Çerçevesinde İncelenmesi: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Örneği. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü (Nisan 2018). Ülkemizde Kamu-Üniversite-Sanayi İşbirliği (KÜSİ)'nin Gelişimi. Ar-Ge ve Teknoloji Politikaları Dairesi Yayın No: 1, Ankara.

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. ArGeMerkeziIstatistik2023.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011502>, (04.11.2023).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://teknopark.sanayi.gov.tr/Content/Detay>, (04.11.2023).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. <https://www.sanayi.gov.tr/arge-tasarim-merkezleri-ve-tgb>, (30.10.2023).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Stratejik Plan (2020-2024). <https://www.sanayi.gov.tr/plan-program-raporlar-ve-yayinlar/stratejik-planlar/mu2112012102>, (28.10.2023).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. TasarımMerkezi2023V12.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011503>, (04.11.2023).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri 2021 Yılı Performans Endeksi Sonuçları Genel Sıralama, Dosya-843-59-955f5d2b-05dc-4-6250.pdf, (04.11.2023).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. TGB2023IstatistikiBilgilerV7.pdf, <https://www.sanayi.gov.tr/istatistikler/istatistiki-bilgiler/mi0203011501>, (04.11.2023).

Tekiner, G. (2021). Teknoparklarda Faaliyet Gösteren İşletmelere Verilen Devlet Teşvikleri ve Ar-Ge Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmesi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Uygulama Yönetmeliği. TGBUygulamaYonetmeliği.pdf, (10.08.2016).

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri ile Ar-Ge veya Tasarım Merkezlerinde Çalışan Personelin Gelir Vergisi Stopajı Teşvikine Konu Edilmek Üzere Söz Konusu Bölge ve Merkezler Dışında Geçirebilecekleri Süreler Hakkında Karar (Karar Sayısı: 7103)

Tektüfekçi, F. (2016). E-Dönüşüm Sürecinde Elektronik Muhasebe Uygulamaları. 1. Basım, İzmir: KitapAna.

Tokaç, A. (2006). Uygulamacı Gözüyle İşletmelerde Muhasebe Organizasyonu ve Denetimi Muhasebe Yöneticisinin El Kitabı. Ekonomi-İşletme Dizisi 6, ISBN: 975-98-029-4-5, İstanbul: Tunca Kitabevi.

Türedi, E. (Kasım 2020). “Teknopark Firmaları için Muhasebe ve Vergi Uygulamaları”, Marmara Teknokent-MARTEK Online Seminer, 25.11.2020, &MARTEK_TeknoparkMuhasebeveVergiUygulamaları.pdf.

Türedi, E. Ar-Ge’ciler İçin Yüzde 2 Fon Ayrılma Vakti. <https://www.dunya.com/kose-yazisi/ar-ge-ciler-icin-yuzde-2-fon-ayrilma-vakti/655093>, 15.04.2022 Tarihli Dünya Gazetesi, <https://gorerymm.com/yayin/sn-ersu-turedi-ar-ge-ciler-icin-yuzde-2-fon-ayrilma-vakti.html>, (11.11.2023)

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) Çalışma Raporu (2022). <https://turmob.org.tr/FaaliyetRaporlari/fb774e8f-2848-48bb-988b-70ee0745a744/2022-faaliyet-raporu>, Ankara: FAALİYET RAPORU2022.pdf.

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB). <https://turmob.org.tr/>, (03.07.2023).

Tütmez, S. (2020). Vergi Hukuku Yönüyle Teknokent Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No:509) (515, 526, 535 ve 550 Sıra No.lu VUK Tebliğleri ile Değişen Güncel Hali). Guncel_ Sekli_ ile_ 509_ Sira_ No'lu_ VUK_ Genel_ Tebliği.pdf

Yalçın, Y. (2020). Teknoloji Geliştirme Bölgelerinde Faaliyet Gösteren İşletmelerde Muhasebe Sistemi ve Uygulamaları. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yusufoğlu, A. (2014). Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kapsamında Teşvik Uygulamaları ve Ekonomiye Katkısının Değerlendirilmesi. Maliye Anabilim Dalı. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>,
(26.06.2023).

2023 <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/SanayiStratejiBelgesi2023.pdf> ,
(4.11.2023)

EK 1: Anket Formu (TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında İzmir İlinde Faaliyet Gösteren Muhasebe Meslek Mensuplarının Görüş ve Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma)

İşbu anket formu; Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde hazırlanan lisansüstü tez konusuyla ilgili “TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ile muhasebe uygulamaları kapsamında İzmir ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek mensuplarının görüş ve bakış açıları üzerine bir araştırma” yapabilmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu ankete vereceğiniz cevapların; doğruluğu ve tamlığı araştırma sonucunun başarısı ve muhasebe meslek mensuplarının TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine görüşlerini belirlemek bakımından büyük önem arz etmektedir. Katılımınız gönüllülük esasına bağlı olup, vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırmanın bulgusu olarak tarafımızca üretilen bilimsel ve akademik yayın ve/veya yayınlarda kullanılacaktır. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında sorulara verdiğiniz cevaplar, kesinlikle üçüncü kişilerle paylaşılmayacak ve genel bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Kişisel özel bilgileriniz, istenmeyecek ve paylaşılmayacaktır. Soruları cevaplamanız 15-20 dakika sürmektedir. Kıymetli vakitlerinizi ayırarak çalışmaya katıldığınız ve destek verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Azat KAYA (SMMM)

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Tezli
Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ (Tez Danışmanı)

Dokuz Eylül Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

I. Genel Olarak Demografik Özelliklerin Belirlenmesine Yönelik Sorular

Aşağıdaki tanımlayıcı bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. Lütfen size uygun olan seçeneği seçiniz.

1) 3568 Sayılı Kanun kapsamında unvanınız nedir?

- ☐ Serbest Muhasebeci (SM)
- ☐ Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)
- ☐ Yeminli Mali Müşavir (YMM)

2) Cinsiyetinizi belirtir misiniz?

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek
- ☐ Belirtmek istemiyorum

3) Yaş aralığınız kaçtır?

- ☐ 25 yaş altı
- ☐ 26-35 yaş arası
- ☐ 36-45 yaş arası

- ☐ 46-55 yaş arası
- ☐ 56-65 yaş arası
- ☐ 65 yaş üstü

4) Eğitim düzeyiniz nedir?

- ☐ Lise
- ☐ Ön lisans
- ☐ Lisans
- ☐ Yüksek lisans
- ☐ Doktora
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

5) Mesleğinizi Serbest (Bağımsız) ya da Bağımlı ne şekilde yapmaktasınız?

- ☐ Serbest (Bağımsız)
- ☐ Bağımlı

6) Mali müşavirlik mesleğinizi kaç yıldır icra etmektedir?

- ☐ 1 yıldan aşağı
- ☐ 1-10 yıl arası
- ☐ 11-20 yıl arası
- ☐ 21-30 yıl arası
- ☐ 31-40 yıl arası
- ☐ 41 ve üstü

II. TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Olarak Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Sorular

Aşağıdaki tanımlayıcı bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. Lütfen size uygun olan seçeneği seçiniz.

Bilgiye Yönelik Sorular	Evet	Hayır
a) 4691 Sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) Kanunu ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi misiniz?		
b) 5746 Sayılı Araştırma, Geliştirme (Ar-Ge) ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi sahibi misiniz?		
c) TGB ve AR-GE ve Tasarım Merkezleri yurtdışı uygulamaları hakkında bilgi sahibi misiniz?		

Aşağıdaki soruları cevaplarken 5’li Likert Ölçeğinden (1.Bilgi Yok 2. Az 3. Orta 4. İyi 5. Çok İyi) yararlanarak size göre en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Bilgi Düzeyine Yönelik Sorular	1 Bilgi Yok	2 Az	3 Orta	4 İyi	5 Çok İyi
i. 4691 Sayılı TGB Kanunu ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?					
ii. 5746 Sayılı Ar-Ge ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun ve ikincil mevzuatında yer alan vergi ile muhasebe uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?					
iii. TGB ve Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri yurtdışı uygulamaları hakkında bilgi düzeyiniz nedir?					

III. TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Genel Olarak Mükellef veya Hizmet Sunulan Firmanın Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Sorular

Aşağıdaki tanımlayıcı bilgilere ilişkin sorular yer almaktadır. Lütfen size uygun olan seçeneği seçiniz.

Firma Bilgisine Yönelik Sorular	Evet	Hayır
1) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten mükellefiniz var mı?		
2) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten bir firmada bağımlı çalıştınız mı? (ya da çalışmakta mısınız?)		

Yukarıdaki 1. ve/veya 2. Sorulara cevabınız eğer “Evet” ise lütfen aşağıdaki 3.-11. Soruları sırasıyla cevaplandırınız. Eğer cevabınız “Hayır” ise IV. Kısımdan itibaren soruları cevaplandırmaya devam edebilirsiniz.

3) TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet yürüten kaç firmaya hizmet sunmaktasınız?

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4
☐ 5 ve üzeri

4) Hizmet sunduğunuz firma hangi yıl TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır?

- ☐ 2001-2005 arası
☐ 2006-2010 arası
☐ 2011-2015 arası
☐ 2016-2020 arası

- ☐ 2021
- ☐ 2022
- ☐ 2023

5) TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak hizmet sunduğunuz firmanızın faaliyet alanı nedir?

(Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Sanayi (Sınai-Endüstri-Üretim)
- ☐ Ticaret (Ticari)
- ☐ Hizmet
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

6) Hizmet sunduğunuz firmanızın sermaye yapısı nedir?

- ☐ Yerli
- ☐ Yabancı
- ☐ Karma

7) Firmanıza sunduğunuz hizmetin kapsamı nedir?

- ☐ Muhasebe Sistemini Kurmak
- ☐ Mali Danışmanlık
- ☐ Muhasebe/Mali Müşavirlik Hizmeti
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

8) Hizmet sunduğunuz firmanızda çalışan personel sayısı kaçtır?

- ☐ 5'ten az
- ☐ 6-10 arası
- ☐ 11-25 arası
- ☐ 26-50 arası
- ☐ 51-249 arası
- ☐ 250-499 arası
- ☐ 500 ve üzeri

9) Hizmet sunduğunuz firmanın son yıla ait aktif toplamı kaçtır?

- ☐ 0-3.499.999TL arası
- ☐ 3.500.000TL-29.999.999TL arası
- ☐ 30.000.000TL-59.999.999TL arası
- ☐ 60.000.000TL-74.999.999TL arası
- ☐ 75.000.000TL-199.999.999TL arası
- ☐ 200.000.000TL-499.999.999TL arası
- ☐ 500.000.000TL ve üzeri

10) Hizmet sunduğunuz firmanın son yıla ait net satış hasılatı toplamı kaçtır?

- ☐ 0-6.999.999TL arası
- ☐ 7.000.000TL-39.999.999TL arası

- ☐ 40.000.000TL-79.999.999TL arası
- ☐ 80.000.000TL-149.999.999TL arası
- ☐ 150.000.000TL-399.999.999TL arası
- ☐ 400.000.000TL-749.999.999TL arası
- ☐ 750.000.000TL ve üzeri

11) TGB veya AR-GE ve Tasarım Merkezi olarak hizmet sunduğunuz firmanızın vergi ve muhasebe uygulamalarından sorumlu musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Kısmen

IV. TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ile Muhasebe Uygulamaları Kapsamında Görüş ve Bakış Açılarının Belirlenmesine Yönelik Sorular

Aşağıdaki soruları cevaplarken 5’li Likert Ölçeğinden yararlanarak size göre en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. (1.Kesinlikle Katılmıyorum 2. Katılmıyorum 3. Ne Katılıyor Ne Katılmıyorum 4. Katılıyorum 5. Kesinlikle Katılıyorum)

TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Kapsamında Vergi ile Muhasebe Uygulamaları	1	2	3	4	5
a) TGB’de veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri olarak faaliyet yürütmeyi tercih etmede, vergi istisnaları ve teşviklerin önemli bir rolü vardır.					
b) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde, sağlanan teşvik ve istisnalar yeterlidir.					
c) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; sağlanan teşvik ve istisnalar, ülke ekonomisine önemli bir katma değer yaratmaktadır.					
d) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, ülke ekonomisine önemli bir maliyeti vardır.					
e) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’ndeki; vergisel teşvikler diğer firmalar bakımından haksız rekabet yaratmaktadır.					
f) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; sağlanan teşvik ve istisnaların, sektörel bazda arttırılması ve çeşitlendirilmesi gerekmektedir.					
g) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; etkin bir muhasebe bilgi sistemi uygulaması önemlidir.					
h) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri; Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerini, firma bünyelerinde istihdam edecekleri bir meslek mensubundan sağlamalıdır.					
i) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; Muhasebe Mali Müşavirlik hizmetlerinin, firma dışından bir meslek mensubundan alınması yeterlidir.					
j) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; muhasebe bilgi sistemi uygulamaları bakımından mevcut Tekdüzen Muhasebe Sistemi yeterlidir.					
k) TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri’nde; muhasebe standartlarına (TMS/TFRS,					

	BOBİ FRS, KÜMİ FRS) göre finansal raporlama ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlamaktadır.				
l)	TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; maliyet ve yönetim muhasebesinin etkinliği planlama, kontrol, stratejik işletme kararların alınmasında önemlidir.				
m)	TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; firmaların, üretim maliyetlerinin düşüklüğü, kârlılığın yüksekliği ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet avantajı sağlamaktadır.				
n)	TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; faaliyet ve uygulamalar yeterince denetlenmektedir.				
o)	TGB'deki kuluçka girişimcisi firmalara, yönetici şirket tarafından sağlanan imkânlar, bu firmalara önemli maliyet/fayda avantajını beraberinde getirmektedir.				
p)	Ar-Ge Merkezleri'nde, özellikle Gelir Vergisi stopajı teşvikine esaslar oldukça karmaşıktır.				
q)	Ar-Ge Merkezleri'nde, bir defaya mahsus olmak üzere teminat alınmaksızın verilen 100.000 Türk Lirasına kadar teknogirişim sermayesi desteği hibesi yeterlidir.				
r)	TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri ilgili olmak üzere Katma Değer Vergisi ve ikincil mevzuatta yer alan istisna hükümleri; uygulanması kolay, açık ve kapsam bakımından yeterlidir.				
s)	TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'ndeki; vergi ve muhasebe uygulamalarını, Covid-19 Salgını etkilemiştir.				
t)	TGB veya Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri'nde; vergi ve muhasebe uygulamalarını, doğal afet olarak yaşanan depremler etkilemiştir.				

EK 2: Görüşme Formu (TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Kapsamında Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı'nda (DEPARK' de) Faaliyet Gösteren Firmaların Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Bakımından Analitik İncelenmesi

İşbu görüşme formu; Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Tezli Yüksek Lisans Programı bünyesinde hazırlanan lisansüstü tez konusuyla ilgili “TGB ile Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Kapsamında Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoparkı'nda (DEPARK' de) Faaliyet Gösteren Firmaların Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Bakımından Analitik İncelenmesi” yapabilmek için hazırlanmıştır. Bu araştırma; DEPARK, Tınaztepe Yerleşkesinde (DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1) alanındaki firmaları kapsamaktadır. DEPARK' de faaliyet gösteren firmaların vergi ve muhasebe uygulamaları üzerine SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) Analizini yaparak güçlü ve zayıf yönlerini belirlenecek, fırsat ve tehditler değerlendirilecektir. Katılımınız gönüllülük esasına bağlı olup, vereceğiniz cevaplar sadece bu araştırmanın bulgusu olarak tarafımızca üretilecek bilimsel ve akademik yayın ve/veya yayınlarda kullanılacaktır. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kapsamında sorulara

verdiğiniz cevaplar, kesinlikle üçüncü kişilerle paylaşılmayacak ve genel bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Kişisel özel bilgileriniz, istenmeyecek ve paylaşılmayacaktır. Görüşmenin her bir katılımcı ile en az 15 dakika ile en fazla 30 dakikalık bir sürede gerçekleştirilebileceği öngörülmektedir. Kıymetli vakitlerinizi ayırarak çalışmaya katıldığınız ve destek verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Azat KAYA (SMMM)
Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Tezli
Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Prof. Dr. Fatma TEKTÜFEKÇİ (Tez Danışmanı)
Dokuz Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı
Öğretim Üyesi

Görüşme Soruları

I. Genel Olarak Firma Adına Katılımcı Demografik Özelliklerini Belirlenmesine Yönelik Sorular

Aşağıdaki tanımlayıcı bilgilere yönelik sorulara cevap verirken, lütfen size en uygun seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.

1) DEPART' deki firmada konumunuz bakımından unvanınız

- ☐ Firma Sahibi
- ☐ Firma Yöneticisi
- ☐ Firma Çalışanı
- ☐ Serbest Muhasebeci (SM)
- ☐ Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM)
- ☐ Yeminli Mali Müşavir (YMM)
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

2) Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek
- ☐ Belirtmek istemiyorum

3) Yaşınız

- ☐ 25'ten az
- ☐ 26-35 yaş arası
- ☐ 36-45 yaş arası
- ☐ 46-55 yaş arası
- ☐ 56-65 yaş arası
- ☐ 65 üstü

4) Eğitim düzeyiniz

- ☐ Lise
- ☐ Ön lisans

- ☐ Lisans
- ☐ Yüksek lisans
- ☐ Doktora
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

5) Mesleğinizi Serbest (Bağımsız) ya da Bağımlı olarak ne şekilde yaptığınız

- ☐ Serbest (Bağımsız)
- ☐ Bağımlı

6) Mesleğinizi icra etme yılınız

- ☐ 1 yıldan aşağı
- ☐ 1-10 yıl arası
- ☐ 11-20 yıl arası
- ☐ 21-30 yıl arası
- ☐ 31-40 yıl arası
- ☐ 41 ve üstü

7) DEPARK'deki firmanın vergi ve muhasebe uygulamalarından sorumlu musunuz?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Kısmen

II. Genel Olarak Firma Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Sorular

Aşağıdaki tanımlayıcı bilgilere yönelik sorulara cevap verirken, lütfen size en uygun seçeneği (X) işareti ile belirtiniz.

1) DEPARK bünyesinde Tınaztepe Yerleşkesinde (DEPARK Tınaztepe Teknoparkı-TGB-1)'deki firmanızın yer aldığı bölüm nedir?

- ☐ Ön kuluçka ofisleri
- ☐ Kuluçka ofisleri
- ☐ Ar-Ge ofisleri
- ☐ Arazi Tahsisi
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

2) DEPARK' deki firmanızın faaliyet alanı nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ☐ Sanayi (Sınai-Endüstri-Üretim)
- ☐ Ticaret (Ticari)
- ☐ Hizmet
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

3) DEPARK' deki firmanızın Ar-Ge ve inovasyon çalışmaları aşağıda sıralanan hangi sektörel dağılımda yer almaktadır? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- ☐ IoT, Yazılım, Bilişim
- ☐ Otomotiv teknolojileri

- ☐ Çevre ve enerji teknolojiler,
- ☐ Tekstil teknolojileri
- ☐ Lojistik ve ulaştırma teknolojileri
- ☐ Makine ve Otomasyon
- ☐ Nanoteknoloji
- ☐ Tıbbi Cihazlar
- ☐ Biyoteknoloji
- ☐ Biyomalzeme ve Nanoteknolojiler
- ☐ Translasyonel Tıp
- ☐ Biyo Tasarım
- ☐ Sağlık Bilişimi
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

4) DEPART' deki firmanız kaç yılından itibaren faaliyet göstermektedir?

- ☐ 2013
- ☐ 2014
- ☐ 2015
- ☐ 2016
- ☐ 2017
- ☐ 2018
- ☐ 2019
- ☐ 2020
- ☐ 2021
- ☐ 2022
- ☐ 2023

5) DEPART' deki firmanızın sermaye yapısı nedir?

- ☐ Yerli
- ☐ Yabancı
- ☐ Karma

6) DEPART' deki firmanızda çalışan personel sayısı kaçtır?

- ☐ 5'ten az
- ☐ 6-10 arası
- ☐ 11-25 arası
- ☐ 26-50 arası
- ☐ 50 üzeri

7) Hizmet sunduğunuz firmanın son yıla ait aktif toplamı kaçtır?

- ☐ 0-3.499.999TL arası
- ☐ 3.500.000TL-29.999.999TL arası

- ☐ 30.000.000TL-59.999.999TL arası
- ☐ 60.000.000TL-74.999.999TL arası
- ☐ 75.000.000TL-199.999.999TL arası
- ☐ 200.000.000TL-499.999.999TL arası
- ☐ 500.000.000TL ve üzeri

8) Hizmet sunduğunuz firmanın son yıla ait net satış hasılatı toplamı kaçtır?

- ☐ 0-6.999.999TL arası
- ☐ 7.000.000TL-39.999.999TL arası
- ☐ 40.000.000TL-79.999.999TL arası
- ☐ 80.000.000TL-149.999.999TL arası
- ☐ 150.000.000TL-399.999.999TL arası
- ☐ 400.000.000TL-749.999.999TL arası
- ☐ 750.000.000TL ve üzeri

III. Genel Olarak Firmanızın Vergi ve Muhasebe Uygulamalarının SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) Analizi' ne Yönelik Sorular

Görüşme formunun bu kısmının amacı; DEPARK' de faaliyet yürüten firmanızın vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından SWOT Analizini (Güçlü ve Zayıf yönleri ile Fırsatlar ve Tehditleri) yapabilmektir. Lütfen DEPARK' de faaliyet yürüten firmanızın vergi ve muhasebe uygulamalarına yönelik Güçlü-Zayıf Yönleri ile Fırsat-Tehditleri belirtiniz.

1) TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri kapsamında faaliyet yürütmenin firmanızın vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından güçlü yönleri nelerdir?	2) TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri kapsamında faaliyet yürütmenin firmanızın vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından zayıf yönleri nelerdir?
3) TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri kapsamında faaliyet yürütmenin firmanızın vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından fırsatları nelerdir?	4) TGB ile AR-GE ve Tasarım Merkezleri kapsamında faaliyet yürütmenin firmanızın vergi ve muhasebe uygulamaları bakımından tehditleri nelerdir?

EK 3: Etik Kurul İzni

HİZMETE ÖZEL

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
HUKUK MÜŞAVİRLİĞİ

Sayı : E-87347630-659-569816
Konu : Etik Kurul İzni- Azat KAYA

07.04.2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28/03/2023 tarih ve 559458 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazınız ile bildirilen başvuru, Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulunun 04/04/2023 tarihli toplantısında değerlendirilmiş ve toplantıda alınan 4 sayılı karar ile Azat KAYA'nın, *"Teknoloji Geliştirme Bölgeleri İle Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Üzerine SMMM ile YMM Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: İzmir İli Örneği"* başlıklı çalışmasının etik açıdan uygun olduğuna karar verilmiş olup, alınan karar Makamımızca onaylanmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof.Dr. Nükhet HOTAR
Rektör

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Doğrulama Kodu: 0EB892F1-3B88-4B5C-B095-C5D3DF442DB1 Doğrulama Adresi: <https://turkiye.gov.tr/dokuz-eyul-universitesi-ebys>
Adres: Kültür Mahallesi, Cumhuriyet Biv No:144, 35220 Konak/İzmir
KEP Adresi : dokuzeyuluniversitesi@hs01.kep.tr
Bilgi için: Gülcan TOPÇU
Süreçli İletişim
Telefon No:(232) 412 11 93

HİZMETE ÖZEL